Lelkipásztor 1945–46

EVANGÉLIKUS

LELKIPÁSZTOR

KÖRLEVÉL

1945. december

A Lelkipásztor-Körlevelet megküldjük minden egyházközség lelkészének, továbbá a régi Lelkipásztor előfizetőinek.

Kérjük, hogy a körlevél fejében 1200 P-t+60 pengő kézbesítési díjat postautalványon Molitórisz János esperes, Celldömölk, címre haladéktalanul megküldeni sziveskedjék. Kérjük továbbá ezen összeg másfélszeresét a következő Körlevél költségére szintén beküldeni, mert nyomdaszámlánkat azonnal kell fizetnünk s kötelezettségünknek csak tartalék-összeg birtokában tehetünk eleget.

100. zsoltár

A szabadultak éneke

Meditáció. **Ádvent 1. vasárnapja.**

A századik zsoltár a **király-énekek** koronája. A **babiloni fogság** után született s a **hálaáldozat** kisérője volt. A **megszabadult nép örvendezése.** Ezért való **ádvent** első vasárnapjára, a **megszabadult gyülekezet** ajkára.

Ez az ének nem **ok,** hanem **okozat.** A nép nem azért szabadult meg fogságából, mert ilyen szép éneket tudott mondani, hanem azért énekel, mert megszabadult. „Nem azért virrad, mert szól a kakas, hanem a kakas szól, merthogy virrad." Válasz ez a zsoltár. A kezdés mindig Istené. Ádventet kiérdemelni nem lehet. Krisztus Isten szabad ajándéka.

Ennek az ajándéknak pedig a lényege a **kijelentés.** Isten hozzáférhetővé tette magát: meg lehet tudni, hogy kicsoda. 3. vers. **Szabadítása** megmutatta, hogy ő **„az"** Isten. Nem egy a sok közül, hanem az egyetlen. Nemcsak **teremtő hatalma** van, hanem **„jó"** is. S ez a jóság több, mint gondviselés, **kegyelem** az igazi neve. 3, 5. vers. Népének lenni: **megbocsátó visszafogadást,** legelőinek juhai lenni: **teljes közösséget** jelent.

Mindez **egyetemes érvényű.** Az evangéliom térben és időben univerzális. Az egész földnek s „nemzedékről-nemzedékre" szól. Krisztus az örök és egyetlen szabadulása minden babiloni rabnak.

Mivel pedig a szabadulás **nem természetes,** hanem kegyelmi tény, a megszabadult nép állandó magatartása a **hála.** A zsoltár nem győz eleget lelkendezni az **örömtől.** Aki halálos rabságból menekült, mit is tehetne hálás **szolgálásnál egyebet.** 2. vers. Mert az igazi hála ez: **odaadó** szolgálat.

Amennyivel súlyosabb a **bűn rabsága** a babiloni fogságnál, annyival **boldogabb** a szabadulásunk és örvendezőbb a hallelujánk!

Szabó József.

Malakiás 4.

Az a nap

Meditáció. **Ádvent 2. vasárnapja.**

Mai igéink halomra döntik a világ sorsáról alkotott tudományos és költői elképzeléseket. **Fokozatos** fejlődés helyett **hirtelen** katasztrófa mered felénk (lásd az evangéliomi szentleckét), sorsunk **emelkedés** helyett **krízisbe** zuhan. **Ítélet** közeledik: **„az a nap".**

Az ótestamentomi kijelentés számos próféciája is nyíltegyenesen utal az „Úr napjá"-ra. (Ézsaiás, Dániel, Joel stb.) Malakiás is nem talál elég erős kifejezést, hogy annak a napnak komolyságára utaljon. **„Eljön"** = megérkezik, mint egy dübörgő szekér; **lángol; „tüzes kemence"; „pozdorjá"**-vá zuz; **„megéget";** „gyökeres munkát végez"; „nagy és félelmetes nap", melyen Isten dolgához lát: a 3. vers végén, „amelyet én szerzek", így fordítandó.

Az a nap rostál: megtörténik a nagy **szétválasztás.** Lásd Máté 25, 31, 32. A **kevélyek** = a maguk érdemében bizakodók és gonosztevők = Isten nevének semmibevevői, pusztulásra jutnak. **Isten nevének félői** számára pedig boldog virradat lesz az a nap. Boldog, mert igazságot = megigazulást (Róm. 1, 17; 4, 5.) és gyógyulást = megújulást (Jel. 21, 1—4.), sőt dicsőséges uralkodást (3. vers; Jel. 19.) hoz.

Malakiás mindezt nem a pogányoknak, hanem saját népének, sőt a szent maradéknak, sőt a papoknak, tehát az egyháznak mondja. Éppen Isten népének kell megszívlelni az intést: Emlékezzetek meg a törvényről.

Isten gondoskodik **figyelmeztetésről.** 5. vers. Ez az ígéret Keresztelő Jánosban betelt: az utolsó Illés figyelmeztetése is elhangzott: több nem várható. Küszöbön van tehát ama nagy nap.

Malakiás csak fátyolon nézhet, de a főtényeket jól látja. Mi már tudjuk, kiről van szó. Krisztusról, Ő közeledik, hogy a hitetleneket megítélje s a hívőkről Isten átkát elfordítsa.

Szabó József.

Ézsaiás 12.

„. . . ama napon . . ."

Meditáció. **Ádvent 3. vasárnapja.**

Igénket megelőző szakaszban is állandóan vissza-visszatér ez a kifejezés: „ama napon . . .". Ezzel a Messiás eljövetelére mutat a próféta. Meghatározatlan az a nap, előre nem tudjuk, melyik lesz az.

És mégis egy bizonyos földi nap lesz az, mert Isten a földi ember váltságára küldi a Messiást.

Ez lesz **annak a napnak ismertetője.** Isten eddigi **haragja elfordult.** A bűn, az engedetlenség, a hitetlenség, miatt haragudott. Az ő igazsága nem nézhette el az ő gyermekeinek bűnét. Szigorú következetességgel kellett büntetni az Éden-kertben, majd az özönvíz által, különböző pogány népek ostorával. De így elveszett volna nemcsak Isten népe, hanem Isten ügye is az emberek között. Ezért fordult el Isten haragja.

De nemcsak elfordult az ő haragja, hanem **hozzánk fordult az ő szabadító kegyelme.** S ez nyilvánvaló tényekben, földi valóságos életeseményekben mutatkozott meg a Jézus Krisztus által. A mai evangéliumban

tett is. Isten igéjével cselekszik. — Isten igéjében tehát együtt van mind a kettő: Isten gondolatai és Isten cselekvése („útja", 8—9. v.). Az ige Isten gondolatainak edénye és az Isten útjának eszköze. Az igében (írott és hirdetett ige!) tárul elénk Istennek minden kijelentett gondolata, de ugyanakkor az igében az „itt és most" velem cselekvő, ítélő és irgalmazó Istennel találkozom. Nem szabad tehát Isten igéjét egyoldalúan racionalizálni, gondolati síkba állítani. Mert az ige mindig egyúttal Isten cselekedete is rajtunk és velünk.

2. *Isten igéje mérhetetlen magasságban van az ember felett* (9. v.), *sőt szöges ellentétben* (8. v.) *az ember gondolataival és cselekedeteivel.* Az ige az ember világában mindig valami „egészen más"-t jelent. Innen az igének, az Isten gondolatának és az Isten útjának, gyakori érthetetlensége, megbotránkoztatása, de innen a hívők számára az igének fensége is!

3. *Isten igéje feltartóztathatatlanul elvégzi munkáját:* megcselekszi, amit Isten akar (11. v.) Megragadó természeti képpel szemlélteti ezt textusunk: 10. v. Isten igéje hatás nélkül nem maradhat. Mélységes megnyugtatás ez az ige munkásainak és hallgatóinak egyaránt (az ige szólója egyszersmind hallgatója is). Az egyház életében gazdagon találunk arra példát, hogy Isten igéje nem tér vissza üresen. — De nincs ez ellentétben a magvető példázatával, oltári szentigénkkel? Nincs, mert Isten igéje a bezárkózó szívekben is elvégzi munkáját: *itt* a megkeményítést. Éppen ebben van alapigénk felrázása: Isten igéje sohasem lesz hiábavaló, mindig „beteljesül" (a textus eredeti értelme szerint Istennek egy meghatározott ígéretére vonatkozik: 12—13. v.), csak az a kérdés, hogy Isten igéje üdvösségemre vagy kárhozatomra végezheti-e el munkáját az életemben.

Ma, amikor a kivezető út hiábavaló keresésében feltűnik az emberi értelem és akarat teljes csődje, talán lesz fogékonyság gyülekezetünkben, hogy megsejtessünk valamit Isten igéjének csodájából a keresztyén életben és az egyház életében.

Ötvened vasárnap. (Febr. 11.)

Az óegyházi evangélium, az első szenvedés-jelentés (Luk. 18, 31—43) révén ez a vasárnap megnyitja az ajtót a böjtbe és közvetlenül szembe állít nagypéntekkel (és húsvéttal). Ezért fogalmaztuk így a nap témáját: *Szemben a kereszttel. Szószéki igénk: János 12, 20—26.*

1. A textus középpontja a 24. vers. A gabonamag belehull a földbe, eltemetkezik és látszólag vége. De halálából sok gabonamag élete születik. *Ez Jézus Krisztus halálának jelentősége:* az Ő halálából sok embernek lett élete. *Krisztus halála: gyümölcstermő halál.*

2. *Ebből következik a keresztyénség egyetemes törvénye: halál nélkül nincsen élet.*

Áll ez elsősorban mindenkinek *egyéni keresztyén életére.* Úgyis mint lemondás a földi élet kiéléséről, mint e világi életünk „meggyűlölése" és nyomában az örök élet elnyerése: 25. v. Áll úgyis mint a keresztyén embernek Istentől a kereszt útján való vezettetése: Jézus sorsa a tanítvány sorsa, 26. v. Áll úgyis mint elégés a szolgálatban, önmagunk önfeláldozó eltemetése a mi Istentől rendelt szántóföldünkbe: családba, gyülekezetbe, nemzetbe, — a gyümölcstermés reménységében, 24. v.

De áll tágabban *az egyház egész életére:* „Vértanuk vére az egyház magvetése.“ Az egyházban is élet terem a halálból és pusztulásból.

3. Ne feledkezzünk meg — bár az előzőkben benne van — az út végének hangsúlyozásáról: halálon át az *életre*, szenvedésen át a *dicsőségre*, pusztuláson át a *gyümölcstermésre* visz Jézusnak és tanítványainak útja! 23. 25. 26. v.

4. Mindez pedig személyes, valóságos vonatkozást kap *igénk keretéből:* 20—22. v. Jézustól távol álló, de feléje vonzódó emberek elé így állítja Jézus önmagát és követését.

A mai időkben, amikor annyi mindent temetünk magunknak, egyháznak, nemzetnek életében, sőt talán magunk is földbe hullunk, — igénk felmutatja annak horderejét, ha mindezt Jézussal, tanítványaként, az Ő követésében éljük át. Vele a halál és pusztulás gyümölcstermés s életre vezető ajtó.

Böjt első vasárnapja. (Febr. 18.)

A nap témája az óegyházi evangélium (Máté 4, 1—11) nyomán: *Jézus megkísértetése.* Már itt megjegyezzük, hogy a böjti vasárnapok óegyházi perikópáinak jórészét a keresztségre előkészítő katachumenátussal kapcsolatban választották s így azok az exorcizmus gondolatkörében mozognak. *Szószéki igénk: I. Mózes 3, 14—15.*

Igénk: Isten szava a bűneset után a kígyóhoz, akinek képében a sátán áll előttünk. Jelentése:

1. A bűnesettel megkezdődött a sátán és az ember harca. A 15. vers elsődleges értelme csupán annyi, hogy Isten a sátán között és az asszony magva: az emberiség között örök harcot támaszt. A harc nemzedékről-nemzedékre száll. Ez a küzdelem a világtörténelemnek is egyik témája. A sátán mindig korszerű alakban, de ugyanazt a harcot folytatja minden idők embereivel. Másképpen kísértett az antik világban és a XX. században, másképpen az ifjúnál és öregnél, másképpen szegénynél és gazdagnál, de alapjábanvéve mégis ugyanaz a harc mindenütt.

2. A 15/b. vers azonban túl utal ezen az elsődleges jelentésen és csak az újszövetség világosságában érthető. *Az újszövetség fényénél találkozunk e versben Azzal, aki asszonytól született, akinek a sátán mardosta lábát* (kísértéstörténettől a keresztfa kísértéséig), *de aki mégis végérvényesen a sátán fejére taposott. Ugyanazt a harcot harcolta meg, amely a miénk is: az ember örök harcát a sátánnal, mégpedig sokkal tudatosabban és keményebben, mint valaha ember. De győzött* és ez a győzelme egyetemes jelentőségű s döntő a sátánnak és keresztyén embernek mindenkori, mai harcaiban is.

A háborúban különösen felszabadulnak a sátán erői, a mai helyzetben mindenkit kettőzötten kísért a sátán (kishitűség, kétségbeesés, erkölcsi szabadosság, stb.). Az igehirdetésnek figyelmeztetni kell: vegyük fel tudatosan a harcot életünkben a sátánnal. Ezt a harcot állani kell halálunkig, a fegyverszünet máris vereség. De mutassunk rá Arra is, aki ezt a harcot mindvégig győzelmesen állta meg s ezért a mi kísértéseinkben is segíthet.

Veöreös Imre.

Teológiai negyedóra:
Heemin — Pistis — Hit.*)

A Szentírás egyik legfontosabb szava. Csodálatos, mélyértelmű szó. Magábazár mindent, ami a földi élet boldogságához és az örök élet megnyeréséhez szükséges. Sajnos, a külső burok, a szó, mögül az idők folyamán elveszett a belső drága kincs, a tartalom. A huszadik század embere számára ez a szó ma már üresen cseng. A legtöbben alig tudnak valamit kezdeni vele. Nekünk, akik annyiszor használjuk, ezért nem lesz talán egészen érdektelen visszamennünk ennek a szónak a bölcsőjéhez és megkísérelnünk feltárni ősi, eredeti jelentését. A megkopott külső burok akkor egyszerre fényleni kezd és átragyog rajta a kijelentés isteni üzenetének egész fenséges gazdagsága.

A hit szó ősjelentése.

A nyelvtudomány szerint a nyelv ősformájában nem voltak elvont, képnélküli fogalmak (pl. idő, igazság, élet). A nyelv ősi törzsét konkrét, képszerű fogalmak alkották (víz, madár, hideg, harcolni). A kevésszámú szemléletes fogalomból fejlődött ki és terebélyesedett el aztán az elvont fogalmak beláthatatlan tömege.

A hit szó mai alakjában elvont, képnélküli fogalom. Ha a nyelvtudománynak igaza van, akkor e mögött is meg kell találnunk az ősi, képszerű-szemléletes jelentést. A szó legősibb alakja az ószövetségi *heemin* igealak. Ez az *ámén* ige (szilárdnak, bizonyosnak lenni) hifilje. De még ez az ámén ige is elvont, képnélküli szó. Mögötte az Ószövetség nyelvének kutatói szerint valószínűleg az *áman* ige áll. Áman annyit jelent, mint: a gyermeket a ruha redőjében a keblen vagy a csípő hajlásában hordozni (keleti szokás még ma is). Ómeneth a gyermeket így hordozó anyát jelenti. Ebből a szemléletes fogalomból fejlődhetett ki a biztonság, a szilárd, biztonságos lét fogalma: a tehetetlen, önmagában életképtelen kisgyermek biztonsága az édesanya keblén.

A hit-pistis-heemin fogalom ezzel a képpel egyszerre csodálatos mélységűvé válik. Hinni, a szó ősi jelentés-gyökere szerint, annyit jelent, mint Isten karjaiban biztonságban lenni, *Istenben, Istenből élni.* Ha a kisgyermek elszakad anyjától, csak halódik és végül is elpusztul. De szülője karjában az élete biztonságos, békességes. Az előbbi a bűn, az Istentől való elszakadottság, a hitetlenség, az utóbbi a hit, az Istentől való hordoztatás állapota. *Hinni, hitben állni annyi, mint Istennel az édesanya és gyermeke elgondolható legbensőbb életközösségében lenni.* Ebből a közösségből estünk ki Ádám bűne által. És ez az a közösség, amelybe Jézus Krisztus által újra visszatérhetünk.

---

*) E sorozatunkhoz két megvilágító megjegyzést fűzünk. Az első eredetére vonatkozik. A győri lelkészek szokásos heti összejövetelein hangzottak el először e sorok. Írójuk „Teológiai negyedóra" keretében megy sorra a legfontosabb bibliai fogalmakon. A másik megjegyzés a célt jelöli. A legkomolyabb tudományos alapvetéssel, mégis nagyvonalúan és a tárgy belső érdekességével, majdnem mondhatnánk: izgalmasságával, szeretne átvilágítani egy-egy bibliai fogalmat a kijelentés igazi, eredeti világosságával, hogy megsokszorozódjék fénye gyakorlati igehirdető szolgálatunkban. Így a cikkek mellől nagyobbrészt elmarad a tudományos apparátus. A szakteológusok részletesebb kifejtést és megokolást kívánnának meggyőzésükhöz. Viszont hálásak lesznek a gyakorló lelkipásztorok, akiket az élet messze sodort a teológiai búvárkodástól s talán sokszor rejtett honvággyal keresik a hidat a mai teológia magasfalú várába. A cikkek nekik kínálnak mély, korszerű bibliai teológiát könnyen feltörhető dióhéjban. *(Szerkesztő.)*

A hit az Ószövetségben.

Amilyen gyakori szó a hit az Újszövetségben, olyan ritka fogalom az Ószövetség nyelvében. Sajátságos, de tény: a szorosan vett „hit" szó az Ótestámentumban egyetlen egyszer sem fordul elő. A héber nyelvnek nincs is ilyen főneve. Az aránylag kevés, de döntő helyen a hitet a heemin igealak jelöli meg.

Hogy ez a heemin közelebbről mit jelent, arra vonatkozólag a klasszikus hely Genezis 15, 6. A Római levélben Pál apostol is ezen mutatja meg a hit lényegét. (V. ö. Jób hitét és Hab. 2, 4-et: az igaz ember hite, Istenben való gyökerezése, alapján él, azaz ennek alapján marad meg a végső ítéletben.) *Heemin bajjahve* (hinni Istenben): Istenben, az általa létesített közösségben (szövetség, börit) megmaradni minden baj és kísértés között, rendíthetetlenül.

Az Ószövetség sokféle viszonyt ismer: az embernek az élettelen világhoz, embertársához, emberi közösségekhez való viszonyát. De a legalapvetőbben, az embert léte gyökerében a legmélyebben mégis az *Istenhez való viszony* érinti. *A hit az Ószövetségben semmi más, mint ennek az exisztenciális alapviszonynak a szilárdsága, egész életünknek, minden bizodalmunknak és cselekedtünknek Istenben való gyökerezése.* Biztonság Isten atyai kezében.

Hogy a heemin az Isten és ember közti alapviszony meghatározottsága, ez közelebbről még kettőt jelent. A heemin egyfelől *személyes* viszony. Két személy egymással való közössége, ennek a viszonynak minden melegségével, személyességével. Még akkor is, ha a legfőbb Úr és a gyarló, bűnös teremtmény viszonyáról van szó. A heemin másfelől érinti, *átfogja az emberi exisztencia egészét.* Az ószövetségi ember hite az ember oldaláról tekintve épúgy az értelem dolga, mint ahogyan az érzelemé és az akaraté is. Az ószövetségi kegyes „az ő szívében" hisz. A szív pedig az Ótestámentum antropológiájában elsősorban az érzelem és az akarat székhelye.

A pistis görög jelentése.

A Septuaginta a heemin-t a görög pisteuein igével fordította.

Pisteuein, pistis, pistos szintén viszonyt megjelölő szavak. De ez a viszony nem két személynek a találkozása, hanem valakinek vagy valaminek az *önmagához* való hűsége, tehát megbízhatósága. A görög filozófusok nyelvén: az önmaga *ideájához* való hűség és ennek alapján az értelemmel elbírálható megbízhatóság.

A görögül értett pistis tehát, ellentétben ószövetségi megfelelőjével, egyfelől az ember és az idea *személytelen* viszonya. Másfelől az emberi exisztenciának csak egy részét, az *értelmet,* és nem az egész embert érinti. Csak az ész dolga és nem a szívé. A görög ember az eszével hisz: benne van ebben ennek a viszonynak a személytelen hidegsége és szegénysége az Ótestámentum gazdag, személyes és az ember egész bensejét átfogó hitfogalmával szemben.

Ez a görög hitfogalom lett a keresztyén gondolkodásban a szentírási hit értelmének ellenlábasa és megrontója.

Az újszövetségi hit.

A heemin úgy viszonylik az újszövetségi pistishez, mint *az ígéret a beteljesüléshez.* A hit, mint az Isten és ember közti viszony *teljes* helyreállása, az Ószövetség számára ígéret. Valósággá csak Jézus Krisztusban lett.

A következőkben röviden érintjük az újszövetségi hit *három alapvonását:* 1. A pistis Istenben gyökerezés, Istenből élés. 2. A pistis Krisztushit s ezzel Szentlélek-hit is. 3. A pistis az értelem, érzelem és akarat, tehát az egész emberi exisztencia dolga (az újszövetségi hitfogalom exisztencialitása).

1. Az első kijelentés nem mond újat. Mint az Ószövetségben, a hit az evangéliumokban, Jézus ajkán is Isten mellett való döntés a világgal szemben, *a legteljesebb Istenre hagyatkozás,* életünk legapróbb kis mozzanatának és a legdöntőbb cselekedeteinek egyformán az Isten, mint Teremtő, Bíró és Atya, reális valóságától való meghatározottsága (hegyi beszéd.

eschatologiai beszédek). A hit végső mivoltát Pál apostol is ezért tárhatja Ábrahám ószövetségi hitének az elemzése által a gyülekezet elé (Róm. 4).

2. Ha ez a kettőt összeköti, az viszont megkülönbözteti őket, hogy az újszövetségi pistis Istenre *a Jézus Krisztuson keresztül* irányul: pistis Jesou Christou, a Jézus Krisztusra tekintő és általa keltett és munkált hit (Róm. 3, 22; Gal. 2, 16). Közelebbről is a Megfeszítettre és Feltámadottra irányuló hit. Épen e miatt, a Krisztusban való megalapozottsága miatt lesz ez a pistis a Szentlélekben való hitté: Krisztus a hitet Lelke által kelti és tartja meg bennünk. A Szentlélek ezért a „hit Lelke" (II. Kor. 4, 13).

A hit Istenből, Istenben élés. A hit Krisztus-hit. A hit a Lélek műve bennünk. Mindhárom újszövetségi kijelentés azt hirdeti, hogy a hit létrejöttében *Isten a cselekvő* és az ember az elfogadó. A hit az emberé ugyan, a „szív" hite (Róm. 10, 9). De nem az ember teljesítménye, amelyért Isten kegyelmét és az üdvösséget adja. Épen fordítva: Isten megelőző kegyelme, bennünk való cselekvése, hozza létre, teremeti vele újjá egész valónkat. *A hit nem követelmény, hanem ajándék.*

3. Ez a pistis valóban átfogja és újjáformálja az emberi exisztencia *egészét*. A megújult értelem dolga is (Róm. 10, 9; I. Kor. 15, 14. 17; I. Thess. 4, 14). De legalább ugyanilyen mértékben engedelmesség, az *akaratunk* és *cselekvésünk megújulása* (hypakoé pisteos, ergon pisteos: a hitnek engedelmessége, munkája). Maga a szeretet sem más, mint a hitnek, ennek a csodálatos, száz- és ezerféle alakban kibontakozó energeiá-nak, az egyik legfontosabb megnyilvánulási formája. Az Újszövetségben nincsen külön hit és külön jócselekedet: a pistis a szív bizodalmában, reménységében és a kézen keresztül, a cselekedetekben egyformán munkálkodik (pistis di'agapés energoumené, szeretet által munkálkodó hit, Gal. 5, 6). Az egész törvény egyet követel és Krisztus teljes evangéliuma egyet ajándékoz: *hitet*. Az Istennel való legteljesebb (anya és gyermeke!) életközösséget. Nélküle mindent elvesztettünk. De vele mindent megnyertünk.

Az újszövetségi és a görög hitfogalom harca.

Az újszövetségi pistis és az ószövetségi heemin fogalmainak az újszövetségi kijelentés teljességétől formált *alapvető összefüggése* a keresztyénség latin és görög nyelvterületén egészen *elhomályosodott*. Annál erősebb volt, különösen a középkorban, a görög filozófiai gondolkodás hatása. A heemin-pistis személyes-exisztenciális újszövetségi jelentését így fokozatosan kiszorította a görög személytelen-intellektuális hitfogalom. *A hit az ember egész lényének Istenben való gyökerezéséből a Szentírás vallási igazságainak az „elhivésévé" szegényedett.* Ennek azután megvoltak a maga felmérhetetlenül súlyos *következményei*. Ez a pistis egyedül nem üdvözíthetett. Rászorult a jócselekedetek általi kiegészítésre. Az újszövetségi hit által való megigazulás helyett az emberi bölcseség megalkotta hit *és a jócselekedetek* által való megigazulás tanát, ahol a hit is, a cselekedetek is az ember saját teljesítményei, az egyik az értelemé, a másik az akaraté. Ezzel, a bűn radikális valóságának legyengítésével, a keresztyén élet megújulásában az ember mint cselekvő fél, odaállította magát Isten mellé. Másfelől pedig a gyakorlatban a hit a cselekedetek mellett egészen a háttérbe szorult és a keresztyén kegyesség érdemszerző jócselekedetek hajszolásában élte ki magát.

A romlásnak *a reformáció* vetett véget. Újra megszólaltatta az evangéliumot: egyedül és kizárólag a hit üdvözít. De nem az a hit, amelyet a középkor a görög gondolkodástól vett kölcsön. Hanem az újszövetségi hit: az egész embernek, gondolatainknak, reménységünknek, akaratunknak és cselekvésünknek Istenből eredése, Istenben való megmaradása.

A reformációban ezzel a hit eredeti újszövetségi értelme újra diadalt vett a görög intellektuális jelentésen. Ezáltal nyilt meg újra az út az evangélium üzenetének, a kegyelemből, hit által való megigazulás evangéliumának tisztán és igazán való hirdetése előtt.

A kétféle jelentés harca, a harc a hit igazi, újszövetségi értelmének teljes feltárásáért, azóta is az egyik alapkérdése a keresztyén teológiának.

Dr. Nagy Gyula.

Magunk között.

„A csapások alatt görnyedő egyház szolgálatában."

Bucsay Mihály református teológiai magántanárnak *„Belényesi Gergely, Kálvin magyar tanítványa"* címen írt értékes dolgozatából* közlünk néhány részletet. Időszerű sorok, amikor a magyar evangélikus lelkészi karnak túlnyomó többsége ellenséges megszállás alá került és a magunk sorsát sem ismerjük.

A tehetséges, szorgalmas, fiatal Belényesi Gergely külföldi „tanulmányútja hosszú ideig minden zökkenő, vagy letérés nélkül haladt a kitűzött cél felé. Hiába ismerte meg Párisba vivő útján Strassburg minden tudományos varázsát és megújult egyházi életét, nem maradt ott az őt megbecsülő tudós barátok körében. A feketén író tollat szinte udvariasságból még megnyomja, amikor Párisból a Sorbonne alacsony színvonaláról számol be (levelében), de azért mégis ott marad, amíg meg nem szerzi a magisteri gradust. (Azután visszamegy Strassburgba.) Meglátogatja Kálvint, a genfi apostol igen nagy hatással van rá, de tanulmányútja tervét ez sem befolyásolja. Nem megy haza reformátornak, Strassburgban marad. Bibliai tanulmányokkal foglalkozik, minden bizonnyal abból a célból, hogy valamelyik egyetemen doktori kalapot szerezzen és ezzel legmagasabb képesítés birtokában térjen vissza arra a nagyváradi káptalani iskolára, amelyet végzett diákként otthagyott. Tanulmányútja — kevéssel a cél elérése előtt — mégis csak hirtelen félbemaradt. Az a levél törte ketté, amelyet magyarországi hozzátartozóitól kapott. Otthon halálveszedelemmel jár az evangélium hirdetése és barátai mégis hirdetik, háború, pestis, éhinség közepette is az ezer csapás által sujtott szegény magyar népnek. Ez az a tudat, amelyik Belényesit nem hagyja többé tudós pályáján nyugodni. Igaz, hogy betegeskedik és pénze is fogyóban van, de nem ez a döntő. Addig sem vár, amíg tisztázódik Párisban és Genfben rekedt könyveinek és személyes ingóságainak sorsa. Levélben ad utasítást. Maga elindul hazafelé. Magas egyházi tisztség viselőjének készült. Most már csakis ott akar szolgálni, ahol a rombadőlt egyház nem osztogathat többé méltóságokat, de ahol sok az Isten igéjére éhező, bűnbocsánatra és vigasztalásra szomjas lélek: a török hódoltság területén. Érdekes, hogy ezt a szándékát Belényesi nem Huberttel (strassburgi barátjával), hanem Kálvinnal közli. Mintha csak a Genfben elvett lelki áldások óta emberek között Kálvinnak tartozott volna a döntéssel, amelyet most önmagában elvégzett."

1545. elején érkezett a levél Belényesihez Magyarországról és 1545. március 26-án megírja levelét Kálvinnak Strassburgból. Megismétli a néhány nappal előbb vett magyarországi levél adatait. Elmondja, hogy Magyarországot sok csapás érte. A török folytatja foglalásait, járvány dúl, sáskahadak pusztították el a termést, néhány zsarnok magyar nemes pedig üldözi azokat, akik bevették az evangéliumot. Ezek a szerencsétlen, annyi nyomorúság sujtotta keresztyének még életük és minden vagyonuk veszedelme árán sem hagynak fel az evangélium hallgatásával és hirdetésével. „Amikor ezt átgondolom — írja —, nagy keserűség vesz erőt rajtam. Ha test szerint távol vagyok is tőlük, de lélekben közöttük vagyok és velük szenvedek... E bajok mellett — folytatja — az elmult két évben nagy pestisjárvány is pusztított Magyarországon. Az egyház és az állam sok tanult embere áldozatul esett a járványnak. 1544. júniusában azután sáskahad lepte el az országot és egy nap alatt felfalta a mező minden termését. Nagy éhinség támadt emiatt."

„Amikor tudomást szereztem — írja levele végén Belényesi — a hazámat sujtó többféle szerencsétlenségről, minthogy a mi embereink is figyelmeztettek levelükben és mert a szegénység is szorongat, elhatároztam, hogy

---

* Egyháztörténet (folyóirat) 1944. 1—2. füzet. Budapest, 1944.

egy héten belül visszatérek hazámba, hogy a csapások alatt görnyedő egyház szolgálatába álljak. Történjék ez életem vagy halálom árán, mindegy, csakhogy Isten dicsőségére legyen. Biztosan tudom ugyan, hogy veszedelem fenyeget, a török, a kényurak, az igazság üldözői részéről, de megvetem a veszélyt és nem fogok megtorpanni a vállalt úton."

* * *

Azoknak a lelkipásztoroknak, akik nyájukkal maradnak minden körülmények között, nem más érdekből és megfontolásból, csak az evangélium ügyéért, — világító és erősítő példa lehet Belényesi Gergely indulása haza a meggyötrött Magyarországra, 1545 tavaszán, éppen négyszáz esztendeje!

Könyvtárban.

„A magyar evangélikus templomi ének történetének vázlata. (XVI—XVIII. század.) Írta: Friedrich Károly. 1944. — Mindenekelőtt örömmel kell megállapítanunk, hogy a szerző himnológiai felfogása harmonikusan illeszkedik bele a magyar liturgika és az egyházi zene szaktekintélyeinek célkitűzéseibe· a 16. század állapotát tekinti fővonásokban az istentiszteleti megújhodás és az énekreform alapbázisának. Ez az egységes irányelv adja meg a reményt arra, hogy az istentisztelet megreformálására irányuló törekvéseink a jövőben is helyes mederben fognak haladni.

A szerző ezen felfogásából önként következik, hogy a gyülekezeti éneklést nem választja el a szószoros értelemben vett liturgiától, s műve címlapján az evangélikus éneket templomi éneknek nevezi.

A reformáció előtti viszonyok és a reformáció hazai terjedésének rövid ismertetése után rámutat a három nagy forrása, melyből a magyar evangélikus énekanyag táplálkozott: az évszázados katolikus énekkincsekre (helyesebben talán: a reformáció előtti keresztyénség énekköltészetére), a megújhodott vallás német énekköltészetére és végül a zsoltárokra. Az evangélikus szellemben megtisztult ősi énekanyagnak legszebb harmóniáját a magyar protestantizmus legrégibb énekeskönyvében, a Batthyány-kódexben látja. Példákkal illusztrálja, mint ment végbe a kódexben közölt himnuszokban ez a megtisztulási folyamat. Közli a kódex latin himnuszainak a lajstromát, melyekből a legismertebbek a következők: Creator alme siderum (Csillagoknak alkotója), Veni, redemptor gentium (Jöjj, népek Megváltója), Veni sancte spiritus (Jövel Szentlélek), O lux beata trinitas (Te, ki egységben három vagy) stb.

Az ősegyházból fennmaradt latin énekeknél is nagyobb figyelmet szentel „az evangélikus egyházi ének atyjának", Luthernek énekeire, a magyar reformátorokra és énekköltőkre, Gálszécsi Istvánra, Sylvester Jánosra, Szegedi Kis Istvánra, Batizi Andrásra, Heltai Gáspárra, Szkárosi Horvát Andrásra stb., e költőknek Lutherrel való személyes kapcsolatainak ismertetésére, melynek folyományaképen a XVI. század énekköltészete többékevésbbé mind magán viselte Luther szellemének bélyegét. Ugyancsak behatóan foglalkozik a magyar zsoltárköltészet kialakulásával és a XVI. század énekeskönyveinek ismertetésével.

A 17. és 18. század énekköltészetének tárgyalásánál helyesen jegyzi meg a szerző, hogy e korszak „a hullámhossznak második fele", mely liturgikus és himnológiai szempontból magán viseli a hanyatlásnak a bélyegét. Annál jobban megbecsüli azokat az énekköltőket, akik e hanyatló korszakban is magasrendűt alkottak, mint Kalinka Joachimot, illavai püspököt, Regius Király Jakabot, Petrőczy Kata Szidóniát, Pálóczi Horvát Ádámot, Szőnyi Benjamint stb. „Nehéz, küzdelmes idők voltak ezek" írja „de a szenvedések tüzében a lélek megacélozódott, Isten kereste, meg is találta, amiről az énekeskönyvek a legjobbban tanuskodnak": az 1607-ben megjelent Szenczi Molnár Albert Psalteriuma, a Keserű Dajka János és

Gelei Katona István református püspökök által összeállított Öreg Graduál, az Új Zengedező stb.

Munkáját „Kitekintéssel" fejezi be, s kifejezést ad azon reményének, hogy az énekkultúra elsekélyesedésére következik a reakció, a régi énekek újból való felkarolása. Erős, rendíthetetlen hittel tekint a jövő felé, melyben életre kél a „régi dallam, régi szöveg és a régi hit."

A szerző nagyszabású munkáját, melynek megírására fáradságot nem ismerő szorgalommal és lelkiismeretességgel gyüjtötte össze a szükséges anyagot, nem akarja másnak nevezni, mint a magyar evangélikus ének története vázlatának. Kétségtelen, hogy a munka még sok kiegészítésre szorul s mi sem volna könnyebb, mint egy ilyen úttörő munkán fogyatékosságokat felfedezni. Mi ezzel szemben hálával és elismeréssel adózunk a fiatal magyar himnológusnak, hogy evangélikus híveink előtt feltárta a magyar énekköltészetnek értékeit. Régi fájó sebünk, hogy a katolikus egyház előbbre van a magyar egyházi énekek felkutatásában és megbecsülésében, mint az „éneklő egyház". Szégyenkeznünk kellene, ha most már nemcsak a magasabb egyházi zenében, liturgikus értékekben, de a gyülekezeti éneklésben is át kellene adnunk a vezető szerepet a katolikus egyháznak. Ezen a régi mulasztáson igyekezett segíteni a szerző. Hisszük, hogy kiadott munkája nagyban előre fogja vinni ügyünket a kitűzött cél felé.

Linder László.

Friedrich Lajos: Boldog rabság. Üzenet-kiadás. Kecskemét, 1944. 344 oldal. — Alig két esztendővel „A megáldott kút" című prédikációs könyv megjelenése után új, vaskos kötet jelent meg Friedrich Lajos tollából. Bár a szerző egyetlen sor bevezető, vagy előszó nélkül adta nyomdába írásait, sőt még az egyes részekben sem találhatunk hely és időmutató utalást azok születési körülményeire, a tartalomjegyzék csoportosítása megmutatja, hogy ezúttal is egyházi beszédek gyüjteményével lépett Friedrich a nagy nyilvánosság elé.

Az „alkalom kapuinál" főcím alatt 14, az „Isten házában" után 44, „Ünnepi oltárok" megjelöléssel 7, „Az Úr imádsága" tárgyalásában 9 és végül „Fénylő magasságok" címmel 9, összesen 83 beszédét adja a szerző legújabb könyvében.

A fenti szám nem jelent kevesebbet, mint hogy a szerző a közel multban hozott igehirdetői termésének szinte minden kévéjét elénk tárja. Igaz, hogy így komoly tiszteletet parancsolóan áll előttünk Friedrich Lajos, ki lelke mezején megfogant minden vetést gondosan kalászos gyümölccsé nevel és megőriz, de viszont elkerülhetetlenül elibénk tárul az is, hogy az egyes kévék telt szemű és gazdag termést adó kalászai mellett gyengén fejlett, sőt itt-ott üres gabonafejek is találhatók.

Mindenképpen hasznára vált volna tehát úgy a szóbanforgó könyvnek, mint a szerző igehirdetői fejlődésvonalának, ha „válogatott", vagy megrostált munkákon keresztül kerültünk volna szembe vele. Az így előálló mennyiségbeli megkevesbedésért bőven kárpótolt volna bennünket a nyert fajsúlybeli többlet.

Friedrich Lajos beszédeit — szinte kivétel nélkül a szépen-szólás és az építő szándék jellemzi. Gyakran egészen csillogóvá teszi prédikációit a sok kép és hasonlat (A pásztor arca stb.) és alig van könyvének olyan része, amelyben ne állna kihangsúlyozottan előtérben a személyes ráhatás és építés szándéka. Ezért bizonnyal szívesen hallgatják a kecskeméti nagyok és kicsinyek Friedrich testvérünk beszédeit és épülnek is rajtuk.

Evangélikus igehirdető egyházi beszédeinek teológiai értékelésénél azonban még mást is kell mondanunk. (Erre a „Lelkipásztor", mint homiletikai folyóirat is kötelez minket.)

A fajsúlybeli ingadozás Friedrich könyvében csaknem mindenütt az i g e - hirdetés és az evangélium tolmácsolása körül tapasztalható. Az egyes beszédeket és az előttük lévő alapigéket tekintve azt látjuk, hogy a szerző prédikációiban inkább csak támaszkodik az igére és nem magát az igét hirdeti. Az evangélikus teológia nagy központi kérdései. (megigazulás, hit, kegyelem, Szentlélek, stb.) döntő módon

alig jutnak szóhoz az egész könyvben. Egyik másik beszéd (A vallás születése) pedig teológiailag elfogadhatatlan gondolatokat taglal.

Friedrich Lajosnak, mint igehirdetőnek és egyházi írónak negyedik prédikációs kötetét éppen ezért az a belső, várakozó elmélyülés teszi majd igazán értékké, amely alatt csendes hallgatással és figyeléssel hagyja, hogy szóljon hozzá az Igében a magát a Jézus Krisztusban kinyilatkoztatott örök Isten. G. Z.

A nemzedékek kérdéséről ír M. Fischer a **„Pfarramt u. Theologie"** egyik számában. A nemzedékek, apák és fiak szembenállása teológiában és egyházi gyakorlatban a liberalizmus és a dialektikai teológia ellentétéből ered. A dialektikus teológia nagyrészt az újszerűség varázsával vette hatalmába a fiatalokat. A szerző bevallja, hogy az új teológiának köszönheti azt, hogy szilárdan áll, mind a mellett élesen bírálja a fiatalok magatartását a liberális atyákkal szemben. Helytelen minden rosszat az ő számlájukra írni s a fiatalok gőgjével mindent az új, az ő teológiájuktól várni. A magunk rabul-adása a modernségnek és a korszellemnek, nemcsak abban a formában lehet veszélyessé az egyházra, ahogy az a liberalizmusban történt. Fennáll hasonló veszély a mai fiatalok esetében is. Krisztus minden szellemrabságból Szabadító. Vele tört meg a liberalizmus varázsa a lelkeken. Ott lett a liberalizmus pusztítóvá, ahol Krisztustól elszakadottan akart érvényt szerezni az ő vérszegény igazságainak. A mai nemzedék nem teheti magát a liberalizmus előttre. Az egyház életének történeti folytonossága átvezet a liberalizmus korán. Az apák a fiaktól örökséget kaptak. Ha még törés volna is a két nemzedék között, akkor is a kegyelmet lehetővé teszi a fiataloknál sőt kötelezővé is azt, hogy a jelen problémáit az elzárkózó gőg helyett az atyáktól tanulhatóknak is a figyelembe vételével oldják meg.

Szabó Lajos.

Bibliai szótár.

23. Fiú.

A *fiú* szó jelentése az Újtestámentomban csak a régi keletiek életviszonyaival és felfogásával kapcsolatban érthető meg. A keleti embernek különös érzéke van az apa és fiú vérszerinti összetartozása és ennek mély, titokzatos kihatása iránt. Míg a mi számunkra az öröklés jelentősége hosszú és fáradságos kutatás után csak lassan kezd derengeni, addig azt a keleti ember biztos érzékkel már régen sejtette és sokkal tisztábban látta.

A *fiú* a keleti ember szemében mindig *az, aki jellegében,* lényének csírájában *meghatározott és kialakított azáltal, akitől ered.* Fiúnak lenni annyi, mint hasonlónak lenni, magánhordani az atya vonásait. Átvitt értelemben a fiú az, aki magán viseli valakinek, vagy valaminek a bélyegét, akit lényében valakinek a személye, vagy ügye meghatároz. *„A vőlegény fiai"* például (Máté 9, 15 — Károlyinál: násznép) olyan emberek, akiknek öröm, ünnepélyesen emelkedett hangulat az alapvonásuk; *az ördög fiai* (gyermekei) (I. Ján. 3, 10 összehasonlítva Ján. 8, 44-gyel) a sátáni jellegű és életirányú emberek; *e világnak fiai* (Lk. 20, 34) azok az emberek, akiknek életét és magatartását e világ állapota határozza meg. A *feltámadásnak fiai* lesznek egykor az emberek, azaz életük mindenestől magán hordja majd a feltámadással bekövetkezendő teljesség vonását (Lk. 20, 36).

Abból a kifejezett érzékből, amellyel a keleti ember az apa és fiú összefüggéssénél bírt, önként következett, hogy *az apa és fiú az életben egymással* rendkívül *közeli kapcsolatban voltak* és mindig összetartottak. (A „rendkívülit" a nyugati emberrel való összehasonlításban használtuk.) Nálunk nyugaton természetesnek számít az, hogy a felnött gyermek függetleníti magát apjától s életét önmagáért éli. Azon sem ütközünk meg,

ha pl. a fiú világnézeti tekintetben nyers ellentétbe kerül az apjával. A régi keletieknél az volt a normális helyzet, hogy *a felnőtt fiú is kapcsolatban maradt az apjával.* „A fiú a házban marad" (Ján. 8, 35), ez a fiú előjoga a szolgával szemben, akit tovább- és eladhattak, meg elcserélhettek. *A fiú és apa viszonyát* Ján. 5, 17—27-ben vázolja Jézus. A színeket ehez az akkori életből veszi. A fiú számára az a világon a legtermészetesebb dolog, hogy az atyával együtt dolgozik, s közben hagyja magát vezettetni az atyától. Mint fiú csüng annyira az atyán, hogy belső kényszerből csak azt tudja tenni, amiről látja, hogy azt az atya is teszi. A maga részéről az atya is teljesen a fiú mellette áll. Dolgaira megtanítja a fiút, beavatja saját terveibe, s felhatalmazza arra, hogy helyette cselekedjék. Ahova a fiú az atya megbízásából megérkezik, ott igénye van ugyanolyan tisztességre, mint az atyának. Mindannak, amit az Újtestámentom a fiúról és a fiakról mond, a hátterében ott áll az egész kép. ami az atya és fiú mélységes fajbeli kapcsolatáról az akkori embernek szeme előtt lebegett.

Jézus így tanít minket imádkozni: *„Mi Atyánk!"* Ezt Ő nem vigasztaló formának szánta, hanem általa *eredetünkre, lényeges, kezdetbeli Istenhez való tartozásunkra* emlékeztet bennünket; arra az öröklött jogunkra, melynél fogva hozzá közeledhetünk s Tőle mindent kérhetünk. Az ember olyan erős kötelékekkel van teremtőjéhez hozzákapcsolva, hogy az elszakadásnak és elidegenedésnek hosszú ideje sem tudja tőle egészen elválasztani: egyszer csak visszatér az ember, mint a tékozló fiú.

Jézusnak a hegyi beszédben található hallatlanul nehéz *követelései az embernek származásbeli, isteni tulajdonságain alapulnak.* A tanítványokat megilleti, hogy isteni függetlenségben álljanak a világ előtt, hogy a gyűlöletnek és szenvedélyeknek tobzódása közepette is megőrizzék rendíthetetlen nyugalmukat s hogy a velük szemben elkövetett rosszra szomorkodás nélküli kedvességgel feleljenek, s hogy így *a mennyei Atya gyermekeinek mutassák magukat* (Máté 5, 45), mint akik a mennyei Atyához hasonlók.

A földi édesapa nem tehet mást, mint odaadja testéből és véréből lett gyermekének a legszükségesebbet. A Teremtő sem tehet mást: azoknak, akik istensége öléből kiszakadtak, odaadja tulajdon lelkét, azaz jellegét, erejét és életteljességét, hogy megújuljanak általa (Lk. 11, 13), feltéve, hogy azt kérik tőle. Ha pedig az embernek életösztönzője Istennek Szentlelke, úgy az ember valóban a mennyei atya fia, hozzá hasonló lény (Róm. 8, 14). A lélek által az ember isteni jellege újra kiütközik és újra valóságos kapcsolat támad Isten és ember között. „A fiú a házban marad", azaz az ember most már Istene közelében marad. Amint a gyermek otthon biztosan mozog, mert mindenütt kiismeri magát, úgy az Isten közelében élő ember is minden élethelyzetben istenileg feltalálja magát és félelem, meg kétség nélkül cselekszik. Nem is tehet mást, mint munkálkodik ott, ahol Isten dolgozik. Az ilyen ember beavatott atyja dolgaiba, s mindannyiszor, valahányszor szüksége van reá; bizonyosságot és erőt meríthet. Ilyenkor azután a gyanút nem ismerő gyermek természetességével kiált: „Atyám, add meg ezt nekem!"

Az egészen kicsiny, aramei nyelven beszélő gyermekek „Abba"-nak hívták atyjukat. Egy régi hagyomány azt tartja, hogy kisgyermek korában Jézus is így kiáltott fel az imádkozásnál. A *fiak* (az Isten közelében élő gyermekek) éppen olyan boldogan kérnek, mint a *fiú* (Krisztus) (Gal. 4, 6—7).

Fordította: *Garam Zoltán.*

A „Lelkipásztor" megjelenik havonta. Előfizetési ára egy évre 22.— P, vallástanító lelkészeknek és lévitáknak 15.— P, segédlelkészeknek és teológusoknak 13.— P. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Celldömölk, Ostffy-tér 7. Csekkszám: 11.576.

Baross-nyomda: Uzsaly és Koncz (Harangszó nyomdája), Győr.

maga Jézus Krisztus ezekre utal, amikor Keresztelő János küldötteinek megmondja, miről ismerhetik meg az Isten eljövendő napját. Gyógyulások, megtérések, az evangéliom hirdetése — az ádventi szabadító bizonyságai (Máté 11 : 3—6). Így lett az ige testté és lakozott miközöttünk (János 1 : 14).

Így tehát ma is ádventben élünk, mert ha nem is láthatjuk testben a Messiást, jelei ma is bizonyítják, hogy ő eljött. Hivő közösségek, az egyház szeretetmunkája, az ige szolgálata, ébredések, evangélizációk mind a Messiás korszakát bizonyítják. (II. Péter 3 : 8—9.) Az ige igazat mond, hogy ezt egyes szám első személyben, saját tapasztalatainkkal is megpecsételhetjük.

Igénk a Messiás napjának nemcsak az ismertető jelét tárja elénk, hanem azt is megmondja, **mit kell tenni Isten népének azon a napon.** Mit is tehetnénk mást, akik tudnak a Messiásról és szabadítását személyesen megtapasztalták, mint azt, hogy **hálát adnak, magasztalják az Urat.** Ezt tette a jeruzsálemi sokaság, még a gyermekek is, Simeon és Anna is, mikor Jézust üdvözölték.

A második tennivalója Isten gyülekezetének az, hogy **hirdesse Isten nagyságos dolgait** és így egyengesse az ő útjait a Keresztelő Jánoshoz hasonlóan. Ő mint a Messiás követe prédikálta a mennyek országa eljövetelét, amiről szintén beszámol a mai evangéliom (Máté 11 : 10.).

Fordítsunk hát nagy gondot az ádvent bűnbánat és bűnbocsánat nyomán fakadó boldog hálaadásra. Hallgasson el minden e világi öröm. Zendüljön szívünkben, ajkunkon az ádventi ének a Megváltó méltó fogadására. És tegyünk bizonyságot Isten közöttünk, ma is nyilvánvaló cselekedeteiről, mert most is nagy az egyházban Isten népének Szentje. Ime ez az ádventi missziónk.

„Az a nap" a maga teljességében majd a Messiás utolsó ádventjében bontakozik ki. Így a mennyei öröm is akkor dobogtatja majd meg igazán Isten népének szívét. De addig is állandóan az ő napjának tapasztalói és részesei vagyunk. Ezért mindenkor dicsérjük az Urat! (Dávid is így kezdi és folytatja az ő egyházi évét I. Krónikák 16 : 1—10. szerint és a zsoltáríró is 66 : 1—5. szerint.)

Ittzés Mihály.

V. Mózes 18:15—19.

Beteljesedett ígéret

Meditáció. **Ádvent 4. vasárnapja.**

1. Ádvent idején különösképpen is szükséges meglátnunk: Krisztus Urunkban az ígéret Istene áll elénk.

Isten ígér! Ebbe a nagyszerű ténybe belefogódzhatik az ember minden reménységével és várakozásával. Krisztusban nem csak olyan Istennel találkozunk, aki szóba áll velünk, felveszi nyomorult állapotunk gondját, sorsunkat a szívén viseli, hanem olyannal, aki gyermekeinek drága ígéretet ad.

A kapott ígéret beteljesítésére olykor **nagyon sokáig várat az Isten.** Isten sohasem köti magát időpontokhoz. Akkor teljesíti be ígéretét, amikor Ő látja elérkezettnek idejét.

A hosszú **várakozás azonban sohasem reménytelen.** Isten megtartja azt, amit „fogadott szent beszédeiben". Ha évszázadok-ezredek mulnak is el, Ő adott szaváról el nem felejtkezik. Krisztus eljövetelének hatalmas ténye bizonyság erre. Benne „igenné és ámenné" lett Istennek minden ígérete.

Az Ótestamentum fakó betűi mögül így lép elénk Krisztus Urunk, s benne boldog örömmel szemlélhetjük, hogy az ígéret Istene megtartja szavát: prófétát igért és támasztott Prófétát.

2. Benne **Isten sokkal többet adott,** mint amennyit megigért. Ő mindig reménységen felül ad. Olyan prófétát igért, mint Mózes és adott olyan Prófétát, mint Krisztus, aki oda áll közénk és Isten közé. Isten előtt magára vállalja a mi elveszett ügyünk képviseletét s ugyanakkor előttünk „képviseli" Isten ügyét. S ebben a szolgálatban hullatja el vérét és égeti el egész életét.

Ez a Próféta **számunkra küldetett.** Efelől semmi kétségünk nem lehet. Bizonyosságunkat nem az adja meg, hogy mit érzünk, vagy mi a vélekedményünk erről, hanem egyedül Isten igéje: **néked** támaszt Prófétát az Úr.

Benne **igen mélyre alázkodott le hozzánk** az Isten. Nemcsak arról tett bizonyságot, hogy Isten nem elpusztítani, hanem megtartani akar, hanem arról is, hogy mire képes értünk. Nem megemésztő tűzben jelenti meg magát, hanem húsból-vérből való, hozzánk hasonló valóságos emberként küldi el hozzánk Követét. („. . . te közüled, a te atyádfiai közül . . ." — Fil. 2, 7; Zsid. 4, 15.)

Ez a Próféta **Isten igéjének hordozója** a világban. Nemcsak Isten igéi vannak szájában, hanem Ő maga a megtestesült Ige! A reá való hallgatás nincsen tetszésünkre bízva. Ez Isten parancsa! „Őt hallgassátok!" Hiába jött Ő a megmentésünkre, mégis elveszik az, aki nem hallgat reá. Határtalanul nagy hát a felelősség azokon, akik ismerik Őt és hallják szavát. Isten megkeresi rajtuk, hogy elfogadják-e, vagy pedig elutasítják Őt.

Rajta döl el a sorsunk. Aki elzárkózik előle, menthetetlenül Isten ítélete alá kerül. S az az Isten, aki megtartja minden ígéretét, bizonyára megtartja ezt is!

Laborczi Zoltán.

Ézsaiás 11, 1—5.

Karácsony új fényben

Meditáció.

Karácsony első ünnepe.

Igénk új hangot, különös fényt kölcsönöz igehirdetésünknek a megszokott karácsonyi prédikációk sorában. Bibliánkban egyébként sincsen olyan karácsonyi ige, amely érzelgős emberi hangulatok megpendítésére adna módot, a mi nyomorult kezünkben mégis már nagyon elkoptak és egyoldaluvá lettek a szokásos karácsonyi textusok. Új tartalommal telíthetjük meg gyülekezetünk karácsonyi ünneplését, ha alapigénk nehézsége elől nem akarunk menekülni a mottó-prédikáció ugródeszkáján, hanem megpróbálunk belemélyedni és azt adni igehirdetésünkben, amit **ez a** textus **karácsonykor** mond.

Mondanivalója hármas:

1. Karácsony és az egyház. 1. vers. E versben a kivágott fa képe rejtőzik. Ézsaiás prófétának sajátos üzenete szólal meg e képben a „szent maradékról". Isten ítélete kivágja Izrael fáját, de megmarad a törzs, a gyök, Izrael maradéka. Ézs. 6, 11—13; 10, 20—22. Ez a maradék: az egyház. A szent maradék új ágat hajt, a megmaradt gyökérből új hajtás sarjad. Jézus Krisztus Isten maradék népéből támad.

Ugyanezt a gondolatot különben az Újszövetségben is megtaláljuk. Jelenések könyve 12, 1—6 apokaliptikus képében a napba öltözött asszony az egyházat, a gyermek pedig Jézust jelenti.

Karácsony tehát az egyházé, Isten népének szent maradékáé. Így történt az első karácsonykor. Nem egész Izrael járul szent hódolással a csodálatos király bölcsőjéhez, csak néhány pásztor, az egyszerű Mária és József, az istenes Simon és az öreg templomos Anna vesz Róla tudomást. A világnak nincs karácsonya, csak az egyháznak.

Ma sincs másképpen. Bármennyire kisajátította is magának a világ karácsony ünnepét, Isten népének van egyedül karácsonya. S amint nem Izrael egésze, csak a szent mag volt Isten népe, — ma sincs az egyházban mindenkinek karácsonya, csak a „szent maradéknak".

Ez feladatot is ró a szent maradékra: adja tovább a neki osztályrészül jutott karácsonyt a világnak. Mert az új hajtás az egész világ letarolt erdejének reménysége (Ézs. 10, 24—34). Legyen karácsony Isten maradék népének belső ünnepe, hogy tovább adhassa mindenkinek!

2. Karácsony és pünkösd. 2. és 5. vers. A második vers két dolgot mutat nekünk az Újszövetség világosságában:

a) Jézus Krisztus állandó pünkösdben él. Isten Lelke nem átmeneti vendég nála, hanem „megnyugszik rajta". Nekünk embereknek a Szentlélek időnkénti kegyelem. Rólunk tovább száll a Szentlélek galambja és nem pihen meg úgy, mint Jézuson (Máté 3,16).

b) Jézus pünkösd teljességében él. Isten **egyetlen** Lelkének **sokféle** ajándéka, ereje és munkája van. Bölcseség és értelem, tanács és hatalom, Isten ismerete és félelme. Mi emberek pünkösdből csak darabokat kapunk. Egyikünk ilyen, másikunk amolyan kegyelmi ajándékot, a hitnek különböző mértékét, — Jézusé azonban az egész. Mert ő Isten Fia. Lássuk meg karácsonykor ezt a pünkösdi Krisztust! Övé volt állandóan és teljességében Istennek Lelke. Ezért járt Isten bölcsességével és hatalmával. Ezért ismerte egészen az Istent (I. Kor. 2, 10—11). Ezért volt neki egyedül igazsága az Isten előtt (5. v.—v. ö. I. Kor. 1, 30). Egészen új távlatokat nyit meg előttünk Krisztus megismerése, ha karácsonykor pünkösd fényében nézzük Őt.

Karácsony azonban nemcsak Jézus személyében lép kapcsolatba pünkösddel. A mi életünkben is össze kell kapcsolódnia a kettőnek. A nékünk született mennyei Király Isten Lelkét reánk is önti. Áldott annak karácsonyi ünneplése, akinek karácsony pünkösdöt: Szentlélek kiáradását hozza.

3. Karácsony és az ítélet. 3—4. vers. „Jézuska" szentimentális képével szemben, ime a Bíró!

Nem **látszat** szerint ítél. 3/b. vers. Karácsony táján különösen mennyi a hazúgság és a képmutatás életünkben! Jézus Krisztus beljebb lát és többet hall.

A **gyengék és szegények** ne féljenek! 4/a vers. Mi már visszatekintünk arra, amire a próféta még csak előretekinthetett: Krisztus a bűnösök és a nyomorultak barátja lett. Ez az ő ítéletének felfoghatatlan, különös „igazsága" és „tökéletessége".

Jaj a **hitetleneknek!** 4/b. vers. Jézus bíráskodásának egyetlen elmarasztaló mértéke: a hitetlenség. Jók és erősek, nagy szentek és bölcsek elmarasztaltathatnak. Együgyűek, söpredékek átmehetnek az ítéleten. Mert a hit vagy hitetlenség dönt. Ebben van az ítélet érthetetlensége és botránya a „derék, jó vallásos ember" számára.

Karácsonykor — sokan bizonyára meglepődnek a templomban — szembe kell néznünk az ítélő Krisztussal. S közben karácsonyunk eschatoló-

gikus fényt kap, mert igénk beteljesedése tovább mutat az első karácsonynál. Az Ószövetség evangélistájának csodálatos látásában karácsony mögött felködlik az utolsó ítélet képe, mikor Jézus „ajkának leheletével", egyetlen szavával „megöli" a második halállal a „hitetlent". Karácsony annak lesz igazi öröm, akinek lelkében karácsony és az utolsó ítélet gondolata találkozik. Mert az ítélet rettentésével szemben a legboldogabb bizonyosság, hogy karácsonyunk van.

Veöreös Imre.

Ézsaiás 45, 17—19.

„Nem titkon szóltam . . ."

Meditáció. **Karácsony második ünnepén.**

Már régtől fogva nemcsak a kimondottan messiási próféciákban látta a keresztyén egyház a megváltó Jézus Krisztus földre jövetelének igéretét, hanem ilyen korábi eseményre, mint Ozirus Izraelt megszabadító seregei győzelmére vonatkozó igéket is **Jézus Krisztusra alkalmazták.**

Helyes is, mert minden szabadulás tulajdonképen az örök nagy szabadulásra emlékeztet. **Az örök szabadulás,** amelyről a próféta beszél, Izrael népének, nem lehet más, mint **a Megváltó műve.**

Sehol másutt és semmikor sem bizonyította meg úgy magát Isten, mint akkor, amikor a Krisztusban testet öltött. A megtartó Krisztus születése megcáfol minden pogány hitet és Isten minden felett álló dicsőségét hirdeti. A világteremtő Úr lakást vett közöttünk, hogy uralma itt is teljes legyen. (János 1 : 14, 18.) **Bethlehemben egészen valóra vált Isten igérete és közénk jött az ő uralma.**

Ha emberi formában jött is, nem inkognitóban valósította meg uralmát. A 15. versben említett elrejtőzködő Isten a karácsonyi sötét éjszakában az ő szeretetével kilépett az ószövetségi törvény szent félelmetességéből és a kis Jézusban megmutatta azt, amit az angyali szózat belekiáltott a pásztorok szívébe és rajtuk keresztül az ő népe szívébe. **Nem titkolt semmit. Nyilvánvalóvá tette dicsőségét.** (Lukács 2 : 8—11.)

Sőt tovább ment Isten igéjének a biztató szavával. **Nem tiltotta el a pásztorokat, az övéit a mennyei titoktól,** hanem elindította a megvalósulások városa, Bethlehem felé (Lukács 2 : 11, 15.), hol amit szólt az Isten valaha prófétái által és most az angyal által, azt valóra váltotta és láthatóvá tette a bepólyált kisdedben.

Ez a tévelygő világ, Isten csellengő népe, lidércek után bolyongó keresztyének, mindig csak Őbenne találják meg az Istent. Nincs más senki és semmi, aki Istent képviselheti. **Jézus Krisztusban van az ő teljessége.** (János 1 : 16.) Csak őbenne ismerhetjük meg az Istent, mert senki más nem egy ővele. (János 14 : 6; 10 : 30.)

Őrizkedjünk hát a világ tévelygésétől, mely Krisztus születését és életét mesének mondja. Őrizkedjünk a bűntől, ami Istentől teljesen el akar szakítani bennünket és a sötétség rémeivel tart távol Krisztustól. Ellenben fokozottan figyeljünk Isten igéjére és igéreteire. Ragadjuk meg bizonyságait és fogadjuk szívünkbe a Megváltó születésének igéjét is. Szóljuk mi magunk is az örök igazságot, hirdessük a pásztorok szerint Istennek a Jézus Krisztusban megjelent igéjének igazságát és dicsőségét.

Ittzés Mihály.

Ézsaiás 8, 9—15.

A hitnek döntése

Meditáció. **Karácsony utáni vasárnap.**

Jeruzsálem ostromára indul Sziria és Észak-Izrael. A kicsiny Júda népén ijedelem és borzongás fut végig (Ézs. 7, 1—2). Majd a nagy szövetségesbe, Asszíriába kapaszkodik reménységük. A drámai pillanatban Ézsaiás próféta nem az erőviszonyokat, a politikai és katonai lehetőségeket mérlegeli, hanem Istenre figyel (Ézs. 7, 7). Szemben a népek fegyverkező készülődésével (8, 10), szemben saját népének közvéleményével (11—12. v.), a történelem Urára hivatkozik, aki másképen határozott (10/b. v.). Ez a hitnek merészsége. — Azoknak, akik népük hangulatával szemben egyedül Isten félelmét ismerik és a súlyos történelmi helyzetben egyedül a hitnek álláspontjára helyezkednek, — azoknak Isten „szenthely", templom lesz. „A templom nemcsak az oltalomnak a helye, hanem a kegyelemé, az áldásé, a békességé. Aki megszenteli az Urat, azt Isten körülveszi mint templom falai, magában elrejti, míg odakint halál és nyomorúság tombol, s vígasztalja, táplálja kegyelemben-gazdag közösségében. Izrael két házának ellenben, a két ország nagy tömegeinek, akik Istent nem szentelik meg és nem félik, Isten sziklává és tőrré lesz. Mindazok, akik nem adják meg Istennek a dicsőséget, szétporlanak Isten történelem-kormányzásán mint egy sziklán és megfogatnak abban, mint egy csapdában. Ez az isteni figyelmeztetés, amelyet a próféta saját számára és a hivők számára kap". (Delitzsch)

Ennyi alapigénknek **eredeti** jelentése. Ennek alapján a bibliai történelemszemléletet lehetne megszólaltatni a prédikációban a „történelem Uráról" és a hitnek álláspontját megmutatni. Közbeszól azonban textusunknak az egyházi esztendő meghatározott pontjához való kötöttsége. Alapigénk azért került karácsony után következő vasárnapra, mert 14. és 15. versében az ó-egyházi evangéliomnak ószövetségi idézete fordul elő: „Simeon monda Máriának, az ő anyjának: Imé ez vettetett sokaknak elestére és feltámadására Izraelben; és jegyül, akinek sokan ellene mondanak" (Luk. 2, 34). Ennek az újszövetségi helynek világosságában és ezen a vasárnapon **Jézus Krisztust** kell keresnünk ebben az ószövetségi igében.

Kicsoda Jézus Krisztus — igénk szavaival — **az emberek számára?** „Szenthely", templom, — vagy pedig kő, amelyben megbotlanak és elesnek, csapda, amelyben megfogatnak. Harmadik lehetőség nincs. Vagy Krisztus lesz nekünk az egyetlen menedék, békesség és oltalom. Templom, ahová elrejtőzünk bűneink, bajaink, nyomorúságaink elől. Vagy pedig Krisztus lesz életünknek kárhozatba buktatója. Mindenképpen Benne dől el sorsunk. Reátekintve, vannak, akik hitre jutnak, vannak, akik megbotránkoznak. Jézus Krisztus személye döntés elé állít. Ez a végzetessége a Krisztussal való találkozásnak: nem mehetek tovább semlegesen. Sőt Krisztus személye olyan, hogy az ember tulajdonképpen csak megbotránkozhatik benne. „Boldog, aki énbennem meg nem botránkozik" (Máté 11, 6).

A hitnek döntése két következménnyel jár:

1. Nem ismerhetek más félelmet, csak Krisztus félelmét, nem vallhatok más véleményt, csak Isten igéjét. 12—13. vers. A világ gondolkozása nem lehet az én gondolkozásom. A világ félelme nem lehet az én félelmem. Másokat aggaszthat a kenyérgond és a jövőtől való félelem, én nem tehetem. Krisztus félelme az egyetlen félelem a keresztyén életben. Azzal szentelem meg őt életemben, ha rajta kivül másról nem tudok, mást nem ismerek, mást nem félek és nem szeretek. Amint egyik régi magyar íste-

NYOMTATVÁNY

Evangélikus Lelkészi Hivatal

Sovegrév

Boemód u

nes énekünk mondja: „És ne ismerjünk többet a Krisztusnál, Ne szeret-hessünk többet a Jézusnál, Maradhassunk meg a te szent Fiaddal, Krisztus Urunkkal".

2. A hitnek döntése szembeállít az emberiség nagy tömegével, népünk legnagyobb részével, talán családom legtöbb tagjával. Olyan **magános** lesz az utam, mint a prófétáé (11. vers). Mégse egészen magános, mert lesz egy **kisebbség,** amely ugyanazt az útat járja, ugyanazt az Urat fél:, ugyanazt vallja. **„Ti** ne mondjátok..." (12. v.), „Ő **néktek** szenthely lészen" (14. v.): ez az a bizonyos kisebbség, a prófétával tartó hivők. „De megütközés köve... Izrael két házának... Jeruzsálem lakosainak" (14. v.): ez a Krisztussal és így velünk is szembekerült többség.

A kisebbségi helyzet azonban együtt jár a **hitnek nyugodt biztonságával és bátorságával.** 9—10. vers. Bármit tervezzen, gondoljon vagy csináljon is a világ, nem áll meg, mert Isten mivelünk van. Krisztus neve Immánuel, ami azt jelenti, hogy „velünk az Isten" (Ezs. 8, 8; Máté 1, 23).

Veöreös Imre.

712/VIII/1945—46. szám.

Nagytiszteletü Lelkész Ur!

Egyházunk püspöki kara azzal a tervvel foglalkozik, hogy a Lelkipásztor-körlevelet hivatalos egyházközigazgatási célra felhasználja s ebben közli egyházközigazgatási rendelkezéseit és közös pásztorleveleit. Ezenkivül minden egyházkerület püspökének rendelkezésére állanak a Körlevél hasábjai saját egyházkerületükre vonatkozó hivatalos leirataik számára. A részletkérdéseket azonban még nem sikerült mind elintézni, úgy hogy a püspöki kar végleges döntést nem hozott.

Dunántúli egyházkerületünk hivatalos egyházközigazgatási szolgálatára a Körlevelet már most felhasználom. Kötelezem az egyházközségeket előfizetésre. Jelzem, hogy az előfizetési díjnak a gyülekezet és lelkész közötti megosztásáról a püspöki kar fog határozni. Mivel az előfizetési díj hosszabb időre nem állapítható meg, kérem, hogy a Körleveleünk elején feltüntetett összeget **azonnal** küldje be **postautalványon** Molitórisz János esperes címére (Celldömölk).

Erős vár a mi Istenünk!

Győr, 1945. december 1.

D. Kapi Béla püspök

Összeállította: **Molitórisz János** esperes **Celldömölk,** Vas megye.

Baross-nyomda: Uzsaly és Koncz (Harangszó nyomdaja), Győr, Andrássy-út 24

XXI. évfolyam. 1945. február—március. 2—3. szám.

LELKIPÁSZTOR

EVANGÉLIKUS LELKÉSZEK SZAKFOLYÓIRATA

A szerkesztőbizottság elnöke:
D. KAPI BÉLA

Felelős szerkesztő és kiadó:
MOLITÓRISZ JÁNOS

TARTALOM. CSENDBEN ISTEN ELŐTT: **Kitartás.** Szabó József. — A DOLGOZÓSZOBÁBAN: **Dunántúli igehirdetési alapigék.** Dr. Nagy Gyula, Szabó József, Veöreös Imre. **Teológiai negyedóra: Kauchezis.** Dr. Nagy Gyula. — ÖSSZEKULCSOLT KÉZZEL: **Közönséges nyomorúságban.** XVI. szd. — BÖLCSŐTŐL A KOPORSÓIG: **Háborús konfirmáció.** V. I. — **Szemelvény a magyarázatos Jelenések könyvéből.** — MAGUNK KÖZÖTT: **Szolgálatunk mai nehézségei.** Dr. Győrffy Béla. — **Lelkészi naptár.**

Csendben Isten előtt.

Kitartás.

„Teljes örömnek tartsátok, atyámfiai, mikor különféle kísértésekbe estek, tudván, hogy a ti hiteteknek megpróbáltatása kitartást szerez... Ha pedig közületek valakinek nincsen bölcsesége, kérje Istentől... és megadatik néki.“

Jakab 1, 2—3. 5.

Milyen furcsa tanács: „Teljes örömnek tartsátok, ha különféle kísértésekbe estek...“ Kísértés mindaz, ami hitünket próbálja. Testi szenvedés, ördög csábítása, ellenség gyötrése. Annak szoktunk örülni, ha az effélék elkerülnek. Mivel pedig mégsem kerültek el, jól megtanultunk zúgolódni. De ez csak azt mutatja, hogy messze estünk az igétől. Mert lám az apostol azt mondja, hogy hitünk próbája: alkalom az — örömre. Nem arról van szó, hogy én szerezzem meg ezt az alkalmat, de ha beleesem, örülhetek azon, hogy Isten elővett.

A megpróbáltatás Isten exámenje. A hitetlen összetörik, az úgynevezett hős talán fogcsikorgatva eltűri, a hívő pedig javára fordítja úgy, hogy gyakorolja alatta a kitartást, alázatot és engedelmességet. „Mert sok háborúságon keresztül kell r[illegible]k Isten országába jutnunk.“

Mindez természetesen „bolond“ beszéd. Olyan világ[illegible]n, amely az alázat helyett a büszkeséget dícséri, megbocsátás helyett a bosszút emlegeti s tűrés helyett hamis hősiességre akar nevelni, — internálni-való bolondság a kereszt vállalása. Maga Krisztus Urunk is ezért bolondság a világ számára. Mert ő a szenvedésben, a kereszt alatt, a halálban tartott ki. Pedig bűne sem volt, csak a miénk volt rajta.

Felülről való bölcseségre van szükség ahhoz, hogy Isten kezéből örömmel tudjuk venni a megpróbáltatást. Igéretünk van arra, hogy ha hittel kérjük, megkapjuk ezt a bölcseséget. Ez a bölcseség nem ügyes praktika, hanem kiábrándulás magunkból s Isten kegyelmével való dicsekvés.

Igen elterpeszkedett bennünk az élvező élet pogány tunyasága. Most bizonnyal súlyos megpróbáltatásoknak megyünk eléje. Elkezdődött a hitünk próbája. Meg kell tanulnunk szenvedni. Meg kell tanulnunk szegénynek lenni. Meg kell tanulnunk tűrni és megalázkodni. Meg kell tanulnunk meghalni. Mindenről lemondani és csak Urunkon csüngni.

Akkor senki sem veheti el az örömünket!

Szabó József.

A dolgozó szobában.

Dunántúli igehirdetési alapigék.

Bőjt 5. vasárnapja (Judica).

A nap témáját az óegyházi epistola (Zsid. 9, 11—15) határozza meg: Krisztus áldozata. Ehhez kapcsolódik az idei dunántúli perikópasorozat szószéki igéje: **I. Péter 1, 17—21.**

Ez az epistola megkeresztelt („ha Atyának hívjátok őt", v. ö. Róm. 8, 15) és az Istennel élő közösségben levő hívőkhöz szól („akik őáltala hisztek Istenben", jelentőmód!). Ezért sűrített, súlyos a tartalma.

Mondanivalója két részre oszlik.

1. Krisztus vére (18—20. v.).

Állandóan a hívő szeme előtt van. Szüntelenül látja Krisztust vérében. E három vers kezdőszava (eidotes, „tudván") egyfelől a látásra (eidon = video), másfelől ennek a látványnak az állandó jelenvalóságára utal (az igealak praesens perfectum, állandó jelenné vált mult).

Ami a hívő szemét elfordíthatatlanul magán tartja, az ebben a látványban Krisztus áldozatának a nagysága. Vér árán, másnak az élete árán menekültünk meg. „Drága vér" árán: nem bűnösén, hanem ártatlan véren, „hibátlan és szeplőtlen bárány" vére hullása árán. S ami a legmegrázóbb és a hihetetlen ebben az áldozatban: nem embernek a vérén, hanem a legdrágább, legszentebb véren, „Krisztusén", az Isten Fiáén. Isten szállt le a keresztfára: vérét hullatta, hogy ez a vér az ítéletben a bűnösnek életet jelenthessen (váltság, lytron, v. ö. Máté 20, 28).

A Krisztus vérén át látja meg a hívő egyrészt a saját volt élete nyomorúságának („hiábavaló életetek", 18. v.), másrészt az Isten öröktől fogva való és az „idők végén", az új világkorszak kezdetén Krisztusban kinyilvánított kegyelmének (20. v.) realitását. Ha erre volt szükség, milyen nagy a bűn nyomorúsága! S ha ezt tette, milyen végtelen és elképzelhetetlen az Isten kegyelme!

2. Félelem és reménység (17. 21. v.)

Krisztus vérének a szüntelen látása a hívőnek ebben a földi életben egyfelől állandó félelem („félelemmel töltsétek a ti jövevénységtek ide-

jét, tudván . . .“). Ezt tette az Isten, öröktől fogva erre az egy eseményre állította a világ és az én életem egész folyását. És most egyetlen bűn is hiábavalóvá teheti rajtam az Istennek ezt a csodálatos munkáját. Bőjt bűnbánatra és megalázkodásra intő üzenete szól ebből a versből.

De Krisztus vére állandóan reménység forrása is (21. v.): Istennek ennyire drágák voltunk. Bizonnyal nem hagyja abba művét rajtunk a beteljesedésig. A bőjt bűnbánatán itt átcsillan a feltámadás és a Krisztusban való eljövendő élet dicsőségének a ragyogása.

Dr. Nagy Gyula.

Virágvasárnap.

Máté 21, 1—9: az alázatos király. Filippi 2, 5—11: Krisztus megaláztatása és felmagasztaltatása. E két textusból adódik nagyhét küszöbén a téma: a győzelmes szenvedő.

Az epistola: hatalmas „Krisztus-zsoltár“. Pillérszavai: morphé = forma = Gestalt = megjelenési alak; harpagmos = rapina = Raub = zsákmány; kenoó = exinanio = sich entäussern = megüresít; doulos = servus = Knecht = (rab)szolga; homoióma = similitudo = Gleichsein = hasonlóság; schéma = habitus = Haltung = állapot; tapeinoó = humilio = sich erniedrigen = megalázkodni; hüperüpszoó = exalto = erhőhen = felmagasztalni.

Krisztus agyőzelmes szenvedő s ezért: győzelmes szenvedő! — Az igehirdető megszólaltatja Krisztus szenvedésének nagy tényeit. A szentháromság második személye a csúcsról a fenékre szállt. Az Istennel egyenlő preexistens Krisztus nem sajnál dicsőségéről lemondani. Istenségéhez önkéntes önmegüresítéssel súlyos járulékot csatolt: ember lett. Sőt a kyrios szélső ellentéteként doulos lett: rabszolgasorsra alázkodik. Ebben vállalja kényszer nélküli engedelmességgel a halált, annak is a leggyalázatosabb fajtáját a kereszthalált. Mindez nem színjáték, hanem véres valóság. Ecce homo! — A szöveg második része Krisztus felmagasztaltatásáról szól. Részben már megtörtént tényről, részben még esedékes ígéretről van szó. Isten Krisztust felmagasztalta. A „hüperüpszószen“ = minden fölé emelte: csak itt fordul elő az újtestámentomban: egyetlen hallatlan eseményről van szó. Ez a feltámadás. A 9. vers dio = propter quod = darum = annakokáért kötőszava erősen hangsúlyos. Krisztus felmagasztaltatása nem csupán megaláztatása után, vagy annak dacára történt, hanem éppen azért történt. A feltámadás nemcsak a dicső Isten-Krisztus igazolása, hanem a meghalt ember-Krisztus jutalma. Mint szenvedő Krisztus dicsőíttetik meg. Krisztus feltámadása nem statikus állapot, hanem program. Nevet kap, mégpedig „to“ onoma, a legfőbb nevet „a“ nevet kapja ajándékul. Ez a név a doulos szélső ellentéte: kyrios. Vele hatalmat kap mennyen, földön, poklon tehát a mindenségen. Mindennek továbbmenő célja van: Isten dicsősége. Minden ezért történt. Hogy egykor „minden nyelv“, szenteké és ördögöké egyképpen vallja Krisztus uraságában Isten dicsőségét. Az epistola tehát nagypéntek és husvét kettős eseményét egybefogva nemcsak a nagyhét alaphangját üti meg, hanem erőteljes eschatologikus utalása is van. Örömhír, ígéret, de kötelezés is. Mert mivel Krisztus szol-

gáló szenvedésével győzött, az erőszak, önzés és bosszú világában is ugyanezen indulatnak kell bennünk lenni. Aki Krisztussal akar győzni, vele kell szenvednie is.

Szabó József.

Nagypéntek.

János 19, 16—30: Krisztus szenvedése és halála mint történeti tény. Ésaiás 53: ugyanaz az esemény dogmatikai kiértékelésben jelenik meg. Ez szolgál szószéki igénkül.

Az epistola exegetikai nehézségeinek feszegetése nem az igehirdető dolga. Ebben az „ótestámentomi evangéliom"-ban az üdvtörténet legdöntőbb tényei szólalnak meg. Ezek líramentes tolmácsolása a kötelességünk. Az ige üzenete a fejezet egésze vagy annak alábbi kisebb egységei alapján egyaránt megszólaltatható.

Az elvetett Krisztus. 1—3. v. „Ki hitt?" Kérdésben a felelet: Krisztust a világ hitetlenül fogadta. Nem is csoda. Jézus nem látszott Krisztusnak: rangrejtve érkezett. Krisztus nem volt hatalmas (hanem vesszőszál), nem volt előkelő (hanem gyökér a száraz földből), nem volt lenyűgözően szép (hanem: 3. vers). A világ hatalmat, fenséget, szépséget akar látni, Isten szenvedő szolgájában pedig mindez csak a hit számára tárul meg. Mégis felelősek vagyunk azért, ha nem hiszünk „a tanításnak" (régi Károli: prédikálás. LXX: akoé = hír, híradás) és vakok vagyunk az Úr karja (= hatalma) jeleinek meglátására. Nincs mentsége annak, aki az ige elől fülét, az Úr karja elől szemét becsukja. Ezekre ítéletté válik a kegyelem. János 12, 37—40.

Helyettünk, miattunk, érettünk. 4—10. v. Isten szenvedő szolgája. Erős kifejezések mutatják kínos szenvedését: „kínoztatott", „mészárszék", „fogság", „ítélet", „kivágatott" „vereség", „gonoszok közt adtak sírt néki". Alázatosan szenved: „száját nem nyitotta meg... mint juh, mely megnémul az őt nyírők előtt". Nincs jajveszék, hanem csendes tűrés. Ezs. 42, 1—2; Máté 27, 12. Önként vállalta. A 7. vers Vulgata-szövege: Oblatus est, quia ipse voluit. Káldy fordítása: Megáldoztatott, mert ő akarta. Menge: Als er miszhandelt wurde, ergab er sich willig darein. Sokkal több van itt hősnél: Isten Báránya ő. János 1, 29. Igazi „bűnbak". Idegen bűnt hordoz, más vétkéért szenved. 4—5. vers. Valamennyien adósai vagyunk, mert „az Úr mindnyájunk bűnét őreá veté". Mi vétkeztünk s a lázadást nem tűrhető Isten rajta vett megbántott szentségének elégtételt. Krisztus nem vértanu, hanem helyettes áldozat. 10. vers. Isten akarta így: 10. vers. Ó kegyelem csodája! Tökéletes áldozatával csere történt: „Az ő sebeivel gyógyulánk meg." Övé volt a kín, mienk lett a haszna. I. Péter 2, 24.

Az **utolsó két vers** már husvétra utal. A Golgotha nem csőd, hanem győzelem. „Magot lát..." 10/b. v. „Látni fog..." 11. vers. 22. zsoltár 31. „Zsákmányt hatalmasokkal oszt..." 12. v. Krisztus győzelme tekintetében most „hitben járunk, nem látásban". Éppen ezért most a döntések idejében élünk. De éppen ezért a szenvedés ideje ez. Jó tudni, hogy ez csak átmeneti idő. Jön a megöletett Bárány, mint felmagasztalt Krisztus. A mindenség az ő „zsákmánya". Én is!

Szabó József.

Húsvétvasárnap.

Oltári igénk az óegyházi epistola: I. Kor. 5, 6—8. Szószéki alapige az óegyházi evangélium: **Márk 16, 1—8.** A nap témája: Jézus feltámadása.

Márk feltámadás-történetét Máté, Lukács és János híradásától jellegzetesen megkülönbözteti ez a benne újra meg újra visszatérő szó: félelem (5. 6. 8a. 8b). Husvéti borzongás: nem rettegés, hanem a hallatlan, csodás isteni történés realitása érinti meg a sírhoz menő asszonyok lelkét. Mi történt azon a reggelen?

Az ember halott Jézust keres, holtnak való kenettel közeledik a sziklasírhoz (1. v.). Szívét-lelkét tanácstalanság és aggodalom gyötri (3. v.). — Ez a kishitűség az Isten csodálatos, megelőző kegyelmével találja magát szemben. Még mielőtt az asszonyok bármit is tehetnének, hogy Jézus testéhez eljussanak, „a kő el van hengerítve" (4. v.). — Az emberi gyarlóságnak és az Isten csodálatos kegyelmének ez a szembeállítása a bevezetés az evangéliumi híradás lényeges tartalmához.

A feltámadásról magáról, annak mikéntjéről, Mátéval ellentétben itt nem hallunk. Csupán az Isten hírnökének szava és az üres sziklasír prédikálnak. „Feltámadott, nincsen itt!" — Ami husvét reggelén történt, abban beteljesedett Istennek a próféták szája által adott minden ígérete és Jézus szava: Elérkezett Isten országa, megtört a bűn és halál kizárólagos uralma és kezdetét vette Isten szabadítása! Itt, ebben a mi földi világunkban! Valami hallatlanul nagy és csodálatos dolog ment végbe azon a reggelen: a halál és a bűn birodalmában felragyogott az Isten örök világának első sugara. Husvét angyali híradása erről az Istentől való, bűnön és halálon diadalmas életről szóló híradás: Krisztusban megjelent és Urunknak e világban való jelenléte módján közöttünk van, a végleges beteljesedésre és a mindenek előtt való kinyilvánításra vár Isten örök, új világa. Az első husvét óta az új világ, a test feltámadás és az örök élet nem csupán ígéret és reménység, hanem történeti valóság és bizonyosság is!

Ez az új világ pusztító tűz és megsemmisítő ítélet a régi, a mi bűnvilágunk felett. Ezért félelem és rettegés ó-emberünk számára. De üdvösséges félelem: e világról az Isten felé fordítja tekintetünket és szívünket. Nem ártana, ha a nagyhét komor gyásza és bűnbánata alól való örvendező felszabadulást állandóan elkísérné ez a husvéti borzongás az Isten új világának az első husvétkor a mi világunkban hatalommal való megjelenése felett. Husvét híradása nemcsak örömet és ujjongást hirdet. Hirdeti azt is, hogy Isten új világa és új élete bennünk a régi világ és ó-emberünk halálán át veszi kezdetét (Róm. 6). Isten ítéletének, szenvedéseknek és halálnak közepette halljuk meg husvétnak ezt az üzenetét!

Dr. Nagy Gyula.

Húsvéthétfő.

Husvét első napja magát az üdvtényt, második napja az üdvtény elfogadását domborítja ki. Az előző husvét objektív, az utóbbi husvét szubjektív oldalát fordítja felénk. Innen a nap témája: A husvéti hit. Oltári igéje: Csel. 10, 34—41. **Szószéki igéje: Luk. 24, 13—35.** Mindkettő óegyházi perikópa.

1. Az emmausi tanítványok husvét után, mégis husvét nélkül élnek: ez a történet alaphelyzete. **2. Hogyan vezeti el őket a feltámadott Jézus a husvéti hitetlenségből husvéti hitre:** ez a történet gerince. **3. A husvéti hit megvallása a gyülekezetben:** ez a történet vége.

1. Husvéti hitetlenség. A feltámadás híre megzavarta ugyan az emmausi tanítványok lelkét (22—23. v.), de nem hittek a feltámadás első tanuinak, az üres sirtól visszafutó asszonyoknak (10—11. 13. v.), mert nem látták a Feltámadottat (24. v.). Megrekedtek nagypénteknél s ezért nagypénteket sem értették meg: Krisztus halála reménységeik romja lett. Életében Isten hatalmas küldöttének ismerték meg (19. v.), tőle várták Izrael megszabadítását az ellenség nyomorgatásától, most meg éppen a nép vezetői adták őt halálra (20—21. v.). — Kezdetleges, földi vonásokkal tarkított hitük nem mosolyogtató, inkább eszméltető: a hitnek ilyen fokán van az átlag-keresztyén ember. Magunk sem bizakodhatunk el.

A történetből kiemelt vonások megsejtetnek valamit az emmausi tanítványok lelkében tomboló viharból: a csalódás, szomorúság, nyugtalanság, vergődés hullámaiból. S beszélgetéséből is (14. v.).

2. Jézus melléjük lép, hogy husvéti hitre vezesse őket. A pislogó gyertyabelet nem oltja el, hanem lángra lobbantja. — Nem ismerik meg: a feltámadott Krisztus látására Isten nyitja meg a szemet, amikor eljön az ideje (16. 31. v.). Jézus lelkipásztori módon kezd velük beszélgetni: először meghallgatja őket (17—24. v.). Azután az Írásból megmutatja lépésről-lépésre: nagypénteken át husvéthoz vezet az út, halálon át feltámadásra, szenvedésen át dicsőségre (26—27. v.). Husvéti — és nagypénteki! — hitetlenségük oka: szívük tompasága és értetlensége az ige iránt (25. v.). Egyedül csak az ige ébreszthet hitet. Ezért vezetgeti őket Jézus is az igével a husvéti hitre (32. v.). Az ige után jön a kenyér megtörése. Az áldott emlékű, ismert mozdulatra (9, 12—16; 22, 19) lehull szemükről a hályog (31. v.). Ez a mozdulat ismétlődik minden egyes úrvacsorában. Az úrvacsora Jézus kezében a másik eszköz a husvéti hit szítására.

3. A husvéti hit nem hagy nyugtot az emmausi tanítványoknak. Bár este van s bizonyára fáradtak, azonnal visszatérnek a tizenegy tanítványhoz (ők maguk a tágabb tanítványi körhöz tartoztak). Mindkét oldalról felhangzik a Feltámadottról való bizonyságtétel (33—35. v.) Örvendező, hívő husvéti gyülekezetté olvadnak.

Az ige alkalmazása magától adódik. Megtörtént a husvéti üdvtény. Hirdettetik is. Nem élünk-e mégis husvéti hitetlenségben? Jézus ma is el akar vezetni igéjével és szentségével, csodálatos lelkipásztori szeretettel a feltámadás bizonyosságára. De nem egyenkint. Az élő Krisztussal való találkozás ott történik, ahol ketten, hárman egybegyülnek az Ő nevében. A találkozás eredménye a feltámadás bizonyosságától hangos, az élő Krisztus hitében összeforró gyülekezet.

Veöreös Imre.

Az igehirdető nem teremthet hallgatóinál „megértést" a hitnek értelmében (Márk 4, 12), de felelős Urának, hogy homályossággal, lustasággal és hamis magyarázattal ne álljon a megértés útjába. (Trillhaas.)

Teológiai negyedóra:

Kauchesis.

Gyakori szó Pál apostol leveleiben. Jelentése: **dicsekedés.** Rendszerint nem önmagában, hanem vonzatokkal fordul elő: test szerint, a törvényben, Isten előtt, Jézus Krisztusban, a Krisztus keresztjében dicsekedni. Az apostol fontos, nem egyszer döntő helyeken használja. Ezzel a szóval fejezi ki a **bűn** lényegét. De — sajátságos módon — ugyanezt a szót alkalmazza a **hívő** emberi magatartás jellemzésére is.

A fogalom.

A dicsekvés, tudatosan vagy öntudatlanul, **kettős** értékítélet. Először is a dicsekvés **tárgyának,** annak a hangsúlyozott értékelése, **amivel** dicsekszik valaki. E mellett — leginkább e mögött, rejtetten — a dicsekvés **alanyának,** annak a maga-értékelése is, **aki** dicsekszik valamivel. Az első értékítélet ennek a másodiknak a szolgálatában áll: a dicsekvő azzal, amivel dicsekszik, közvetve a sajátmaga értékét, kiválóságát akarja megvilágítani, önmaga és mások előtt nagyobbítani.

Mivel a dicsekvés **értékítélet,** részben bizalom, bizakodás is. Ki mivel dicsekszik, abban **bízik,** arra épít.

Bűnös dicsekedés.

A Szentírásban a dicsekvés **bűn:** nem puszta jellembeli fogyatkozás, emberi gyarlóság, hanem kifejezetten az Isten elleni bűn. Bűn pedig azért, mivel lényege szerint **Isten** teremtői hatalmának és fenségének megsértése azzal, hogy a **teremtmény** magának akar dicsőséget szerezni.

Az **istentelen** önmagával, e világ erejével, bölcseségével és gazdagságával dicsekszik (Jer. 9, 23): **e világ** immanens értékeit nem Isten dicsőítésére, hanem **a saját** dicsőségének munkálására használja. Ebben a magatartásában jut a legtisztábban kifejezésre a természetes ember szívének az a rejtett törekvése, hogy Istentől egészen függetlenül éljen, magára és arra építsen egyedül, ami a világ. Minden ilyen **pogány dicsekedés,** amely megfeledkezik arról, hogy ezen a világon belül érték önmagában soha nincsen, hanem egyedül a mindenható és mindent munkáló Istentől származik, bálványimádás, az első parancsolat elleni ős-bűn, Isten dicsőségének megrablása (Róm. 1, 21 kk.).

A **zsidó** az „Istennel" (Isten ismeretével, Róm. 2, 17 k.) és „a törvényben" (a törvény bírásával, Róm. 2, 23) dicsekszik: Isten kegyelmes, meg nem érdemelt **kinyilatkoztatását** használja a pogánynál is bűnösebb módon a saját kiválósága csillogtatására és a mások fölé emelkedésre, sőt **az „Isten előtt** való dicsekedésre" is (I. Kor. 1, 29). A többi ember elé akar kerülni, mintha a saját erejéből és érdeme alapján nyerte volna el a kiválasztás és elhívás kegyelmét. És „dicsekedni" akar „az Isten előtt": vallásosságából, kegyességéből kovácsol érdemet magának, a saját kegyessége és nem az Isten kegyelme és irgalma alapján akar megállni az ítéletben. Lényegében az ilyen **vallásos dicsekedés** sem más, mint bálványimádás, az első parancsolat elleni alap-bűn: csakhogy az immanens értékek (erő, bölcseség) helyett felülről való adományokat (istenismeret, törvény, jócselekedetek) használ fel a sajátmaga dicsőségére.

Mind a kettő bűnös, „test szerint" való dicsekedés (I. Kor. 11, 8), mert nem a Teremtő, hanem a teremtmény dicsőségét szolgálja. Ezért

mindkettő **Isten haragja alatt** áll (Róm. 1—3). Istennek új, a Jézus Krisztusban történt kinyilatkoztatása mindkét emberi dicsekedésnek a **végét** jelenti (Róm. 3, 27; I. Kor. 1, 27—30).

Hívő dicsekedés.

Jézus Krisztus a test szerint való dicsekvés vége. Pogányok és választottak mindnyájan vétkeztek és szűkölködnek a dicsőség nélkül, mely egyedül az Istené. Megállásuk az ítéletben csak Isten kezéből, **ingyen, kegyelemből,** Jézus Krisztus váltsága által van (Róm. 3, 23—24). Nincsen mit odavinnünk az Isten elé (Róm. 4, 2 kk.). Isten e világ bolondjait, erőtleneit és nemtelenjeit, a semmivel sem bírókat választotta magának, hogy megsemmisítsen minden emberi dicsőséget: „hogy ne dicsekedjék előtte egy test sem" (I. Kor. 1, 27—29).

Az emberi dicsekedés vége Isten előtt ugyanakkor **új, paradox kauchesis kezdete. Új,** hívő dicsekedésé, amelynek **tárgya** nem önmaga vagy e világ, hanem Isten, Krisztus és a Krisztus keresztjében elnyert üdvösség (Róm. 5, 2; 5, 11; I. Kor. 1, 31; II. Kor. 10, 17; Gal. 6, 14). De **paradox,** önmagának ellentmondó dicsekedés is: a dicsekvés **alanya** önmagát elveti, magától eltekint, értéktelenségével, erőtlenségével dicsekszik (II. Kor. 11, 30). Bizodalma egyedül Isten ereje és hatalma, amely emberi erőtlenségen keresztül munkálkodik (II. Kor. 12, 9). A hívő dicsekedése az Isten dicsőségének az átragyogása a bűn dicstelen, halandó testén (II. Kor. 4, 7).

Ahogyan a test szerint való kauchesis a bűn ős-alakja, ugyanúgy az Istennel való ez a dicsekedés **a hitnek** az alap-megnyilvánulása. A hit **vallástétele** önmaga ellen és Isten mellett: „Nagy örömest dicsekszem azért az én erőtlenségeimmel, hogy a Krisztus ereje lakozzék énbennem." (II. Kor. 12, 9). Ez az új dicsekvés értelme.

Summa.

Egy szürke, hétköznapi szó Pál apostol teológiájának a mélységeit tárta fel előttünk. Reávezetett minden **bűn végső gyökerére:** az ember önző dicsőségkeresésére az Isten ellenében. Egyrészt a természetes ember istentelenségének végső értelmére, a **saját** dicsőségének, függetlenségnek és a felelősség alóli szabadulásnak a hajszolására. Másrészt az emberi vallásosság álarca mögé rejtőző dicsőségkeresésre, amely érdemek szerzésével akarja megszerezni az Isten ingyenvaló kegyelmét, hogy a **saját** dicsőségének legalább a morzsáit megmenthesse. De odamutatott ez a fogalom az **Isten hatalmára** is, amely a dicsekedés paradox, önmagának ellentmondó megújulásában és megtisztulásában lesz nyilvánvalóvá. A hit új dicsekedése reáhagyatkozás egészen az Istenre, egyedül őreá építés és önmagunk dicsőségének a teljes odaáldozása, hogy a mi gyarló dicstelenségünkön keresztül az Isten dicsősége fényljék a világ előtt.

Dr. Nagy Gyula.

Egyes kerületekben minden évben bekérik egyszer az igehirdetés tisztaságának ellenőrzésére egy meghatározott vasárnap igehirdetését. Egyszer olyan prédikációkat kellene bekérni, amelyeket nem mertünk elmondani... Hány olyan mondat volt már, amit nem mertem a szószéken elmondani, mert ott éreztem kinyujtott ujját a prófétának: te vagy az az ember. Ezért félünk a támadó igehirdetéstől. (Túróczy Zoltán, 1943.)

Összekulcsolt kézzel.

Közönséges nyomorúságban.

Hallgass meg minket, Ur Isten.
Tekints reánk, Uram Isten.
Ne hagyj el minket inségünkben:
Hallgass meg minket, Uram Isten!

Áldj meg minket népedet,
Oltalmazzad seregedet;
Felmagasztaljuk szent Nevedet:
Hallgass meg minket, Uram Isten!

Mutassad meg jó voltodat,
Lássuk irgalmasságodat;
Vedd el mi rólunk haragodat;
Hallgass meg minket, Uram Isten!

Ne nézzed sok bűneinket,
S meg ne számláljad ezeket,
Te szent Fiadért segélj minket:
Hallgass meg minket, Uram Isten!

Azt mondják a pogány népek,
Istene nincsen e népnek;
Légy segítséggel te népednek:
Hallgass meg minket, Uram Isten!

Vedd hozzád imádságunkat,
Verd meg nyomorgatóinkat,
És oldozzad meg rabságunkat:
Hallgass meg minket, Uram Isten!

Dicséret Atya Istennek,
Fiának, Krisztus Jézusnak,
És Vigasztaló Szentléleknek,
Dicséret a Szentháromságnak.

Ezt az éneket dr. Schulek Tibor és Sulyok Imre: „Régi magyar istenes énekek" című készülő gyüjteményéből vettük. Először Bornemisza Péter énekeskönyvében jelent meg 1582-ben. Szerzője ismeretlen. Megdöbbentően időszerű, mélységesen igeszerű és igazi könyörgés. Alkalmas arra, hogy imádkozzuk és gyülkezetünkkel imádkoztassuk.

Bölcsőtől a koporsóig.

Háborus konfirmáció.

Nehézsége. Városokban légiriadók veszélyeztetik a szülők hajlandóságát és a gyermekek összegyüjtését. Mindenütt nagy a helyiséghiány. (De a templom még szabad és jön a melegebb idő!) Leánygyülekezetekben számottevő a tanító hiánya, aki sok helyen kizárólag végezte a konfirmációi oktatást. Mindehhez járul a körülmények ziláltsága s az átmenetinek érzett, bizonytalan helyzet lelki bénítása.

Szükségessége. A nehézségek leküzdésére mindent meg kell tennünk. Isten előtt nem intézhetjük el az idei konfirmandus évfolyam sorsát azzal, hogy háború van. Sőt éppen ezért kell ebben az évben különös súlyt helyeznünk a konfirmációra. Amikor az ifjúság egyházi nevelésének annyi áldott alkalma elvétetett tőlünk, a konfirmációt nem érintette az iskolák bezárása vagy az érettebb ifjúság mozgósítása. A konfirmáció lényegileg eddig is független volt az iskola munkájától (nem úgy, mint a vallástanítás) és általában mindenütt a serdülő, még most is mindenütt meghagyott ifjúságot érinti. A konfirmációi órák folyamatossága és aránylag rövid időre sűrűsödő nagy száma ma egyedülálló alkalom egy sereg reánkbízott fiú és leány között a Szentlélek döntő munkájára.

Még egy másik szempont is aláhúzza az idei konfirmációi oktatás jelentőségét. Gyermekek és szülők az ifjúság egyházi nevelésében eddig megszokták annak kényszerű jellegét és alig ismerték meg ezt a szót: önként. A vallásórák és istentiszteletek elmulasztása a tanulóifjúságnál és a leventéknél iskolai, ill. állami rendelkezésbe ütközött. A konfirmációi jelentkezésnek ezzel szemben volt némi szabadabb jellege. — Nos, az

idén egyházunk katechetikai munkájának szinte összes kötelező kerete szétesett. Elmaradt a kötelező vallásóra, iskolai kisgyülekezet, ifjúsági istentisztelet, diákszövetségi munka. Amivel helyette egyházunk — lelkipásztorainak felelősségéből fakadó, egyéni kezdeményezéseiben — próbálkozik, teljesen önkéntes munka (vasárnapi iskola, ifjúsági bibliaóra, stb.). Eddig is megvoltak az ifjúsági belmissziói munkának önkéntes ágai, de az evangélikus szülők és gyermekek nagyobb többsége csak az egyházi nevelés kötelező formáit szokta meg. Ez a megszokás végzetessé válhat egyházunkra a jövőben. Akármint forduljon is nemzetünk sorsa, a régi kötelező egyházi nevelési rendszer aligha tér vissza. Már most elő kell készítenünk népünket a várható „átállásra". Az eddig is önkéntesebb ízű konfirmációnak változatlan, sőt hangsúlyozottabb fenntartása kis híddá lehet (sok mással együtt) a régi kötelező rendszertől a sejtett új, önkéntes alapokra épülő egyházi neveléshez.

Egyébként is a gyülekezeti élet meglazult keretei között a konfirmációi előkészület szilárd formájának példaadó jelentősége lehet gyülekezeti életünk megszilárdulására is. (Természetesen ez csak egy eszköz a sok közül.)

Hangsúlya. A konfirmációi oktatás sohasem lehetett rideg tantárgyszerű óra. Végső célja mindig messzebbre nyúlt a konfirmációi tananyag elsajátításánál. Idén azonban a konfirmációi oktatás során különösen előtérbe kell kerülnie a pásztori vonásnak. A felelősség terhével, de a boldogság belső forróságával kell a konfirmáló lelkésznek szemelőtt tartania, hogy konfirmandusait nemcsak oktatnia, hanem vezetnie is kell. Vezetni az élő Krisztussal való személyes közösségre, a tudatos keresztyén hitre és életre. Ezzel a céllal nem avatkozik bele a Szentlélek munkájának szabadságába, sőt éppen Isten engedelmes eszközévé akar alázkodni. A kitűzött célt közelebbről a közvetlen pásztori kapcsolat meleg és bizonyságtevő hangján igyekszik megközelíteni. Ha ezt a hangot nem sikerül megütnie, nagyjából kárbaveszett minden konfirmációi fáradsága. Ennek a hangnak eltalálása pedig nem rutin vagy módszer kérdése, hanem a lelkész egyéniségének alapkérdése. Istenhez való viszonyom őszinteségének, mélységének, mindennapi keresztyén életemnek és legbensőbb pásztori felelősségemnek kérdése. Ezen dől el szolgálatom végső értelme: csak teológus, és igehirdető, és irodista tudok-e lenni, vagy pedig lelkek pásztora is. Mindenesetre a konfirmációi óráknak ebben az irányban az idén különösen komoly teherré és imádsággá kell lenniük a lelkipásztor lelkében.

Lényege. A konfirmáció fogalmáról volt már régebben vita e folyóirat lapjain is. A konfirmáció lényegileg történeti, mégpedig sokrétű és sokágú képződmény az egyház életében. Az egyháznak még legértékesebb történeti képződményei is csak relatívok. Bár mindegyikben munkálkodott Isten Lelke, egyiket sem lehet felruházni abszolut érvénynyel. Ezért nehéz a választás a konfirmáció különböző fogalmai között. Tág lehetőség nyílik a tarka konfirmációi tervek kibontakozására. Végeredményben a konfirmáció kérdésében, a magyarországi evangélikus viszonyok között leghelyesebbnek tartott kialakításában egyházunknak kell döntenie. Erre most alkalmatlan az idő.

Addig azonban jó lenne, ha lelkészi karunk eggyé tudna forrni legalább a konfirmáció jelen gyakorlatának teológiai értelmezésében. Úgy mellékesen ezt a célt is hivatott szolgálni a Harangszó kiadásában megjelenő új konfirmációi emléklap. Hasznos lenne különben az emléklap szövegét az egyik konfirmációi órán, a konfirmáció mivoltának tárgyalása során megbeszélni. Legalább egyszer gondolják át konfirmandusaink emléklapjukat. Szövege a következő.

Konfirmációi emlékeztető.

Istenünk Molnár Lajosnak Téten, 1929. december 27-én, születésében a halandó élet ajándékát, Győrött, 1929. december 29-én, megkeresztelésében az örökélet ígéretét adta. Ifjú hívünk a keresztyén hit igazságait megismerte s erről a mai napon Isten és a gyülekezet színe előtt vallást tett.

Az anyaszentegyház nevében hívünket úrvacsorára bocsátottuk, kézrátétellel és imádsággal megáldottuk. Legyen fogadásához híven mindvégig Krisztus Urunk engedelmes tanítványa, egyházunk élő tagja. Aki pedig elkezdette benne a jó dolgot, végezze el a Krisztus Jézus napjáig.

Dátum. Lelkész aláírása.

A következő ige kerül az emléklapra: „Harcold meg a hitnek szép harcát, nyerd el az örökéletet, amelyre hivattattál és szép vallástétellel vallást tettél sok bizonyság előtt“ (I. Tim. 6, 12).

A születésnek és keresztségnek önmagában puszta anyakönyvi tényét az emléklap az ige világosságába helyezi és röviden megjelöli hitbeli jelentőségét. Ez különösen fontos a keresztségnél, mely a konfirmációnak alapja és kiinduló pontja.

Az „Ifjú hívünk...“ kezdetű mondat a konfirmációi oktatást, vizsgát és hitvallást fogja egybe. Az oktatásban és vizsgában igyekszik megláttatni a hitnek (és nemcsak a fejnek) dolgát. Ugyanakkor a vallástételből elveszi a teológiai kritika által joggal kifogásolt szubjektív jelleget, anélkül azonban, hogy ezt kizárná. A konfirmandus hitvallásánál a jelen körülmények között valóban nem szabad magasabb mértéket szabni a keresztyén hit igazságainak megvallásánál. De meg kell hagyni az exisztencialitás, a személyes átélés lehetőségét, melyet Isten Lelke élő hittel tölt meg azoknál, akiknél úgy akarja. Nevezett mondat emlékezteti a konfirmandust arra, hogy a konfirmációi ünnepély és az ő vallástétele Isten színe előtt történik. De arra is figyelmezteti, hogy az édesapjában, a Mári néniben, meg a Jóska bácsiban és az egész templomi ismert vagy ismeretlen tömegben a gyülekezetet lássa.

„Az anyaszentegyház nevében“ kifejezés arra utal, hogy a konfirmáció alanya nem a Szentlélek (akkor szentség lenne), nem is a konfirmandus (helytelen: „ekkor és ekkor konfirmált“ szóhasználat), hanem az egyház. Amint az egyház az esketés vagy temetés alanya is. A jelenlegi konfirmációnak lényeges eleme az úrvacsorához bocsátás, mint állandó kegyelmi eszközzel való élés megkezdése. Továbbá a lelkész kézrátétele, melyhez kapcsolódik a gyülekezet imádsága a Szentlélek áldásáért a konfirmandusra. (A kézrátétel a gyülekezet imádságának kifejezése, kísérője és jelképe, nem opus operatum.)

A jelenlegi konfirmációi gyakorlatban használt és sokat vitatott fogadalomtételnek annyi lehet a teológiakritikailag is helytálló jelentősége, hogy pedagógiai eszközzé válhat később Isten és az egyház kezében a lelkiismeret ébresztésére, a hűség erősítésére, — az emléklapon, a lelkész emlékeztetésén és a lelkiismereten keresztül. Fogadalom senkit sem tarthat meg a Krisztushoz és egyházhoz való hűségben, de Isten a fogadalmat is felhasználhatja, hogy megtartson a hűségben. Az emléklapnak vonatkozó mondata a további keresztyén életet Krisztusra és az egyházra vonatkozásban mutatja meg, miközben átcseng rajta a „hűség mindhalálig“.

Az utolsó mondat (különben Fil. 1, 6) arra világít rá, hogy keresztyén életünk és üdvösségünk egészen az Isten munkája. Az ő hűségébe fogózzunk!

A konfirmáló lelkész aláírása emlékeztesse a konfirmandust később is a lelkipásztori kapcsolatra, ami közöttük szövődött.

Az emléklap igéje összefoglalja a konfirmáció ünnepély belső történetét, és a konfirmáció jelentőségét ebben adja meg: a konfirmáció az ecclesia militans sorozása. Innen induljanak el Jézus Krisztus jó vitézei, akik harcolják saját életükben a hitnek mindennapi harcát és lesznek az egyház harcos csapata a bűn világában, Isten országáért, — azaz résztvesznek az egyház szolgálatában.

Egyházművészetileg a keresztség, úrvacsora, örökélet és Szentlélek szimboluma, továbbá a hit harcának megjelenítése fejezheti ki a konfirmáció lényegét.

V. I.

idén egyházunk katechetikai munkájának szinte összes kötelező kerete szétesett. Elmaradt a kötelező vallásóra, iskolai kisgyülekezet, ifjúsági istentisztelet, diákszövetségi munka. Amivel helyette egyházunk — lelkipásztorainak felelősségéből fakadó, egyéni kezdeményezéseiben — próbálkozik, teljesen önkéntes munka (vasárnapi iskola, ifjúsági bibliaóra, stb.). Eddig is megvoltak az ifjúsági belmissziói munkának önkéntes ágai, de az evangélikus szülők és gyermekek nagyobb többsége csak az egyházi nevelés kötelező formáit szokta meg. Ez a megszokás végzetessé válhat egyházunkra a jövőben. Akármint forduljon is nemzetünk sorsa, a régi kötelező egyházi nevelési rendszer aligha tér vissza. Már most elő kell készítenünk népünket a várható „átállásra". Az eddig is önkéntesebb ízű konfirmációnak változatlan, sőt hangsúlyozottabb fenntartása kis híddá lehet (sok mással együtt) a régi kötelező rendszertől a sejtett új, önkéntes alapokra épülő egyházi neveléshez.

Egyébként is a gyülekezeti élet meglazult keretei között a konfirmációi előkészület szilárd formájának példaadó jelentősége lehet gyülekezeti életünk megszilárdulására is. (Természetesen ez csak egy eszköz a sok közül.)

Hangsúlya. A konfirmációi oktatás sohasem lehetett rideg tantárgyszerű óra. Végső célja mindig messzebbre nyúlt a konfirmációi tananyag elsajátításánál. Idén azonban a konfirmációi oktatás során különösen előtérbe kell kerülnie a pásztori vonásnak. A felelősség terhével, de a boldogság belső forróságával kell a konfirmáló lelkésznek szemelőtt tartania, hogy konfirmandusait nemcsak oktatnia, hanem vezetnie is kell. Vezetni az élő Krisztussal való személyes közösségre, a tudatos keresztyén hitre és életre. Ezzel a céllal nem avatkozik bele a Szentlélek munkájának szabadságába, sőt éppen Isten engedelmes eszközévé akar alázkodni. A kitűzött célt közelebbről a közvetlen pásztori kapcsolat meleg és bizonyságtevő hangján igyekszik megközelíteni. Ha ezt a hangot nem sikerül megütnie, nagyjából kárbaveszett minden konfirmációi fáradsága. Ennek a hangnak eltalálása pedig nem rutin vagy módszer kérdése, hanem a lelkész egyéniségének alapkérdése. Istenhez való viszonyom őszinteségének, mélységének, mindennapi keresztyén életemnek és legbensőbb pásztori felelősségemnek kérdése. Ezen dől el szolgálatom végső értelme: csak teológus, és igehirdető, és irodista tudok-e lenni, vagy pedig lelkek pásztora is. Mindenesetre a konfirmációi óráknak ebben az irányban az idén különösen komoly teherré és imádsággá kell lenniük a lelkipásztor lelkében.

Lényege. A konfirmáció fogalmáról volt már régebben vita e folyóirat lapjain is. A konfirmáció lényegileg történeti, mégpedig sokrétű és sokágú képződmény az egyház életében. Az egyháznak még legértékesebb történeti képződményei is csak relatívok. Bár mindegyikben munkálkodott Isten Lelke, egyiket sem lehet felruházni abszolut érvénynyel. Ezért nehéz a választás a konfirmáció különböző fogalmai között. Tág lehetőség nyílik a tarka konfirmációi tervek kibontakozására. Végeredményben a konfirmáció kérdésében, a magyarországi evangélikus viszonyok között leghelyesebbnek tartott kialakításában egyházunknak kell döntenie. Erre most alkalmatlan az idő.

Addig azonban jó lenne, ha lelkészi karunk eggyé tudna forrni legalább a konfirmáció jelen gyakorlatának teológiai értelmezésében. Úgy mellékesen ezt a célt is hivatott szolgálni a Harangszó kiadásában megjelenő új konfirmációi emléklap. Hasznos lenne különben az emléklap szövegét az egyik konfirmációi órán, a konfirmáció mivoltának tárgyalása során megbeszélni. Legalább egyszer gondolják át konfirmandusaink emléklapjukat. Szövege a következő.

Konfirmációi emlékeztető.

Istenünk Molnár Lajosnak Téten, 1929. december 27-én, születésében a halandó élet ajándékát, Győrött, 1929. december 29-én, megkeresztelésében az örökélet ígéretét adta. Ifjú hívünk a keresztyén hit igazságait megismerte s erről a mai napon Isten és a gyülekezet színe előtt vallást tett.

Az anyaszentegyház nevében hívünket úrvacsorára bocsátottuk, kézrátétellel és imádsággal megáldottuk. Legyen fogadásához híven mindvégig Krisztus Urunk engedelmes tanítványa, egyházunk élő tagja. Aki pedig elkezdette benne a jó dolgot, végezze el a Krisztus Jézus napjáig.

Dátum. Lelkész aláírása.

A következő ige kerül az emléklapra: „Harcold meg a hitnek szép harcát, nyerd el az örökéletet, amelyre hivattattál és szép vallástétellel vallást tettél sok bizonyság előtt“ (I. Tim. 6, 12).

A születésnek és keresztségnek önmagában puszta anyakönyvi tényét az emléklap az ige világosságába helyezi és röviden megjelöli hitbeli jelentőségét. Ez különösen fontos a keresztségnél, mely a konfirmációnak alapja és kiinduló pontja.

Az „Ifjú hívünk...“ kezdetű mondat a konfirmációi oktatást, vizsgát és hitvallást fogja egybe. Az oktatásban és vizsgában igyekszik megláttatni a hitnek (és nemcsak a fejnek) dolgát. Ugyanakkor a vallástételből elveszi a teológiai kritika által joggal kifogásolt szubjektív jelleget, anélkül azonban, hogy ezt kizárná. A konfirmandus hitvallásánál a jelen körülmények között valóban nem szabad magasabb mértéket szabni a keresztyén hit igazságainak megvallásánál. De meg kell hagyni az exisztencialitás, a személyes átélés lehetőségét, melyet Isten Lelke élő hittel tölt meg azoknál, akiknél úgy akarja. Nevezett mondat emlékezteti a konfirmandust arra, hogy a konfirmációi ünnepély és az ő vallástétele Isten színe előtt történik. De arra is figyelmezteti, hogy az édesapjában, a Mári néniben, meg a Jóska bácsiban és az egész templomi ismert vagy ismeretlen tömegben a gyülekezetet lássa.

„Az anyaszentegyház nevében“ kifejezés arra utal, hogy a konfirmáció alanya nem a Szentlélek (akkor szentség lenne), nem is a konfirmandus (helytelen: „ekkor és ekkor konfirmált“ szóhasználat), hanem az egyház. Amint az egyház az esketés vagy temetés alanya is. A jelenlegi konfirmációnak lényeges eleme az úrvacsorához bocsátás, mint állandó kegyelmi eszközzel való élés megkezdése. Továbbá a lelkész kézrátétele, melyhez kapcsolódik a gyülekezet imádsága a Szentlélek áldásáért a konfirmandusra. (A kézrátétel a gyülekezet imádságának kifejezése, kísérője és jelképe, nem opus operatum.)

A jelenlegi konfirmációi gyakorlatban használt és sokat vitatott fogadalomtételnek annyi lehet a teológiakritikailag is helytálló jelentősége, hogy pedagógiai eszközzé válhat később Isten és az egyház kezében a lelkiismeret ébresztésére, a hűség erősítésére, — az emléklapon, a lelkész emlékeztetésén és a lelkiismereten keresztül. Fogadalom senkit sem tarthat meg a Krisztushoz és egyházhoz való hűségben, de Isten a fogadalmat is felhasználhatja, hogy megtartson a hűségben. Az emléklapnak vonatkozó mondata a további keresztyén életet Krisztusra és az egyházra vonatkozásban mutatja meg, miközben átcseng rajta a „hűség mindhalálig“.

Az utolsó mondat (különben Fil. 1, 6) arra világít rá, hogy keresztyén életünk és üdvösségünk egészen az Isten munkája. Az ő hűségébe fogózzunk!

A konfirmáló lelkész aláírása emlékeztesse a konfirmandust később is a lelkipásztori kapcsolatra, ami közöttük szövődött.

Az emléklap igéje összefoglalja a konfirmáció ünnepély belső történetét, és a konfirmáció jelentőségét ebben adja meg: a konfirmáció az ecclesia militans sorozása. Innen induljanak el Jézus Krisztus jó vitézei, akik harcolják saját életükben a hitnek mindennapi harcát és lesznek az egyház harcos csapata a bűn világában, Isten országáért, — azaz résztvesznek az egyház szolgálatában.

Egyházművészetileg a keresztség, úrvacsora, örökélet és Szentlélek szimboluma, továbbá a hit harcának megjelenítése fejezheti ki a konfirmáció lényegét.

V. I.

Szemelvény a magyarázatos Jelenések könyvéből.

Budapest elestével egyre nagyobb lesz a bibliahiány a megmaradt országrészen. Ezért a Harangszó sorozatosan megjelentet egyes bibliarészeket. A mai idők különös időszerűséget adnak a Jelenések könyvének. Ez jelenik meg először. Mivel pedig ez a könyv magyarázat nélkül alig érthető, de egyébként is égető hiány a könnyen kezelhető, közérthető magyarázatos biblia, — a megjelenő bibliai könyveket magyarázatok kísérik.

A kiadás változatlanul közli a revideált Károli-szöveget. Csak a párhuzamos helyek megfelelőbb és bőségesebb válogatásában, a kisebb össze-

2. Isten népe a nagy nyomorúság után.

9. Azután látám, és imé egy nagy sokaság, amelyet senki meg nem számlálhatott[1], minden nemzetből és ágazatból, és népből és nyelvből[2]; és a királyiszék előtt és a Bárány előtt állanak vala, fehér ruhákba[3] öltözve, és az ő kezeikben pálmaágak; [1] I. Móz. 15, 5. [2] 5, 9. [3] 3, 4—5; 6, 11 stb.

„ágazatból": törzsből.

10. És kiáltanak nagy szóval, mondván: Az idvesség[1] a mi Istenünké, aki a királyiszékben ül[2], és a Bárányé[3]!
[1] 12, 10. [2] 4,2; Ésa. 6, 1; Zsolt. 47, 8—9. [3] 5, 6.

11. Az angyalok pedig mindnyájan a királyiszék, a Vének és a négy lelkes állat körül állnak vala[1], és a királyiszék előtt arccal leborulának, és imádák az Istent[2],
[1] 5, 11. [2] 4, 10; 11, 16.

12. Ezt mondván: Ámen: áldás és dicsőség és bölcseség és hálaadás és tisztesség és hatalom és erő[1] a mi Istenünknek mind örökkön örökké, Ámen. [1] 4, 11.

„tisztesség": tisztelet.

13. Akkor felele egy a Vének[1] közül, és monda nékem: Ezek, akik a fehér ruhákba[2] vannak öltözve, kik és honnét jöttek? [1] 4, 4. [2] 7, 9.

14. És mondék néki: Uram, te tudod. És monda nékem: Ezek azok, akik jöttek a nagy nyomorúságból[1], és megmosták az ő ruháikat, és megfehérítették[2] ruháikat a Bárány vérében[3]. [1] Dán. 12, 1; Máté 24, 21. [3] Ésa. 1, 18. [3] I. Ján. 1, 7; I. Pét. 1, 19; Zsid. 9, 14.

15. Ezért vannak az Isten királyiszéke előtt; és szolgálnak neki[1] éjjel és nappal az ő templomában[2]; és aki a királyiszékben[3] ül, kiterjeszti sátorát[4] felettök.
[1] Róm. 1, 9. [2] 3, 12; 11, 19; 14, 15. 17; 15, 5—8; 16, 1. 17; *21, 22.* [3] 4, 2; Ésa. 6, 1; Zsolt. 47, 8—9. [4] 21, 3; Ezék. 37, 27.

16. Nem éheznek többé, sem nem szomjuhoznak[1] többé; sem a nap nem tűz rájok[2], sem semmi hőség:
[1] Ésa. 49, 10. [2] *Zsolt. 121, 6.*

függő szakaszok beosztásában és címekkel ellátásában térhet el — a pontosabb megértés kedvéért — a használt Brit- és Külföldi-kiadástól. A versek alatt kisebb, főleg szövegkritikai megjegyzéseket ad. A részletesebb, összefüggő magyarázatot a szakaszok után közli. A Jelenések könyve után Márk evangéliuma következik.

A Jelenések könyvének 7. fejezetéből mutatunk be szemelvényt. A 6. fejezet végén megszakad az események pergése s a nyolcadik fejezetben folytatódik. A 7. fejezet két közbeeső vigasztaló képet tartalmaz, hogy felkészítse az anyaszentegyházat a bekövetkező nyomorúság elviselésére. Az elsőt az 1—8. versben találjuk, mely ezt a címet viseli: Isten népe a nagy nyomorúság előtt A második itt következik.

---

17. Mert a Bárány[1], aki a királyiszéknek közepette van, legelteti őket[2], és a vizeknek élő forrásaira[3] viszi őket; és eltöröl Isten az ő szemeikről minden könnyet[4].

[1] 5, 6. [2] *Ezék. 34, 23.* [3] Jer. 2, 13; Zsolt. 23, 2. [4] 21, 4; Ésa. 25, 8; Máté 5, 4.

*

Az ismert mennyei trón előtt hatalmas sereg áll. Fehér ruhájuk az üdvösség jele, kezükben a pálmaágak a győzelemé. *Istennek ugyanaz a népe, amelyet előbb a százegyvennégyezer jelentett.* Csak előbb *mentek* a nagy nyomorúság *felé*, most *jönnek* a nagy nyomorúság*ból* (14. v.). Előbb a *küzdelem* előtt voltak, most a *győzelem* után vannak. Előbb a *földön*, most a *mennyben*. Előbb üdvösségük csak *ígéret* volt, most *valóság*. Előbb csak pecsét a homlokukon, most már fehér ruha és pálmaág.

Az előző látomásban számuk százegyvennégyezer volt és Izrael törzseinek nevét viselték. Láttuk, hogy ez csak jelkép. Ezért nem lepődünk meg, amikor itt *megszámlálhatatlan* sokaságról hallunk. A kicsiny nyáj odafentre beláthatatlan sereggé nő. *Minden népből* lesznek ott üdvözült testvéreink. Az előző kép az ószövetségre tekintett vissza, ez pedig a misszióra néz előre (9. v.).

A fehér sereg üdvösségét Istennek és Krisztusnak köszöni (10. v.). Dicséretükre felhangzik a mennyei imádás (11—12. v. — v. ö. 4—5. fej.). Az egyik Vén és János apostol beszélgetéséből közelebbit is megtudunk a fehér ruhásokról (13—14. v.).

A *„nagy nyomorúság"*, ahonnét jöttek, *az utolsó idők szenvedései.* (Bővebben a következő fejezetekben hallunk róla. — Dán. 12, 1; Márk 13, 14—26; Jelenések 3, 10.) Elsősorban talán mártirokra gondolhatunk (6, 9—11). Üdvösségüket mégsem szenvedésüknek, hűségüknek vagy vértanuságuknak köszönhetik, hanem Krisztus vérének. Szerepük csak annyi volt, hogy „megmosták és megfehérítették ruháikat a Bárány vérében": hittek Jézus Krisztus halálának bűnbocsátó és üdvözítő erejében.

Az üdvözültek életét és boldogságát ószövetségi képek festik. *A menny: trón és templom.* Az üdvözültek Isten királyi uralma alatt élnek és szüntelenül őt imádják (15. v.). „Szolgálnak néki éjjel és nappal": ószövetségi templomi jelenet a papok szolgálatából (Luk. 1, 8—9.). „Kiterjeszti sátorát felettük": Isten velük lesz (Az ószövetségben a szövetség sátora Isten jelenlétének helye). A vándorlás éhsége, szomjúsága, hősége után, azaz a földi élet bajai, szenvedései után jön a tökéletes boldogság (16. v. — Ésa. 4, 2—5). Az örök élet forrásánál soha nem álmodott mértékben beteljesül a 23. zsoltár (17. v.).

Fejezetünknek ez a másik látomása is az *üdvbizonyossággal* erősíti a küzdő egyházat. Nyomorúság és szenvedés nemcsak a legutolsó időben, hanem kisebb mértékben mindenkor vár e földön Isten gyermekeire. Kísértések, megpróbáltatások között a legnagyobb békességet az üdvösség bizonyossága adhatja meg. Tégy bizonyossá üdvözítésedben, Uram!

Magunk között.

Szolgálatunk mai nehézségei.

Fizikusok megállapítása szerint a földre ejtett kő fokozódó sebességgel esik alá. Ugyanígy a hegytetőről elindult lavina. Szédülő fejjel kell megállapitanunk, hogy életünk, lelkipásztori szolgálatunk nehézségei között, fokozódó sebességgel zuhan alá a megsemmisülés lejtőjén. Hogy ez a zuhanássá váló süllyedés hol és mikor kezdődött, megállapítja majd az oknyomozó történelem. Nekünk azzal a kérdéssel kell szembenéznünk, hogy melyek ezek a nehézségek, melyeknek egyre tekervényesebb útvesztőjében beleveszik lelkipásztori szolgálatunk.

Előbb azonban meg kell jegyeznünk, hogy a lelkipásztori szolgálatnak falun is, városon is hol egyenlő, hol különböző nehézségei vannak. E kis értekezésemben falusi lelkész létemre, mégis inkább a falusi viszonyokat tartom szem előtt.

Szolgálatunk nehézségei kétfélék: külsők és belsők, aszerint, amint rajtunk kívül álló okokból erednek vagy az okot magunkban hordozzuk.

1. Lelkipásztori szolgálatunk mai külső nehézségei szoros összefüggésben vannak a háborúval és a háború teremtette viszonyokkal.

Itt mi természetesen nem beszélhetünk azokról a nehézségekről, melyek keresztjét megszállott területen és életben maradt testvéreink viselik. A magunk nyomorúsága mellett imádságban siessünk keresztjük segítésére. Mi csak azokról az állapotokról beszélhetünk, melyek között ma élünk.

Szolgálatunk helye az egyház s az egyházban a gyülekezet. Szolgálatunk mai legnagyobb nehézsége gyülekezetünknek a háború okozta szétszórtsága. Ma gyülekezetünk van a harctéren, idegenben élő leventéink soraiban, iskolai kisgyülekezetünk széthullóban, közben beékelődik gyülekezetünkbe hol több, de inkább kevesebb áldással a menekültek gyülekezete. Soha ennyire nem voltunk szórványegyház, mint ma.

Ezekkel a nehézségekkel természetesen szembe kell néznünk. Aki ölbetett kézzel csak a multon mereng vagy sopánkodik, méltatlan szolga. Soha nem hasított annyira elevenbe Jézus szava, mint ma: „Valaki az ekeszarvára veti kezét és hátra tekint, nem alkalmas az Isten országára.“ (Luk. 9, 62.)

Hogyan küzdjünk meg tehát ezekkel a nehézségekkel? Legjobb tudásunk és lelkiismeretünk szerint. Szórvánnyá lett gyülekezetem? Magamnak is szórványpappá kell lennem. Elmegyek katonáim gyülekezetébe a harctérre és istentiszteletté teszem minden rózsaszínű tábori lapom olvasását. Lelkigondozásul elküldöm nekik a Harangszót. Utánuk megyek leventéimnek levélben és több száz vagy ezer kilométeres távolságban is lelkipásztoruk maradok. Ezt akkor is megteszem majd, ha a hivatalos egyház leventéink és menekültjeink személyes lelkigondozását intézményesen megszervezi. Itthon nem elégszem meg azzal a szomorú megállapítással, hogy iskolánkat becsukták, illetve lefoglalták. Elmegyek vagy elhívom gyermekeimet, ifjúságom itthonmaradt tagjait. Nem elégszem meg a konfirmáció oktatással, hanem a szó igazi értelmében lelkitanítója leszek tanító

nélkül maradt gyermekeimnek. Ha lehet, megszervezem a vasárnapi iskolát, missziói gyermekszövetséget, bibliaköröket stb. Ebbe a munkába beállítom az ú. n. laikus munkástársaimat is. Munkába állítom gyülekezetemben kényszerű tétlenségre kárhoztatott tanulókat és tanulólányokat. Soha ennyi alkalom nem kínálkozott a lelkipásztori szolgálatra, mint ma. Csak nem kell előtte szemet hunynunk s nem szabad előle kényelemszeretetből és hűtlenségből kitérnünk.*)

Ezeken kívül esetenként és gyülekezetenként bizonyára különböző nehézségei vannak lelkipásztori szolgálatunknak. E nehézségek megismerése és leküzdése lelkipásztori hűségem fokmérője.

2. A külső nehézségek mellett, sőt azok felett fenyegetnek a belső nehézségek.

Sok lelkész számára ezek a belső nehézségek abban az általános, minden munkakedvet megbénító, lelkifeszültségben jelentkeznek, amely ragályos járvány módjára igézetben vagy révületben tart ma sok lelket. A baj gyökere azonban nem ebben a tehetetlenségre kábított állapotban van.

A baj gyökerét keresve ismételjük meg: szolgálatom helye az egyház. Az egyház pedig a Krisztusban hívők ama közössége, amelyben Isten igéje tisztán és igazán hirdettetik s a szentségek a Krisztus rendelése szerint szolgáltatnak ki. Ezt a tétel a magam gyülekezetére alkalmazva, megdöbbenve látom, hogy bár — szerintem — minden megvan, csak éppen a Krisztusban hívők közössége hiányzik. Keresem ezt az egyházat és nem találom sehol. A hivatalos egyház hagyományokhoz görcsösen ragaszkodó adminisztratív keret. Hű fényképei voltak a mult évek, évtizedek kerületi és egyetemes gyűlései. Gyülekezetemben az egyház az adókivető lajstromon rágódó és nem egyszer a vezetőkkel marakodó egyesület minden lelki közösség nélkül. Hol van tehát az egyház?

Fordítsuk meg a kérdést! Mi az oka, hogy sehol sem találom az egyházat? Bennem. Belső nehézségeimben. Nem háborús nehézségek, hanem még háború előtti bűnök. A mai idők arra jók, hogy lehajtott fejjel elismerjem: Utolértek engem az én bűneim.

Mi az oka annak, hogy 10, 20 vagy 30 évig sikerült üresre prédikálnom a templomot? Mi az oka annak, hogy a nagy görögtűzzel megindított ifjúsági egyesületi munkánk egyszerűen beletorkollott a leventeegyesületbe. Mi az oka annak, hogy biblióránkon 3—4 öregasszony és néhány gyermek lézeng? Mindent rá lehet fogni a háborúra. De e kép alá mégis ez az írás illik: mea culpa. Mea culpa, hogy csak Isten igéjéről prédikáltam és nem Isten igéjét hirdettem. Mea culpa, mea maxima culpa, hogy csak szájjal és szóvirágokban és nem élettel és valóságban hirdettem az

---

*) Amikor lelkésztestvérünk gyülekezetében menekültek lefoglalták az Ifjúsági Otthont, majd a lelkészi irodát is, megkezdték vándorösszejövetelek tartását. Így nemcsak a lányok, hanem sorjában a szülők is résztvesznek a leánykőri munkában. A külső nehézségből lelki nyereség lett. Más esetben a gyülekezet férfitagjait messzebb fekvő községbe rendelték tíz napi erődítési munkálatra. A lelkész önként velük ment és ásott: Együtt aludt híveivel a szalmán és együtt ette velük a babgulyást. Esténként pedig rögtönzött mécses pislogó világánál bibliaórát tartott nekik. Két apróságnak tetsző megoldás és mégis irányt mutat a lelkészi szolgálat korszerű formáira. (Szerkesztő.)

igét. Hogyan lenne megtért gyülekezetem, élő egyházam, mikor legjobban magam irtóztam a naponkénti megtéréstől s amikor életemből csak töredékek jutottak az egyháznak?! Jézus ítélete soha annyira nem égette lelkemet, mint ma: „Ez a nép szájával közelget hozzám, és ajkával tisztel engemet; szíve pedig távol van tőlem." (Máté 15, 8.)

A szőlőnek rettegett betegsége a gyökértetű. Ha ma megtámadja a szőlő legérzékenyebb szervét, a hajszálgyökeret, a szőlő csak a jövő évben, esetleg évek multán kezd el sárgulni és elcsenevészedni. Két-három év mulva az egyre szaporodó ellenség megakadályozza abban, hogy a földből éltető táplálékot vegyen át. A küzdelembe végre is belepusztul a tőke. Lelkipásztori szolgálatom mai belső nehézségei mind arra vezethetők vissza, hogy elszakadtam az életet adó forrástól, az igazi szőlőtőtől.

Ha mindezt megláttuk — még mielőtt teljesen elszáradnánk — boruljunk oda bűnbánattal Isten kezére: „Isten, légy irgalmas nékem, szegény bűnösnek!" A többit bízzuk Istenre.

Dr. Győrffy Béla.

Lelkészi naptár.

Liturgikus szín bőjtben lila, nagypénteken fekete, húsvéttól fehér.

Meg kell kezdeni a **konfirmációi oktatást.** Alsó korhatár egyetemes közgyűlési határozat szerint lehetőleg a betöltött 13. életév. Az oktatás legkisebb óraszáma 50. A konfirmáció ajánlott napja pünkösd második ünnepe.

Ne feledkezzünk meg ebben az évben sem **hétköznapi bőjti istentiszteletek** tartásáról. Jeremiás siralmait ajánljuk. E könyv alapján textust és témát a Harangszó közöl bőjti számaiban. A sorozat tíz — hetente két — istentiszteletre elegendő.

Nagyhéten minden este tartsunk istentiszteletet. Sorozatnak ajánljuk a Belmissziói Munkaprogramm vezérfonalát, vagy a szenvedéstörténetet Lukács evangéliuma szerint.

Nyomdánk egyik szedőgépét háborús célra igénybevették, ezért kurzív, dőlt betűket nem tud szedni. Mivel a pontos megértés miatt bizonyos cikkeknél elkerülhetetlen szavak és mondatok kiemelése, kénytelenek vagyunk ezt kevésbbé tetszetős, kissé rikító betűkkel szedni.

A „Lelkipásztor" megjelenik havonta. Előfizetési ára egy évre 22.— P, vallástanító lelkészeknek és lévitáknak 15.— P, segédlelkészeknek és teológusoknak 13.— P. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Celldömölk, Ostffy-tér 7.
Csekkszám: 11.576.

Baross-nyomda: Uzsaly és Koncz (Harangszó nyomdája), Győr.

EVANGÉLIKUS

LELKIPÁSZTOR

KÖRLEVÉL

1946. február

A Lelkipásztor-Körlevél jelen száma 2400 P-be kerül. Az összeg beküldését 300 pengő kézbesítési díjjal együtt postautalványon Molitórisz János esperes, Celldömölk, címre kérjük. Sürgős befizetést kell kérnünk, mert a nyomdaszámla azonnali kifizetése terhel bennünket.

Jeremiás 18:1—10.

Meditáció.

Vízkereszt ünnepe után 5. vasárnap.

A mai nap ősi evangéliumával együtt olvassuk ezt az igét. Jézus példázatának párhuzamos példázata ez **Isten könyörülő szeretetéről.**

A konkolyos föid gazdájának a cselédei jól ismerik gazdájuk törvényeit. A konkolynak nincsen helye a gabona között. Ki akarják gyomlálni. A gazda azonban megtűri a konkolyt **könyörületből és szeretetből az ő vetése iránt.** — A fazekas is a korongon elromlott edényt nem dobja el, hanem rögtön ráteszi újból a korongra és más edényt készít az agyagból, ahogyan ő jobbnak látta azt megkészíteni. Ezt is **az agyagban rejlő jobb edényért tette könyörületből.**

A hangsúly tehát Isten könyörülő szeretetén van, amit egyszerűen tudomásul kell venni, mint a cselédeknek gazdájuk parancsát és a fazekast szemlélő prófétának a fazekas művészi gondolatát. **Isten felséges és megmásíthatatlan akarata az, hogy az ő könyörületessége láthatóvá váljék „dicsősége gazdagságában, a könyörületesség edényein".**

Nem lehet a példázatoknak minden vonását alkalmaznunk. A központi mondanivalón van a hangsúly. Nem mondhatjuk például azt, hogy hiszen a konkoly nem változhat búzává és a hitvány bögre ékes kerámiává. És ezzel nem tagadhatjuk a megtérés lehetőségét. Épen mai szentleckénk mutat rá arra, hogy az üdvösség Isten könyörülő szeretetének a következménye és ő ezt akarja. **Isten nem elveszíteni akar, hanem könyörületességet gyakorolni.** Van ember, nép, ország az ő ítélete alatt, szinte már-már végbe megy rajtuk az ítélet De ebben is Isten megtérésére vivő szándéka rejlik. Figyelmeztetés a megtérésre. Nem is lehet enélkül igazán megtérés. Végső és pusztító ítélete csak akkor megy végbe, ha Isten könyörülő szeretetének evangéliumát nem hallgatta és nem cselekedte meg Isten népe és gyermeke.

A Római levél 9 : 20—23-al csak fentiek alapján lehet rokonsága ennek az igének. Ott sem az üdvösségre, vagy a kárhozatra szóló eleve elrendelésről van szó, hanem már előzőleg a fáraó példáján megmutatott történelmi rendeltetésről. Viszont mégis Istennek arról a könyörülő szeretetéről olvasunk ottan, mellyel **a maga dicsősége szolgálatára választ ki magának és hív el népet, gyülekezetet és embert.** Akár haragjának edénye, akár irgalmasságának edénye valaki, lássa meg mindenki, hogy Isten az ő dicsőségének gazdagságát akarja rajta megismertetni. **Ezért térjen meg és simuljon Isten kezéhez engedelmesen, alázatosan és hittel.**

Nagyon időszerű nekünk ez az ige. Hányszor felvetődik bennünk a kérdés, miért cselekedett velünk az Isten úgy, hogy az elmult háborúban és vele — a mi látásunk szerint — a leginkább büntetett. Hiszen a szomszéd népek épen úgy vétkeztek az emberi szeretet törvénye ellen és hasonlóképen odaálltak az emberbálványozás eszméje mellé. Sőt mi ebben nem is vagyunk bűnösök, mert népünknek csak egy kis százaléka istentelenkedett ilyen formán. Hogy-hogy mi a harag edényei lettünk? Isten kigyomlálást, megrontást és elvesztést gondolt felőlünk. Ugy prédára juttatott, könyörtelen igába hajtott, ostorul küldött ránk népeket, hogy ezek láttán nyilvánvaló a haragja rajtunk. — Igénk ebben a helyzetben, most és ma nyilván a megtérést prédikálja. **Isten hajlandó megváltoztatni sorsunkat, hajlandó az ő népévé fogadni, hiszen azt bünteti kit szeret...** (v. ö. Zsidó 12 : 5—11.)

Viszont a gyülekezet, az egyház szempontjából ott van a másik időszerű mondani valója a 9—10. versekben. Egészen csodálatosan mutatta meg Isten a kegyelmi időt egyházunknak, keresztyénségünknek. Másképen hirlett és másképen képzeltük mostani fordulatával egyházunk sorsát. Keresztyének üldözésének, papok irtásának a hirét kürtölték a propaganda hangszórói. Ellenkező híradásról vajmi kevéssé gondoskodtak. Tehát nyilván számítottunk az egyházi élet megbénítására legalább is. Nem következett be. Vajjon nem Isten könyörülő szeretete van-e ebben is. Isten vezette a tárgyaló feleket úgy, hogy ilyen szerződést kötöttek Jaltában. Isten felépitést és beültetést határozott az egyházról. — Ezzel szemben csak egyet tehetünk: teljesen odafordulunk Istenhez és csak neki szolgálunk. Nem maradhatunk a régiekben. Nem lehet büntetlenül folytatni az egyház, a papok, a hívek óembere szerint a hitéletet. Megtérést akar az Isten. **A választottság tudata nem tehet elbizakodottá bennünket, hanem csak háladatosakká.** (v. ö. János 15 : 16., I. János 4 : 19.)

Ugyanerre akar tanítani Isten mindenkit külön-külön, ahogyan kit-kit ostorozott, vagy kegyelme tényeivel halmozott el. Mindenkit könyörülő szeretetével megtérésre akar rávenni, hogy rajtunk mutassa meg dicsőségének gazdagságát.

Istennek ezt a könyörülő szeretetét lássuk meg aztán Krisztusban, mert őbenne nyilatkoztatta ki Isten. Csak benne leszünk igazán új teremtéssé és Isten igaz szolgái. (V. ö. II. Korinthus 5 : 17—19.)

I. Mózes 22 : 1—13.

Meditáció. **Hetvened vasárnapja.**

Isten **sokszor próbára tette** már választott szolgáját. A hivő ember életében ennek soha nincsen vége. Nem érkezhetek el életemben olyan pontra, ahol már nem tesz próbára az Isten. Ő egyik próbáról a másikra vezeti övéit.

Ábrahám számára ez a mostani **minden eddiginél súlyosabb.** Isten azt kivánja tőle, amit legjobban szeret ezen a világon. Jobban mint minden vagyonát, jobban mint tulajdon életét, jobban mint bármit.

Mi a célja Istennek ezzel? Nyilván nem azért teszi ezt, minthogyha Ő gyönyörüségét lelné abban a lelki vivódásban, amit a próbatétel szükségképpen jelent. Azt akarja megtudni, vajjon Ábrahám jobban szereti-e Izsákot annál a valakinél, akinek mindent köszönhet — még Izsákot is? Jobban szereti-e Istennél?

Mit jelent a próbatétel Ábrahám számára? A Láthatatlanért, az e világ felett való **Urért odaadni az egész világot.** Hiszen számára Izsák mindennél többet jelentett és ha ő nincsen többé, a világ és egész élete nem sokat ér. A láthatalan Istenért lemondani e világról és azt áldozatul

adni Istennek, ez Ábrahám próbája. S ezt a próbát megállni mindennél nehezebb. Mégsem kerülheti el Istennek egyetlen gyermeke sem.

Ezt a próbát **hit nélkül megállni lehetetlenség.** Csak a hit tud e világon és annak minden sokra tartott értékén túl egyedül Istenre tekinteni. Zsid. 11 : 17—19! — Az az ítélet, amelyen ez a világ keresztül ment, ilyen próba akar lenni számunkra. Oda tudunk-e Istenért adni mindent, vagyonunkat, éltünket ha annak megbizonyításáról van szó, hogy jobban szeretjük Őt mindezeknél?

Minden próba elé azzal a bizonysággal nézhetek, hogy **Isten nem hagy elveszi benne.** Vele — kegyelmes Istenemmel együtt — járhatom a próbatétel útját. Számomra is, a világ számára is gyógyulás van elrejtve benne.Csak el ne fogyatkozzék a hitem!

Ámos 8 : 11—12.

Meditáció.

Hatvanad vasárnap.

Istent **nem lehet bűntetlenül visszautasítani.** Szavának semmibevétele beláthatatlan súlyos következményekkel jár. Isten nem játszik a szavával. Vesztébe rohan az, aki megpróbál visszaélni vele. Ezt hirdeti a próféta keménynyakú, megtérni nem akaró népének. Ezért ostoroz, fenyeget és nyugtalanít.

Különféle módon büntetheti meg Isten azokat, akik nem becsülik meg eléggé igéjét. A próféta ezt is világosan népe elé tárja: Isten romba döntheti Izrael szent helyeit és pogány nép kezébe adhatja őket. Istennek azonban nem ez a legsúlyosabb büntetése. Sokkal súlyosabb ezeknél az, ha **elvétetik tőlük az Isten beszéde.** Akik kelletlenül, fitymálva ülnek a dúsan terített asztal mellett, megérdemlik, hogy korgó gyomorral üres asztal mellé telepíttessenek.

Egy nép életében **a mélypontot jelenti,** ha Isten megvonja tőle az igét. Nincsen és nem is lehet nagyobb nyomorúsága ennél. Teljes összeomlás, anyagi romlás, rab élet mind elhordozható. Ha azonban elhallgat az Isten, elviselhetetlen nyomorúságot jelent.

Nem csupán azért, mert egy nép Isten igéje nélkül szükségszerűen jut bele **a legteljesebb erkölcsi züllésbe.** Már magában véve ez a tény is éppen elég lenne, hiszen az erkölcsi romlás előbb-utóbb pusztuláshoz vezet. Az igazi nyomorúság ebben az, hogy általa az Istentől való **teljes elhagyatottság állapotába** kerülünk bele.

Minden elesettségünk ellenére is van számunkra egy **vigasztaló tény:** még hangzik számunkra az Isten igéje. Még nem mondott le hát rólunk az Isten! Pusztulásunk igenlését jelentené, ha továbbra is elutasítanánk és semmibe vennénk Isten szavát. Számunkra ma még van reménység, de csak ez az egyetlen reménységünk van: Istenünk beszéde.

Ézsaiás 52 : 13 - 15.

Meditáció.

Ötvened vasárnapra.

Az Ésaiás-passiónak a preludiuma ez a szakasz. Tulajdonképpen nem az 52., hanem az 53. részhez tartozik. A nagy babilóniai Ésaiás az Úr szenvedő szolgájáról énekel. Ennek az éneknek a bevezetésében, mai szentleckénkben összefoglalja röviden a passiónak az Istenre, a Messiásra és az emberre vonatkozó próféciáját.

Maga Krisztus Urunk is ezt tette mielőtt felment Jeruzsálembe. Mai ősi evangéliumunk épen ezt az igét közli a gyülekezettel.

Mind a kettőből az világos, hogy nem lehetett másképen a megváltás, csak a passió által. A Messiás szenvedésének és rajta keresztül kiteljesedő dicsőségének a megjövendölése ez az ige. **Már előre túlmutat a passión. Elénk tárja lényegét, módját és eredményeit jövendölés formájában,** hogy aki hallgatja ezt és aki látja az Úr szenvedő szolgáját el ne forduljon tőle. Tudjon már előre róla és készüljön reá. Szívével, lelkével benne éljen. **Mi is hittel nézzünk a keresztfára!**

A Messiás küldetésének **lényege** szerint **Isten üdvterve „szerencsés" kimenetelü lesz.** — A **„magasságos"** szóban a felmagasztalás van benne. A szenvedésbe, halálba, sírba alázott Messiás a sírból felmagasztaltatik, feltámad. Nézzünk hát túl a síron! Az Úr szolgájának szenvedését szemlélve is gondoljunk erre. — A **„felséges" szó**ban a mennyei felsőbbség rejlik. A mennybe felemeltetés, mennybemenetel ígérete már itt van. Ezt az újtestamentomi gyülekezet érti meg igazán. Épen ezért az Úr szolgájának szenvedését úgy szemléli, mint Isten üdvösségére készítő munkáját ebben a világban. — A **„dicső"** szóban a megdicsőülés, Isten dicsőségében részesedés, az Isten jobbján ülés üdvtényei bontakoznak ki. Csak ez a dicsőség. Mi erre nézünk. Isten dicsősége mindenképen megvalósul. Ebben higyjünk és erre építsünk, amikor Krisztus szenvedése útján járunk.

A Messiás küldetésének **módja** szerint, emberek szeme láttára **olyanná kell válnia az Úr szolgájának,** — ... hogy **eliszonyodnak,** elfordulnak tőle sokan. Még a tanítványok is ezt teszik a kereszt láttán. A Krisztus halála, keresztje, botránkozást okoz. Megütközés követ tette le benne Isten. — ... hogy **szenvedése az arcán üljön,** nem emberi az ábrázata, teljesen eltorzul. Nem ideális hősi halál a Messiás halála, hanem szörnyű halál. Keresztrefeszítés, gonoszok halála. Fájdalommal teljes. Ő a fájdalmak férfia. Szenved tőle testileg, lelkileg. Imádkozik is azért, ha lehetséges, muljék el tőle ... — ... hogy **az alakja sem ember fiaié,** egészen felismerhetetlen benne az, amiért tulajdonképen jött, hogy az Ige testet öltsön, emberré legyen, megvalósuljon. Inkább olybá tünik, mintha benne minden megváltói hivatás csődöt mondott volna. — Azért ilyen hihetetlenül rettenetes Krisztus szenvedése, hogy annál nyilvánvalóbb legyen Isten kegyelme. Itt már semmi nem segít, de ez segít és ez a minden. Aki ilyen nagy dolgot cselekedett Fiával miattunk, érettünk és helyettünk, nem hagyhat el, ha rettenetes módon cselekedte is. (Lásd Grünewald Mátyás 15—16 századi festő híres festményét.)

A Messiás küldetésének **eredményei** mégis olyanok lesznek földi értelemben is, hogy egészen **valóra válik a Filippi Levél szava** (2 : 6—11.): — **ámulatba ejt népeket,** csodálkoznak rajta. Ésaiás is mondja: „hívják nevét csodálatosnak" (9 : 6.) — **Fölötte a királyok befogják a szájukat,** elhallgatnak előtte, ő lesz a királyok királya, uraknak, ura. (I. Timótheus 6 : 13—16.) Nincsen, nem lesz más hatalom, mint az övé épen keresztfai halála által. „Néki adatott minden hatalom ..." Isten népe ezért nem bizhat másban és ez elég neki minden emberi hatalmaskodás láttára és ellenére is. — **Olyanok is meghallják és meglátják** a Messiás dicsőségét, akiknek nem beszéltek eddig. Egyszer majd mindenki meglátja őt. Pogányok sereglenek fel hozzá, hogy tanítását hallják (Ésaiás 2 : 2—3.). A gabonamag is úgy terem sok gyümölcsöt, hogy megrothad, elpusztul. Elmaradhatalan tehát az Úr szolgája szenvedésének vérvirágaiból sarjadó gyümölcs: a megtérő ember.

Péternek is megjelentette Jézus az ő szenvedését előre. Péter tiltakozott. Nem látta meg Isten üdvtervét. Jézus ekkor Sátánnak nevezte Pétert. (Máté 16 : 21—23.) Jézus Krisztus az emmausi vándoroknak a feltámadás után, mikor még mindig értelmetlenül kesergtek Krisztus szenvedése felett, ezt mondta: „Óh balgatagok és restszívüek mindazoknak

elhivésére, amiket a próféták szóltak! Avagy nem ezeket kellett-é szenvedni a Krisztusnak és úgy menni be az ő dicsőségébe?" (Lukács 24 : 25—26)

Mi már tudjuk, látjuk, hogy csak így lehetett váltságunk. Miért kételkedünk hát benne? Csak ezen keresztül valósulhatott meg Isten dicsősége itt a földön, a testbe öltözött Ige által. Miért hallgatunk még mindig másra? Sátáni és nyomorult emberi mindenki, aki nem hittel tekint Krisztus keresztjére.

Nehemiás 9 :

A nemzeti bűnbánat napja.

Első előadás: Bűnbánó nép az Isten előtt. 1—3. v.

Ezen a napon Isten egész magyar evangélikus népe, mint egykor Izrael fiai, összegyűl nemzeti bűnbánatra. 1/a. v.

1. **A lelkekben egyetemes nemzeti bűnbánatot csak Isten igéje fakaszthat.** A 9. fejezet előzménye a 8. fejezet. Ott megrendülten döbben rá a nép Isten rég elfelejtett törvényére: 8, 1—9. Jelentkezik Isten akarata megismerésének és tanításának szüksége, mégpedig a nép kisebb egységekre való osztásával: 8, 13. A bűnbánati napnak első részét is ez tölti ki: 9, 3/a. v. Azért nincs népi bűnbánatunk, mert elfelejtettük Isten törvényét és nem figyelünk igéjére.

2. A nemzeti bűnbánatnak imádsággá kell válnia. 2/b. 3/b v. Fasiszta botlásokról tett politikai bűnvallás még nem nemzeti bűnbánat. Nem elég politikai tényezők előtt mellünket vernünk, hanem bűneinkkel **Isten** elé kell térdelnünk! Személyes ügyünkké csak úgy lesz valami életünkben, ha imádságba olvad: nem elég a nemzeti bűnbánatról gondolkodni, prédikálni, prédikációt hallgatni, — a nemzeti bűnbánatnak kinek-kinek személyes imádságába kell torkolnia. — „Az ő bűneikről és atyáik hamisságairól": mások, őseink bűneit (lásd 2. előadást) is vállalnunk kell, de az egyetemes nemzeti bűnökben a magunk külön bűneit is meg kell keresnünk.

3. Az igazi nemzeti bűnbánatnak külső jelei is vannak. 1/b. v. 2/a. v. Egyetemes böjt: ó, mai táncoló, vigadozó magyar falvak! — Radikális szakítás azzal, amit Isten követel: 2/a. v.

Második előadás: A magyar mult bűnbánatunkban. 4—31. v.

Ez az egész nép előtt mondott imádság hatalmas, megrázó történelmi visszaemlékezés. Elsősorban üdv-történet, de másodsorban nemzeti történet is. Az ószövetségben ugyanis ez a kettő sokszor egybeesik. Nekünk keresztyéneknek az első a lényeges. De nekünk: keresztyén nemzetnek* szabad a másodikat is magunkra vonatkoztatni. Persze nem minden egyes részletében, csak egyes főbb vonásaiban. Előadásunk, illetve igehirdetésünk tehát nem mehet bele Isten felsorolt egyes történeti- üdvtörténeti tetteinek alkalmazásába, csak az egésznek áfogó szemléletébe.

1. Isten jóságának nagy tettei népünk életében. Ebben a fejezetben szó sincs Izrael dicső történetéről, hanem Isten nagyságáról Izrael történetében. Félre minden öntelt magyar történelmi dicsekedéssel!

2. Őseink bűnei. Isten „csudatételeivel" szemben „atyáink" hitetlensége, engedetlensége, „kemény-nyakusága": 16—18. 26. v. Félre a magyar mult bűnének kendőzésével! De ne felejsük: **Istennel** szemben elkövetett bűnök megvallásáról van itt szó. Az egyetemes nemzeti bűnökre is érvényes az 51. zsoltárnak 6. verse.

---

* „Keresztyén nemzeten" ezt értjük: nemzet, melynek tagjai megkeresztelt emberek.

3. Isten hosszútűrése és meg-megujuló kegyelmi ideje történelmünkben. A 16—18. versekkel szemben a 19—25. v. A 26. verssel szemben a 27. vers. A 28. vers első felével szemben a második fele. A 29. verssel szemben a 30—31. v. Isten adott közben fenyítéseket, de utána mindig megnyujtotta kegyelmét népünkön. Isten hűsége és bocsánata: ennek szakadatlan láncolata a magyar történelem. Nehemiás 9. fejezete arról is tanuskodik: Isten **a bűnbánó** népen mindig megkönyörül.

Különben épen Nehemiás 9. fejezetének lelkész-bibliaköri tanulmányozásából megszületett gondolat alapján, az Új-Harangszó következő számaiban megpróbálkozik a keresztyén bűnbánat nézőpontjából felvázolni a magyar történelem konturjait. Ez a cikksorozat hivatott a nemzeti bűnbánati alkalmat előkészíteni, közelebbről épen ehhez a második előadáshoz evangélikus népünk látását megnyitni.

Harmadik előadás: A magyar jelen bűnbánatunkban. 32—37. v.

1. Mai nemzeti nyomorúságunkban meg kell látnunk az igazságos Istent. 33. v. Naponta halljuk a megjegyzéseket: „Hogyan tehette velünk ezt az Isten?!" „Mi már eleget bűnhődtünk!" „Nem érdemeltük meg!" Pedig Isten „igaz mindenekben, valamelyek reánk jövének", a mai Magyarországra is.

2. Mai nemzeti nyomorúságunkban meg kell látnunk bűneinket. 34—37. v. Nehemiás könyve arról panaszkodik: Atyáink nem akartak Isten szolgái lenni, most azután népünk a megszálló perzsa hatalom szolgája lett. A mai magyar helyzetben is vannak elgondolkoztató és bűneinket megláttató nagy fordulatok: például nem akartunk komolyan segíteni a szegényeken, most mindennél jobban kifosztottak vagyunk. Vagy: a felsőosztály és középosztály zöme magasan hordta a fejét, most meg a sorrendben utolsó lett, mert így mondják: munkásság, parasztság, értelmiség. Vagy Bereczky Albert igaz szava: „A két háború közötti jó 20 esztendő az Úristentől adott nagy türelmi idő volt, megcsinálni a régóta jajgatva várt szociális reformokat s ez a 20 esztendő eltelt minden egyébbel, csak éppen szociális reformokkal nem. Volt idő az evolucióra. Akik ezt az időt elmulasztották, ne sírjanak rajta, ha most helyrehozta mulasztásukat a revolució." — Isten minden mai konkrét nemzeti nyomorúsággal konkrét nemzeti bűneinkre akar figyelmeztetni.

3. Nyomorúságunk nagyságát szabad Isten elé tárnunk. 32. 36—37. v. Nehemiás könyve mögül romokban heverő, megszállott ország tünik elő: 1, 3; 9, 36—37. A nyomorúság **egyetemes** nemzeti nyomorúság: minden társadalmi osztály kiveszi belőle részét (32/b. v.). A mai magyar nyomorúságnak vannak ugyan vámszedői, végeredményben mégis értelmiség, munkásság, parasztság egyaránt sínyli. — Nemzeti bűnbánati imádságunk tehát nemzetünkért könyörgő imádsággá lett a végén.

DUNÁNTÚLI EGYHÁZKERÜLETI HIVATALOS ÉRTESÍTŐ

IV/1945—46. sz. körlevél.

Nagytiszteletű Lelkész Ur!

943/I/1945—46. szám. Utalással 1943. május 18-án kelt 2554/I/1942—43. számu leiratomra (X. 1942—43. körlevél), emlékeztetem püspöki karunk 1943. május 3-án hozott rendelkezésére, mely szerint böjt első hete naponkénti esti igehirdetéssel **bűnbánati hétté** teendő. Országunk mostani súlyos helyzete és egyházunk Istentől nyert hivatása a mai időben különösképen szükségessé teszi Isten igéjének megvilágositó, bűnbánatra ébresztő, ítéletre szólító és kegyelmet igérő munkáját. Felkérem, hogy a bűnbánati

hetet, — a bizonyára jelentkező többféle nehézségek ellenére s elkerülhetetlen szükség esetén azokhoz alkalmazkodással, — lehetőleg megtartsa. Ha a gyülekezet egy héten át tartó mindennapi részvételére számítani nem lehetne, megengedhetőnek tartom, hogy böjt I. vasárnapján, hétfőn és kedden délután tartassék három bűnbánati igehirdetés. Ha ez sem volna keresztülvihető, még azt is megoldásnak tartanám, hogy böjt I. vasárnapja tétessék bűnbánati nappá és azon három igehirdető áhitat tartassék. A Lelkipásztori-Körlevél februári száma három áhitat-anyagot közöl. Megjegyzem, hogy a Belmissziói Munkaprogramm 1943/44. és 1944/45. évfolyamaiban szintén van bűnbánati hétre vonatkozó anyag. A kegyelmes Isten áldja meg egyházunk bűnbánati munkáját.

939/X/1945—46. szám. Szives tudomására hozom, hogy egyházegyetemünk a VKM-től az eddig használatban levő **népiskolai tankönyvek** további használatának engedélyezését kérte azon megszorítással, hogy a Minisztériumnak a tankönyvekre vonatkozó megjegyzései szigorúan figyelembe vétetnek. Válasz még nem érkezett. A püspöki kar kimondta az eddigi tankönyvek használatát s felhívja a tanítói kart, hogy a Minisztériumnak a tankönyvekre vonatkozó rendelkezéseire figyelemmel legyen.

702/II/1945—46. szám. Szives tudomására hozom, hogy lelkészeink **Lutherköntös, ruhaanyag szükséglete** tárgyában az egyházegyetem támogatást kért a svéd testvér egyháztól. A megkeresésre mindeddig válasz nem érkezett. Ugyanezen irányban mozgalmat indított a MELE s Németh Károly esperes, ügyvezető elnök adatgyüjtő ívet bocsátott ki. A szükségletet ezen az íven nála kell bejelenteni február 1-ig.

230/V/1945—46. szám. 1945. november 5-én 230/III/1945—46. szám alatt az esperesi karhoz intézett közlésemet megismételve tudatom, hogy a kormány 10.020/1945. M. E. számu rendeletével intézkedett az **igénybevett közoktatási épületek felszabadítása** tárgyában. Az orosz katonai hatóságok által igénybevett épületek felszabadítása már nagyrészt megtörtént.

940/II/1945—46. szám. A lelkészek katonai szolgálata ügyében érvényben van az 1939. évi II. t. c. 42. §-a, mely szerint a 42. életév betöltéséig minden év december havában igazolni kell a **papi kedvezményre való jogosultságot.** A beadványhoz csatolandó a püspök által kiállított bizonyítvány, mely a lelkészi minőséget és szolgálatot igazolja. A kérés beadásának elmulasztása a kedvezmény elvonásával jár.

820/II/1945—46. szám. Köszönettel gondolok mindazokra, akik bejelentették, hogy hajlandók természetbeni segélyre szoruló **lelkésztestvéreinknek szeretetcsomagot** küldeni. A jelentkezés azonban lassan történik. Bizalommal helyezem ezt a kérést újból szívükre. Kérem ajánlkozásukat, de kérem egyszersmind a szeretetcsomagot elfogadó testvéreket is, hogy a szeretet gyakorlását annak elfogadásával tegyék lehetővé.

941/I/1945—46. szám. Egyházközigazgatásunk az elmult időszakban rend és pontosság tekintetében sokat szenvedett. Ma is nehéz annak fenntartása. A vasúti és postai forgalom nehéz akadályokkal küzd. Nyomdaviszonyaink nehezek. Jóllehet saját nyomdánk van, külső nehézségek miatt nem tudjuk annak pontos szolgálatát biztosítani. Felszerelésünk is hiányos, sokszor a legszükségesebbet sem tudjuk beszerezni.

Mind ennek elismerésével kénytelen vagyok megállapítani azt is, hogy egyházközigazgatásunkat saját magunk is megrontjuk. A jelentéseket sokan nagy késedelemmel küldik be, sőt saját személyükre és anyagi érdekükre vonatkozó megkeresést is huzamos ideig hevertetik. Így azután lehetetlenné válik a közigazgatási rend visszaállítása, sőt a lelkészikar és az egyetemesség szenvednek a késedelmeskedők miatt. Komolyan kérem, hogy ezen változtassanak s egyházunk régi közigazgatási rendjének visszaállítását lehetővé tegyék.

Evangélikus Lelkészi Hivatal

Bakonszegi (Misszió.) Hivatal

904/VIII/1945—46. szám. 1945. évi december hó 1-én kelt 712/VIII/1945.—46. számu leiratomban foglalt rendelkezést megismételve, hangsúlyozottan kérem, hogy a gyülekezetekhez küldött **Lelkipásztor** számonként jelzett előfizetési összegét **azonnal** beküldjék Molitórisz János esperes címére. Egyházkerületünk hivatalos közléseit a Lelkipásztorban közlöm, így tehát egyházközigazgatási érdek is követeli az előfizetést. Szükségesnek tartom továbbá ezt azért is, hogy a folyóirat igehirdetési szolgálatunkat támogathassa. Minden gyülekezet küldje a jelzett összeg 1 ½-szeresét tényleges **előfizetés** címén előre be, hogy a nyomdával szemben fennálló kötelezettségünknek eleget tehessünk. A püspöki kar többi tagja hasonlóképen intézkedett és egyházközigazgatási célra ők is felhasználják a Lelkipásztort.

786/III/1945—46. szám. VKM. folyó évi december hó 14-én kelt 73.248/1945. III. számu megkeresésére, felhívom iskoláink figyelmét a **Magyarországi Munkások Gyermekbarát Egyesületére,** mely az iskolákban szociális munka végzését tüzte céljául, a tüzelőkérdést, a gyermekek ingyenes tankönyvekkel, füzettel, irószerekkel ellátását, ingyenes étkeztetési akciót igyekezik megoldani. Az iskola belső nevelési egységét, az oktatásnak nyugodt menetét munkája nem zavarhatja. Ezen munkában tanítóink és tanáraink közül csak az erre önként vállalkozók vesznek részt.

785/I/1945—46. szám. Vízkereszt ünnepén hálás szívvel gondoltunk **Magyarhoni Evangélikus Egyházunk missziói szolgálatára,** nevezetesen Kunos Jenő magyar misszionárius immár 6 év óta tartó kinai szolgálatára. Felkérem, hogy az offertóriumot a 16.188 csekkszámla javára fizesse be a Magyarhoni Evangélikus Misszióegyesület pénztárának csekkszámlájára biancó csekklapon.

ad 282/VIII/1945—46. szám. Kérem, hogy a **Dunántúli Evangélikus Népfőiskolák Baráti Társasága** nevében kiadott tagjelentkezési értesítések beküldését szorgalmazza. Buzdítsa belépésre egyházunk tagjait, mert elindított munkánk anyagi támogatásáról gondoskodnunk kell.

735/I/1945—46. szám. A VKM. folyó évi december hó 12-én kelt 84.347/1945/X. számu iratával a kormány elrendelte **a háborús események következtében beállott károk adatainak** statisztikai felvételét. A „Köznevelés 1945. évfolyamának 10. száma közli a 69.000/1945. X. VKM. rendelettel együtt az adatfelvételi ívet.

A középiskolák és népiskolák épületének és a tanulóotthonnak adatfelvételeiről külön történik intézkedés. Az adatfelvételi íven épületkárokat nem kell felvenni. Az adatfelvételi ívek mielőbb felterjesztendők a tanfelügyelőséghez, ill. a tanker. főigazgatósághoz.

Isten kegyelme nyugodjék meg anyaszentegyházunkon, hazánkon és szolgálatunkon!

Győr, 1946. évi január hó 15-én.

D. Kapi Béla s. k.
püspök

Felelős kiadó: **Molitórisz János** esperes **Celldömölk,** Vas megye.

Baross-nyomda Uzsaly és Konez (Harangszó nyomdaja), Győr, Andrássy-ut 24

E/1946.

EVANGÉLIKUS

LELKIPÁSZTOR

KÖRLEVÉL

Luther jubileum 1946. február 18

A Lelkipásztor-Körlevél jelen rendkívüli száma 10.000 P-be kerül. Az összeg beküldését 1506 P kézbesitési díjjal együtt postautalványon Molitórisz János esperes, Celldömölk, címre kérjük. Sürgős befizetést kell kérnünk, mert a nyomdaszámla azonnali kifizetése terhel bennünket.

Az evangélikus egyházegyetem ünnepi üzenete az egyházközségek pásztoraikoz, vezetőihez és népéhez

A Magyarországi Evangélikus Egyház gyülekezeteinek áldás és békesség, a mi Urunk a Jézus Krisztus által!

Luther Márton halálának négyszázados fordulóján hálaadásra, emlékezésre és bizonyságtevésre hívjuk evangélikus népünket.

Melanchtonnak 1646. február 22-én, a wittenbergi temetésen elmondott beszédével mi is magasztaljuk az anyaszentegyház Urát, hogy országlása alkalmas eszközévé és tanítómesterévé tette reformátorunkat: Dr. Luther Mártont. Vele hivatta új életre a legfonosabb keresztyén tanításokat s beállította őt a keresztyénség legnagyobb tanítómestereinek sorába. Egyik kezével épített, a másikkal fegyvert forgatott. Mint Isten által tanított tanítómester hirdette Isten megváltozhatatlan igazságait. Kemény küzdelmű harcok vitéze volt. Elszánt bátorsággal, hatalmas szellemi fegyverzettel küzdött s a legkiválóbbak közt is kivált ékesszólásával. Jelleme keresztyén-nevelő nemes példaadása: kegyes, nyájas, barátságos, csalárdság nélküli, igazságos, igaz, küzdelmében tisztalelkiismeretű.

Élettől búcsúzása s halállal viaskodása hitelesítő pecsét életén és tanításán, melyet hitünk szerint Isten színről-színre láttatással megkoronáz majd ama utolsó napon.

Példájának hatása alatt erősödjék Krisztushoz való határozott állásfoglalásban megnyilatkozó bizonyságtevésünk. Becsüljük meg a szent Istennek általa nekünk adott örökségét: az evangéliumot, mely Isten üdvössége minden hívőnek üdvösségére. Higyjünk az Úr Krisztus keresztfai váltsághalálában, mely a kegyelem ajtaján át egyedüli élő-út az örökkévalóságba. Tartsuk meg tántoríthatlanul reménységünket, mert hű az, aki ígéretet tett. Épülő és építő szeretettel szeressük evangélikus egyházunkat. El ne hagyjuk gyülekezetünket, mert Isten drága ajándéka az, Szentlelkének munkamezője, örökségünk és áldásunk.

Az Úr kegyelme tegye áldottá egyházunk emlékezését Luther Márton halálának négyszázados évfordulóján s tegye azt az Isten Fiában való hitünk, egyházszeretetünk és a belső szabadságban megújuló érett vallásosságunk erősítőjévé!

A mi Urunk Jézus Krisztusunk kegyelme legyen mindnyájotokkal!

Kelt Budapest, 1946. évi január hó 23-án.

Dr. Báró Radvánszky Albert s. k.
az evang. egyház egyet. felügyelője.

D. Kapi Béla s. k.
püspök.

Az evangélikus egyház püspökeinek ünnepi üzenete az egyházközségek pásztoraihoz, vezetöihez és népéhez

Kegyelem néktek és békesség Istentől a mi Atyánktól
és az Úr Jézus Krisztustól!

Magyarországi evangélikus egyházunknak Krisztus szolgálatára rendelt püspökei, Luther Márton halálának négyszázados fordulóján, áldás és békesség kívánásával köszöntjük egyházközségeink vezetőit és népét. Nehéz próbatevő időben értetek való hálaadással kérjük a szent Istent, hogy szivetekben növekedjék iránta a hit és egymás iránt a szeretet.

Kegyelettel emlékezzetek reformátorunk hittel fogadott halálára, mely után Isten ígérete szerint kegyelemből örökélet vár rá az Úr Jézus Krisztusban.

Emlékezzetek megértéssel és megbecsüléssel pecsételt reformátori életére és munkájára. Egyetlen fundámentomra állította egyházunkat, melyen kívül más fundámentomot senki sem vethet. Krisztus tanítását eredeti tisztaságában egyedülvalóvá tette. A megváltó kegyelmet világosságba helyezte. Biztos ösvényen elligazította az Istent kereső ember menetelét az örökkévalóság felé. A törvény cselekedeteinek világából kivezetett s megtanított arra, hogy hit által igazulunk meg a törvény cselekedetei nélkül. Hitünk azonban nem tőlünk van, Isten ajándéka az. És mind ezt nem emberi bölcseségéből merítette, hanem egyedül Isten igéjéből. Egy 1521. esztendőből való történelmi emlékérem körirata igazságot szól: Ha Luther bármely eretnekségben vétkes, akkor Krisztus is eretnek.

Szeretettel intünk titeket, hogy emlékezésünkben és igazságunkban való mgerősödéssel szeressétek evangélikus anyaszentegyházunkat, Krisztus testét, melynek feje ő maga. Védjétek, ápoljátok és tisztítsátok földi szervezetét. Viharok ostromában oltalmazzátok. Gyengeségében erősítsétek. Kísértések veszedelmeiben Isten igéjének fegyverzetével őrizzétek. Krisztus testének becsüljétek, édesanyaként szeressétek. Templomban, iskolában, szeretet intézményekben és közösségekben munkálkodjatok Krisztus testének élő tagjaiként. Járjatok a Krisztus által szerzett új és élő úton személy szerint mindegyitek, családotok és gyülekezetetek, hogy hívő lelketek és tiszta életetek a Szentlélek által megerősödjön s minden nyelv vallja, hogy a Jézus Krisztus Úr az Atya Isten dicsőségére!

A mi Urunk Jézus Krisztusnak kegyelme veletek!

Kelt Budapesten, 1946. évi január hó 23-án.

D. Kapi Béla s. k.
dunántúli egyházker. püspök.

Kuthy Dezső s. k.
dunáninneni egyházker. püspök.

Ordass Lajos s. k.
bányai egyházker. püspök.

Marcsek János s. k.
tiszai egyházker. püspökhelyettes.

Krisztus a halottaságynál

Prédikáció anyag. **János 3, 16.**

Négyszáz évvel ezelőtt történt. Az eislebeni grófi kastély bolthajtásos szobájában szaggatott léptekkel fel-alá járkált Luther Márton. Meg-megállt, újra kezdte. Alakja órák alatt összeroppant. Görnyedten alá-hajolt. Keze szívét markolta, vagy fejét szorította, amint támolyogva ment ajtótól ablakig, ablaktól ajtóig. Aztán fekvőhelyére roskadt. Közben

bibliai igét mondogatott, felemelt kézzel hangosan imádkozott. Latinul háromszor elmondta: „Úgy szerette Isten a világot . . .“, zsoltárverset ismételgetett. Csendesen súgta, hangosan mondta: Atyám, a te kezeidbe ajánlom lelkemet!

Utolsó harcában így beszélgetett Luther Márton az Istennel. Könyörgött, segedelmet kért, kegyelemért esdekelt. Saját szavai helyett Isten feléges ígéretét ismételgette. Azután lassanként sóhajtássá váltak szagatott mondatai. Elcsendesedő lelkébe megérkezett az ígérettevő Isten válasza. Egyszerre utolsót lobbant életének mécse. Sóhajtása szárnyán elszállt belőle az élet. Könyörgő imádságaira nagy némaságban megérkezett Isten ámenje.

1646. február 17-én éjjel 3 órakor Luther Márton Isten végzése szerint befejezte földi életét.

A halállal való utolsó csendes tusájában többször fennhangon elmondotta Jézus azon szavait, melyet kisevangélomnak nevezett a reformátor. „Úgy szerette Isten . . .“ Elmondta többször, Isten ígéretét ismételve, bocsánatért esdekelve, üdvösségért könyörögve. Mert meg volt győződve arról, hogy Krisztus ezzel az ígével lép a halottaságy mellé és beszél arról a három nagy kérdésről, amiben Luther az evangélium sarkalatos igazságait látta: a kegyelemről, a hitről és az örökéletről.

1. „Úgy szerette Isten a világot . . .“

a) Jézus ezzel az ígével lép a halottaságyhoz. Szükség van erre. E nélkül az ember saját élete értékeivel feldíszítetten várná a halált. A törvény cselekedeteire, saját érdemére támaszkodnék. Elfelejtené, hogy minden ember magában hordja a poklot. A test és harag fia. Bűnben él s bűnösségétől saját erejéből képtelen szabadulni.

Jézus a halottaságyhoz áll és azt mondja: Bűnös ember, az örök halál martaléka vagy! Nem segíthet rajtad senki, semmi, hanem csak a kegyelem!

Luthert mélyen áthatotta bűnösségének tudata. Szerzetesi éveiben marcangoló bűntudat kínozta. Önkínzó gyötrelmekkel kereste Isten kiengesztelését. Vérrel, könnyel, verejtékkel táplálta bűnbánatát. Bűnösségének tudata volt az ő szerény és alázatos önértékelésének alapja. Ez nyilatkozott meg hitágazatának magyarázatában: „Elveszett és elkárhozott ember.“ Élete végén — 1645 — íróasztalán egy darabka papirosra feljegyzett sorának végére ezeket a szavakat írta: „Koldusok vagyunk! Ez igaz!“ Megnyilatkozásaiban, lelkiéletében és magatartásában Pál apostol sikoltása hangzott: „Óh, én nyomorult ember! Kicsoda szabadít meg a halálnak testéből?“ Utolsó viaskodásában is ez a tudat tölti el lelkét. Ezért imádkozza hálaadó és bűnbánó szívvel: „Úgy szerette Isten a világot . . .“

b) Hálaadó szívvel imádkozza. Isten kegyelme segít csupán, de az ő kegyelme bizonyos. Értelmünk fel nem foghatja Isten végrehajtott üdvösség-tervét. Nem értjük, hogy miért adta oda egyszülött Fiát? Miért nem tartotta meg önmagának? Miért adta oda a világnak és az embereknek? Miért adta szenvedésre és halálra? Miért nem választott isteni mindenhatóságával más megoldást? Egyetlen-egy magyarázatunk van: Úgy szerette az Isten . . . Végtelen szeretete magyarázza az érthetetlenséget. Kimeríthetlen kegyelmében rejlik a megváltás titkának megfejtése.

Luther Isten lényét a szeretetben látja. Ha megérteni akarjuk Istent, csak a szeretetben és a szeretet által érthetjük meg. Ezért válik halálos ágyánál hálaadássá ajkán az ige: Áldott légy Istenem, hogy kegyelemből engem is megváltottál! Áldott légy hűséges engedelmességedért Jézusom, hogy én is beletartozom a megváltott világba s a hit által engem is meghívsz az üdvösségre.

2. „Úgy szerette Isten a világot . . .“

Az ige hitet követel. Hinni kell Jézus megváltó halálában. Hinnünk kell Isten azon ígéretében, hogy a Krisztus szenvedését és halálát igazságul betudja, a Bárány vérében életünket megmossa, Krisztus érdeméért örök üdvösséggel megkoronáz.

Olyan gazdagnak érzi Luther a hit fogalmát, hogy sokféle képben próbálja kifejezni. Bizodalom Isten ígéretével szemben. Bizonyosság annak beváltására vonatkozólag. Kitáruló koldus-kéz királyi ajándék elfogadására. Élő mennyei tűz bűnünk megemésztésére, új életünk teremtésére. Égbe vezető egyetlen út, mely nélkül nincsen célhoz érkezés. Nem érzés és lelki tulajdon csupán, hanem cselekvő munkás hatalom. Egész életed felett határoz: lelked menyasszonyi gyűrűje. Egyesít Krisztussal, aki vérével megváltott, tulajdonává tett, multadat eltörli, életedet megtisztítja, erőt ad és üdvösséget biztosít. Csodálatos életkincs. Nem magadtól, hanem Istentől való. Benne ragyog bűnbánati könnyed, fegyelmezésed verejtéke, mégsem a te munkád. Isten műve benned és érted. Ajándék és követelés egyszerre.

„Valaki hiszen Őbenne . . .“ Valóban a halottaságynál egyetlen vigasztalás és erő a megváltó Krisztusba vetett hit. Hiába magasodik fel a halál csontvázalakja. Jézus azt mondja: Ne félj, én megtartlak! Nem adlak martalékul a halálnak, az ördögnek. Fogom a kezedet. Őrzöm lelkedet. Megszabadítlak. Vigyázz azonban az igére: „Valaki hiszen én bennem!“ Hinned kell a Krisztusban!

Luther Márton, a „sola fide“ evangéliumi igazság hirdetője, ebben a boldogító hitben élt. Ez a hit erősítette lelkét haláltusájában. Az utolsó órákra írt vigasztaló imádságában így imádkozik:

„Mindenható, örökkévaló, irgalmas Úr és Isten, aki Urunk Krisztus Jézus atyja vagy, én bizonyosan tudom, hogy Te mindazt, amit mondottál meg tudod és meg akarod valósítani. Te nem hazudsz, mert igéd igazság. Nekem megígérted szerelmes egyetlen Fiadat, a Jézus Krisztust. És Ő eljött, engem az ördög, halál, pokol és bűn hatalmából megváltott. Azután nagyobb biztonságért kegyelmesen megajándékozott a keresztség és az úrvacsora szentségével, bűneimnek azokban felajánlott bocsánatával, az örökélettel és minden mennyei javakkal. Ezen ígérete alapján éltem azokkal, hitben erősen rábiztam magamat igéjére és így vettem azokat. Ezért egyáltalában nem kételkedem, hogy immár az ördög, a halál és bűn miatt egészen bizonyosan és békében lehetek. Ha most ez az én órám és ez a Te isteni akaratod, akkor békességes örömmel a Te szavadra elbúcsúzom e földtől. Ámen.“

Halállal való viaskodásakor Luther boldogan ismételgeti ezeket a szavakat: „Valaki hiszen Benne . . .“ Bizonyságtevésére megtelik a bolthajtásos szoba angyal-énekkel s a sötétséget világosság váltja fel. Luther lelke húsvéti éneket zeng: Hiszem, hogy az Isten szeretett. Megbocsát, kegyelmébe fogad, földi életem utáni örökhazámba vezet. „Halál, hol vagyon a te hatalmad? Koporsó, hol vagyon a te fullánkod?“

3. „Úgy szerette Isten . . . örök élete legyen.“

A halottaságynál érces hangsúlyt kap Isten ígérete az örökéletről. A halálon Krisztus győzelmet vett. Benne Isten kegyelmi ajándékául az örökéletet adja. Kegyelem által történik ez és Krisztusba vetett hitünkhöz kapcsolódik. Isten bizonyságtétele Krisztusról abban áll, hogy örökéletet adott nékünk az Isten és ez az élet az Ő Fiában van. (I. Ján. 5, 24.) Ebben a vonatkozásban mondja Jézus: „Aki az én beszédemet hallja és hisz annak, aki engem elbocsátott, örök élete van és nem megy kárhozatra, hanem általment a halálból az életre (Ján. 5, 24).“ Ez az „általmenés“ az

örökélet boldogságába, amit szem nem látott, fül nem hallott és embernek szíve meg se gondolt, amit Isten készített az Őt szeretőknek (I. Kor. 2, 9.)

Isten igéje bátorítón szólt Luther felé utolsó tusakodásakor: „Úgy szerette Isten e világot... örök élete legyen." Lehajtotta fáradt fejét, amely Isten igazságait a lélek világosságában fáradhatatlanul kutatta s hitével a kegyelem csodálatos világát újból felfedezte. Némaságra zárta száját, mely Isten evangéliomát velőkoszlásáig meggyőzően prédikálta. Ágytakaróján elpihentette vértelenné vált kezét, mely sok millió sorokban harcolt Isten igazságaiért, nyugtalanította emberek lelkiismeretét, utat mutatott, erőt lehelt, égfelé vezető úton világosságot gyujtott. Föld életének temploma összeomlott, mely Isten dicsőségére szentelt munkáját bizonyságtételül oltárra helyezte. A halálnál hatalmasabb Isten szeretete azonban túlzengi a halál minden borzalmát és siralmát: Isten örök életet ad a Krisztus Jézusért!

„Úgy szerette Isten a világot... hogy örök élete legyen." Jézus ezen igéje Luther utolsó harcán kegyelemről, hitről, örök életről beszélt az eislebeni bolthajtásos szoba éjszakai csendességében. Az ő hívő halálának példájával gazdagodottan ma is erről beszél minden hajlékban élőknek, sírhoz vándorlóknak, halállal viaskodóknak. Ámen.

Luther végrendelete

Evangélikus egyházegyetemünk őrzi **Luther eredeti végrendeletét.** A végrendelet hitelességét német oldalról kétségbevonták, de szakértő tudósok megállapították annak hitelességét.

Luther 1542. vízkereszt napján írta **Végrendeletét.** Magánvagyonáról: zülsdorffi kisbortokáról, házáról, arany és ezüst emléktárgyairól és ékszeréről rendelkezik. Minden vagyonát feleségének hagyja.

Rendelkezését a következő jellemző indokolással kíséri: „...Ezt azért cselekszem először, mert ő engem, mint jámbor hű házastárs mindenkor szeretett, megbecsült és gondozott. És Isten gazdag áldásából nekem öt élő gyermeket (akik még élnek, adja Isten sokáig) ajándékozott és nevelt. Másodszor, hogy ő azt az adósságot, amivel még tartozom, (ha életemben le nem törleszteném) magára vállalja és kifizesse, ami tudomásom szerint kb. 450 forintot tesz ki. Lehet talán még többet is. Harmadszor és kiváltképpen azért, mert akarom, hogy ne ő lássa azokat a gyermekek, hanem a gyermekek az ő kezében, hogy őt megbecsüljék és neki engedelmeskedjenek, amint Isten rendelte. Mert nagyon jól láttam és tapasztaltam, hogy az ördög a gyermekeket e parancsolat ellen uszítja gonosz és irígy rágalmazók által s ha még oly jámborak is, különösen, ha az anyák özvegységre jutnak és a fiúk megházasodnak és a leányok férjhezmennek és szintúgy, hogy az anyós menyét, a meny anyósát gyűlöli. Én ugyanis azt tartom, hogy az anya gyermekének a legjobb gyámja és hogy ezt a birtokot és hagyatékot nem a gyermekek kárára és hátrányára, hanem hasznára és javára használja, mint akik az ő teste és vére és akiket szíve alatt hordoz."

Végrendeletének további részében a választófejedelem támogatását és jóbarátainak szeretetét kéri családja számára.

A végrendelet nélkülözte az előírt jogi formákat. Luther tudta ezt s a következő megjegyzéssel kíséri: „Vegyétek olybá személyemet, amilyen én valósággal vagyok. Nevezetesen, nyilván és úgy az égben, földön, mint a pokolban is ismeretesnek, elég tekintéllyel bírónak, akiben sokkal inkább lehet bízni és hinni, mint bármely jegyzőben. Mert ha Isten a minden

irgalmasság atyja, az ő drága Fiának evangéliumát reám, átkozott, szegény, méltatlan nyomorult bűnösre bízta, hozzá engem abban hű és igaz szolgává tett, eddig megtartott és talált, úgy hogy az általam a világon sokat nyert és engem az igazság tanítójának tartanak a pápa átka, a császár, királyok, fejedelmek, papok — minden ördög haragja dacára —, hát sokkal inkább higyjenek nekem itt ebben a kis dologban."

Luther végrendeletét Melanchton Fülöp, Creuciger Gáspár és Bugenhagen János írták alá.

A Végrendelet jellemző Luther gondolkozására. Megható feleségéről való gondoskodása és bölcseségét mutatja annak indokolása. Jellemző az is, amit saját megbízhatóságáról és külső tekintélyéről mond.

A Végrendeletet Masznyik Endre által készített régi fordításban közöltük.

Luther életének utolsó ideje, halála és temetése

— Előadás anyag —

1. Önmagát emésztő munkában gyorsan kiég Luther életének mécsese. 60 éves korában öregember. Akaratereje acélos, fegyelmezettsége nem ismer önkíméletet. Lelkiismeretesen végzi szolgálatait. Boldogság és keserűség rezeg szavaiban: Rengeteg könyvet írtam és mégis annyi feladat áll előttem, mintha semmit se írtam volna! A valóság mégis az, hogy betegsége növekszik. Köszvény gyötri, szív- és fej-görcse van, vesekövekkel vesződik. Ereje pedig hanyatlik.

Külső életviszonyai elkeserítik. Reformátori munkáját befejezettnek látja s rendíthetetlenül bízik Krisztus győzelmében. De keseríti Wittenberg erkölcsének romlása. Életrajzírója szerint: „Az uzsora virágzik, a fösvénység uralkodik, az erkölcsök elvadultak. Asszonyok és leányok szemérmetlenül öltözködnek, a diákok francia nőkkel mulatnak, esküvőn, keresztelésen tiltott táncokkal szórakoznak, mindenütt keresztyénellenes fényüzés folyik." „Írtam és tanítottam, — mondja keserűen, — semmit sem használt! Megjósolom, hogy minden kincsetek elpusztul/" Prédikációkban keményen korholja népét, de az ellenkezve, zúgolódva visszautasítja azt.

Halála előtt hét hónappal elmegy Witenbergből, elbúcsúzik barátaitól és munkatársaitól. Azután Eislebenbe megy a Mansfeld grófok testvérviszályának kiegyenlítésére. Fáj szívének, hogy anyagi okokból testvérek egymás ellen fordulnak s nem is beszélnek egymással. Halálsejtelme erősödik. Búcsúzkodik, komoly intelmeket intéz munkatársaihoz. Sokszor és hosszan imádkozik. Egyszerű kijelentései is imádsággá válnak. „Életkedvem eltünt, fáradt vagyok, semmivé lettem. Imádkozzatok buzgón,

hogy az Úr békességben vegye magához lelkemet. Ajándékozzon nekem egy áldott órácskát és hozza el az ő dicsőséges napját gyorsan, nagyon gyorsan, óh, nagyon gyorsan. Amen!“

2. Luther állandóan felkészülten várta a halált. Egész élete nagy készülés volt a halálra és ítéletre. Könyveiben, beszédeiben és leveleiben sokat foglalkozik a halállal. Az embereknek is azt tanácsolja, hogy nézzenek bátran a halál arcába és ne féljenek tőle. Igaz ugyan, hogy látszólag a halál a legnagyobb rémületet jelenti és minden földi rossznál rosszabb. Ezért az emberek igyekeznek elkerülni. A világ szenvedéseit kínjait, megpróbáltatásait, betegségeit inkább elviselik, csakhogy haláluk idejét messzebb tolhassák. Nagy és borzasztó a halál hatása. Elrémíti az embert. Sokak lelkében még az Istent is elhomályosítja. Annyira félnek tőle, hogy engedetlenekké válnak az Istennel szemben. Pedig a halál hatalma és ereje csak emberi természetünk ostobaságában rejlik. Az a baj, hogy magában nézzük a halált és nem látjuk meg mellette legyőzőjét: a Krisztust. „A halált nem szabad önmagában nézned, sem pedig magadban, vagy a te természetedben, vagy azokban, akiket Isten haragja megsemmisített s akiket a halál legyőzött. Szemedet, szíved gondolatait és minden figyelmedet fordítsd el ettől a képtől. A halált erősen és állandóan egyedül abban szemléld, aki azt Isten kegyelméből legyőzte, vagyis: a Krisztusban“. (Ein Sermon von der Bereitung zum Sterben.) A halál a Krisztusban nem borzalmas. Mély és édes álom, szoros ajtó. Belőle életre ébredünk s az ajtón át az örökkévalóságba jutunk.Nemcsak könnyet, fájdalmat hoz magával, hanem kimondhatalan sok áldást is. Ne félj tőle! Foglalkozz vele! Készülj jövetelére!

Luther Márton élete állandó készülés volt a halálra. Amit Isten igéjének magyarázataiban, tanításaiban és könyveiben másoknak tanácsul adott, azt követte saját életében. Mindig elkészülten várta a halált. Eislebenben pedig megérezte közvetlen közelségét s arcára hulló fagyasztó lehelletét.

3. Az utolsó napok eseményei gyorsan következtek egymásután. Február 14-én prédikálás közben rosszul lett s beszédét félbe kellett szakítania. Ettől kezdve gyakran gyengélkedett. Három nap mulva befejezték a mansfeldi grófok egyezségi tárgyalását. A béke műve befejezést nyert.

Február 17-én délelőtt szobájában maradt. Néha ledölt nyughelyére, vagy fel- alá járkált. Gyakran megállt az ablaknál s hangosan, vagy halkan imádkozott. Jonas Justus, és Cölius, voltak mellette. Feléjük fordult és így szólt: „Eislebenben kereszteltek, mi lenne, ha itt kellene maradnom?“ Az ebédet és vacsorát a többiekkel együtt költötte el. Komoly kérdésekről

beszélt, tréfálkozot. A halálról és örökéletről és viszontlátásról beszélgetett. Szokott időben szobájába ment s az ablaknál állva imádkozott. Ismét heves görcs szorította mellét. Dörzsöléssel próbálták megszüntetni. Aurifabel Albrecht gróf feleségéhez sietett, aki férjétől drága orvosságot küldött. Fájdalmai enyhültek. Este 9—10 óráig csendesen pihent. Jonas, Cölius, Rudtfeld, továbbá Márton és Pál fiai voltak mellette. Felébredése után rövid ideig beszélgetett, azután visszavonult hálókamrájába. A küszöbön megállt és így szólt: „Ha Isten engedi, pihenni térek. A te kezeidbe ajánlom lelkemet, Te váltottál meg engem, hűséges Istenem.“ Búcsúzás közben így szólt: „Dr. Jonas, Magister Cölius és ti többiek, imádkozzatok az Úr Istenért és az evangéliumért!“ Éjjel 1 óráig csendesen aludt. Felébredése után megkérte, hogy fűtsenek. Azután így szólt Jonas Justushoz: „Istenem, nehéz fájdalmaim vannak. Kedves Dr. Jonas arra gondolok, hogy itt maradok Eislebenben, ahol születtem és megkeresztettem.“ Néhányszor fel-alámént a szobában s ismételve mondogatta: „A Te kezedbe ajánlom lelkemet!“ Ismét lepihent ágyára. Szívgörcse és mellfájása erősödött. Két orvost és a városi jegyzőt hivatták. Ő pedig lassanként olyanná vált, mintha nem lett volna benne élet. Érverését alig lehetett észrevenni. Megérkeztek a gróficsalád tagjai s betegágyánál álltak. Egyszer csak megszólalt Luther: „Istenem, nehéz a kínom, attól tartok, hogy elköltözésem ideje elérkezett.“ Jonas és Cölius megnyugtatták, hogy jótékony verejtékezése javulásra mutat, de ő azt felelte, hogy a halál hideg verejtéke gyöngyözik homlokán. Imádkozni kezdett: „Mennyei Atyánk, az én Uram Jézus Krisztusom Istene és Atyja, minden vígasztalásnak Istene, megköszönöm Néked, hogy a Te egyszülött Fiadat, az Úr Krisztust kijelentetted, akiben én hiszek, akiről prédikáltam és megismertem, akit szerettem és magasztaltam, ... kérlek Téged, én Uram, Jézus Krisztusom, hadd ajánljam Neked lelkemet. Ó, Mennyei Atyánk, ha meghal is testem és ebből az életből ki kell is szakíttatnom, akkor is bizonyosan tudom, hogy örökké Nálad maradhatok és a Te kezeidből engem senki ki nem szakíthat!“ Azután latinul háromszor fennhangon elmondotta János evangéliuma 3. fejezetének 16. versét: „Úgy szerette Isten e világot, hogy az Ő egyszülött Fiát adta, hogy valaki hiszen Őbenne el ne vesszen, hanem örök élete legyen.“ Azután a 68. Zsoltár 21. versét: „A mi Istenünk a szabadításnak Istene, és az Úr Isten az, aki megszabadít a haláltól.“ Mialatt Cölius egy kanál orvosságot adott be néki így szólt: „Elköltözöm, kilehelem lelkemet!“ — Majd háromszor gyorsan, egymásután ismételte: „Atyám, a Te kezedbe ajánlom lelkemet, Te váltottál meg, hűséges Istenem!“ Azután elcsendesedett. Dörzsölték szíve táját. Jonas és

Cölius hangosan kérdezték: „Reverende pater, állhatatosan megmaradsz-e Krisztusnál és tanításodnál, melyet prédikáltál?" Ő pedig határozottan és hallhatóan felelt: Igen! Azután jobboldalra feküdt, aludt egy negyedóráig, úgyhogy a körülállók javulásában reménykedtek. Egyszer mély lélekzet szakadt fel melléből és utána minden elcsendesedett. Lezárták szemeit és leborultak imádkozni. 1546. február 18.-án éjjel 3 óra volt.

Így adta vissza lelkét Dr. Luther Márton az ő teremtő Istenének.

4. Február 19-én átvitték az eislebeni Szent András templomba és felravatalozták. Jonas Justus I. Thess. 4, 13—18. verse alapján prédikált. Éjszaka a város tíz polgára állt őrséget a koporsónál.

Másnap Witenbergbe vitték harangzúgás és beláthatatlan sokaság fájdalmas zokogása között. Összesereglett a vidék népe. Férfiak és asszonyok, előkelő vezetők és egyszerű polgárok. Férfiak, asszonyok, öregek és fiatalok kísérték és fogadták Luther koporsóját. A vártemplomba ment a végeláthatatlan menet. A koporsó előtt a választófejedelem és a mansfeldi grófok lovasai haladtak A koporsó után Luther özvegye ment gyermekeivel. Azután jött az egyetem és a város tanácsa, az egyetemi polgárok serege, a városi lakosok beláthatalan tömege. A templomban Bugenhagen prédikált (I. Thess 4. 13.), majd Melanchton tartott gyászbeszédet.

Eltemették Luthert annak a templomnak az oltárához, melynek kapujára egykor a 95 tételt kiszegezte. Megérkezett, a Krisztus által győztes reformátor oda, a honnan a szerzetesbarát elindult: az evangélium védelmétől az evangélium diadalához!

Emlékezzünk hatalmas életének csodálatos értékeiről, emberi nagyságáról, hivő haláláról, nagysága és méltósága titkának megfejtéséről: Isten küldötte volt. Halála gazdag iskola arra, hogyan kell a halálra készülnünk és hívő szívvel hogyan kell várnunk Isten követét.

5. Luther Márton a halhatatlan emberek sorába tartozik. Életének munkája, melyben nem önmagát, hanem az örökkévaló Isten szolgálatát adta, megmarad és tovább folyik, mint Jézus Krisztus örök harca Isten világépítő tervéért. A történelem ítéletét megerősíti Isten ítélete. Halála négyszázados fordulóján elmondhatjuk, amit a Wartburg várába rejtett, halottnak tartott Lutherről mondott ujjongó népe: „Lutherus vivit! Luther él!

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ PÜSPÖKI KARÁNAK KÖRLEVELE

Az Úr Jézus Krisztusnak kegyelme és az Istennek szeretete, és a Szentléleknek közössége Mindnyájatokkal!

Szeretett Munkatársaink!

1/XV/1945—46. szám. Luther Márton halálának négyszázéves fordulója kegyeletes emlékezésen kívül Istentől adott drága alkalom, hogy földi életének befejezésekor számbavegyük történelmi örökségünket és kötelességeinket.

Emberi és történelmi mérték szerint óriások fölé emelkedő nagyság: egyházromboló és egyházújító, elfelejtett isteni igazságok felderítője, herold és heros egyszemélyben, újszellem ébresztője, a vallásosság lelkének és a lélek vallásosságának apja, a világtörténelem újkorszakának elindítója. Igzi értékelése mégis Istentől nyert küldetésének világos tudatában rejlik, melynek alapján különféle változatban, de mindig alázatos komolysággal mondja önmagáról: „Micsoda Luther? Tanításom nem az enyém! Nem vagyok és nem akarok az emberek mestere lenni!“ Isten engedelmes küldötte akart lenni és az is volt. A teljes, hamisítatlan evangéliumot hozta Isten ajándékául az anyaszentegyház és az emberiség örökségéül. A teljesség és hamisítatlanság Jézus megváltó munkája értelmének és értékének újboli felfedezését jelenti s az ember üdvösség kérdésének egyetlen megoldását. Ami ezen munkája közben történik, az egyháztörténelem. Ami utána és általa következett az emberiség szellemi, állami, kultúrális politikai életében, az világtörténelem. De mindegyik középpontjában eleven erőteljességben áll grántszikla alakja, hatalmas egyénisége, tiszta jelleme, Isten igéjében elmélyült lelkiismerete, alkotó géniusza és tengermélységű lelkülete. Emberi, egyházi és történelmi munkáján összefogón átvilágít a küldetésében rejlő igazság: Isten küldötte.

Mikor halála híre 1646. február 19-én Wittenbergbe érkezett, **Melanchton** latin-hirdetményben közölte az egyetemi polgárokkal a reformátor halálát. „Elköltözött az a férfiú, — mondja íratában, — aki az egyházat a jelen kivénült időben kormányozta. Mert a bűnbocsánatról szóló tanítását és az Isten bizalmába vetett reménységet nem emberi éleselméjüség fedezte fel, hanem Isten jelentette azt ki ezen férfiú által, akit maga az Isten — amint azt láthattuk — erre teremtett. Emlékét és az általa előadott tanokat szeressük, engedelmeskedjünk azoknak. Figyeljünk a súlyos megpróbáltatásokra és a nagy változásokra, melyek a veszteség nyomán következnek. Téged pedig arra kérlek ó Isten Fia, értünk keresztre feszített és feltámadott Immánuel: te magad kormányozd, tartsd meg és védelmezd egyházunkat. Amen.

Luther örökségével szemben kötelességünk egészen világos. A tiszta és teljes evangélium hamisítatlan megőrzése és továbbadása a mi

feladatunk. Munkálkodnunk kell azon, hogy templomban, iskolában, családban, emberek lelkében, társadalomban és nemzet életében Isten igazságai érvényesüljenek. Erre minden időben nagy szükség van.

Egy könyvlapra jegyezve megtalálták Luther iróasztalán hanyatló idejében papírosra vetett utolsó próféciáját, melyben elkövetkező veszedelmek sötét sejtelmei szunnyadnak. „Három dolog rontja majd meg a keresztyén vallást. Először az elfelejtkezés azokról a jótéteményekről, melyeket az evangéliumból nyertünk. Másodszor az a biztonság, mely minden téren uralkodik. Harmadszor a világ-bölcseség, amely biztosnak gondolt renddel mindent átfogni igyekszik és istentelen tervekkel akarja az általános békét megteremteni.

Feladatunk valóban abban áll, hogy az evangéliom áldásait fokozottan értékeljük és értékesítsük. Ne felejtkezzünk el jótéteményeiről! Nemcsak a világi életre, hanem egyházi életünkre is vonatkoztatjuk ezt a követelést. Templomban, iskolában, igehirdetésben, tanításban, nevelésben, egyháztársadalomban, szeretetmunkában váljék alappá lélekké és erővé az evangéliom! Harcoljunk a „biztonság" érzése és állapota ellen, mely az egyház életéből kiveszi az önvizsgálás és Isten igéjével való állandó belső reformáció gondolatát és a megnyugvás hitető látszatát kelti az állam, a nemzet, a társadalom lelkében. A világ-bölcseségével szemben hirdessük tettekké váló bizonyságtétellel Istennek Krisztus Jézusban megjelent bölcseségét: országának örök tervét, törvényét, lelkét és valóságát.

Luther halálának négyszázados évfordulóját tegyék eszközzé lelkipásztori hivatásunkban és szolgálatunkban való elmélyedésre. Azután gyújtsuk meg az emlékezés tüzét gyülekezetünk népe számára, hogy annak fényében meglássa örökségét és feladatait.

Nagy reformátorunk halálának négyszázados évfordulója alkalmával gyülekezeteinkben emlékünnep tartandó és pedig a következő renddel:

1. Február hó 17-én, (vasárnap) a délelőtti istentiszteleten igehirdetés keretében történjék megemlékezés a kegyelmes Isten azon gondviselő ajándékáról, melyet Dr. Luther Mártonban az evangélikus egyháznak és az egész keresztyénségnek adott és reformátori munkájának azon egyedülálló jelentőségéért, mellyel az evangéliomot újból felemelte s annak örök fundamentum-voltát. Ezen alkalommal indokoltnak tartom a kötelező ige mellőzését.

Az igehirdetést és imádságot követően felolvasandó egyházunk püspöki karának a gyülekezetekhez intézett pásztorlevele.

2. Istentisztelet után a templomban, előre történő kihirdetés után, ünnepi közgyűlés tartandó. Ezen felolvasandó az egyházegyetem vezetőségének a gyülekezethez intézett ünnepi szózata, majd jegyzőkönyvben megörökítendő a gyülekezet ünnepi megemlékezése.

3. Ugyanazon nap délután vallásos ünnepség tartandó Dr Luther Márton emlékének méltó felújításával.

4. Február 18-án, (hétfő) iskoláink emlékünnepséget tartsanak a nagy reformátor bizonyságtevő életének, munkájának és halálának tettreserkentő, egyház-hűségre nevelő példájáról.

5. Istentisztelet és vallásosünnepség után, előre történő kihirdetéssel, offertórium tartandó a **Luther Társaság** javára, annak megemlítésével, hogy a Társság a négyszázados emlékünnepségre újból kiadja Luther Kis-Kátéját, egy rövid Luther-életrajzot. Ünnepi köntösben kiadja továbbá Luthernek a magyar evangélikus egyházegyetem levéltárában őrzött eredeti végrendeletét magyar, svéd, finn, angol és német nyelven. Ez

utóbbi kiadványt a magyar evangélikus egyház testvéri üzenetképen megküldi a külföld testvéregyházaknak. A Luther Társaság méltó ünnepi munkatervezete megérdemli és szükségessé teszi, hogy az ünnepi offertóriumok megfelelő összegüek legyenek.

A szent Isten készítse elő lelkünket a lélek szerint való igaz ünneplésre. Adjon lelkipásztoraink szívébe és ajkára hálaadó imádságot Luther Márton, a nagy reformátorért és az általa felemelt tiszta evangéliumért, hogy gyülekezeteink kegyeletes emlékezése Luther testamentumának meglátásává és megbecsülésévé váljon.

2/XV/1945—46. szám. Püspöki karunk elhatározta, hogy a **Lelkipásztor** folyóiratot, mely ezidőszerint **„Evangélikus Lelkipásztor körlevél"** címen jelenik meg, egyházközigazgatási célra felhasználja. Ebben közöljük a gyülekezetekkel a közös püspöki pásztorleveleket, a közös püspöki közigazgatási rendelkezéseket és az ezidőszerint külön meg nem jelenthető **Belmissziói Munkaprogramm** anyagát. Egyházi szolgálatnak tekintjük azt is, hogy az előfizetés kötelezővé tételével támogathatjuk a folyóirat fontos munkáját egyházunk igehirdetésének szolgálatában.

Egyházkerületeim gyülekezeteit kötelezem, hogy a **Lelkipásztor körlevélre** előfizessen s felhivom Nagytiszteletüségedet az egyes számok előfizetési díjának haladéktalan és pontos beküldésére.

Azon meggyőződésemnek adok kifejezést, hogy intézkedésem megkönnyiti, olcsóbbá teszi, egyszerűsíti egyházközigazgatási munkánkat s ugyanakkor támogatást biztosít evangélikus egyházunk egyetlen szakfolyóiratának és az igehirdető lelkésztestvéreknek.

3/XV/ 1945—46. szám. A Nemzeti Kormány 1945. évi december 22-én kelt s 1946. január elején megjelent 12.330/1945. M. E. számu rendelete intézkedik a magyarországi német lakosságnak Németországba való áttelepítéséről. Rendelkezésének kiadásánál a kormány a Szövetséges Ellenőrző Tanács 1945. évi november 20-án kelt határozatára és az 1945. évi XI. t. c. 15. §-ára hivatkozik.

A kormányrendelet szerint Németországba áttelepülésre kötelezve van minden olyan magyar állampolgár, aki a legutolsó népszámlálási összeírás alkalmával német nemzetiségünek, német anyanyelvünek vallotta magát, aki magyarosított nevét német hangzásura változtatta, aki a Volksbundnak, vagy valamely fegyveres német alakulatnak (SS) tagja volt.

Nem alkalmzandó a rendelkezés: a 65. életévüket 1945. december 15. napja előtt betöltöttekre, az érdekeltekkel közös háztartásban élő felmenő hozzátartozókra, azokra, akik legalább 1940. óta cselekvő-tagjai valamely demokratikus pártnak, vagy a Szkszervezeti Tanács kötelékébe tartozó valamely szakszervezetnek. Mentesítésre kerülhetnek azok, akik német anyanyelvünek, de magyar nemzetiségünek vallották magukat, ha hiteltérdemlően igazolják, hogy nemzethű magatartásukért üldöztetést szenvedtek. A mentesítés kiterjed a feleségre, özvegyre, kiskorú gyermekekre, de nem vonatkozik azokra, akik magyarosított nevüket német hangzásura változtatták vissza, vagy a Volksbundnak, vagy valamely fasiszta szervezetnek, vagy valamely katonai alakulatnak tagjai voltak. A mentesítés kérdésében a belügyminiszter által kiküldött bizottság jogorvoslat kizárásával végérvényesen határoz.

Az áttelepülésre kötelezett személyeknek minden ingó és ingatlan vagyonát az állam zár alá veszi, abból az illető semmit el nem idegeníthet és azt meg nem terhelheti.

A rendelet intézkedik az áttelepülésre kötelezett személyek összeirásáról, vagyonuk leltározásáról.

Egyházegyetemünk beadványt intézett a kormányhoz s az áttelepítésre vonatkozó alaprendelkezéssel és a végrehajtási rendelkezésekkel szemben kifejezésre juttatta súlyos aggodalmait. Kifejezést adott azon meggyőződésének, hogy a magyar nemzet és állam ellen vétkezők bűnhődjenek ugyan, de lelkiismeretes vizsgálat lefolytatásával, a bűnösség megállapításával és a büntetés mértékének helyes alkalmazásával tartassanak meg nemzeti közösségünkben azok, akik mindenkor értékes államalkotó tényezőknek bizonyultak.

Az áttelepítésre vonatkozó rendelet súlyosan érinti sok gyülekezetünket. Régi evangélikus házak ajtaja bezáródik. Gazdát cserélnek a gazdaságok. Eltávoznak műhelyükből német iparosaink. Megritkul szellemi munkásaink sora. Egyháztagjaink névsorából régi evangélikus családnevek eltünnek s közösségünkből kiszakadnak azok, akiknek szülei, és ősei évszázadokon át hívő szívvel templomainkban imádkoztak.

Hiveink és egyházunk eme súlyos helyzetében bizalommal kérem a következőket:

1. Lelkipásztori szívének hűségével, szeretetével és támogatásával álljon áttelepítésre ítélt híveink mellé. Részesítse őket lelki gondozásban, hogy nehéz válságukban ne nélkülözzék egyházunknak az evangéliumban adott erősítését. Mivel a kormányrendelet bizonyos esetekben mentesítést biztosít, szolgáljon nekik tanácsadással és védelemmel.

2. Készítse el az áttelepülők pontos névjegyzékét, s az egyházmegye esperese utján terjessze fel azt hozzám.

A kimutatásba a következő adatok veendők fel: a) sorszám; b) az áttelepülő neve, foglalkozása; c) az áttelepülés oka; d) a vele együtt áttelepülő családja (felesége, gyermekei, név- és életkor szerint, szülei, stb.); e) az áttelepülő zár alá vett ingatlan és ingó vagyona; f) a kitelepítés ideje; g) az áttelepítés kijelölt helye.

A rendelet szerint az áttelepülésre kötelezett személyeket minden községben és városban lakóházanként összeirják s a közös háztartásban élőket családonként csoportosítva jegyzőkönyvbe foglalják. Kívánatos lenne tehát, hogy egyházi célra összeállítandó jelentése ezen kimutatás szerint ,annak felhasználásával állítassék össze.

Isten kegyelme őrködjék anyaszentegyházunk, nemzetünk és híveink felett!

4/XV/1945—46. szám. Tudomásulvétel és intézkedés céljából közlöm a VKM. f. évi január 21-én kelt 13.293/1946. IV. sz. átirata alapján, hogy a nem állami tanszemélyzet illetményeinek újabb megállapítása tárgyában kiadott 11.000/1945. VKM. sz. rendelet 4. §-ában előírt helyi javadalom befizetése a Postatakarékpénztárnál 107.635. számu „VKM.: Helyi Javadalmak bevételi számla, Budapest“ elnevezésü csekkszámlán történjék. A helyi javadalmak a multra nézve soronkívül, a jövőben pedig havonta fizetendők be.

5/XV/1945—46. szám. A VKM. f. évi január hó 22-én kelt 83.529/1945. III. ü. o. számu megkeresésére felkérem, hogy iskoláinkban a jelentkező kitelepitett iskolásgyermekek számára, eddigi tanulmányaiknak megfelelő osztályokba, feltétlenül adjanak helyet és segitsék elő Budapesten megkezdett tanulmányaik folytatását. A tanulók elhelyezése a községben lévő különböző jellegü iskolák közt a férőhely arányában fog megtörténni.

6/XV/1945 46. szám. Tudomásulvétel és intézkedés céljából köziöm, hogy VKM. f. évi január hó 22-én kelt 82.893/1945/III. ü. o. számu rendelkezése szerint az 1945/46. iskolai év I. féléve a Rendtartás intézkedéseinek megfelelően zárandó le. Ha a lezárás az esetleges nagyobb szénszünetek miatt akadályokba ütköznék, a halasztás az egyházmegye esperesénél bejelentendő. -- A miniszteri rendelkezés szerint a „Mindennapi kérdések"-ből a tanulókat nem kell osztályozni. — Az általános iskola I. és V. osztályában a tanulók átmenetileg a Polgári Iskolai Rendtartás 101. §-a szerint négy érdemjeggyel osztályozandók. A nevezett osztályok ellenőrző és osztályozó értekezletein a Polgári Iskolai Rendtartás 97. és 98. §-a alkalmazandó. — Az Általános Iskola V. osztályában az ú. n. szabad fogalmazási tárgyakból ugyanúgy osztályozni kell a tanulókat, mint a többi rendes tantárgyakból.

7/XV/1945—46. szám. Tudomásulvétel és miheztartás céljából közlöm az Egyet. Lelkészi Nyugdíjintézeti Bizottság azon határozatát, hogy 1945. evre, további intézkedésig, gyülekezeti és személyi nyugdíjintézeti járulékot nem fogad el s a kihelyezett kölcsönök sem fizethetők vissza. A járulékot a Nyugdíjintézet később állapítja meg.

8/XV/1945—46. szám. Tudomásulvétel és további intézkedés céljából közlöm, hogy az egyházegyetem elnöki tanácsa f. é. január hó 23-án Budapesten tartott ülésén foglalkozott **lelkészeink helyi javadalmának** kérdésével. Az elnöki tanács kimondta, hogy elvárja egyházközségeinktől a helyi javadalmaknak a pénzérték változásához alkalmazkodó korszerű felemelését s a terményjárandóságoknak terményben való kiszolgáltatását. Kívánatosnak tartom, hogy a lelkész személyét érintő anyagi természetü kérdést a gyülekezet felügyelője terjessze a közgyülés elé. Remélem azonban, hogy a gyülekezet ezen ügyben már régebben meghozta az elnöki tanács kívánalmának megfelelő határozatot.

12/XV/1945—46. szám.

Az evangélikus vasárnapi iskolai mozgalom megujhodásának tervével foglalkozott a Baráti Mozgalom őszi konferenciája, majd további lépésként a Misszióegyesület püspöki karunk elé hozta a kérdést. A püspöki kar határozatával a vasárnapi iskolai szövetség megalakitását szivesen látja és a munka irányitására kijelölt személyeket elfogadja. A Szövetség megalakitásáig a szervezési munka a Misszióegyesület keretében folyik.

A Szövetség megalakitásáig és a tisztikar megválasztásáig országos vezető Veöreös Imre, országos titkár Benczur László, egyházkerületi vezető a bányakerületben Jávor Pál (Hatvan), a dunáninneniben Gerhát Sándor (Galgaguta), a dunántúliban Veöreös Imre (Győr), a tiszaiban Solymár András (Komádi).

Felkérem Nagytiszteletüségedet, hogy a munka megindításához szükséges adatfelvétel és a jelen helyzet megállapitása végett a következő kérdésekre kimerítő választ adni és azt hozzám az egyházker. vezetőhöz juttatás céljából megküldeni szíveskedjék.

1. Volt-e régebben gyülekezete területén (leánygyülekezetet, szórványt is tekintetbe véve) vasárnapi iskola (vasárnapi iskolák), ki vezette, miért szünt meg, a volt vezető megfelelősége?

2. Van-e vasárnapi iskola (vasárnapi iskolák) gyülekezete területén, ki vezeti, milyen képzettsége van, megfelelősége, ki lenne még alkalmas vezetésre, van-e közös heti előkészület, milyen vezérfonal alapján dolgoz-

nak, vasárnapi iskolás gyermekek létszáma, lenne-e szükségük havi vasárnapi iskolai vezérfonalra, hány példányban, mit kívánnak a vezérfonaltól?

3. Van-e gyülekezete területén gyermekistentisztelet?

4. Van-e missziói gyermekszövetség? ezzel kapcsolatban a 2. pontban említett kérdések.

5. Működik-e iskolai kisgyülekezet, milyen formában, milyen programmal?

9/XV/1945—46. szám. Az **Országos Luther Szöveség** f. évi január hó 22-én Budapesten tartott választmányi ülése határozatának megfelelően felkérem, hogy gyülekezeteink kötelező Luther Szövetségi offertóriumát közvetlenül a Szövetség pénztárába befizessék.

10/XV/1945—46. szám. F. évi január hó 23-án Budapesten tartott püspöki konferencia megbeszélése alapján kérem, hogy a bombatámadáskor, vagy ostromkor súlyosan megsérült templomokról, paplakokról, iskolákról, egyházi épületekről felvett 3—3 fényképet, lehetőleg az épületek régi, épállapotban felvett képeivel együtt rendelkezésemre bocsássa. A felvételekre a segítő akcióval kapcsolatosan van szükség.

11/XV/1945—46. szám. Az első világháború után csakhamar felénk fordult a külföldi protestáns egyházak segítő szeretete. Az amerikai evangélikus egyházak vezetői személyesen felkerestek, velünk együtt tanácskoztak a segítés módjáról és eszközeiről. Hollandia szélesre tárta kapuit legyengült, vérszegény gyermekeink előtt. Svájc kinyujtotta felénk segítő jobbját. Svédország és Dánia segítségünkre siettek. Messze távolságból felénk fordította arcát a finn testvérnép. Szívünkben hordozzuk jóságukat s történelmünk lapjain megörökítettük azt.

Örömmel adok hírt külföldi testvér-egyházaink mostani megmozdulásáról. Egyházegyetemünk igyekezett az összeköttetés megszakadt szálát visszaállítani. Tájékoztatást adott egyházunk, gyülekezeteink, iskoláink és intézményeink, lelkészeink és egyházi munkásaink súlyos megpróbáltatásáról és önerőnkből megoldhatatlan szükségleteiről. Az Ökumenikus Tanács részletes adatgyüjtést kért s megbizottját Budapestre küldte. Elsők közt megszólalt a svéd egyház érseke. Anyagi támogatás érkezett a svéd egyháztól, a további segítségről tárgyalás indult meg. Kapcsolatot kerestük és kaptunk a dán és amerikai segítő szervezetekkel és vezetőkkel. A gyermek-üdülési mozgalomba bekapcsolódunk. A Nemzetközi Vörös Kereszt szervezetnél külön megbizottunk képviseli egyházunkat. Igyekezünk a külföld természetbeni segítségét is kieszközölni. Árvaházainkra, otthonainkra, szeretetintézményeinkre külön is felhívtük a figyelmet. A miniszterelnök kívánságára külön megbizottat küldött egyházunk az állami szociális munkában való képviseletünkre.

Egyházegyetemünk belpolitikai téren is védelmezi egyházi érdekeinket. Ismételt beadványban kérte a németség áttelepítésének igazságos, méltányos és emberséges elintézését. Beadványt intézett a kormányhoz: az egyházaknak a gabonabeszolgáltatás alól mentesítése, lelkészeknek a lakásadó alól mentesítése, a lelkészek előtt kötött külföldi házasságok rendezése, egyháziaknak a közmunkaváltság alól mentesítése tárgyában. A kormánnyal folytatott tárgyalások eredményeképpen kongruás, korpót-

Püspöki

Evangélikus ~~Lelkészi~~ Hivatal

Titkári

Balassagyarmati

Képviselői

lékos lelkészeink ,segédlelkészeink megkapják az élelmezési, beszerzési pótlékot. Nyugdíjasaink nyugdíja is az állami nyugdíjaknak megfelelően van rendezve.

A kegyelmes Isten adjon Szentlelke által hű munkában fáradozó munkásainknak s külföldi evangélikus testvéreinknek világosságot és erőt, hogy egyházunk újjáépítésén, megerősítésén eredményesen munkálkodhassanak.

Isten áldása nyugodjék meg egyházunkon, az Úr szolgálatára elhívott munkásokon, hazánkon és nemzetünkön!

Budapest, 1946. évi január hó 23-án.

D. Kapi Béla s. k.
dunántúli egyházkerületi püspök.

Kuthy Dezső s. k.
dunáninneni egyházkerületi püspök.

Ordass Lajos s. k.
bányai egyházkerületi püspök.

Marcsek János s. k.
tiszai egyházkerületi püspökhelyettes.

Felelős kiadó: **Molitórisz János** esperes **Celldömölk,** Vas megye.

Baross-nyomda Uzsaly és Koncz (Harangszó nyomdája), Győr, Andrássy-út 24.

IV/946.

EVANGÉLIKUS

LELKIPÁSZTOR

KÖRLEVÉL

1946 április.

A Lelkipásztor-Körlevél jelen száma 80.000 pengőbe kerül. Az összeg beküldését 6000 P kézbesítési díjjal együtt postautalványon Molitórisz János esperes, Celldömölk, címre kérjük. Sürgős befizetést kell kérnünk, mert a nyomdaszámla azonnali kifizetése terhel bennünket.

111. Zsoltár

Meditáció.

Virágvasárnapra.

Virágvasárnap, amikor Jézus jeruzsálemi bevonulása alkalmával az ujjongó sokaság Jézust magasztalta és ünnepelte, ez a zsoltár szintén Jézus dicséretére szólít fel bennünket.

Az egészséges keresztyén élet egyik legfontosabb megnyilvánulása a dicséret. A Jézus Krisztusban való élő hit nélkül nincs kereszytén élet. Az élő hit pedig Jézust csodálatosan szépnek, nagynak és magasztosnak látja. Mint a csordultig telt pohárból a víz, úgy ömlik a keresztyén ember életéből a dicséret.

Keresztyén életünk egészségét, hitünk valódiságát, Jézushoz való viszonyunk bensőségét mérhetjük le azon, hogy mennyire van tele életünk Jézus dicséretével. Nincsen nagyobb bűn a keresztyén ember életében, mint a panasz és zúgolódás. Micsoda megbántása Jézusnak, amikor keserg ünk, siránkozunk annak ellenére, hogy ilyen csodálatos Megváltónk van.

Az előttünk lévő zsoltár alapján emeljünk ki néhányat azok közül az okok közül, amelyek bennünket az Úr Jézus Krisztus dicséretére indítanak.

1. Dicsérjük Őt az Ő nagyságáért. Jézus nagyságát a keresztyén ember nem csak távolból szemléli, mint valamilyen messziről feléje integető hegyóriásnak a nagyságát, hanem közvetlenül tapasztalja a saját életében. Az az erő és hatalom, amellyel a sötétség hatalmát szétzúzta, amellyel bűnbeveszett életünket kiragadta a pusztulásból, amellyel bennünket újjászült az Ő bűnbocsánatot hirdető evangéliumának az ereje által, közvetlenül nyilatkozott meg az életünkben. Visszatekintve csodálkozva szemléljük, milyen erővel és hatalommal irányította életünk eseményeit úgy, hogy mi felébredhessünk a bűn álmából és hittel ragadhassuk meg kegyelmének evangéliumát. Bizony igaz, hogy „Nagyok az Úrnak cselekedetei, kívánatosak mindazoknak, akik gyönyörködnek azokban."

2. Dicsérjük Őt az Ő kegyelméért és irgalmasságáért. Ha igazán ráébredtünk bűneink tudatára, lehet-e valami csodálatosabb a mi szemünkben, mint az, hogy bennünket szeret az Úr. Hogyan lehet az, hogy mi, akik annyira ellentálltunk az Úrnak, akik ellenségei voltunk, akik teljesen elmerültünk a bűnben és csak földiekkel tudtunk törődni, most Isten szívén pihenhetünk és örvendezhetünk az Ő jóságának és kegyelmének, amellyel életünk minden pillanatában elláraszt bennünket? Felfoghatatlan és megérthetetlen ez a mi számunkra. Nem tudunk mást tenni, csak ámulunk rajta és dicsérjük érte Őt szüntelen.

3. Jézus irgalmassága nem csak lelkünk megmentésében nyilatkozik meg. Isten gyermekei örömmel tapasztalják, hogy Isten az Őt félőknek testi szükségleteiről is milyen csodálatosan gondoskodik. Boldogan tesznek bizonyságot a zsoltáríróval: „Gyermek voltam, meg is vénhedtem, de nem láttam, hogy elhagyottá lett volna az igaz, a magzatja pedig kenyérkéregetővé." Mindezért bőséges okunk van arra, hogy dicsérjük az Urat.

4. Dicsérjük Jézust az Ő hűségéért. Hányszor elfordulunk Tőle, hányszor meglankadunk, hányszor elesünk, de Ő mindig utánunk jön, mint a jó pásztor tévelygő báránya után, felemel, megerősít és visszavezet bennünket az élet útjára. Van-e valami csodálatosabb, mint Jézusnak ez a hűséges ragaszkodása azokhoz, akik szívüket egyszer odaadták már Néki?!

Mindez a mi szívünket nem csak boldog és örvendező csodálkozással tölti el, hanem szent félelemmel is. Teljesen elrejtett és ismeretlen a keresztyén élet titka mindenki előtt, aki azt gondolja, hogy Istennek a bűnösök iránti irgalma könnyelműségre bátorítja a bűnösök szívét, hogy a hit által, kegyelemből való megigazulás tanítása szabadosságnak nyit utat. Ellenkezőleg! Minél jobban meggyőződünk az Úr kegyelmességéről, minél tisztább fényben ragyog fel előttünk az Ő kegyelmességének és igazságosságának csodája a Golgota keresztjén, annál inkább tölti el szívünket szent félelem, annál inkább félünk az Ő orcája előtt gonoszt cselekedni. Jézus dicsérete és a bűnre való bátorság kizárják egymást. Dicsérjük hát Urunkat ne csak szánkkal, hanem megszentelt életünkkel is!

III. Mózes 16, 29—34.

Nagypéntek.

Meditáció.

Nagypéntek van. Ezen a napon történt az engesztelés érettünk, hogy megtisztulhassunk. Minden bűnünktől megtisztultunk az Úr előtt azáltal, hogy a mi nagy Főpapunk Önmagát áldozta fel érettünk!

Helyénvaló, hogy elgondolkozzunk egy kicsit a helyettes elégtételnek ezen a szent csodáján.

Nagyon, de nagyon sokan vannak olyanok, akik azért nem veszik semmibe sem az Isten bűnbocsátó szeretetét, mert azt gondolják, hogy ez olyan nagyon természetes és magától értetődő. Isten az a jó Isten számunkra, akinek minden jó, akármit csinál is az ember. Hisezn az a mestersége, hogy megbocsásson. Ezek teljesen megfeledkeznek arról, hogy Isten nem csak maga a szeretet, hanem maga a szentség is, aki nem hagyhatja a bűnt büntetés nélkül. Szó sem lehet arról, hogy Isten büneinket csak olyan könnyedén elnézze és megbocsássa. Az igazság megtorlást követel! Hogy Isten szentsége és szeretete hogyan találhat egyaránt kielégülést, hogy hogyan teljesülhet Isten szívének a bünöst megmenteni akaró vágya és hogyan kaphatja meg ugyanakkor mégis a bűn a néki kijáró irtózatosan súlyos büntetést, ez olyan kérdés, amelyre a bűnös ember sohasem tudna feleletet találni. Nincs is a mindenségnek nagyobb csodája, mint az ahogyan Isten ezt a megoldhatatlan kérdést mégis megoldotta azzal, hogy az Ő egyszülött Fiát, a szentet, az ártatlant és a tisztát sújtotta büntetéssel a bűnösök helyett, hogy így megkegyelmezhessen minden bűnösnek, aki Őbenne hisz.

Az ószövetségi áldozatok és szertartások nem mások, mint próféciák, amelyekkel Isten elő akarta készíteni Jézus Krisztus áldozati halálának megértését. A nagy engesztelési ünnep prófécia arról, hogy jönni fog a nap, amikor a nagy Főpap önmagát áldozza fel és ezáltal szerez örök engesztelést mindnyájunknak minden bűnéért és vérével teljesen meg-

tisztít bennünket. Az előkép már előre tanította Isten választott népét arra, hogy maguk nem válthatják meg magukat bűneiktől, hogy ártatlan vérnek kell omlani azért, hogy Isten büntető haragja elháruljon a bűnös fejéről.

Figyelmeztet az ószövetségi rendtartás arra is, hogy az ünnepek ünnepe, amelyen Isten a megváltás csodáját véghezviszi, az Isten előtti megalázkodás, a bűnbánat napjává kell, hogy legyen a számunkra. Menynyire hozzáillik ehhez a naphoz az a régi szép evangélikus szokás, hogy nem csak lélekben csendesedtek el ezen a napon híveink, hanem testileg is böjtölni szoktak. Csend, komolyság és minden világi foglalatosságtól való teljes elfordulás, még az étkezésnek a kikapcsolása is, ezek illenek ehhez a naphoz. Természetesen csak az tud igazán méltó módon nagypénteket ünnepelni, aki nem csupán nagypéntekre korlátozza a Jézus áldozati halálának szemléletébe való áhitatos elmerülést. Akik állandóan Jézus keresztjére irányozott tekintettel élnek, azok számára milyen drága alkalom ez a nap arra, hogy ezen a napon teljes figyelmüket minden erejükkel és minden más dolog kizárásával arra a tárgyra irányítsák, amelyiknek hittel való szemlélése és megragadása jelenti számukra az életet és az üdvösséget! De figyelmeztetés is ez a nap azok számára, kik könnyelmüen nem sokat gondolnak Jézus halálával, hogy álljanak meg, szálljanak magukba, mert mi lesz velük, ha nem törődnek iyen nagy üdvösséggel. (Zsid. 2, 3.)

118. Zsoltár 14—24. v.

Húsvét I. ü.

Meditáció.

Igazi húsvéti ige Luther kedvenc zsoltára. Isten hatalmas cselekedetét magasztalja. A halál legyőzéséről, az élet diadaláról beszél. Egyedülálló nagyértékek megmentéséről van szó: szabadulásról, bűnbocsánatról, életről üdvösségről. Ezért túlárad benne a magasztalás, hálaadás, ujjongó öröm. A győzelmet az szerzi, aki húsvétkor „szegeletkő" lesz. Az ige tehát teljes húsvéti üzenet.

Jézus feltámadása kapútárás. Ő az igazság, a kegyelem és az élet kapuja.

1. Az igazság kapujának feltárulása magasztalásra indít. 14. 15. v.: „Erősségem, énekem az Úr és ő lőn nékem szabadulásul." **Luther** a szabadulás szó helyett ezt mondja: üdvösségem. A történt nagy esemény az Úr jobbkezének felmagasztalását mutatja, jobbkeze hatalmasat cselekedett. **Luther** így fordítja: die Rechte des Herrn behält den Sieg! Húsvét valóben győzelmi ünnep. Jézus győzelme a bűn és halál felett. Istentől adott szabadulási ünnep. Isten üdvösség munkájának hatalmas ténye. Jézus diadalmaskodott és „az Úr mindent az ő lábai alá vetett."

Feltámadásának jelentősége a 22. versben megvilágítást nyer. Az „elvetett és megvetett" kő szegeletkővé lett. Feltámadása szabadulás bűntől haláltól, megvilágítás, üdvösség. Ezen a szegeletkövön újvilág épül. Rajta nyugszik Kriszuts egyháza. Nélküle Pál apostol megrázó kijelentései (I. Kor. 15, 12—19) megvalósulnak. Feltámadása nélkül hitelét veszíti Isten igéje és igérete. Emberi szervezetté válik az egyház. Erőtlenné lesz prédikációja, tartalmatlanná keresztsége és úrvacsorája. Összeomlik hitünk és életünk. Nyomorúságos emberekké sorvadunk, földhöz tapadtan vergődünk s halott halottainkat siratjuk. Ellenben a feltámadott Jézus feltárja Isten igazságának kapuját. „Ez az Úrnak kapuja!" (20. v.)

A szegeletkőről szóló igét hangsúlyozottan idézi Jézus (Máté 21, 42. Mk. 12, 10. Lukács 20, 17.) Péter apostol Jeruzsálemben hivatkozik arra s ahhoz kapcsolja hatalmas igéjét: Nincsen senkiben másban üdvösség! (Ap. 4, 12.) Pál apostol a Római levél 9, 33. versében említi, Péter apostol I. levelében (2, 4. 7.) idézi. Bizonyítja mindez, hogy a Jézusban adott szegeletkő valóban Isten igazságának kapuja.

Lássuk meg Isten fenségét, szentségét, örök igazságát, melyet húsvétkor diadalra vitt. Magasztaljuk hálával.

2. Az Úr feltárt kapuja: a kegyelem kapuja. A 17—18. vers megállapítja a szabadulás következményét. „Nem halok meg, hanem élek és hirdetem az Úrnak cselekedeteit. Keményen megostorozott engem az Úr, de nem adott át engem a halálnak."

A kegyelem tehát kettős szabadulást biztosít: a bűntől és a halálból való szabadulást. A kettő elválaszthatatlan. Mindkettő az emberre vonatkozik. A halállal kapcsolatosan ez azt jelenti, hogy Jézus nemcsak maga támadott fel, hanem feltámadást biztosít. „Én vagyok a feltámadás..." mondja. Elmondhatom én is :„Nem halok meg, hanem élek!" Sírban pihenő szeretteimre is elmondhatom: „Nem haltak meg hanem élni fognak!" A reménység, a vígasztalás, a bátorság ünnepe!

A szabadulás azonban a bűn rabságából való szabadulással kezdődik. A kegyelem kapujának feltárulása Isten bűnbocsánatát, irgalmasságát, viszonyunk helyreállítását jelenti. Ennek jelentőségéről, követeléséről s a két szabadulás elválaszthatalanságáról ne feledjtkezzünk meg!

Egyszer **Luther** húsvét ünnepén Jézus két arcáról prédikált. Nagypénteki arca: szomorú, nyomorúságos, elgyötört, véres arc. A latrok között keresztrefeszített Jézus. Húsvéti arca: egészséges, szép, barátságos, vígasztaló. A kettő együtt jelenti Isten kegyelméből biztosított szabadulásunkat. Az első arról beszél, hogy minden a mi bűneinkért történik.. Ezért van Isten haragja rajtunk, melyet csak Jézus áldozati halála fordíthat el rólunk. Keresztfai halálával megöli a bűnt. A másik kép arról beszél, hogy a halál legyőzésével Jézus örökigazságot, kegyelmet és életet ad. Azelőt bűneink „Jézus nyakában lógtak, keresztfához kötötték őt." Feltámadása által bűn, fájdalom, halál helyett igazság, öröm és élet ajándékát kapjuk. Isten kegyelméből, a feltámadott Krisztus által van ez, aki szétszakította a kárpitotés Istenhez való menetelünket az egyetlen élő úton biztosította. „Keményen megostorozott engem az Ur, de nem adott át szükség van. Az eredeti szöveg: „ostorozván megostorozott," állandó, befeengem a halálnak" 18. v. A bűnbánatra, megtérésre nevelő isteni munkára jezetlen folyamatot éreztet. **Luther:** a „züchtigt" szót használja. Ez is csodálatos isteni kegyelem. Ostorozva megostoroz, fegyelmez, nevel, büntet, jóságával védelmez, felemelget, hogy ne haljak meg, hanem éljek, beteljék az ige: „Nem adott át engem a halálnak."

3. Az Úr feltárt kapuja: az élet kapuja. „Magasztallak téged, hogy meghallgattál és szabadításomul lettél. 21. v. Az élő Krisztus életre kötelez és életre képesít. Nem maradhatok néma! Élek és „hirdetnem kell az Úrnak cselekedeteit!" (17. v.) A feltörő, magasztaló szavak szintén erre utalnak. Istent, aki erősségem, énekem, szabadulásom, üdvösségem, tétlen, hűtlen, tagadó élettel nem magasztalhatom. Az élet kapuja azért tárul fel, hogy „dicsérjem az Urat." Az Úrnak kapuján nekem is be kell lépnem. Az pedig Jézus keresztfai halálának és feltámadásának megbecsülését csodálatosságának és megdöbebntő voltának meglátását követeli. Bűnösségünket és bűneinket meg kell ismernünk. Életünk célkitüzésében, berendezkedésében, eszközeiben, lelkületében teljesen át kell alakítanunk. Meg

nak tartom s azt mindenütt a gyülekezet egészének szolgálatába kívánom állítani. Kérem tehát, hogy ezen munkát megértéssel befogadják s hiveiket áldásos gyümölcseiben részesítsék. Figyelemmel a munka belső tartalmára s a gyülekezetek esetleges körülményeire, csak az önként jelentkező gyülekezetekben indítom azt meg.

Az evangélizációs munka végzésére vezetésem és ellenőrzésem mellett **egyházkerületi munkaközösséget** szerveztünk, mely hitben, imádságban és szolgáló engedelmességben végzi lélekébresztő munkáját. A munkaközösség vezetőjét kijelöltem. Közlöm egyszersmind a többi egyházkerület evangélizáció-munkavezetőinek névsorát is. Bányai egyházkerület: Csepregi Béla egyházker. missz. lelkész, Budapest; dunáninneni: Kovács Gyula lelkész, Szécsény; dunántúli: Veöreös Imre egyházker. missz. lelkész, Győr; tiszai: Rőzse István lelkész, Nyiregyháza.

Püspöki szolgálatom teljességéhez való hűséggel kiterjesztem figyelmemet az evangélizáció munkaterületére. Számbaveszem az evangélizációs munkát kérő gyülekezeteket, kijelölöm a munkát végző munkásokat s részletes jelentést várok az elvégzett munkáról. Az evangélizációs szolgálatot kérő megkeresések tehát mindig hozzám terjesztendők. Köszönettel veszem annak közlését, hogy kit látnának legszivesebben ezen munka végzésére gyülekezetükben, de a kiküldés jogát magamnak tartom fenn. Az egyházkerületi munkaközösség vezetőjével különben állandó kapcsolatban vagyok. Negyedévenként tervezetet terjeszt elő az elvégzendő és beszámolót az elvégzett munkáról.

Az evangélizáló munka lelkileg beilleszkedik a gyülekezetek lelki munkájába. A gyülekezet lelkészétől várjuk az evangélizáló munka szükséges előkészítését s az utómunka vállalását. Az evangélizációs szolgálatba bekapcsolódását kérjük és várjuk, valamint munkásaink támogatását. Az u. n. utómunka gyülekezeti bibliakörök keretében történik, melynek gyülekezeti jellegét fenn kell tartani.

Evangélizáló munkára rendesen két munkást küldünk, akik számára a paróchia és gyülekezet szeretetteljes gondoskodását kérjük. Lehetőség szerint harmadik munkatársul olyan valakit küldünk, aki a gyülekezet leány- és nőtagjaival foglalkozna.

Az evangélizáló munka időtartama rendesen egy hét. Munkásai az egész gyülekezet számára tartott evangélizáló előadássorozaton kívül csoportonként is foglalkoznak a gyülekezet tagjaival: férfiakkal, nőkkel, vagy asszonyokkal, leányokkal, ifjúsággal. Ezenkívül személyi megbeszélésekre is hajlandók s a paróchus-lelkész kérelmére vele együtt, vagy nélküle egyes családoknál is végeznek lelkipásztori szolgálatot. Az evangélizáció lehetőleg a templomban történjék.

Az evangélizáció alkalmával elsősorban egyházunk énekeskönyvének énekei használtassanak. Felhasználható az ismeretes énekgyűjtemények anyaga is, különösen a teológiai, egyházi, esztétikai és költészeti szempontból megfelelő énekek. Nyereségnek tartom a Schulek-Sulyok: „Régi magyar istenes énekek" című gyüjtemény megjelenését, melynek mindenképen értékes anyagából külön füzet foglalja össze a különböző összejövetelekre alkalmas magyar énekeket. Tervbe van véve más külföldi vallásos énekek összegyüjtése és kiadása.

Midőn evangélizációs munkánkat imádkozó lélekkel lelkésztestvéreink és gyülekezeteink szívére helyezem, Isten Szentlelkének indítását és erejét kérem mindnyájunkra, hogy lelki válságokat rejtő időnkben élő erővé váljék számunkra az evangélium s az egyetlen úton megérkezhessünk egyházunkUrához: Krisztus Jézushoz.

15/XV/1945—46. szám. Az iskola közigazgatási hatóság megkeresésére kérem, hogy az **iskolai bizottságok összeállításánál legyenek** figyelemmel az igazolási eljárásnál alkalmazott szempontokra. 47

14/XV/1945—46. szám. A V. K. M. f. é. február 15-én kelt 24,780/1946. XII. számu értesítése szerint márciusban a déli határvidéken **nemzetiségi összeírást** végeznek. A miniszter úr kérelmének megfelelően hozzájárulok, hogy ezen munkában tanáraink és tanítóink részt vegyenek.

23/XV/1945—46. szám. Bizalmas tájékoztatásul közlöm, hogy **súlyosan meglátogatott egyházunk megsegítésére** indított külföldi egyházi mozgalom reménységgel biztat. Az Ökumenikus Tanács indítására több egyházkerületben munkaközösség létesült a központ által megjelölt kérdések tárgyalására. A Genfi Egyetemes Egyháztanács Ujjáépítési Bizottsága megkezdte munkáját. „Az Egyházak Világtanácsának Ujjáépítési és Segélyezési Osztálya" részletes felvilágosítást adott a tőlünk várt adatgyüjtő munkáról. A segélykérések és segélyezési ajánlatok közös bizottság elé kerülnek. „Az igazságos és tartós béke" érdekében évekkel ezelőtt megindított munkájába belevonja egyházainkat. Az Ökumenikus Tanács Magyarországi Bizottsága megalakította „Ujjáépítési Osztályát és Gazdasági Alosztályát." Az Ujjáépítési Osztály Papp László ref. teol. tanár, főtitkár irányitása alatt működik. A Gazdasági Alosztály vezetésében egyházunk megbizásából az állandóan Budapesten tartózkodó Purgly Lajos dunáninneni egyházkerületi felügyelő vesz részt. Az osztály irodájában előadók, anyagkezelő titkárnő, szállítás-vezető, templomépítési előadó végzi a fokozódó, de sürgős feldolgozást kivánó munkát. — Közlöm továbbá, hogy a svéd egyház első segélye megérkezett s abból az adományozó akaratának megfelelően minden lelkész segélyben részesül. Az összeg a közel napokban szétküldésre kerül. Ir testvéreink a városi gyermekek és az öregek részére egy kis cukor-segélyt juttatnak. A kiosztás folyamatban van.

Mindezt tájékozásul közlöm s kérem egyszersmind, hogy a netalán elmaradt adatgyüjtő iveket, vagy felszerelt kérvényeket haladéktalanul beterjesszék.

21/XV/1945—46. szám. A Vallás- és Közoktatásügyi miniszter f. évi február hó 28-án kelt 1456/1946. számu rendeletében az 1945/46. **iskolai év befejezéséről** rendelkezik. E szerint a népiskolákban, középfokú iskolákban és középiskolákban, valamint a velük kapcsolatos általános iskolákban az 1945/46. iskolai évet az iskolai Rendtartásban megállapított időben és módon csak abban az iskolában szabad befejezni, ahol a tanév folyamán a tanítás legalább 175 teljes munkanapon folyt. Teljes munkanapnak számit az a tanítási nap, amelyen órarend szerint folyt a tanítás és az egyes tanítás időtartama általában nem vol rövidebb 30 percnél. A munkanapban hiányt mutató iskolában az iskolai évet legalább 175 munkanapra kell kiegészíteni. Az iskolai év meghosszabbítása azonban legfeljebb július hó 13-ig történhetik.

Figyelemmel a fenti körülményekre, a húsvéti szünet időtartamát a miniszteri rendelkezés nagypéntektől húsvét-hétfőig állapítja meg.

Ha az iskolában a tanítást július hó 13-ig kell meghosszabbítani, az évvégi összefoglalásokat, az iskolai év befejezését és a következő évi beiratásokat f. évi július hó 15 és 21. napja között oly időben kell megtartani, hogy az ifjúság összes iskolai kötelezettségét július hó 21-éig elvégezhesse.

A gimnázium VIII. osztályában, a liceum és leányliceum IV. osztályában, a tanitóképző intézet V. osztályában legalább 145 teljes munkanap után lehet a tanitást befejezni és ennek megfelelően kell megállapítani az összefoglalások és vizsgák idejét.

Azokban az iskolákban, melyekben a tanítás a téli hónapokban szünetelt, amint az időjárási viszonyok lehetővé teszik, a tanítást azonnal meg kell kezdeni. Az igazgatók május 1-éig tegyenek jelentést a püspöknek, illetve esperesnek arról, hogy a rendkivüli helyzet miatt milyen

napokon és milyen ok következtében szüneteit a tanítás, továbbá, hogy milyen intézkedéseket tettek az iskola szüneteléséne megakadályozására, vagy megrövidítésére, az előírt szüneteket mennyiben használták fel a tanítás céljaira és az évzárás, valamint a következő évi beiratást mikorra tűzték ki.

Ezen rendelkezést további intézkedés céljából közlöm.

22/XV/1945—46. szám. Egyházunk **ifjúsági munkája** új szervezésre, erőteljes indításra és határozott evangéliumi irányításra vár. A KIE évtizedes értékes munkája sok gyülekezetünkben összeomlott, ifjúsági egyesületeink egyrésze megsemmisült s ifjúságunk elszéledt. Sürgősen szükségesnek látom tehát ifjúságunknak a régi egyesületi életbe való visszavezetését. Az általános munkafeladat nagysága és a közlekedési nehézségek nem teszik azonban lehetővé, hogy a KIE evangélikus ágának vezetője az egyház minden gyülekezetébe kiszálljon s szervező, irányító és munkaelindító szolgálatát elvégezze. Ezért gondoskodnunk kell arról, hogy ifjúsági munkánkat az egyházmegyénként már felkért, vagy felkérendő munkátársak vegyék kezükbe. Erre vonatkozólag külön intézkedtem és intézkedem. Szeretettel kérem lelkésztestvéreimet és gyülekezeteinket, hogy munkára kiszálló testvéreinket fogadják szivesen, részesítsék őket támogatásukban. 479

A megbizott előre megállapított munkaterv szerint, a paróchus-lelkész előzetes hozájárulásával száll ki a gyülekezetbe s lehetőleg 2—3 napon át foglalkozik az ifjúsággal. Előzetesen kapcsolatot keres az ifjúság eddigi vezetőivel és ily módon igyekezik biztosítani a munka folytonosságát, egységét és a szükséges munkaközösséget. 3—4 előadásból álló evangélizációt tart, az ifjúság mai égető kérdéseiről megbeszélést folytat, bibliaköri munkát végez, az egyesület működését igyekszik tanáccsal, támogatással lehetővé tenni.

Az ország területén többféle, közöttük néhány politikai pártifjúsági szervezet is dolgozik. Ezekkel szemben egyházunk nem folytat propagandát, de teljes határozottsággal fenntartja jogát az evangélikus ifjúsággal való foglalkozásra. A külön evangélikus ifjúsági munkát még azokon a helyeken is fenntartandónak tartom, ahol az egyházi és világi ifjúsági mozgalomnak ugyanazok lennének a tagjai. Ha tehát az evangélikus ifjúsági munka bárhol megbénult volna, azt azonnal indítsák el újra. A rajtunk kívül folytatott ifjúsági mozgalom dolgaiba ne avatkozzanak bele, de lelkiismeretesen vigyázzanak arra, hogy azok munkája erkölcsileg és szellemileg a keresztyén Magyarországot szolgálja, melyért egyházunknak felelősséget kell érezni.

Ha bármely oldalról támadásban, vagy akadályoztatásban részesülne egyházunk ifjúsági munkája, az ellen határozottan tiltakozzanak. Ezen, remélhetőleg ritkán előforduló esetben, — Nagytiszteletüséged az ifjúság vezetőjével, vagy a megbizott lelkésszel keresse fel a támadó ifjúsági szerv vezetőségét, igyekezzék a felmerült ellentétet békésen elintézni. Súlyosabb esetekben haladéktalanul részletes jelentést kérek, hogy a szükséges intézkedéseket megtehessem.

Az ifjúsági munka irányításával s szervezésével megbizott kiszálló lelkésztestvér részére bizalommal kérem a lelkész-, és tanító-család vendegszeretetét. Költségeinek biztosítása leghelyesebben offertórium által történik. A kiszállásoknak némely helyen bizonyára lesznek külső akadályai és anyagi nehézségei. Ezeket győzzék le saját körükben és saját erejükből. Pillanatra se felejtsék, hogy egyházunknak az ifjúsági nevelőmunkára szüksége van s azt el kell végeznünk. Kérem tehát lelkésztestvéreim megértését, jóakaratát és imádságát, hogy ifjúságnevelő és egyházépitő szolgálatunk Isten kegyelméből eredményes legyen.

Evangélikus ~~Lelkészi~~ Püspöki Hivatal

Balatonfüred

..... megye

13/1945—46. szám. Az Evang. Ker. Ifjúsági Egyesületek Központját a belügyminisztérium igazolta és alapszabályait újból megerősítette. A csatlakozott gyülekezeti ifj. egyesületekről az alapszabály III. fejezete intézkedik s a belügyminisztérium a gyül. egyesületeket ezen alapszabály alapján elfogadta, ugyhogy működésük engedélyezve van. Ha csatlakozott ifj. egyesületet valahol betiltanának vagy feloszlatnának, azonnal jelentést kérek. Szükségesnek tartom összes ifjúsági egyesületünk csatlakozásának szabályszerü kimondását és egyházi hatóságnál bejelentését.

17/XV/1945—46. szám. A Lelkipásztor Körlevél-kiadóhivatalának kimutatásából megdöbbenéssel látom, hogy több gyülekezetünk csak részben, vagy pedig egyáltalában nem tesz eleget fizetési kötelezettségének. Újból teljes határozottsággal felhívom gyülekezeteinket rendelkezésem végrehajtására s Nagytiszteletüségedet felelőssé teszem, hogy a Lelkipásztor Körlevélben közölt árat és pótdíjat azonnal befizesse a Kiadóhivatal pénztárába. (Molitórisz János esperes, kiadó, Celldömölk). Mivel egyházközigazgatási munkánkat ily módon látom biztosíthatónak, rendelkezésem pontos végrehajtását kell kérnem, mert megengedhetetlennek tartom, hogy személyek, vagy gyülekezetek hanyagsága miatt munkánk elakadjon. Nincsen kétségem aziránt, hogy komoly akarattal minden gyülekezetünk esetenként elő tudja teremteni a szükségelt összeget, ha másként nem, egyesek önkéntes felajánlásából. A püspöki kar határozatának megfelelően a Kiadóhivatal felhatalmazást kapott arra, hogy késedelmes fizetés esetén a lap megjelölt árát és portóköltségét adópengőben számítsa.

Isten áldása nyugodjék meg egyházunkon, az Úr szolgálatára elhivott munkatársakon, hazánkon és nemzetünkön!

Budapest, 1946. évi március hó 11-én.

D. Kapi Béla s. k.
a dunántúli egyházker. püspöke

Kuthy Dezső s. k.
a dunáninneni egyházker. püspöke.

Ordass Lajos s. k.
a bányai egyházker. püspöke

Marcsek János s. k.
a tiszai egyházker. püspökhelyettese

A szám árát — 86.000 pengőt azonnal kérjük beküldeni.

Felelős kiadó: **Molitórisz János** esperes **Celldömölk,** Vas megye.

Baross-nyomda: Uzsaly és Koncz (Harangszó nyomdaja), Győr, Andrássy-út 44

EVANGÉLIKUS

LELKIPÁSZTOR

KÖRLEVÉL

1946. március

A Lelkipásztor-Körlevél jelen száma 10.000 pengőbe kerül. Az összeg bekuldését 1500 P kézbesitési díjjal együtt postautalványon Molitórisz János esperes, Celldömölk, címre kérjük. Sürgős befizetést kell kérnünk, mert a nyomdaszámla azonnali kifizetése terhel bennünket.

I. Mózes 3,1—15.

Meditáció. **Böjt 1. vasárnap.** (III. 3.)

A bűnbeesés történetét meg kell tanulnunk úgy olvasnunk, mint a saját történetünket. Ha látszatra különböző alakban közeledik is hozzánk a kisértő, a kisértés lényege mindig ugyanaz. Bizalmatlanságot akar ébreszteni szivünkben Isten kijelentett akaratával szemben. Elhiteti velünk, hogy számunkra rendkivüli előnyök származnának abból, hogyha azt tennénk, amit Isten tilt. Olyan színben tünteti fel előttünk Istent, aki nem adja meg nékünk azt, ami javunkra van, amire szükségük van. Azt akarja, hogy úgy gondolkodjunk Istenről, mint egy szeszélyes zsarnokról, akinek parancsait ötletszerű kívánságok irányítják, nem pedig alattvalóinak a java. Kiirtja tehát szívünkből azt a hitet, amelyik Istenről minden jót feltételez, amelyik meg van arról győződve, hogy Isten mindent szeretetből és teremtményeinek a javára cselekszik. Vakmerő gőgöt ébreszt a szívünkben, amelyik érzi magát olyan bölcsnek, olyan okosnak, hogy bírálat tárgyává merje tenni Isten intézkedéseit. Feljogosítva érezzük magunkat arra, hogy Isten rendelkezéseit rossznak minősítsük és azért azokkal szembehelyezkedjünk. Így tesz azután bennünket az ördög Isten ellen lázadókká, akik vakmerően lábbal tiporjuk Isten törvényeit és a mellett még azt gondoljuk, hogy minden okunk megvan arra, hogy Istent szidalmazzuk, gyalázzuk, hogy elégedetlenek legyünk örökösen vele szemben.

Vajjon elhisszük-e, hogy Istennek minden intézkedése igazán jó? Meg vagyunk-e arról győződve, hogy Isten semmi olyat nem tart távol tőlünk, amire szükségünk volna és hogy amit ad, az mind igazán a javunkat van hivatva szolgálni? Nem az tesz-e bennünket örökös zugolódókká, panaszkodókká, hogy azt gondoljuk, hogy az Isten mostohán bánik velünk, hogy megvont tőlünk olyan dolgokat, amelyek boldoggá tennének bennünket, de amelyek nélkül boldogtalanságban vagyunk kénytelenek élni?

Örök emberi vélekedés az is, hogy a bűnbe való elmerülés okosabbá, bölcsebbé és tapasztaltabbá tesz bennünket. Azt gondoljuk, hogy elvégre meg kell ismernünk az életet és ezen a címen merülünk bele sok olyan dologba, amelyekről Isten igéjéből előre tudhatnánk, hogy semmi jó nem származik belőlük. Valami igen lenézett dolog lett számunkra az ártatlanság tapasztalatlansága. Így hisszük el, hogy Isten törvényeinek az áthágásával olyanok leszünk, mint az Isten, jónak és gonosznak tudói és nem vesszük észre, hogy Isten vonásai helyett ily módon csak az ördög vonásai rajzolódhatnak ki arcunkra.

Saját történetünket láthatjuk itt abban is, ahogyan a bűnbeesett ember igyekezett elhárítani magáról a felelősséget. Mindig más a hibás és sohasem én. Milyen végtelenül nehezen jutunk el oda, hogy azt tudjuk mondani Istennek, igen én, én vagyok a hibás, én vagyok a bűnös. Általában talán hajlandók vagyunk elismerni, hogy mi is bűnösök vagyunk, de egyes meghatározott esetekben mennyire nem tudjuk vállalni a felelősséget, milyen nehezen megy a beismerés, hogy igen, én ezen a ponton vétkeztem, bűnt követtem el.

Végtelenül szomorú történet az ember bűnbeesésének a története, de milyen csodálatos, hogy ennek a szomorú történetnek a végén mindjárt a legelső alkalommal felragyog az evangélium, az örömhír, hogy Isten nem törődik bele abba, hogy az ember elbukott, hanem elküldi majd Azt, aki a kigyó fejére tapos és így szabadulást szerez a bűnbeesett ember számára.

Milyen jó, hogy nemcsak ezt a történetet ismerhetjük, hanem ismerhetjük az oltári ige történetét is arról, hogy Jézus miként verte diadalmasan vissza az ördög kísértéseit és tudhatjuk azt, hogy Jézus győzelme az ördög felett győzelmévé lett mindenkinek, aki Őbenne igazán hisz.

Turmezei János.

II. Mózes 14, 13—15.

Meditáció. **Böjt 2. vasárnap.** (III. 17.)

A veszedelem, melybe Isten az Ő népét beleviszi, mindig csak alkalom Istennek arra, hogy megmutassa dicsőségét, megmutassa szabadító hatalmát. Sohasem volna szabad ezt Isten népének elfelejteni. Mindig tudnunk kellene, hogy bár úgy látszik, hogy az ellenség már utolér és megsemmisít bennünket, célját mégsem fogja elérni, mert ha Isten szabadítása késni is látszik, mégis mindig időben fog megérkezni segítségünkre. Ezért annak, aki igazán bizik Istenben, sohasem szabad félni. Nekünk mindig már előre bizonyosnak kell lennünk abban, hogy Isten megszabadít bennünket és ezért előre kell tudnunk örülni és hálát adni Istennek. A nyugtalanság és félelem mindig bűn, amivel Istent bántjuk meg. Ha minden látszat ellene mond is annak, hogy az Isten meg akar rajtunk könyörülni, akkor is hinnünk kell azt, hogy az Isten nem utasítja vissza könyörgésünket és megszabadít bennünket.

Ha bizonyosak vagyunk a felől, hogy Isten segítségünkre fog jönni, akkor meg kell tanulnunk az Isten segítségére nyugodtan várni és semmiképpen sem szabad helytadni a szívünkben annak a gondolatnak, hogy mivel az Isten késik, azért magunknak kell megpróbálni segíteni magunkon és pedig olyan úton, amelyik ellentétben van Isten parancsaival. Milyen sokszor veszünk bűnös eszközöket, hazúgságot, csalást, erőszakot igénybe azért, mert nem hisszük, hogy az Isten megsegít bennünket és nekünk nincs szükségünk a szabadulást ilyen eszközök segítségével keresni a bajokból. Azzal, hogy mi magunk akarunk segíteni magunkon nem tiszta eszközökkel, elvesszük Istentől a lehetőségét annak, hogy megmutassa az Ő szabadítását, hogy a szabadításban felragyogtassa az Ő dicsőségét. Hogy kitűnjék Isten szabadító hatalma, ahhoz épen az szükséges, hogy olyan helyzetbe jussunk, ahol már látszólag minden remény elveszett. Nekünk nyugodtan kell várnunk a legvégső pontig és mivel csak Isten tudja, hogy hol van a legvégső pont, amikor már esedékes az Ő közbenyulása, azért sohasem szabad arra a gondolatra jutnunk, hogy most már nem várhatunk tovább és most már hiábavaló a bizodalom. Épen azoknak,

akik mint Isten megváltottjai tudatosan letették életüket Isten kezébe, hogy Isten megdicsőíthesse magát bennük, állandóan gyakorolni kell magukat abban, hogy tudjanak nyugodtan maradni és a lázas kapkodás helyett teljes bizalommal helyet adjanak életükben Isten segítő beavatkozása számára.

A hitnek kell tudni kitartóan könyörögni, de meg kell tanulnunk azt is, hogy könyörgésünkben eljön egyszer az a pillanat, amikor a könyörgést fel kell váltani a meghallgattatásban való megbizonyosodásnak. Ilyenkor már nincs helye a további könyörgésnek. A további könyörgés akkor, amikor az Isten már kijelentette azt, hogy Ő megadja a kért segítséget, már nem a hitnek, nem az imádságban való állhatatosságnak, hanem a hitetlenségnek a jele. Mikor Jézus azt mondta egy betegnek, hogy kelj fel és járj, akkor nem lett volna helyénvaló, hogy a beteg továbbra is rimánkodjék: „Uram, segíts rajtam"! — hanem egy lehetett csak a teendője, hogy hittel engedelmeskedjék, keljen fel és járjon. Meg kell tanulnunk, hogy hittel tegyük azt az egyszerű dolgot, amit Isten kíván tőlünk, a többit pedig bízzuk Istenre. A keresztyén életnek az útján is sokan azért nem indulnak el sohasem, mert nem hiszik azt, hogy Isten valóban szabadulást szerzett Jézus Krisztus által a bűnös számára, hanem azt gondolják, hogy bűneik mint Faraó felfegyverzett hatalmas hadserege feltétlenül utolérik őket. Mernünk kell elindulni, ha még semmiféle tapasztalat nem is igazolja ezt a bátorságunkat. Sokan vannak, akik azt mondják, hogy nem merik megpróbálni a keresztyén életet, mert félnek, hogy hátha kudarcot vallanak vele. Nem merik kijelenteni, hogy Jézus követői akarnak lenni, mert hátha nem sikerül és akkor a világ kineveti őket. Ez a hitetlenségnek a jele. Ha hiszünk, akkor merni kell elindulni és teljes bizonyossággal hinnünk kell, hogy utunk sikeres lesz, mert a szabadítás nem a mi dolgunk, hanem Istené.

Turmezei János.

Zakariás 3, 1—5.

Böjt 3. vasárnap. (III. 24.)

Meditáció.

A sátán az örök vádló. Bűnbeejt, hogy azután vádolhasson. Különös igyekezettel vádolja azokat, akik Jézusban kegyelmet találtak. Fáj néki, hogy nem sikerült megrontó célja, nem sodorhatta magával együtt a pusztulásba azokat, akik megtanultak Jézus vérének megtisztító erejében bizni.

A sátán viaskodásának eszközévé válik a világ mindannyiszor, valahányszor Isten gyermekeit támadja és kétségbe vonja, hogy joguk volna nékik arra, hogy magukat Isten gyermekei közé számítsák, amikor ilyen és ilyen bűneik vannak.

A sátán vádaskodásával Isten előtt nem ér célt. Amint Jósua ünnepi ruhákat kapott szennyes ruhája helyett, úgy kapják meg azok a bűnösök, akik Jézus vérének bűntől megtisztító erejében biznak, Jézus igazságának fehér ruháját, és minél jobban vádol a sátán, Istennek annál jobban szerez gyönyörüséget az, hogy a benne bizókat kegyelmével felmagasztalja. Ne csüggesszen tehát el, ha a világ támad, rágalmaz és gyaláz bennünket. Minél jobban vádol a világ, Isten annál inkább meg fogja mutatni, hogy Jézus Krisztusért kegyelmébe fogadott bennünket.

Célt érhet azonban a sátán vádaskodásával nálunk, ha elrabolja hitünket, ha megingatja üdvbizonyosságunkat. A sátántól való minden olyan gondolat, hogy elbizakodottság az embernek azt hinni, hogy Jézus

Krisztusért örök élete van, mert hiszen bűnei vannak és nem tudhatja, hogy az Isten hogyan fog ítélni felőle. Mi igenis tudhatjuk, hogy Isten Jézus Krisztusért minden bűnünket megbocsátotta és örök élettel ajándékozott meg. Bizonyosak lehetünk üdvösségünk felől nem azért, mintha nem volnának bűneink, vagy azok nem volnának súlyosak, hanem egyedül azért, mert Jézus helyettünk szenvedett a kereszten, helyet cserélt velünk, magára vette bűneinket és nekünk ajándékozta az Ő szentségét, ártatlanságát, tisztaságát és igazságát.

Tűzből kiragadott üszög az életünk, de Isten kegyelme kiragadott bennünket a tűzből és abban telik a kedve, abban van a gyönyörűsége és az az Ő dicsősége, hogy bennünket Jézusért megáldjon és felmagasztaljon. Ne engedd hát hitedet egy pillanatra is meginogni. Állj csak nyugodtan Isten előtt és bárhogyan mutogat a sátán bűneid szennyes ruhájára, ne rémülj meg, hanem higgyed, hogy számodra is készen van az ünnepi ruha: Jézus igazsága, amelyben Isten angyalai felöltöztetnek téged. Ne sírj és ne ess kétségbe, ha a világ rágalmaz és vádol téged mint Isten gyermekét; ne panaszkodj, hogy miért kell neked ennyi meggyaláztatáson keresztülmenned, hanem gondolj örömmel arra, hogy mindez alkalom lesz Istennek arra, hogy irántad való kegyelmét Jézus Krisztusért annál jobban kifejezésre juttassa. Mit tudhatjuk, hogy a sátán és a világ minden nagyobb támadására Isten kegyelmének még nagyobb és még felemelőbb kinyilatkoztatása lesz a válasz. „Kicsoda vádolja az Isten választottait? Isten az, aki megigazít. Kicsoda az, aki kárhoztat? Krisztus az, aki meghalt, sőt aki fel is támadott, aki az Isten jobbján van, aki esedezik is érettünk."

Turmezei János.

II. Mózes 16, 11—21.

Meditáció. **Böjt 4. vasárnap.** (III. 31.)

A manna előképe az igazi mennyei kenyérnek, az Úr Jézus Krisztusnak. Ez az előkép több oldalról megvilágítja az ajándékot, melyet Isten Jézus Krisztusban adott számunkra.

A mennyei kenyeret Isten adja. Mindenféle emberi fáradozás és érdem ki van zárva. Mint Istennek az ajándéka jön alá az égből. Az Úr Jézus Krisztussal sohasem lesz igazi egyesülése annak az embernek, aki azt gondolja, hogy erre valami módon, emberileg rászolgálhat, ezt valami módon kiérdemelheti.

A mennyei kenyeret Izrael fiainak Isten parancsolata szerint fel kellett szedni. Isten mennyei kenyerét, az Úr Jézus Krisztust nekünk hit által kell szívünkbe zárni. Akarnunk kell elfogadni Isten ajándékát. Aki megveti, arra Isten nem erőszakolja rá.

Bár az ember maga szedegette fel a mannát, mégis nem bírt többet szedni, mint amennyire szüksége volt. Csak annyit tudott szedni, amennyit Isten mért ki számára. Semmiféle szorgalommal és igyekezettel nem volt képes önző módon mások fölé kerekedni Isten ajándékának a gyüjtésében. Az Úr Jézus Krisztusban felkinált kegyelmet is olyan mértékben nyerhetjük el, amilyen mértékben azt Isten számunkra adagolja. Bár hit kell az elsajátításához, de a hit sem válhatik érdemmé, amelynek a révén többet szerezhetünk meg magunknak, mint amennyit Isten ajándékozni akar. A kegyelem megmarad mindig kegyelemnek. Nem törtethetünk előre, hogy keresztyén testvéreinket magunk mögött hagyva, mint a kegyelemnek kiváltságosai tündöklhessünk. A keresztyén gyülekezet tagjai együtt

részesülnek a mennyei kenyérben és lehetetlen az, hogy az egyik a másik rovására érvényesülhessen. A hitben erősebbnek kell kipótolni a hitben gyengébbnek a fogyatkozását, de a kapott kegyelemnek a közösség közös kincsének kell lenni. Ezért kell olyan nagy súlyt helyeznünk keresztyén testvéreink lelki fejlődésére is és törődni velük, mert mint részestársak a Jézus Krisztus által nékünk ajándékozott kegyelemben csak együtt növekedhetünk.

A mannát naponként kellett szedegetni. Jézus Krisztusban a mi belső emberünknek napról-napra kell megujulnia. Minden nap táplálni kell lelkünket az élet kenyerével. Nem lehet több napra való kegyelmet elraktározni. Ezért olyan végtelenül fontos az Úr Jézus Krisztussal való közösségnek állandó, naponkénti ápolása és ezért fontos az úrvacsorával való gyakori élés is. Hiába látszik most nagyon erőteljesnek keresztyén életünk, ha a Jézus Krisztussal való közösség ápolását elhanyagoljuk, ha nem fogadjuk Őt naponta újra hit által a szívünkbe, akkor mindent elveszítünk és életünk nyomorúságosabb lesz, mint volt bármikor azelőtt.

A mannát reggelenként kellett szedegetni Izrael fiainak. Komoly figyelmeztetés ez minden keresztyén ember számára, hogy kezdje minden napját imádsággal és Isten igéjének olvasásával, kezdje minden napját a Jézus Krisztussal való közösség ápolásával. Máskor is lehet áldás csendesóránkon, de mégis legfontosabb, hogy a nap kezdeténél ne maradjon el. Miért adjunk előnyt a sátánnak és miért meneküljünk csak akkor a mi Megváltónkhoz, amikor már előzőleg vereséget szenvedtünk az ördögtől. Az a boldog ember, aki minden napját Jézus dicséretével és magasztalásával kezdi, aki megtöltekezik mennyei erővel és úgy indul minden reggel újra tovább a földi zarándokúton. Aki el akarja érni a célt, a mennyei Kánaánt, annak gyakorolnia kell magát ebben.

Turmezei János.

Ézsaiás 50, 4—11.

Böjt 5. vasárnap. (IV. 7.)

Meditáció.

Jézus Krisztus szava erő és hatalom. Nemcsak kenyérrel él az ember, hanem minden igével, amely Istennek szájából származik. A földi kenyérnél is nagyobb szükségünk van arra az erőre, amelyik Jézus szájából származik.

Jézus szavának az ereje az Ő engedelmességéből származik. Engedelmes volt mindhalálig, mégpedig a keresztfának haláláig. Hátát odaadta a verőknek, orcáját a szaggatóknak, képét nem födözte be a gyalázás és köpködés elől. Tántoríthatalanul ment azon az úton, amelyet Isten kijelölt számára. Szó és élet tökéletesebb összhangja sehol nem található, mint Őbenne. Azért mondhatja: „A beszédek, amelyeket én szólok néktek, lélek és élet."

Az Isten szava iránti engedelmesség tette hatalommá beszédét és az tette győzedelmessé életét. Az ellenség azt gondolta, hogy győzedelmeskedett rajta, amikor keresztrefeszítette, de akkor érte az ellenséget a legnagyobb vereség és akkor aratta Jézus a legnagyobb, a döntő győzelmet. Tüzet gyújtottak ellenségei, amelyben sajátmaguk égtek meg.

Jézus szavának erejét a megfáradtak megerősítésére akarja használni. Az engedelmesen elfogadott váltsághalálból feltragyogó világossággal a sötétségben járóknak akar szolgálni. Hogy az erőt és világosságot megkapjuk, nekünk is engedelmesen kell hallgatni az Ő szavára. Meg kell értenünk, hogy a hit elválaszthatatlan az engedelmességtől. Keresztyén

életünkben nem nyilatkozhatik meg Jézus szabadító ereje, ha hiányzik belőle az engedelmesség. Sokan vannak, akik azt mondják, hogy ők hiszenek és életük mégis tele van nyomorúsággal, jajjal és panasszal és nem veszik észre, hogy mindez abból származik, hogy életüknek valamelyik pontján nem hajlandók engedelmeskedni Jézus szavának. Engedelmességünknek teljes engedelmességnek kell lenni. Semmitől sem szabad visszariadni. Amint Jézus nem fordult hátra a kereszthordozásnak, a gyalázatnak az útján, úgy nem szabad nekünk sem visszariadnunk semmitől.

Hogy engedelmesek tudjunk lenni, engednünk kell, hogy Isten a mi szívünket is felserkentse minden reggel; hogy mi is hallgassunk, miként a tanítványok. Nem lehet engedelmeskedni a Jézus szavára való szorgalmas, állandó, naponkénti figyelés nélkül. Ha Jézus naponta figyelt és hallgatott, miként a tanítványok, mi módon gondoljuk, hogy mi élhetünk e nélkül.

Bizalmunknak mindamellett nem az engedelmességünkben való bizalomnak, hanem az Úr nevében való bizalomnak kell lenni. A világosságot, a bátorító szót, a bűnbocsánatot hirdető evangéliumot, az engedelmességhez szükséges erőt az Úr Jézus Krisztus nevéért kapjuk. Érette azonban bizonyosan megkapjuk. Nem kell aggódnunk, hogy Isten sötétségben hagy bennünket. Aki bízik Jézus nevében, az nyugodtan rátámaszkodhatik Istenre, Isten nem hagyja megszégyenülni. Jézus azért volt engedelmes a keresztfának haláláig, azért szenvedte a kínt és gyalázatot, hogy engedelmessége lehessen a mi engedelmességünk, győzelme a mi győzelmünk, világossága a mi világosságunk. Jézusért mindent megkapunk, amire szükségünk van. Minden hamarabb megtörténhetik, hamarabb omolhatnak a hegyek a tenger közepébe és hamarabb változhatik sötétséggé a Nap, hamarabb rendülhet meg az ég, minthogy megtörténhetnék az, hogy Isten ne segítse meg azt és ne teljesítse kérését annak, aki Jézus nevében fordul hozzá.

Turmezei János.

AZ EVANGÉLIKUS PÜSPÖKI-KAR KÖRLEVELE.

Nagytiszteletű Lelkész Ur!

13/XV/1945—46. szám. A háború áldozatai között összetörten, testében, lelkében, erkölcsében veszélyeztetve fekszik a nemzet legnagyobb ígérete: a gyermek. Gazdasági életünk romlása, szociális és társadalmi nehézségeink válságba sodorták a gyermekgondozás munkáját. Szülőktől elhagyott gyermekek keresik tűzhelyüket. Anyagilag összeroppant családok hasztalan próbálják előteremteni a gyermek eltartásához szükséges anyagi eszközöket. Sápadt arcú, vérszegény gyermekek éhezve, fűtetlen szobában sinylődnek. A züllés veszedelmének kitéve, utcák forgatagában sodródnak fiatal lányok. Az ország száz és ezer szociális, gazdasági és társadalmi sebe vérezni kezd a gyermek sorsában.

A magyar kormány tárcaközi bizottságot alakított s a népjóléti miniszter gyors intézkedéseket tesz a gyermekmentés nagy kérdésében. Megalakult a kormány által összehívott megbeszélés eredményeként az egyházak és társadalmi egyesületek részvételével „A Magyar Gyermekért" társadalmi összefogás Végrehajtó Bizottsága."

Evangélikus egyházunk Istentől nyert parancsa és hivatásában rejlő kötelessége szerint részt vállal és munkarészt kér ebből a munkából.

Felhívjuk gyülekezeteink lelkipásztorait, hogy a gyermek megmentésére indított mozgalom erkölcsi, — szellemi — és anyagi támogatását tekintse hivatásbeli kötelességének. Felhívjuk egyházunk minden tagját, nő-, leány- és ifjúsági egyesületeinket, hogy imádkozó lélekkel cselekvő elhatározással és munkás kézzel álljanak munkába.

Kérjük a szülőket, elsősorban a gyermektelen házaspárokat, hogy az állami menhelyekről kihelyezésre kerülő gyermekek számára szerető családi otthont adjanak. A nevelő-szülők részére a kormányzat beszolgáltatási- és egyéb kedvezményeket (só, gyufa, petróleum stb.) kíván biztosítani. De kérjük azokat is, akik gyermeket nem fogadhatnak otthonukba, támogassák a legközelebbi menhelyet élelemmel, ágynemüvel, konyhafelszereléssel, pénzadománnyal. Kérjük Árvaházainkat, Szeretetotthonainkat és szociális munkát végző szeretetintézményeinket: vállaljanak gondozásba menhelyi gyermekeket.

A gyermek megmentésére indított mozgalom helyi szervezetei legközelebb megalakulnak. Vegyenek ebben az alakuló munkában részt. Támogassák a fővárosban február 10—17-én, a vidéken február 17—24-ig rendezendő **Országos Gyermekhetet.** Az annak keretében rendezendő gyüjtést támogassák lelkesítéssel és áldozatkészséggel.

Megtett és elvégzett munkájuk eredményéről az illetékes **esperes útján küldjenek tájékoztatást** az egyházkerület püspökéhez.

A veszélyeztetett magyar gyermek és maga a szent Isten hív és kötelezi munkára evangélikus egyházunkat. Vállaljuk a szolgálatot s a kegyelmes Istentől várjuk munkánkhoz az erőt és szolgálatunkhoz az áldást.

ad 7/XV/ 1945—46. számu körlevelem kiegészítéseképen közlöm, hogy az Egyetemes Lelkészi Nyugdíjintézeti Bizottság az 1946. évi járulékok és tagsági díjak kivetését július hónapban fogja eszközölni, feltéve, ha a pénzügyi helyzet akkorra tisztázódik. Az 1946. esztendőre — mint már közöltem, — befizetéseket, járulékokat, tagsági díjakat, kölcsön-visszafizetéseket nem fogad el s a segédlelkészi és egyéb szolgálati évek beszámítását is szüneteltetti. Az érdekeltek azonban ezirányu kérelmeiket később benyujthatják s elévülés veszélye nélkül jogaiknak érvényt szerezhetnek.

ad 8/VI/1945—46. számu körlevelem kiegészítéseképen közlöm az időközben megküldött jegyzőkönyvi határozat pontos szövegét, mely szerint az egyetemes és kerületi elnökségek értekezlete kimondta, hogy „az 1944. évben, vagy az azt megelőző időben az egyházi tisztviselőknek hiványilag biztosított készpénz-járandósága a jelen viszonyok között ezerszeres szorzószámmal és adópengőben valorizálandó. A megváltott természetbeni járandóságok újból természetben szolgáltatandók ki, vagy amennyiben ez nem volna lehetséges, a napi áron váltandók meg.“ Ezen határozat végrehajtása sok nehéz akdályba ütközik. Tartozunk azonban azzal, hogy a határozat végrehajtását tőlünk telhetőleg biztosítsuk s erre újból felkérem gyülekezeteink felelős vezetőit.

Kiadóhivatalunk elnézést kér, hogy a **Lelkipásztor-Üzenet** Luther-számát kénytelen volt az utolsó korrigálás keresztülvezetése nélkül kinyomatni. Az áramcsökkentés azonban nem tette lehetővé ezt a munkát s ennek következtében kisebb-nagyobb hibák maradtak a szövegben. Munkánk sürgős megjelenése csak igy vált lehetővé.

Az Úr áldása és békessége legyen mindnyájunkkal!

Budapest, 1946. évi február hó 1-én.

D. Kapi Béla s. k.
dunántúli egyházker. püspök.

Kuthy Dezső s. k.
dunáninneni egyházker. püspök.

Ordass Lajos s. k.
bányai egyházker. püspök.

Marcsek János s. k.
tiszai egyházker. püspökhelyettes

Ev. tvol. főkurátori

~~Evangélikus~~ Lelkészi Hivatal

Soproni

KIADÓHIVATAL ÜZENETE: Egyházunk püspökeinek intézkedése szerint a Lelkipásztor-körlevélre minden gyülekezet tartozik előfizetni. A lappéldányok árát mindig feltüntetjük s annak azonnali befizetését kérelmeztük.

Köszönettel gondolunk a kötelezettségüknek pontosan eleget tevő lelkésztestvérekre. Másfelől kénytelenek vagyunk megállapítani, hogy több helyről az előfizetési összeg vagy egyáltalában nem érkezett meg, vagy csak nagy késedelemmel küldik azt be. Érthetetlennek tartjuk ezt a hanyagságot, mert mindenki tudhatja, hogy a mai időben a késedelem nagy értékcsökkenést jelent. Ismételten közöltük azt is, hogy nyomdaszámlánkat azonnal ki kell fizetnünk s ennek a kötelezettségünknek csak a gyülekezetek pontos fizetésével tudunk eleget tenni. Ezért kértük előleg beküldését is, amit azonban csak nagyon kevesen teljesítettek.

Újból bizalommal kérjük összes gyülekezeteinket, hogy a Lelkipásztor-körlevél kézhezvétele után annak árát, a jelzett kézbesítési díj hozzászámításával azonnal küldjék be Celldömölkre, Molitórisz János esperes, felelős szerkesztő-kiadó címére.

A Kiadóhivatal.

Felelős kiadó: **Molitórisz János** esperes **Celldömölk,** Vas megye.

Baross-nyomda: Uzsaly és Koncz (Harangszó nyomdaja), Győr, Andrássy-út 24.

EVANGÉLIKUS

LELKIPÁSZTOR

KÖRLEVÉL

1946 május.

A Lelkipásztor-Körlevél jelen száma 700.000 pengőbe kerül. Az összeg beküldését 6000 P kézbesítési díjjal együtt postautalványon Molitórisz János esperes, Celldömölk, címre kérjük. Sürgős befizetést kell kérnünk, mert a nyomdaszámla azonnali kifizetése terhel bennünket.

Az Egyházak Világtanácsának üzenete

Az Egyházak Világtanácsának időszaki tanácsa a világháború után, Genfben tartott első üléséről a **következő üzenetet küldi:**

A világ ma élet és halál mesgyéjén áll. Az emberiségnek egy jobb világra irányuló reménységei nem teljesültek. Milliók élnek elviselhetetlen szenvedések között. A nemzetek tehetetlennek látszanak arra, hogy a nemzetközi rend döntő kérdéseit megoldják. Az egész emberiség roppant terhet hordoz.

Ezzel a válsággal mi, mint keresztyének nézünk szembe, akiknek lelkiismerete fájdalmasan gyötrődik. A kegyelmes Isten mégis csak reánk bízta az Ő igéjének szolgálatát és ezt az igét kötelesek vagyunk hirdetni. Az emberiség a halál útján jár, mert engedetlen Isten akaratával szemben. Minden megújulás a bűnbánattól függ, attól, hogy saját utunkról Isten utjára térjünk. A végső döntésre hívja fel az embereket az Isten. „Az életet és a halált adtam előtökbe, válaszd azért az életet."

A háborút az önző emberi akarat hozta létre és létrehozza az emberek tragikus tehetetlensége abban, hogy összeütközéseikben az igazi megoldást megtalálják. Kérjük Istent, hogy az Egyesült Nemzetek az élet útját válasszák és a háború ostorától szabadítsák meg a jövendő nemzedékeket. De az idő rövidre van szabva. Az ember győzelme amellyel az atomenergiákat felszabadítja, egyúttal az ember elpusztulásával fenyeget. Hacsak az egész lelkülete meg nem változik az emberiségnek, civilizációnk elpusztul.

Egy látszat béke kevéssel jobb, mint maga a háború. Semmiféle béke nem tartós, ha nem igaz lelki alapokra építették fel. Hívunk minden jóakaratú embert és mindenkit, aki lelki értékekben és erőkben hisz, dolgozzunk együtt az emberiségért és az igazság érvényesüléséért.

Minden nemzet Isten ítélete alatt áll. A levert nemzeteknek félelmetes megtorlásban van részük. De megelégedésüknek forrásai sajátmagukban vannak; ha Isten felé fordulnak és azokra hallgatnak, kik a legsötétebb napokban is szembenálltak a gonoszság erőivel, a világ népeinek közösségében még elfoglalhatják az őket megillető helyet. A győzelmes nemzetek is nagyon sokat szenvedtek, de az ő győzelmük Isten előtti új felelősséget jelent. Az igazságot az irgalommal együtt kell gyakorolniuk. Ha előbbi ellenségeikkel szemben a bosszúállás útját követik, ha megfosztják őket az életre szükséges dolgoktól, ha népeiket tömegesen űzik ki, vagy más ilyen módszerrel élnek, csak új pusztulást idéznek fel. A nemzetek közötti viszonynak újra kell kezdődnie. Minden népnek meg-

van a helye Istennek az emberiségre vonatkozó tervében, de a nemzeti egoizmus vétkezik Isten ellen, aki minden népeknek, kicsinyeknek és nagyoknak egyformán teremtő Ura. Egyetlen nemzet sem tudja megvalósítani Istennek reávonatkozó szándékait, ha nem válaszol Isten felszólítására, amellyel teljes együttműködésre, testvéri közösségre hívja más népekkel, mint egy nagy család tagjaival együtt. A társadalmi és a nemzetközi elrendezkedés között kölcsönös összefüggés van.

Mindezért különösen az öt nagyhatalom kormányához fordulunk, érezzék át a világ iránti felelősségüket. A háborúban a győzelmet erőik egyesítésével érték el. Kérjük őket, hogy minden erőiket egyesítsék most arra a közös célra, hogy az igazság érvényesüljön, a nyomorúság enyhüljön és a szabad népek világközössége előrehaladjon. Ha nem fordulnak el az eddig követett úttól, ha a puszta hatalomba vetik bizalmukat, ha nem engedelmeskednek az igazság és szeretet isteni törvényének, akkor a pusztulás és halál útját követik. „Az életet és a halált adtam előtökbe, válaszd azért az életet."

Különleges kötelesség hárul az egyházakra, hogy az élet útján előre segítsék a népeket. A keresztyéneknek hivatása, hogy a világ világossága és a föld sója legyenek. Nekik adatott a megbékítés szolgálata. Az ő felelősségük bizonyságot tenni szóval és tettel arról, hogy Istennek törvénye Krisztus szerelmében töltetik be. Hívjuk Krisztus minden követőjét, tegyenek meg minden tőlük telhetőt, hogy segítsék azokat, akik a jelen idők irtózatos szükségei és szenvedései között élnek és küzdenek egy jobb világért, amely az ember jogait teljesen elismeri és oltalmazza. Az a hitünk, hogy erősebb egyházak továbbra is segíteni fogják a felszabadított és szenvedő országokban élő egyházakat és hogy mindnyájan mindig hathatósabban támogatják az egyház világmisszióját. Hathatósan sürgetjük, hogy mindnyájan szüntelenül könyörögjünk bűnbocsánatért, egységért és az emberek között igazi testvériségért.

Mi magunk hálával köszönjük meg Istennek a Krisztusban megtalált egyetemes testvéri közösséget. A háború évei alatt ez a közösség kiszélesült és elmélyült és Isten kegyelme által újból megismertük, hogy az ő szentegyházának egyetemes közösségében megerősít bennünket. Örvendezünk azon, hogy ezeknek az esztendőknek próbáltatásai után ismét összejöhettünk és a szívünk megtelhetett egymás iránt Krisztusban való szeretettel. Bizonyságot teszünk arról, hogy a háborúutáni ebben az első találkozásban azt a Krisztusban való egységet és testvériséget találtuk meg és munkáljuk tovább, amelyik túlszárnyal minden köztünk lévő különbséget. Boldogok és hálásak vagyunk ezért a tapasztalásért és az emberiség számára a reménység jelét látjuk ebben. Isten akaratának titkát ebben mutatta meg nekünk, hogy az időknek teljességében Ő hatalmas arra, hogy Krisztusban mindeneket eggyé tegyen. Ő a mi békességünk. Őbenne van az emberiség élete. „Az életet és a halált adtam előtökbe, válaszd azért az életet."

Meditációk.

Húsvét után 3. vasárnaptól, mennybe menetel ünnepéig.

Írta: **Zászkaliczky Pál** fóti esperes.

Húsvét után 3. vasárnap. (V. 12.)

Ezsajás 40, 25—31.

Az előző szakaszban (12—24) arról van szó, hogy Isten hatalmához senkinek a **hatalma** nem hasonlítható, itt pedig arról, hogy Isten **jóságához** (kegyelem) senkinek a jósága nem hasonlítható.

Isten maga szól az igében: „Emberileg és történelmileg“ a választott nép számára nincsen reménység, hiszen a babiloni fogság valóságos **„nemzeti halált“** jelent. Ugyanakkor az Istentől való elhagyatottság valóságos **lelki halált is.** Izrael népe hozzá volt szokva, hogy a **szerencséből** és **eredményből** következtessen Isten segítő jelenlétére. Most ebből semmi sem látszik.

Ahol legnagyobb a kétségbeesés, ott van Isten a legközelebb. Aki megszámlálja a csillagok ezreit, melyeket ember nem tud megszámolni, névleg ismeri őket, mint pásztor juhait. Hogyan felejtené el saját népét, mégha emberektől el is van hagyatva? — „Névszerint“ számontartani, annyit tesz, mint létrehozni, életet adni. A csillagsereg Isten harci csapata, amellyel megvédi hatalmát és jóságát is, mert elég rátekinteni ,hogy „világ harmóniájában“ átélje az ember az ő nagyságát és jóságát. (Kant: a csillagos ég felettem és az erkölcsi törvény bennem!) Ez nem theológiai naturális mert az ó-szövetség mindig dinamikusan gondolkodik: a teremtettségben nemcsak rendet és harmóniát akar megláttatni, hanem Isten **Hatalmát és csodáit.** A láthatatlan Úr, amikor névszerint előhívja a csillagokat, minden estén a teremtés csodáját ismétli: egyik sem marad láthatatlanul elfelejtve. Ugyanígy nem fogja hagyni Isten a fogság halálában és éjszakájában az ő választott népét (27. v.) sem, mégha sötét is a jelen és a nép kétségbe esett. Tekintsen a teremtés munkájára és lássa meg, mit jelent mindez az ő **hite** számára?! Isten a kiáltást meghallja, meg nem rövidülő karja az elveszettet is eléri és fáradhatatlanul, emberi értelmet megszégyenítve, meg tudja újítani övéit.

29—31. versek értelme: az öndicsőítő emberi értelem számára ítélet, de az önmagában megszégyenült számára vígasztalás, az összetört számára megújítás. A megujulás titka: a gyengékben erős Isten kegyelmi munkája! Egyik oldalon ott vannak az ifjak, az erős hatalmas férfiak, akiktől sokat lehetne várni; de lankadtság és fáradtság az emberi erőlködés vége! A másik oldalon pedig a fáradtak és meggyötörtek megtalálják az új élet forrását: Isten megújító kegyelmét.

Zak. 13, 1. Húsvét után 4. vasárnap (V. 19.)

„Azon a napon“ nem az „utolsó“ időkre, hanem a messiási korra vonatkozik, bár a megjelölés az ismeretes prófétai eszkatológia minden vonását magában hordozza. A prófétai eszkatológia sok tekintetben teljesen egybe esik a messiási idővel.

„Azon a napon“ kútfő fakad, — „nyitott forrás“ fakad. Nem ciszternát, amely az esővizet konzerválja, de forrást, még pedig bővizü, le sem fedhető, tehát nyitott, állandóan folydogáló kutfőt fakaszt az Isten. A forrás nagy jelentőségű keleten: többször Isten terveiben is helyet foglal, sőt kinyilatkozás helye is.

A pátriarchák kutja (I. Mózes 24.) jelentős események színhelye és isteni igéret beteljesítésének eszköze. Mózes csodás vízforrásai a kegyelem és megmentés csodái. (II. Mózes 15, 23,; 17, 6;) A szabadító kutforrása Ézs. 12, 3.) az üdvösség jelképe. A forrás természete hozza magával, hogy a kegyelem maradék nélküli és legteljesebb jelképe.

A nyitott forrás **mindenki** számára rendelkezésre áll: Dávid háza és Jeruzsálem lakosai számára. Nem kell vele takarékoskodni, mert élő víz van benne **elegendő.** „Nyitott“ forrás, tehát szabad vele élni, nem kell felnyitni, fáradni vele, a követ elhengeriteni, **készen** van. Szabad forrás — szabad evangélium.

A kutfő használata tehát Isten ajándéka, haszna kettős: a bűn ellen és a tisztátalanság ellen. A kettő nem egy. A bűn hatalma ellen szól, melynek erejét megtöri, mint üdítő víz a szomjúságét. Aki a kegyelemnek

ebből a vízéből iszik, soha többé meg nem szomjazik. (Ján 4, 14.) A tisztátalanság ellen szól: ennek élesztése is kettős: erkölcsi, tehát segít harcolni a tisztátalan cselekedetek ellen, másrészt kultikus, tehát megtisztítja helytelen istenszolgálatomat és megtanít Istent helyesen imádni.

Jézus beszélgetése Jákób kutjánál a samáriai asszonnyal. Ennek az igének csodálatos kifejtése (János 4.) melléje állítva igénk teljes értelmet és mélységet kap.

II. Mózes 17, 8—15. Húsvét után 5. vasárnap. (V. 26)

Amálek Etifáznak, Ézsau elsőszülött fiának a fia volt, aki ősatyja az Egyiptom és Edom határvidékén lakó amalekitáknak. Ez volt az első nép, amely az Egyiptomi rabságból való kiszabadulás után a honfoglalás útján ellenségeskedésbe kezdett Izraellel. Izraelnek ez az első háborúja. A történelem folyamán sok baj volt velük mert igen értettek a nomád harcmodorhoz. (V. Mózes 25, 18.) Gedeon, Saul, Dávid harcoltak ellenük. Később ugylátszik meggyengültek és kevesebb szó esik róluk.

Izrael tele volt zúgolódással: nem volt hús, nem volt jó ivóvíz, már Mózes élete is veszélyben forog. Nyiltan tör ki a lázadás Isten ellen és Mózes ellen: nincs köztünk az Úr, nem törődik velünk! Isten válasza erre a zugolódásra: Amálek! Az első háború tehát Isten bűntetése a hitetlen nép megfenyítésére. A többi háborút nem ugyanezért engedi-e Isten?

Izrael védelme ketté oszlik. A vezérkar egyik része Jozsue vezetésével harcol, a másik része Mózes-Áron. Hive a hegyen imádkozik.

Jozsue = Isten az én segítségem (eredeti neve Hosea, ami segítséget jelent III. Mózes 13, 17.) vezeti a harcot, de annak sorsát nem ő dönti el, hanem Isten erejével felruházott Mózes (pálca!) és az imádság. A győzelmet tehát **egészen** Istennek tulajdonítja az ige — nem engedi megraboln. Isten dicsőségét. Mózes felemelte botját (mint győzelmi zászlót) győzött Izrael (égnek emelt kezekkel imádkoztak a zsidók). Ezért nevezték el ezt a helyet Jahve-Nisszinek, ami azt jelenti, hogy az Úr az én zászlóm.

Áron és Hur támogatták az imádkozó Mózest. A közösség mindig támogatja az egyedül küzdőt. Amikor **segítettek** felemelni a kezeket, akkor „felemelve maradtak" (12. v.) azaz hűségesek és megbizhatók voltak a kezek egészen napestig. (az ‚emunák" szó ugyanaz mint az ámen.)

Ne csodálkozzunk Isten keménységén Amálekkel szemben: aki kardot emelt Isten és az ő népe ellen — karddal kellett elpusztulnia.

A próféta (Mózes) a pap (Áron) a hadvezér (Józsua) így volt Isten eszköze és mentette meg a népet. Az imádságba rejlő közösségi erő a világ legyőzhetetlen legnagyobb ereje.

I. Kir. 19, 8—14. Húsvét után 6. vasárnap (VI. 2.)

A fáradt és elkeseredett Illésnek, aki ekkor már nem is volt fiatal, negyven napra volt szüksége, hogy a 40 mérföldnyi utat Bérsebától Hórebig megtegye. Az ige órájának az nem kérdése, hogy miképpen jutott el oda, napi hány órai gyaloglással? Neki főkérdése az, hogy egy kis étel ereje milyen csodálatosan megtudta a prófétát tartani negyven napon át. A negyvenes szám többször szerepel ilyen módon Isten országa történetében. Mózes is negyven napon át étlen szomjan volt a Hóreben (V. Mózes 2, 7; 8, 2 stb.) Az Úr Jézus is negyven napon át böjtölt (Máté 4, 2.) mig éhes lett. Ezek mind példázzák azt az igazságot, hogy nemcsak kenyérrel él az ember. (Mózes 8, 3; Máté 4, 4.)

Miért kellett a hegyre jönnie? Nem kaphatta volna meg az isteni parancsot (15. v.) ez előtt a fárasztó út előtt? A szent hegyen neki Istennel kellett találkoznia és megerősödnie, hogy legyen ereje harcolni Isten ügyéért az istentelen Ácháb és Jezábel ellen. Illésnek nagy busulása van

és súlyos szívfájdalma: Isten szövetségét népe elhagyta, oltárait lerombolta és bálványokat imádott, prófétáit kiírtották és utoljára még őt is, az Isten küldöttét halálra keresik. Azonban nem magáért busul, de az Urért. A szélviharban, földrengésben és tűzben jelentkező Isten bűntető haragját jelképezik ezek a jelenségek. Ézs. 17, 13; Zsolt. 18, 8. Ézs. 66, 15. — nem akarja haragjával súlytani Illést, csendben jelentkezik, mert irgalmát és szeretetét akarja megbizonyítani

Illés az élő Isten előtt befedte arcát, hiszen élő ember nem tekinthetett Isten arcába (II. Mózes 3, 6; Ézs. 6, 5.) hiszen még a szeráfok is eltakarták arcukat. (Ezs. 6, 2.)

Isten embereinek nehéz útjai van. Illésnek s Karmel-hegyi győzelem után az elkaszítottság mélységeit kellett megjárnia. Mint Isten szolgája (18, 36.) meg kell, hogy járja azokat az útakat, melyeket Isten igazi szolgáinak minden időben meg kellett járniok. Most ő sem dirigál, irányít és cselekszik, hanem csendben vár és szenved. Ez az utóbbi állapot készíti elő a legfelségesebb isteni kijelentést. Illés fájdalma a lelkipásztor, az Isten szolgájának existenciális fájdalma, romokban látja mindazt, amiért eddig élt. Ker. János fogságban jut ebbe a lelkiállapotba (te vagy-é az?...) és maga az Úr is megjárta ezt a mélységet (Máté 26, 38; Zsid. 5, 7—8.) a Gecsemánén és a kereszten is. Máté 27, 46.)

Mit csinálsz itt Illés? Istennek ez a kérdése mutatja, hogy ő nem hagyja el az övéit. Ő azt akarja, hogy szívünket előtte feltárjuk, bajainkat leraikjuk, magunk erejében való bizodalmunkat elveszítsük — és tőle várjuk összetört szívünk megépítését. (Zsolt 62, 9; 147, 3.)

Mennybemenetel ünnepe.

Zsolt. 110. 1—4.

Joggal nevezte Luther ezt a zsoltárt a zsoltárok fejének, mert a mi kedves Urunk Jézus Krisztusunkról szól. Megérdemli, hogy értékes drága kövekkel ékesítsük. Különösen a negyedik versét, mely Krisztus örök főpapságát tárgyalja, kedvelte és minden keresztyén tanítás, bölcsesség és vigasztalás gazdag kincses forrásának nevezte. Krisztust Sébliminek nevezte (üj jobbomra) „Bizonyára békét hagy nekem az ördög az én Sébliminim miatt!“ Az erőssége az ige: „ellenségeidet zsámolyul vetem“, a másik pedig „pap vagy te örökké.“

A régiek is igen szerették ezt a zsoltárt, hitük napsugarának, az ószövetség ujjongásának, Dávid hitvallásának nevezték. Augustinus „verbis brevis sensu infinitus“ zsoltárának, rövid szavu, de végtelen jelentőségü zsoltárnak nevezi. A Messiás-zsoltárok közül a 2-ik zsoltár mellett (45, 72.) a legjelentősebb, mely Krisztus bizonyságtétele szerint egészen rávonatkozó zsoltár (Máté 22, 41—46.) Maga az Úr magyarázza meg világosan a zsoltár értelmét a farizeusoknak Mennybemenetel ünnepe Krisztus földi munkájának dicsőséges befejezése. Elszenvedte a keresztet, elnyeri a koronát, az egyház ősi tanítása szerint. Ez azt jelenti, hogy őt Urrá, királlyá és örök főpappá tette Isten, aki kereszthalálával elnyerte a szent megbizatást az utolsó ítélet megtartására. (Csel. 2, 33; 5, 31; Róma 8, 34. Ef. 1, 20; Ef. 5, 5. stb.) A zsoltár Krisztus személyéről, harcáról és győzelmeiről beszél. Dávid őt Urának nevezi. Az igéret szerint ismerte a nagy tisztességet, hogy a Messiást fiának nevezheti, mégis örül, hogy Krisztust Urának és magát szolgájának mondhatja.

Krisztus királyi hatalmának jelei: az Isten jobbján való ülés, ellenségeinek lábai alá vetése, a királyi pálca. Másik méltósága: örök papsága, tisztének megfelelően örökéletre és üdvössége szóló áldozatot hozott a bűnös emberiségért.

Sietünk-e Krisztus sereggyüjtésére az ő királyi pálcája alá? Készséggel tesszük-e? Vére által megvásárolt nép az ő népe, magára kell, hogy

vegye a Krisztus öltözékét. (Ef. 6, 11.) Az örök Krisztus főpap megváltott serege a keresztség missziói parancsa következtében egyre növekszik. A hajnal áldott harmatja, a felülről való kegyelem növeli és fiatalítja Isten e földi seregét.

Krisztus jobbján jelenti, hogy ő Isten helytartója e földön. Örök főpap jelenti, hogy ő az emberiség közbenjárója Isten előtt.

Belmissziói-munkaprogramm

3. Ifjúságunk evangélikus nevelése.

A mi ifjúságunk körében is megtalálhatók azok a kóros jelenségek. Hogy is lehetne nevelt, mikor már harmadik éve nagyon hézagos nevelésben részesült.

A mi ifjúságunk körében is megtalálhatók azok a kórok jelenségek, melyek az egész magyar ifjúság betegségének tünetei. Elszokás a rendszeres munkától, tanulatlanság, fegyelemhiány, önmagának élő felelőtlenség.

Ennek az ifjúságnak sürgősen nevelésre lenne szüksége. E helyett azt látjuk, hogy ismét folyik a versenyfutás az ifjúságért. Akié az ifjúság, azé a jövő, — szokták mondani. Eszmék, elvek, pártok és irányzatok harcolnak azért, hogy melyik nyeri el mielőbb, minél teljesebben és minél kizárólagosabban az ifjúságot. Küzdenek sokszor az ifjúság nem épen nemes ösztöneinek felébresztésével és kiszolgálásával.

Mi ebben a versenyfutásban nem vehetünk részt, még pedig azért nem, mert Isten kizárólagosságát hirdetjük, azt, hogy az ifjúság fenntartás és korlátozás nélkül — totálisan — **csak Istené** lehet. Ezért eleve ellent mondunk mindenolyan törekvésnek, mikor akár párt, akár valamelyik irányzat, akár intézmény, vagy szervezet — még ha egyházi jellegű lenne is — mást kizárva magának akarja kisajátítani az ifjúságot.

A mi feladatunk az ifjúságot az evangélikus egyház közösségében elvezetni annak felismerésére, hogy Isten az ő feltétlen Ura, hozzá tartozik, oldalán a helye, az Ő elidegeníthetetlen tulajdona. — Ezt a munkát nevezzük evangélikus nevelésnek.

Az evangélikus nevelés tehát mindenekelőtt **lelki munka,** mert az ifjú léleknek Istenhez való viszonyára irányítja a figyelmét. Célja megismertetni az ifjúval az evangéliumot, amelyből megértheti Istentől rendelt hivatását és erőt kap annak betöltésére.

Ez a lelki munka a nevelés egészén belül pontosan elhatárolható, de ei nem szigetelhető. A nevelői munka többi ágát — a szellemi, társadalmi, testi nevelést, — megalapozza és átfogja. Ezek veszedelmes egyoldalúságba és szélsőségbe tévednek, mihelyt függetlenné válnak a lelki neveléstől. A lelki nevelés is megszünik, feladja önmagát mihelyt nem mutat érdeklődést a nevelés többi ága iránt.

Ifjúságunk evangélikus nevelésben eddig a következő három fő formában részesült: a családi, az iskolai és az iskolán kívüli nevelés formáiban. Ezekkel a formákkal most azért kell foglalkoznunk, mert az evangélikus nevelés elleni támadás ezeknek a formáknak a kikezdésével szokott megindulni.

1. **A család** jelentőségét nem lehet ma eléggé hangoztatni. Sok szó esik arról, hogy az iskolai és az állam által irányított nevelésnek vissza kell térnie a családi nevelés hagyományaihoz, mert a családi nevelés egyre inkább ezek függvénye és kiszolgálója lett, holott megfordítva lenne helyes. A mai család azonban beteg. — A reformáció idejében úgy oldódott meg a családi nevelés válsága, hogy Luther a szülők feladatává tette

gyermekeik lelki nevelését. — (Gondoljunk a Kis Káté tanításához fűzött utasításaira!) Ezzel a családot is intenzívebb lelki élet élésére késztette. A családi nevelés megújhódása nem képzelhető el ma sem másképen csak egy az eddiginél sokkal intenzívebb lelki nevelés útján. A szülőknek fel kell ismerniök papi tisztöket. A családon belül az evangélikus nevelés mindenekelőtt a példaadás és jó szokások elsajátíttatása útján folyik. Van azonban a lelki nevelésnek egy harmadik módja is — ez a tanítás. Ezt a munkát a család jelenleg teljesen ráhagyja a hitoktatásra. Ahol a hitoktatás technikai okok miatt — pld. a megközelíthetetlen szórványokban — a család közvetlen feladatává válnék, ott az nem tud megfelelni tapasztalatok szerint ennek a feladatnak. Már csak szórvány helyzetünkre való tekintettel is nem kellene a családot jobban felkészíteni erre a munkára? Mit tanítsunk, hogyan és miből? — Ezeket a kérdéseket lenne szükséges tisztázni számukra.

2. **Az iskolai nevtlés** jelentőségét akkor látnák meg sokan igazán, ha valamilyen oknál fogva megszünne az egyházi iskolák fenntartásának lehetősége, vagy az iskolai hitoktatás.

Az **egyházi iskolák** kérdése a legvitatottabb. Egyesek részéről esetleg felmerült az **államosítás** gondolata. Ezeknél a kényelmi szempont volt irányadó. Miért tartson fenn az egyház iskolát, mikor ugyan azok a tanítók, ugyan abban — esetleg egy jobb és nagyobb épületben — ugyan azokat a gyermekeket taníthatják s az anyagi gondok nem az egyházat terhelik.

Másoknál elvi szempontok és az egyházi iskolák egyháziasságával kapcsolatos rossz tapasztalatok is az egyházi iskolák feladása felé irányították a hangulatot. — Az egyháznak nem feladata írásra, olvasásra és számolásra tanítani az ifjúságot. Az egyház feladata az ifjúság felé is az igehirdetés. Ha azt a rengeteg anyagi áldozatot, amit a kultúra terjesztésére és átplántálására fordít az egyház, inkább sajátos és másoktól nem helyettesíthető feladatának ellátására fordítaná, sokkal hűségesebben töltené be hivatását: az ifjúság evangélikus nevelését. Az egyházi iskolák fenntartása, ha a lelki nevelés terén nem mutatnak fel többletet más típusu iskolák mellett — luxus. Így gondolkodtak, vagy gondolkodnak némelyek.

Az első világháború után azonban Erdélyből egy olyan jelszó hangzott el, amely az igazság másik oldalát hangsúlyozta és amelyet szintén a tapasztalat támogatott. Ez a jelszó a templom és az iskola szoros összefüggését hangoztatta, mint amelyhez régi tradicióként is ragaszkodni kell. A kultúra, ami sajátosan magyar és nyugati kultúránk pusztul el, ha az iskola külön szakad a templomtól. Az egyházi iskola az egyetemes nevelésnek egy olyan veretet adhat, melyet más iskola típus nem tud felmutatni.

Az egyházi iskolák jelentősége még jobban kitünt a nemzeti szocializmus fellépésekor. A nemzeti szocializmus épen az egyház már előbb említett kényelmi és elvi szempontjaira hivatkozva az államosítást írta zászlajára. Ebben azonban nem a segíteni akarás készsége nyilatkozott meg, hanem inkább az az olykor tudatos, olykor tudatalatti felismerés, hogy az egyház megtévesztésével a hivatalos párt világnézet hódításának egyik legerősebb akadályát sikerül legyőzni. Ezért indítottak az egyházi iskolák és tanítók ellen harcot Norvégiában Quislingék és ezért vették az erdélyi szász evangélikus iskolákat pártkezelésbe azonnal. Theológiai szempontokra (az egyház feladata az Ige hirdetés, nem a kultúra terjesztése) gyakran hivatkoztak. De mindég csak az evangéliumi nevelés korlátozása és a párt nevelte „új ember" előre törtetése érdekében.

Azzal tisztába kell lennünk, hogy az egyház az evangélikus nevelés munkáját akkor is elvégezheti, ha nincsenek evangélikus iskolái. Az egyházi iskola **csak egy formája** az evangélikus nevelésnek. Azonban olyan

forma, amelynek a magyar földön százados tradiciója van, amellyel szakítani a magyar müvelődés megszégyenítését és sorvadását eredményezné. Ha nem is a jelenlegi kormányzat részéről, de innen-onnan felvetődnek hangok az egyházi iskolák államosítása érdekében, legyünk résen, vajjon nem újból pártszellem, pártnevelés érdeke követeli-e azt. Ha harc, ha áldozat árán is, de nekünk ma az igazságnak azt az oldalát kell aláhúznunk, amit az ismert Reményik verssor fejez ki: „Ne hagyjátok a templomot, A templomot s az iskolát!" Ezt vállalnunk kell, úgy az evangélikus nevelésre vonatkozó hivatásunk, mint a magyarsággal szembeni felelősségünk miatt.

Ha vállalnunk kell a harcot az egyházi iskolák miatt, úgy még fokozottabb mértékben az **iskolai hitoktatásért.** Sokan külföldi példákra hivatkozva kívánják az állam és az egyház legradikálisabb szétválasztását, aminek következménye az iskolai hitoktatás megszüntetése és a hitoktatás önkéntessé tétele lenne.

Gyakorlati példák mutatják, hogy az egyház ilyen jogi helyzetben is tud élni, mert nem az állam kegyelméből él még ott sem, ahol az állam-egyház formáját öltötte magára. A hitoktatás kérdését is meg tudja oldani. Elvileg sem lehetetlen, hiszen a hitoktatás sajátosan egyházi feladat. Itt megint nem elvi és gyakorlati szempontok döntenek az eddigi rend megtartása vagy megváltoztatása mellett, hanem az **ok,** amely a változtatást követeli. Németországban pld. mikor a nemzetiszocialista világnézettel az egyházon belül akarta a német keresztyének mozgalma az evangéliumot felhigítani, akkor nem volt hátra más lehetőség, mint az állammal való kapcsolatok és az ebből a kapcsolatból eredő előnyök feláldozása árán is megmaradni az evangélium tisztasága mellett. Ezt az utat választotta a hitvalló egyház. — Ha nem evangéliumi ok kívánja a változást, hanem egy olyan világnézet hódítási vágya, amely nem tud egy fedél alatt megélni az evangélikus lelki neveléssel, akkor a hitoktatásnak az iskolában való megmaradása érdekében gazdasági, jogi, politikai és minden elképzelhető fronton végsőkig menő harcot kell vívni. Ha egy ilyen harcból nem kerülne ki győztesen az egyház, akkor is meg lenne az az eredmény, hogy olyan mértékben tudta a lelki nevelés fontosságát felmutatni, amilyen mértékben megvívta a harcot.

3. Az evangélikus nevelés **iskolán kívüli** formáját a család lelki nevelésének megerőtlenedése és az iskolai nevelés egyoldaluan ismeretközlő beállítottsága tette szükségessé. Ez az evangélikus nevelés legfiatalabb formája. Itt két jelentős munkára kell rámutatni. Az egyik a gyermekek között dolgozik, ez a vasárnapi iskola. A másik a serdülő és felserdült ifjúság között, ez a KIE. (Keresztyén Ifjúsági Egyesület) munkája. Mind a két munka az egyház hivatalos vezetőitől függetlenül indult el; a szabad döntés .s az önkéntes áldozat elvét vallva. Sokszor kísértette őket az a veszély, hogy az egyház pótlékává válnak és az egyház is sokszor látott bennük „veszedelmes" vetélytársakat. Ma azonban inkább az a tendencia figyelhető meg, hogy mind a két munka az egyházban a hit felébredését akarja szolgálni és az egyházak is kénytelenek voltak elismerni, hogy az ifjúsági egyesületek munkájában Isten igéje olyan életformáló hatalomként tűnt fel, ami mellett nem lehet érdektelenül tovább haladni.

Ifjúságunk között majdnem minden gyülekezetben folyik valamilyen iskolán kívüli nevelői munka. A munka kiteljesedését azonban nagyon hátráltatja az ötletszerűség és az összevisszaság. Egyház-közigazgatási úton nem lehet egyöntetüséget létrehozni, se egyesületi szervezés utján. A vasárnapi iskolai munkának arra van szüksége, hogy az ilyen munkát végzők szövetséget alkossanak és együttesen gondoskodjanak a munka

széleskörben való népszerűsítéséről, munkások képzéséről és megfelelő segédeszközökről. Az ifjúsági csoportok, körök és egyesületek összevisszaságában pedig talán úgy lehetne egyöntetüségre jutni, ha az egyesületek a KIE négyes programmja alapján kezdenének dolgozni — mint Erdélyben — s több ifjúsági utazó titkárt lehetne munkába állítani.

Az előzők néhány irányelv tisztázására törekedtek, nem szolgáltatnak kész anyagot. Az evangélikus nevelés kérdéséről nem is lehet egyetlen előadásban szólni, hanem a helyi szükséglet szerint kellene foglalkozni a család szerepével az evangélikus nevelésben, a hitoktatás, az egyházi iskolák kérdésével, ismertetni kellene a KIE munkát és a vasárnapi iskolai munkát propagatív céllal. Kiegészítésképen két előadás-tervezet közlése következik:

Templom és otthon.

1. Hitünk alakulására döntő hatással volt otthonunk.
2. A reformáció rámutatott a szülők papi tisztére.
3. A család csak úgy töltheti be nevelői feladatát,
   ha benne él az egyházi közösségben,
   ha a nevelést nem hagyja teljesen az iskolára.
4. Hogyan végzi a család a lelki nevelést?
   a) az édesanya szerepe.
   b) a család légköre.
5. Mire kell rászoktatni a gyermekeket?
   a) imádkozás, b) Isten igéjének megbecsülése, c) templomba járás, d) énekek.
6. Hogyan támogassa a család a hitoktatás munkáját.
7. Hogyan küzdhetők le a család belső bajai?
   a) szülők torzsalkodása,
   b) vegyes vallás.

„Ne hagyjátok a templomot, A templomot s az iskolát!"

1. Az evangélikus egyház hazánkban iskola állító egyház.
2. Iskoláinkért szenvedtünk és harcoltunk. (Példák a multból.)
3. Miért kezdte tehernek érezni az egyház iskoláit az utóbbi időkben?
4. Miért haragusznak sokan az egyházi iskolákra?
5. Erdély példája.
6. Mit várhatunk az egyházi iskolától?
7. Mit vár az egyházi iskola tőlünk?

Benczúr László.

4. A tized.

Isten az ő saját pénzügyeinek rendszeres fedezésére népének világos és félreérthetetlen rendelkezést hagyott a Szentírásban. Erről a rendelkezésről azonban az utolsó évszázadokban a keresztyénségnek túlnyomó többsége teljességgel megfeledkezett.

Igaz, hogy az ó-szövetségben, Mózes törvényében (III. Mózes 27, 30—33, V. Mózes 26, 12—14) fektettetett ez le, de érvényét az új szövetség világában sem vesztette, hiszen Jézus Krisztus nem a törvény eltörlésére, hanem betöltésére jött e földre s kifejezetten óvott attól, hogy valaki csak egyet is megrontson még a legkisebb parancsolatok közül is. (Máté 5, 17—19.) Hogyan akarná hát az ő egyházának fenntartására rendelt alapvető anyagi intézkedést megszüntetni, vagy fölöslegessé tenni!

Mi hát az alapvető anyagi vonatkozású parancsolat?

A tizedszolgáltatás kötelezettsége.

„A földnek minden tizede, a föld vetéséből, a fa gyümölcséből az Úré, szentség az Úrnak. És minden tizede a baromnak és juhnak ...,

a tizedik az Úrnak legyen szentelve.“ Isten tehát közvetlenül igényt tart minden jövedelemnek egy tized részére, legyen az a föld, a fa termése, állatok fajzása, kezünk munkájának, vagy hivatali szolgálatunknak jövedelme.

Érdekes és igen figyelemreméltó kiegészítő rendelkezése az Istennek ezzel kapcsolatban az, hogy elsősorban a „zsengét“ kívánja tőlünk (II. Mózes 23, 19, V. Mózes 26, 2.), tehát nem a maradékot, a fölösleget (ugyan kinek szokott ilyen lennie?), hanem az elsejét. Vagyis mindjárt a termény betakarításakor, az állat értékesítésekor, a havi fizetés kézhezvételekor illik Istennek visszaadnunk az övéből azt, amit visszavár mitőlünk.

Léviták (vagyis egyházi emberek), jövevények, árvák, özvegyek s az Isten országának ügyét szolgáló számos intézmény gondját, ellátását akarja Isten az ő tizedjére bizni. Az életét engedelmes sáfárságnak tekintő, imádságban Istennel rendszeres kapcsolatot tartó ember mindig pontosan meg szokta tudni azt, hogy mikor mire fordíttassék ez az összeg.

Tizedtartó keresztyén sajnos felette kevés miközöttünk. Meg is látszik lelki szegénységünkön, elesettségünkön. Külföldön hány belmissziói és szeretetintézmény virágzik, milyen hatalmas pogánymisszió folyik, — s mindez nem azért, mert nagyobb a közjólét s módosabbak az emberek (hiszen akkor nálunk a gazdagok mindig áldozatosak lennének, mikor pedig sokkal inkább a szegénye viseli az Isten ügyének önkéntes terheit), — hanem azért, mert aki ott komolyan akar keresztyén lenni, komolyan veszi a tizedtartás isteni parancsát is.

Valljuk meg, maga az egyház is elhanyagolta a tizedről szóló tanítást. Pedig ennek a kötelezettsége akkor is fennállana, ha minden anyagi szükségletét az állam fedezné. — Most, hogy az állam maga is a legnagyobb gondokkal küzd s a politikai divatok az államot egyre jobban vissza akarják tartani az egyház anyagi támogatásától, itt a tizenkettedik óra, hogy az Isten pénzügyeinek alaprendelkezéséhez visszataláljunk.

A jelenlegi államsegélyes viszonyok mellett, az egyháztagoknak nagyjában egyenletes tehervállalását feltételezve, minden valószinüség szerint a tizednek két tized része (sőt talán egy tizede is) elegendőnek látszik az eddigi egyházi adó helyettesítésére. (Adót kivetni a mai állandó pénzromlás idején kétes dolog, behajtására pedig az állam végrehajtó hatalmát igénybe venni nem mondható illdomosnak.) — A tized többi részére Isten majd ad kinek kinek határozott utasítást, hogy az mire fordíttassék. Van árva és özvegy, kibombázott és hontalan jövevény, rongyokban érkező hadifogoly, beteg és rokkant éppen elég. (Máté 25, 31—40!) — Ha az állam pedig valóban megvonná az egyháztól anyagi támogatását, akkor az egyház igényének hiveivel szemben talán a tized felén is felül kell mennie. De ez már nem okozna különösebb megrázkódtatást, ha az egyháznak minden élő tagja már most hozzászokik a tizedtartáshoz.

Nem szabad elfelejtenünk, hogy az egyház szükséglete nem csak a helyi gyülekezet papjának eltartása, kántor és harangozó fizetése, az egyházi épületek és a temető gondozása, de az esperesi, püspöki és egyházegyetemi hivatalok, nyugdíjintézet, diakonissza és szeretetintézmények, iskolák, mindenek fölött pedig a lelkészképzés fenntartása is. — Amerikában evangélikus egyházunk semmiféle állami támogatásban nem részesül, mégis hatalmas intázményeket tud fenntartani hiveinek becsületes tizedtartó készségéből.

Mindenesetre jól jegyezzük meg: a tized nem az egyházé, még kevésbbé a papé, hanem a szentséges istené. Ő mindig ad világosságot tizedtartó gyermekeinek, hogy tizedjükkel hogyan sáfárkodjanak. Lehetséges, hogy az egyháznak fenntartását is egyedül erre az alapra helyezi.

De amig más forrásai is vannak az egyháznak anyagi szükségletei fedezésére, a tized nagyobb része a hivek egyéni belátása szerinti felhasználásra marad. Azonban magával a tizeddel nem lehet Istent bűntelenül csalni. — Megdöbbentő, amit erről Malakiás prófétánál olvasunk. (Malak. 3, 7—12).

Befejezésül még csak azt, hogy nem lehet a tizeddel Istent kifizetnünk. Mert mindenünk az Istené. Ha valaki érdemszerző jócselekedetének képzelné tizedtartását, olyan lenne, mint a példázatbeli farizeus, aki böjtölését és tizedét tárja az Úr elé bűnei helyett és alábbvaló a mellette verő publikánusnál. (Lukács 18, 9—14..)

Inséges időkben a tized hitünknek különösképpen való próbája. Csak a hit merhet egytized részt kihasítani abból, aminek az egészéről is nyilvánvaló, hogy nem elegendő a legszükségesebbre sem. Ilyenkor válik el, merünk-e egészen Istenre hagyatkozni. — Illyés próféta a sareptai özvegyasszonynak egész élelemkészletét vette igénybe s az asszony nem sajnálta az Isten emberétől. Csak így tapasztalhatta meg az el nem fogyó lisztnek és olajnak csodáját. (I. Kir. 17, 9—16.)

Fel, fel azért, Krisztus népe. Tanuljunk az idők jeleiből és legyünk engedelmesek Istennek az ő végtelenül bölcs és nevelő erejű anyagi rendelkezéseiben is. Merjük vállalni a jelen minden nyomorúságának közepette a hit kockázatát a tizedtartásban is, s meg fogjuk tapasztalni mi is a sareptai özvegy történetét!

Schulek Tibor.

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ PÜSPÖKI KARÁNAK KÖRLEVELE.

Az Úr Jézus Krisztusnak kegyelme, az Istennek szeretete és a Szentléleknek közössége mindnyájatokkal!

24/XV/1945—46. szám. Akik másoktól bűnbánatot követelnek, azoknak elsősorban maguknak kell bűnbánatot tartani. Akik komolyan akarnak bűnbánatot tartani, azok előbb-utóbb rájönnek arra, hogy nem tudnak bűnbánatot tartani. A bűnbánatot nem elég követelni, vagy akarni, hanem azt kérni kell Istentől. (Csel. 5 : 31.) Akik pedig komolyan kérik Istentől a bűnbánatot, azok előbb-utóbb rájönnek arra is, hogy a bűnbánat mindig konkrét. Bármennyire igaz is az, hogy a bűn lényege nem az egyes cselekedet, hanem az elveszett és elkárhozott állapotunkból származó s Istennel szembehelyezkedő magatartás, mégis igaz az, hogy ezt a belső lelki magatartást a gyümölcseiről lehet megismerni. A prófétáknál is. (Máté 7 : 15—20.)

Azok az anyagi nehézségek, amelyek alatt ma szenved a világ s vele együtt a lelkipásztorok is, — bibliai képpel élve — megérleltek életünk fáján egy pár olyan gyümölcsöt, amely alatt való megalázkodás kegyelmét kérnünk kell Istentől.

Anyagi nehézségeink nyilvánvalóvá tették, milyen kevés szolgálatunk önzetlensége. Mikor megfogyott az asztalon a kenyér, elrongyolódott az öltözet s hideggé vált a szoba, milyen sokan és milyen sokszor gondoltunk arra, hogy a családunk, vagy önmagunk megélhetéséért érzett felelősségünk feljogosít minket az Úrnak való szolgálatunk csökkentésére, jövedelmező mellékfoglalkozások keresésére. Hányan gondoltak egyenesen foglalkozás-cserére is. Akik elkergették maguktól ezeket a kísértő gondolatokat, azok is hányszor gondoltak megkeseresedéssel, vagy egyenesen irigységgel mások könnyebb sorsára. Elfelejtettük, hogy a lelkipásztorok fizetése Isten. (Máté 10 : 9—10.) Úgy éreztük, hogy „éhségben és szomjúságban, gyakorta való böjtölésben, hidegben és mezítelenségben" nem lehet az Úrnak szolgálni. (II. Kor. 11 : 27.) Nyilvánvalóvá lett, hogy mennyire a kenyérért és nem az Urért szolgálunk.

Anyagi nehézségeink megmutatták azt is, hogy mennyi bennünk az anyagiasság. Szinte észrevétlenül elkezdtük méregetni a lelkészi jövedelemhez a lelkészi munkát abban a gondolatban, hogy csak annyi a kötelességünk, amennyire a fizetés kötelez. Sokan közülünk más irányban buktak el. Belejük költözött a kapzsiság ördöge és sokszor megszüntette a pénzszerzés eszközeivel kapcsolatos lelki gátlásaikat. Nem égette többé kezüket az, amit az Úr ítélete talán Judás-pénznek minősítene. Megpróbáltuk a lehetetlent, a két úrnak szolgálást. (Máté 6 : 24.) s elfelejtettük, „hogy azokban, amelyekben vagyok, megelégedett legyek." (Filippi 4 : 11—13)

Anyagi nehézségeink megmutatták azt is, hogy milyen kevés mibennünk az Istenbe vetett bizalom. Keserüségünk és panaszunk amiatt, ami van, aggodalmunk amiatt, ami lesz, mind bizalmatlanság aziránt, aki minden gondunkat magára vette. (I. Péter 5 : 7.) Sokszor kaptuk magunkat rajta, hogy még a hitért élünk ugyan, de már nem a hitből. Nem merünk hinni abban, hogy mindenünk megvan, amire szükségünk van s amink nincs, azért nincs, mert Isten bölcsesége úgy látja, hogy nincs arra szükségünk.

Kérjük Istent, adjon Szent Lelke által erőt, hogy az anyagi életünkben való megtartásunk is róla szóló bizonyságtétel lehessen.

25/XV/1945—46. szám. Az Egyházak Világtanácsa Genfben tartott februári üléséről üzenetet intéz a világ keresztyén egyházaihoz s azoknak Isten színe elé állását, bűnbánatát, imádságát s az elkövetkező béke munkájában való részvételét kéri.

A Magyarországi Ökumenikus Bizottság egyhangulag hozott határozata alapján felkérem, hogy ezen Üzenetet a legközelebbi istentiszteleten felolvassák s ezzel híveink seregét a békéért könyörgő gyülekezet közösségébe bekapcsolják.

Az Üzenetet a Lelkipásztor-körlevélben közöljük.

Az egyházak világtanácsa folytatta segélyezési munkáját. Az Egyesült Államok és Nagybritánia saját lakosságuk élelmiszer-adagját csökkentették, hogy az európai és ázsiai éhező országokon segíthessenek. Az UNRA-t segélyakciójának folytatására, különösen gabonanemüek, zsír, állatok és mezőgazdasági gépek szállítására, a csatlakozott egyházakat pedig segélyező munkájuk erőteljes folytatására felkérte. A népességcserénél az emberiesség követelését hangsúlyozta. Figyelmeztetett a potsdami határozatra, mely a németországi állapotokra való tekintetből minden kiutasítás felfüggesztését kívánta, hogy ilymódon eleje vétessék az áttelepítéssel járó nagy nyomorúságnak.

Az Egyházak Világtanácsával a Magyarországi Ökumenikus Bizottság állandó kapcsolatban van s újjáépítési osztálya lelkiismeretesen végzi szolgálatát, amiről időnként tájékoztatást adunk.

26/XV/1945—46. szám. A VKM. f. évi április hó 3-án kelt 41,644/II/1946. ü. o. sz. leirata alapján felhívom figyelmét a Magyar Közlöny f. évi március 21-iki számában közölt 3220/1946. Ujjáépítési miniszteri rendeletre, mely szerint az egyházak újjáépítési munkálatainak segélyezése iránti kérvények benyujtási határidejét április hó végéig a miniszter úr meghosszabította.

Közlöm egyszersmind, hogy az ujjáépítési miniszter felajánlotta segítő készségét háborús pusztulást szenvedett templomaink tetőzetének két-három éven belüli helyreállítására. Az államsegély kizárólag templomépületeink állagának megóvását célozza, de nem terjed ki a belső károk helyreállítására.

Felhívom azon egyházközségeket, melyek ezen a címen államsegélyt még nem kaptak, hogy folyamodásukat a legsürgősebben elkészítsék és hozzám felterjesszék. A folyamodáshoz mellékeljenek egy különösebb

kiadást nem okozó költségvetést a templom helyreállítási költségéről. Ez a költségvetés tüntesse fel, hogy hány m² tetőkár helyreállítása szükséges, vagy milyen aláépítés szükséges ahhoz, hogy az épület tetőzete rendbehozható legyen, ma mibe kerül ez a helyreállítás. A miniszter úr elgondolása szerint a segélyt 2—3 év alatt bocsátaná az egyház rendelkezésére. A folyamodás legkésőbb f. évi április hó 20-ig küldendő hozzám.

27/XV/1945—46. szám. Felhívom egyházkerületem összes lelkészeit, vallástanító-lelkészeit, segédlelkészeit és minden lelkész jellegü munkását, hogy postafordultával jelentsék be nálam a következő adatokat:

1. Működési helyüket és lakcímüket; 2. gyermekeik nevét, születési helyük és idejük megjelölésével; 3. 1946. januári fizetésüket, külön megjelölve a fizetési hányad forrását. (Államsegélyek, helyi készpénzjavadalom, helyi természetbeni javadalomnak januárra eső és akkori értékben számított része, stb.) Ha természetbeni javadalom nincs, az külön feltüntetendő. 4. Szolgálati helyükön kivül taníttatott gyermekeik számát, életkorát és iskoláját.

Ha valamelyik egyházközségben főhivatású világi tisztviselő van, róla is közölni kell az adatokat.

Ha erre vonatkozólag külön nem intézkedtem volna, jelentést kérek az egyházközségben működő egyházi intézményekről, szeretetintézményekről, iskolákkal kapcsolatos intézetek, társadalmi és kultúrális intézményekről, esetleg fénykép csatolásával. Ezen kimutatásban feltüntetendő az intézetek, intézmények háború előtti rendeltetése, háború okozta károsodása.

A jelentéseket sürgősen kérem.

28/XV/1945—46. szám. A 635/1945. M. E. sz. kormányrendeletre hivatkozással a VKM. úr f. évi március hó 26-án kelt 19453/1946/IV. ü. o. számu iratában intézkedik a távollevő nőtlen tanítók természetbeni helyi javadalmáról s elvileg kimondja, hogy részükre az összes elmaradt illetményeket folyósítani kell. Tekintettel a természetbeni járandóságok tartalékolási veszélyére, a miniszter megengedhetőnek tartja, hogy a távollevő nőtlen tanító természetbeni javadalmát az egyházközség piaci áron eladja s a befolyt összeget a betétekre vonatkozó kedvezmények igénybevételével a Postatakarékpénztárban elhelyezze. Előzetesen azonban tartozik a 11,000/1945. VKM. sz. rendelet 4. §. (1)bekezdése szerint a helyi javadalom értékegységének szorzószáma szerinti összeget a tanító helyett az illetményhivatalnak megfelelő csekkszámlájára befizetni. Az állásába visszatért tanító elmaradt illetményeit az Illetményhivataltól készpénzben kapja meg. A miniszteri rendelet külön megemliti, hogy az iskolafenntartó 1907. évi VII. t. c. és 10. §-a alapján szavatosságból kifolyólag köteles a helyi viszonyok leleményes kihasználásával mindent megtenni a távollevő tanítók érdekeinek védelmére.

29/XV/1945—46. szám. Bizalmas értesülésem szerint a miniszterelnökség hajlandó megkisérelni az egyházaknak a földbirtokrendezés során felmerült sérelmei orvoslását. Az érdekelt egyházközségek, vagy intézmények sürgősen terjesszék hozzám okmányolt külön-külön felterjesztésüket s lehetőleg jelöljék meg a sérelem orvoslásának módját. Az ügy nagyon sürgős!

30/XV/1945—46. szám. További intézkedés és miheztartás céljából közlöm, hogy a VKM. postatakarékpénztári csekken, elszámolás kötelezettsége mellett, dologi államsegélyeket utalt ki népiskoláinknak. A kiutalt államsegély szabályszerű felhasználását az iskolaszékek kellően bélyegelt nyugtákkal felszerelt számadás bemutatásával tartoznak igazolni.

31/XV/1945—46. szám. Kötelező rendelkezésünk szerint az egyházi tisztviselők eljegyzésüket és házasságkötésüket megelőzően egyházfőható-

sági engedélyt tartoznak kérni. Mivel ezen rendelkezésről egyesek megfeledkeztek s önmagukat és az esketést végző lelkipásztort kinos helyzetbe hozták, ezenfelül az egyházi rendelkezést megtörték, hangsúlyozottan felhívom az érdekelteket a rendelkezés pontos betartására, a lelkésztestvéreket pedig arra, hogy az egyházi esketést csak az egyházfőhatósági engedély felmutatása esetén végezzék el.

32/XV/1945—46. szám. Az Országos Luther Szövetség adatgyüjtőíveket küldött gyülekezeteinkhez, melyeknek kitöltését és a Szövetség címére beküldését a magam részéről is kérem.

33/XV/1945—46. szám. Tájékozásul közlöm a belügyminiszter úrnak adott esetből kifolyólag adott tájékoztatását a vallásos egyesületek alapszabályainak megerősítéséről s azok működéséről, melyben a miniszter úr a 118,186/1927. B. M., a 259,287/1932. B. M. és a 250,300/1941. B. M. számu rendeletekre hivatkozik.

A tájékoztatás szerint: „az érvényes jogszabályok éles határvonalat vonnak egyrészt a világi természetü, a hitélettel, illetőleg a vallási szertartásokkal nem kapcsolatos tevékenységet kifejtő és a különböző vallásfelekezetek támogatásával alakított fiú-, legény-, leány- és nőegyeselütek működése, másrészt valamely törvényesen elismert, vagy bevett egyházközség keretén belül, a vallásos élet elmélyítését, az istentisztelet tényének az emelését, stb. célul kitüző vallásos egyesületek között. Mig a világi természetü egyesületekre az 1938: XVII. t. c. 1—2 §-ai, valamint az egyesületi alapszabályok általános kellékéről szóló 77,000/1922. B. M. sz. rendelet rendelkezései az irányadók, addig a hitélettel, illetőleg a vallási szertartásokkal kapcsolatos tevékenységet kifejtő vallásos egyesületek csak az illetékes egyházi főhatóság legfőbb felügyelete alatt állnak."

Ezen miniszteri rendelkezés szerint birálandó el az egyházi egyesületek alapszabályainak megerősítési kérdése.

34/XV/1945—46. szám. Dr. Fényi Károly diósberényi (Tolna m.) körorvos és felesége hajlandók örökbefogadni egy egészséges evangélikus fiút, avagy leányt. Különleges kikötésük nincsen. Kívánatosnak látják azonban, hogy a gyermek olyan életkorú legyen, hogy nehézség, gátlás és fenntartás nélkül bele tudjon illeszkedni családi közösségükbe, melyben neveléséről és tanításáról áldozatos szeretettel kívánnak gondoskodni. Ajánlatok Dr. Fényi Károly körorvos címére, Diósberény, Tolna megye küldendők.

35/XV/1945—46. szám. A Magyarországi Egyetemes Egyháztanács Ujjáépítési Osztálya f. évi március hó 15-én kelt felhivásában pontos adatokat kér azokról a testvéreinkről, akik rajtuk kivülálló okok miatt kényszerültek otthonuk elhagyására. Egynegyedíves papíron minden menekültről, illetve családfőről (egy család egy kérdőíven legyen) kitöltött kérdőívet kér két példányban. Az egyiket a lelkipásztor tartsa meg önmaga számára, a másikat pedig sürgősen küldje el a fent megjelölt alosztály címére (Budapest, IX., Kálvin-tér 8. II. em.)

A kimutatás a következő kérdésekre adjon pontos választ: 1. Gyülekezet, 2. Vallás, 3. Születési hely és idő, 4. Foglalkozása (régi és új), 5. Családi állapota, 6. Gyermekek neve és kora, 7. Honnan menekült? (ország, helység) 8. Jelenlegi címe, 9. Mikor hagyta el otthonát? 10. Vagyoni állapota, 11. Megélhetését hogyan biztosítja? 12. Mire volna legnagyobb szüksége? 13. Lelkész megjegyzése.

A kimutatást a lelkipásztor és a menekült irják alá.

Ezen felhivás sürgős és pontos teljesítésére az érdekelt lelkipásztorokat nyomatékosan felkérem.

36/XV/1945—46. szám. A vallás- és a közoktatásügyi miniszter mindeddig válasz nélkül hagyta egyházegyetemünk azon kérését, hogy iskoláinkban — a minisztériumi szempontok szigorú figyelembevételével — a régi tankönyvek alapján történjék a tanítás. A döntést megsürgettük annál inkább, mert értesülésünk szerint a régi tankönyvek eltiltására újabb rendelkezések történtek.

* * *

Krisztus keresztfai halálának és feltámadásának ígéretével szívünkben, Pál apostol szavaival búcsúzunk Tőletek, az Úrban szeretett munkatársaink: „A békességnek Istene szenteljen meg titeket mindenestől; és a ti egész valótok, mind lelketek, mind testetek feddhetetlenül őriztessék meg a mi Urunk Jézus Krisztus eljövetelére. Hű az, ki elhivott titeket és ő meg is cselekszi azt! Atyámfiai, imádkozzatok érettünk!“ (I. Thess. 5, 23—25.) Az Úr békessége legyen veletek!

Budapest, 1946. április hó 10-én.

D. Kapi Béla s. k.
a dunántúli egyházker. püspöke

Kuthy Dezső s. k.
a dunáninneni egyházker. püspöke

Ordass Lajos s. k.
a bányai egyházker. püspöke

Marcsek János s. k.
a tiszai egyházker. püspökhelyettese

A Lelkipásztor-körlevél hátralékosainak jegyzéke

Hivatkozással a püspöki-kar határozatára, az alább kimutatott hátralékok harminccal szorzott összegének azonnali, de legkésőbb 1946. évi április hó 27-ig történő beküldését kérjük. Későbbi befizetésnél a püspöki-kar határozata alapján, a napi adópengő jelzőszáma szerinti összeget kell kérnünk. Pl: Az Apostagi gyülekezet hátraléka 10,980 P×30=329,400 pengő. A posta azonban csak 1000-re fölkerekített összegeket fogad el, így 330,000 pengő lesz a végösszeg.

1. BÁNYAI EGYHÁZKERÜLET.

EVANG. LELKÉSZI HIVATAL: Apostag 10.980, **Ambrózfalva** 83.300, **Aszód** (Boda Géza 6.000,Kűhn Ernő 6.510,), **Budapest** IX., Ferenc krt. 27. sz. 13.000, I., Verbőczy-utca 28. sz. 5.400, Bocskay-utca 10. sz. 7.800, Óbudai Dévai B. M.-tér 76.300, Kápolna-tér 26.800, Fébé 79.400, Fóti-út 8.860, Böszörményi-u. 99.860, Damjanich-u. 8.300, Bosnyák-tér 39.800, Ferenczy Zoltán 86.300. Egyéb: dr. Reök Iván 96.300, Kutas Emil ref. lelkész 11.940, Evang. Könyvkereskedés 4.800.) **Békési** misszió 45.100, **Battonya** 84.600, **Békéscsaba** (Ev. lelkészi hivatal 91.640, Mekis Ádám 104.800, Linder László 104.800, Rohály Mihály 1300), **Bénye** 56.860, **Csorvás** 16.400, **Cegléd** 43oo, **Cinkota** 88.11o, **Csepel** 76.100, **Csánádalberti** 99.300, **Csillaghegy** 90.740, **Csengőd** 9400, **Csömör** 3360, **Dunaegyháza** 89.400, **Domony** 15.100, **Fót** 102.6oo, **Gádoros** 84.800, **Galgagyönk** 5800, **Gödöllő** 8460, **Gyula** 5200, **Iklad** 52oo, **Iklad** 60.8oo, **Hódmezővásárhely** 73.900, **Kecskemét** 64.800, **Mezőtúr** 14.300, **Magyarbánhegyes** 90.100, **Mogyoród** 56.300, **Monor** 101.710, **Mezőberény** I. 36.8oo, **Orosháza** 91.200, **Nagyszénás** 9600, **Nagytarcsa** 19.700, **Páhi** 16.800, **Pilis** 7340, **Pestujhely** 4800, **Pestszenterzsébet** 72.860, **Pestszentlőrinc** (Sokoray Károly 4200, Kuszka Béla 65.300), **Pécel** 101.660, **Péteri** 17.740, **Rákosszentmihály** 6.800, **Rákospuszta** 7.800, **Glatz József Rákosszentmihály** 80.800, **Soltvadkert** 4800, **Szarvas** 5300, **Szentes** 20.800, **Tótkomlós** 16.8oo, **Vác** 8460.

2. DUNÁNINNENI EGYHÁZKERÜLET.

EVANG. LELKÉSZI HIVATAL, Balassagyarmat 104.900, **Bokod** 15.300, **Csabdi** 86.300, **Csákvár** 7200, **Egyházasdengeleg** 24.400, **Felsőpetény** 15.600, **Kétbodony** 17.710, **Kisterenye** 6000, **Lucfalva** 91.600, **Legénd** 23.400, **Ipoly-**

Evangélikus Lelkészi Hivatal

Nagyrév

Tolnai megye

vecze 79.300, **Ősagárd** 8800, **Oroszlány** 8040, **Nagyveleg** 4450, **Rajka** 5940, **Sámsonháza** 10.500, **Szécsény** 87.800, **Szák** 5800, **Szirák** 95.340, **Tatabánya** 16.740.

3. DUNÁNTÚLI EGYHÁZKERÜLET.

EVANG. LELKÉSZI HIVATAL Alsónána 77.760, **Alsódörgicse** 2300, **Ágfalva** 75.800, **Bátaapáti** 97.840, **Bonyhád** 4980, **Bőnyrétalap** 7000, **Bakonyszentlászló** 9900, **Balatonszárszó** 10.660, **Bakonyszombathely** 4400, **Bük** 8690, **Beled** 1800, **Bakonytamási** 78.060, **Bábonymegyer** 16.500, **Bezi** 4500, **Csorna** 18.300, **Csögle** 2400, **Csikvánd** 92.280, **Csurgó** 28.300, **Csikostöttös** 3840, **Dabrony** 4400, **Dombovár** 16.600, **Dunaföldvár** 7709, **Ecsény** 23.380, **Enying** 16.710, **Felsőnána** 31.800, **Gyönk** 11.100, **Győr** 84.800, **Gecse** 6ooo, **Gyenesdiás** 102.700, **Győrság** 34.400, **Gérce** 6000, **Győrszemere** 17.8oo, **Ivándárda** 21.300, **Izmény** 2800, **Homokbödöge** 6300, **Hidas** 86.400, **Hánta** 97.5oo, **Kapolcs** 29.540, **Keszthely** 11.100, **Kemenesnögyész** 94.100, **Kerta** 4540, **Kisbabot** 10.5oo, **Kispéc** 6060, **Kaposvár** 4800, **Kölesd** 4400, **Kismányok** 22.8oo, **Kissomlyó** 11.800, **Kővágóörs** 75.600, **Kéty** 9200, **Móricnida** 17.400, **Mencshely** 1660, **Mérges** 4800, **Mohács** 16.000, **Meszlen** 5400, **Majos** 8o.8oo, **Lébény** 48oo, **Lajoskomárom** 13.100, **Örimogyorósd** 2000, **Öskü** 6300, **Örikszentpéter** 78.100, **Nemespatró** 70.560, **Nemescsó** 10.000, **Nemeskér** 23oo, **Nagyszokoly** 23.940, **Nagybarát** 8400, **Pusztavám** 8100, **Porrogszentkirály** 78.600, **Pálfa** 17.800, **Pápa** 56.300, **Rábaszentandrás** 17.700, **Rábcakapi** 714o, **Sárvár** 5400, **Sand** 3570, **Surd** 100.240, **Siklós** 98.800, **Sikátor** 99.36o, **Sand (Zámbó Gyulla** 103.570), **Somlószöllős** 70.800, **Somogydöröcske** 69.300, **Sopronkőhida** 95.8oo, **Sopron (Budaker Oszkár** 5400, **dr. Sólyom Jenő** 87.600, **Beyer Pál** 5640, **Ziermann Lajos** 10.300, **Hanzmann Károly** 97.600, **Várallyay János** 16.ooo), **Sopronbánfalva** 79.800, **Somogyvámos** 27.300, **Szakony** 68.800, **Szentgotthárd** 15.400, **Szárazd** 63.610, **Szepetnek** 11.400, **Szekszárd** 25.3oo, **Szombathely** 4410, **Szentantalfa** 6600, **Tés** 17.700, **Tab** 30.8oo, **Tengelic** 11.1oo, **Takácsi** 66.600, **Tárnokréti** 86.300, **Tolnanémedi** 23.300, **Ujmalomsok** 91.3oo, **Varsád** 21.580, **Vanyola** 17.880, **Várpalota** 4300, **Veszprém** 12.400, **Vadosfa** 8400, **Zalaistvánd** 79.100, **Zalaegerszeg** 6240, **Zalagalsa** 4340.

4. TISZAI EGYHÁZKERÜLET.

EVANG. LELKÉSZI HIVATAL Arnót 7580, **Abaujszántó** 103.840, **Debrecen** 10.500, **Diósgyőr-vasgyár** 24.800, **Eger** 48.900, **Fancsal** 86.6oo, **Komádi** 11.6oo, **Kisvárda** 51oo, **Kölcse** 15.900, **Ormospuszta** 84.800, **Nyiregyháza (Joób Olivér** 101.300, **Csákó Gyula** 33.800, **Délszabolcsi Misszió** 104.8oo, **Veczán János** 103.8oo), **Putnok** 41.300, **Sajókaza** 5.400, **Tokaj** 7800, **Tállya** 90.800, **Ujcsanálos** 98.380.

Felelős kiadó: **Molitórisz János** esperes **Celldömölk,** Vas megye.

Baross-nyomda: Uzsaly és Koncz (Harangszó nyomdája), Győr, Andrássy-út 24.

EVANGÉLIKUS

LELKIPÁSZTOR

KÖRLEVÉL

1946. június

A Lelkipásztor-Körlevél jelen száma 76 millió pengőbe kerül. Postautalványon Molitorisz János esperes, Celldömölk, címre kérjük. Sürgős kifizetést kell kérnünk, mert a nyomdaszámla azonnali kifizetése terhel bennünket.

Meditációk.

Pünkösd ünnepétől a Szentháromság utáni 3-ik vasárnapig.

Scholz László budapesti lelkésztől.

Ezékiel 36, 25—27. **Pünkösd I. ü.** (VI. 9.)

A perikópa meglehetősen merészen van kiragadva a fejezetből. Mielőtt azért a keresztyén pünkösd világának fényét vetnénk reá, szükséges eredeti összefüggésében megértenünk. Így csak világosabbá lesz a keresztyén gyülekezetnek szóló üzenete.

Isten az ő választott népének **új virágkort igér.** A fogságból, melyet bűneivel megérdemelt, hazaviszi őket. Ez sem a nép megjobbulásának jutalma, mert a fogságban is csak tetézték vétkeiket, megfertőztették Isten nevét a pogányok között. Isten szuverénül, magamagáért, csupa irgalmasságból cselekszi ezt a nagy változást. Mint papok szokták az oltárhoz lépőket, Isten is a hazatérőket vízzel meghinti. Csodálatos cselekvése nyomán új emberekké, új néppé lesznek, törvényeiben járnak, mert az ő szent Lelkét adja beléjük.

Hitünk szerint Istennek ez az új virágzást teremtő cselekedete beteljesült pünkösdkor a Szentlélek kitöltésével. Hangsúlyoznunk kell, hogy akkor sem érdem szerint nyerte el az ő népe ezt az ajándékot, hanem „az ő nevéért" (22. v.) vagyis Jézus Krisztusért. A Szentlélek kitöltésének feltétele és közvetlen oka Jézus Krisztus megdicsőülése (János 7, 39.!).

Istennek a Szentlélek által való teremtő cselekvése teremti meg az új gyülekezetet. Milyen ez az **új gyülekezet,** a pünkösdi gyülekezet?

1. A pünkösdi új gyülekezet a **bűnbocsánat** által megtisztítottak serege. (25. v.) A Szentlélek, az ítélet és megégetés lelke (És. 4, 3.) megtisztító tűz, melyben leválik rólunk a pogányság és bálványozás Az egyház szimbolikusan, de nem minden tárgyi alap nélkül Isten igéjét szokta érteni a vizen. A Szentlélek az ige eszközével tisztogat rajtunk, bennünk. De számbajöhet méginkább itt a látható ige: a keresztség (Zsid. 10, 22—23.). A Csel. könyvének missziói történetei közt több is akad, ahol egybe esik a keresztség, a Szentlélek vétele és a bűnöktől való megtisztulás. Ezek ma is összetartoznak.

2. A pünkösdi új gyülekezet **újjászületett** emberekből áll. (26. v.) Ahol Isten cselekszik, ott nem elégszik meg a régi állapot helyreállításával, hanem mindenestül újat teremt. A szívünket cseréli ki. Eddig kőből való volt, lepattant róla a próféták intése. Mostan egyszerre megpuhul, érzékennyé lesz, felébred benne a lelkiismeret. Új orgánummá válik

bennünk, mely már alkalmas arra, hogy Isten akaratát megismerje. Nem bűntelenséget jelent az újjászületés, csak azt a felszántott szívet, mely az ige magvát képes befogadni.

3. A pünkösdi új gyülekezet **betölti a törvényt.** (27. v.) A törvény kívülről jövén, képtelen volt megújítani bennünk a lelket (Róma 7.); de a Szentlélek belülről úgy formál bennünket, hogy „a törvény igazsága beteljesüljön bennünk." (Róma 8, 4.) Ez a keresztyén megszenteltetés. Egyedül ez óv meg attól, hogy a pünkösd ajándékából valamiképpen érzelgő lelkesedést ne költsünk, pusztán a bensőségesség ihletét dicsőítve benne. Pünkösd Isten új cselekvése, mely minket is új cselekvésre indít.

Isten pünkösdi teremtő cselekvésére a keresztyén gyülekezetnek is szakadatlan szüksége van, különben nem borulhat fája virágba.

Pünkösd II. ü. (VI. 10.)

Ésaiás 44, 1—6.

Velejében ez a perikópa is ugyanazt fejezi ki, mint az előbbeni. A prófécia itt is a hazatérés boldogságát festi. A keresztyénség ezt az ótestamentomi igét is a Szentlélek kitöltésében látja beteljesedve.

Az első ünnepen inkább az új gyülekezetről szóltunk. Szóljunk most inkább **magáról a Szentlélekről.** Természetesen a kettő elválaszthatatlan.

1. A Szentlélek **felülről adatik.** Mindenestül Isten csodája. Az egyetlené (6. v.)! Akárcsak a kiválasztása és teremtése (1—2 v.), épúgy minden feltétel nélkül való Szentlelkének a kiöntése is (3. v.). Még a kép is ezt feltétel nélkül való Szentlelkének a kiöntése is (3. v.). Még a kép is ezt a „felülről"-t szemlélteti: miként felhőkből az esőt, úgy önti ki Isten népére az ő Lelkét.

Ez kétségtelenül nagy vigasztalás mindazok számára, akik a „lélektelenség" állapotában vannak, akárcsak Izráel népe az ő fogságának reménytelenségében. Föl szabad tekintenünk! A Lélek felülről adatik. (V. ö. János 3.: újonnan születés = felülről születés = Lélektől születés.)

2. A Szentlélek patakzó **bőséggel adatik.** Felhőszakadás, hömpölygő hullámok képe az igében. (3. v.) Nagy ellentét keleten a természet világában: az esős idő beállta előtt minden leperzselve, aszályos halál állapotában; az eső beköszöntésével pedig hirtelen növekedés és élet; a vizek partján magas fű és virágzó füzek. (4. v.)

A Szentlélek árad, mindent betölt és mindenkit megtelít. (Csel. 2.) Pazarló bőségel adatik. Felülről a láthatatlan világból való, de munkája eredménye nagyon is látható, szembeszökő, áradó-magávalragadó, mindent betöltő! János 7, 38: élő víznek folyamai ömlenek a Krisztusban hivők belsejéből.

Ne elégedjünk meg hát szegényes, szikkadt, száraz keresztyénségünkkel. Mikép lehetséges köztünk olyan, aki bizonytalanságban van afelől: van-e benne Szentlélek? Mikor telve kellene lennünk hömpölygő áradatával! Kérjük az Atyától (Lukács 11, 13.).

3. A Szentlélek **tanubizonyságra adatik.** (5. v.) E vers értelme: ahol Isten Lelke eláradt, ott fel-feltörnek boldog vallomások. Mégpedig nemcsak az ótestamentomi gyülekezet (Jákób), hanem a pogányság körében is. (Egy-egy pogány istenség templomának rabszolgái a tenyerükbe karcolták istenségük nevét; most az „Úr" nevét írják önkezükbe és hitet tesznek Izráel gyülekezete mellett).

A Szentlélek nem azért adatik, hogy csak elnyerjük, hanem hogy kivigyük az emberek közé. A gyülekezetnek növekednie kell. Húsvét kevesek előtt játszódott le, pünkösd azonban már nyilvánosan, a világban! A gyülekezet tanuságtételének olyan erejünek kell lennie, hogy a hitetlenek is boldogan vállalják a gyülekezethez való csatoltatásukat és ne szégyeljék immár azoknak szegényes, külsőleg szegényes csapatát.

Jövel Szentlélek Úristen, töltsd be szíveinket bőven!

IV. Mózes 6, 22—27. **Szentháromság ü.** (VI. 16,)

Roppant nehézség, hogy az egyházi perikópa-red ez igék alapján kíván tőlünk Szentháromság-prédikációt, holott a kapcsolatunk csak formai és semmiképen sem tartalmi. Hármas tagozódásu ugyan az ároni áldás, de ezzel még nem tartalmazza a Szentháromságról szóló tanítást. A hármas tagozódás benne voltaképen költői ritmus csupán s mind a három tag ugyanazt a gondolatot fejezi ki. Nem lehetetlen ugyan az Apostoli Hitvallás három ágazátát beleilleszteni, de nem is meggyőző. A hangsúly mindenesetre erre nem helyezendő.

Helyesebb megragadnunk szakaszunkat az **áldás** fogalmánál. Ez annyival is inkább szükséges, mert minden istentiszteletünk végeztével osztjuk az ároni áldást. A gyülekezet pedig nagyobbrészt alig tudja, mi történik. Sokan annyira semmibe veszik, hogy az áldás osztása előtt elhagyják a templomot.

1. Isten áldása **valóságos** kiárasztása az ő kegyelmének. Erőben nyilvánul meg. Ezt fejezi ki ez a mondat is: „Így tegyék az én nevemet Izráel fiaira." Isten neve: ő maga. Ő maga cselekszik ottan valóságos cselekvéssel. Hogy a pap kívánság formájában mondja az áldást, ez bizonyítja, hogy nem ő áld, hanem az Isten; de nem akarja azt kifejezni, hogy az áldás puszta emberi kívánság s nem valóságos isteni cselekmény, esemény. Az Ótestamentumban éppen a papi áldásnak különös erőt tulajdonítanak (pl. II. Krón. 30, 27.) Isten Áront és fiait avégett választotta, hogy általuk valósággal áldjon

2. Isten áldása az **ő kegyelmének** kiárasztása. Megőrzése, könyörülete, békessége (a hármastagozódás szerint) csupa kegyes jó ajándéka. Ő tőle csak ilyen száll alá. (Jakab 1, 17.)

3. Isten áldása **kiárasztása** az ő kegyelmének. Bőség, gazdagság, virágzás, teljesség. Az embernek nincsen és más egyébre szüksége. Isten áldása nélkül semmire sem mehet (Zsolt. 127, 1—2.), vele azonban mindene megvan. Akit ő megáld, meg van áldva, azt senki el nem fordíthatja. (IV. Mózes 23, 20)

Talán itt, a gazdag Isten gazdag áldásának rajzánál térhetünk ki erőszak nélkül a Szentháromságra. Szentháromság-tanításunk a kinyilatkoztatás alapján az Isten gazdagságát hirdeti. Mert a Jézus Krisztusban, a Lélek által megismertük az Atyát. De marad ugyanaz az egy Isten: Az ÚR.

Ádventtől pünkösdig megismertük az Istent az ő kegyelmének gazdagságában. Ma vágyódjunk az áldására, az **Ő** áldására. Higgyünk ez áldás valóságában és állandó megujulásában.

Dániel 5, 1—9; 13—17; 25—30. **Szentháromság u. 1. vasárnap.** (VI. 23.)

Belsazár nem más, mint Evil-Merodák, Nabukodonozor fia. Egyetlen kegyes cselekedete a biblia szerint Jojákinnak, Juda börtönbe vetett királyának 37 évi fogság után való kiszabadítása (II. Kir. 25, 27. és Jer. 52, 31.) Egyébként gyöngekezü epigon, erkölcstelen ifjú.

Történetét illusztrációképpen vehetjük ahhoz az igéhez: „Ne tévelyegjetek, Isten nem csufoltatik meg" (Gal. 6, 7.)

1. Tévelygése szemérmetlen erkölcstelenség és kérkedő istentelenség. A kettő könnyen együtt jár. Hogy szabadon dőzsölhessen, az ember gyakran megtagadja az Istent. És aztán nincsen megállás: még a szent edények is felkerülnek a részegek asztalára. Tudatos szembefordulás ez Istennel. Mondhatnánk: a Szentlélek ellen való bűn. Az önistenítésbe fuló mámoros világhatalom megismétlődő bűne a történelemben.

2. **Isten azonban nem csufoltatik meg.** Felel a kihivásra: haragjának jelét írja fel a palota falára. Ijedelem fogja el a királyt. De ijedelméből nem lesz megtérés. Jóllehet Isten módot ad reá akárcsak atyjának, Nabu-

kodozonnak (4. fej.): az agg Dániel által világosan megmagyarázza neki a fenyegető ítéletet. Meg is értette a király. A jelmagyarázót kitünteti, megajándékozza gazdagon. De ő maga már képtelen a megtérésre. Ezért kell bekövetkeznie a fenyegető ítéletnek: orgyilkosok ölik meg azon az éjszakán. A világ megérti jól az egyház történelem-magyarázó szavát, de képtelen lemondani önmagáról és így el nem kerülheti az ítéletet. Áll ez természetesen egyesekre is, sokakra.

Az erkölcstelenség és istentelenség nem olcsó játék. Nagy ára van. Ne tévelyegjetek!

Zsolt. 36, 6—11. **Szentháromság utáni 2. vasárnap.** (VI. 30.)

A kegyelem alatt élő ember boldog örvendezése ez a zsoltár. Hogy a 2—5 versekben a bűn alatt élő ember sötét képét is megrajzolja, ez csak annál napfényesebbé teszi az ő ujjongását. Nem elvontan elmélkedik ugyan Isten kegyelmének nagyságáról, hanem gazdag tapasztalatra támaszkodva; mégis úgy örvendez, hogy közben el tud feledkezni önmagáról, sőt olyannyira Istenre veti tekintetét, hogy szinte csak őt látja, csak ő róla tesz nagy kijelentéseket. (Theocentrikus!) Ragadjunk ki belőle két ilyen kijelentést.

1. „Uram, az égig ér a te kegyelmességed."

Isten kegyelmének, hűségének, igazságának mérhetetlen nagyságát költői képekkel fejezi ki. Betölti a világot felhők magasságáig, tenger mélységéig; erős és változhatatlan, mint a hegyek. Tér és idő nem korlátozza. Minden élet az ő kegyelméből marad fenn. Ember, állat nem nélkülözheti az ő segítő és jóságos kezét.

Az emberre vonatkozóan konkréte kettőt említ, mindkettő az Isten végtelen kegyelmének megtapasztalása. Az egyik az Isten oltalma. Szárnyai árnyékába menekülhetünk. Mégpedig univerzálisan: „az embernek fiai", tehát nemcsak a kegyes izraelita, de minden ember oltalmát élvezi! Hívő és hitetlen embereknek veszedelmek közt való megmaradása naponta az ő oltalmazó jóságáról énekel.

A másik a kultusz. 9. vers. Az áldozati lakoma testi örömeiben Isten az ő kegyelmének valóságos ajándékait adja. Itt alkalom kínálkozik arra, hogy mi is szóljunk az istentisztelet örömeiről.

2. „Nálad van az életnek forrása."

Ebben nemcsak az foglaltatik, hogy Isten a Teremtő, de sokkalta inkább az, hogy csak őbenne — élünk. Körülbelül ugyanaz a gondolat már, melyet Pál Athénben így fejezett ki: „Őbenne élünk, mozgunk és vagyunk." (Csel. 17, 28.)

Hermann Kutter áhitatoskönyvének egy lapjáról ide kívánkozik néhány gondolat. Ehhez az igéhez írta őket: Isten a forrás; nem, nem a patak, hanem a forrás. Nem az életünk, hanem a mi életünk forrása. Ő nem egy része a mi életünknek, nem egy kérdés a többi kérdéseink között, mondjuk a vallási kérdés. Neki a mi életünk fellobbanásához és kihunyásához semmi köze sincs. Ha te egy csónakon lefelé síklasz a vízen, nem veheted be a folyó forrását csónakodba! Éppígy nem veheted be Istent életed hajójába. Istent egyáltalában nem lehet bírni, mint ahogyan a forrást sem lehet.Isten nem tartozik bele az életünkbe, mint ahogy a forrás nem tartozik a lakószobánkhoz. Ha Istenhez mégy, akkor a kiapadhatatlan lehetőséghez mégy! Ne Istent akarjuk hát bevenni csónakunkba, hanem szálljunk ki onnan és menjünk fölfelé a forráshoz. Ne az én életemet keressem, hanem Őt, csak Őt az Istent . . . Ezt jelenti az, hogy Ő nála van az életnek a forrása.

Ezék. 34, 11—16. **Szentháromság utáni 3. vasárnap.** (VII. 7.)

Isten maga kénytelen átvenni a pásztorságot népe felett. Állított maga helyett pásztorokat, de azok hűtlenekké lettek. Izráel theokratikus tisztségei a fogságban megszüntek. Sedékiással odalett a királyság. A főpapok világfiak, sokszor hadvezérek. A prófétaság lassan írástudománnyá vált. Isten maga veszi át a pásztorságot.

„Ímé én magam . . ." ennek az igének felel meg Jézus szava: Én vagyok a jó pásztor. (János 10, 11.) Nem a fogságból való hazatéréssel teljesült be Isten pásztorsága, hanem a Jézus Krisztus eljövetelével. A szétszórt Izráel összegyüjtése csak halovány képe annak a gyüjtésnek, melyet Jézus gyüjtötte össze az újszövetségi gyülekezetet. Az anyaszentegyházban folyik tovább Isten pásztori munkája. Miben áll ez?

1. **Tudakozódik** utánunk. (12. v.) Keres minket. Nem restelli a fáradságot értünk, hanem utánunk jő, bármily messzire kószáltunk el. Jézus szertejár . . . (Máté 9, 35—36.)

2. **Kiszabadít.** (12. v.) A felhő és háború napja Jeruzsálem eleste. Nekünk a bűnbe bukás. Rabságunk az ördögi megkötözöttség. Jézus életét adja azért, hogy belőle megváltson.

3. **Egybegyüjt és legeltet.** (13—15. v.) Kihív a világból és begyüjt az ő egyházába, átvisz szerelmes Fiának országába. (Kol. 1, 13.) A gyülekezet a mi aklunk. Táplálékunk az ige. Kövér és bőséges a legelő. Ján. 10, 10: „Azért jöttem, hogy életük legyen és bővölködjenek."

4. **Gyógyít és büntet.** (16. v.) Jézus a mi orvosunk. A gyengéket vállára veti és hordozza. (Lukács 15, 5.) A megkeseredetteket hívja, dédelgeti. A gyülekezet a bünösök társasága és a megtörött szívek kórháza. De jaj annak, aki nem akar tudni az ő gyengeségéről, elveszettségéről, sőt saját erejében bízva szembeszáll a pásztorral. Tud ő vasvesszővel is legeltetni! Isten lehajlását és az ő anyaszentegyházát nem lehet büntetlenül megvetni!

Ő maga a mi pásztorunk az egyházban. Ezért vagy vigasztalás vagy kárhoztatás az ő botja.

Belmissziói-munkaprogramm

5. Az evangélium szocializmusa.*

A szocializmus, a mai idők eszmeáramlata, nem mai keletü. Keletkezése visszanyulik a gyáripari proletariátus születéséig. Végeredményben egyetlen nagy égető emberi inségből pattant ki: az ipari munkásság testi-lelki kizsákmányolásából és emberhez méltatlan életkörülményeiből. A nagytőkések egyéni haszna miatt százezrek sorvadtak gépek mellett és tengődtek sápadt családjukkal pincelakások vérszegény levegőjében.

A szocializmus politikai, gazdasági, világnézeti rendszerré nőtt, amelynek az élet és a világ sok kérdésére megvan a saját felelete. Ez alkalommal nem célunk a szocializmust egész teljességében az evangélium mérlegére tennünk. A szocializmust most kizárólag a létrehivó valóságos és tagadhatatlan alapprobléma felől tekintjük s ebben az értelemben kérdezzük: Van-e az evangéliumnak szocializmusa? van-e tehát felelete arra az emberi inségre, amely a szocializmust kiváltotta?

1. Az evangélium szocializmusa ítéletet a kizsákmányoló gazdagokkal szemben. Az ószövetségi próféták kíméletlenül támadják a szociális bűnö-

---

*Az előrehaladott idény miatt inkább magunk eszmélkedésére szolgáljon ez az írás, amelyet a Belmissziói munkaprogramm szerkesztő püspöke a sorozat teljessége kedvéért közöltet. (Cikkíró.)

ket. Érdemes felütni például Ámos könyvét. Isten ítélete keményen hangzik benne Izrael felső tízezrei ellen. Az Újszövetségben sem tűnik el ez a hang,de itt inkább a pozitívum lép előtérbe: „Akinek két köntöse van, egyiket adja annak, akinek nincs“ (Lukács 3, 11). A szeretet parancsa lényegileg szociális parancs.

Az evangélium szocializmusa ott kezdődik, ahol megszólal Isten szociális törvényének és ítéletének kiméletlen hirdetése. Még pedig nem általánosan, hanem konkréten. Ahogyan Bornemisza Péter merte nevén nevezni az urak bűneit.

2. Az evangélium szocializmusa ugyanakkor örömhír a szegényekhez. Ne siessünk túl gyorsan hozzátenni: a **lelki** szegényekhez. Mert Jézus Krisztus **valóságos** szegények között járt. Megkérdezhetjük önmagunkat, mi lelkipásztorok: Nem hanyagoltuk-e el az elmult időkben gyülekezeteink szegényebb néprétegeit? Azt mindenesetre világosan látnunk kell, hogy a gyári munkásság nagyvárosi gyülekezeteink legmostohább lelkészi területe volt.

Jézus ajkán a szegények evangéliuma nem forradalmi jelszó vagy földi boldogság ígérete. **Evangélium** a szónak teljes bibliai gazdagságában és mélységében. **Isten** országának örömhíre. Megint meakulpázó kérdés: Nem adtunk-e sokszor emberi vígasztalást proletárjaink inségében s közben nem hozakodtunk elő a reánk bizott legnagyobb üzenettel?!

3. Ezek szerint tehát csak **szó** az evangélium szocializmusa? Az ítélet és a parancs **szava** a gazdagokhoz, Krisztusról szóló örömhír **szava** a szegényekhez. A szocializmus itt érez mérhetetlen fölényt a keresztyénséggel szemben. Mert **tetteket** akar és ígér. Osztályharc révén a munkásosztály uralmát, ezzel a szegény népréteg felemelését és a társadalom átalakítását. Véres forradalom vagy lassú fejlődés útján — ez csak az ütem kérdése — kívánja megoldani az elnyomott proletariátus létkérdéseit.

Az evangélium mindenesetre nem ad új társadalmi és gazdasági rendszert. Igaz, hogy a régit sem szentesíti. Hanem az emberek szívét változtatja meg és belülről, a lélekből akar új, igazságos szociális helyzetet teremteni. Onesimust, a szökött rabszolgát nem lázítja az apostol, hanem visszaküldi gazdájához. Megváltozott szívvel. És Filemonnak, urának, úgy ajánlja őt figyelmébe mint keresztyén testvért. Anélkül, hogy társadalmi reform indult volna a rabszolgaság eltörlésére, Filemon és Onesimus között megoldódott a rabszolga-kérdés. És ugyanígy dölnek le — nem külsőleg, hanem belsőleg, s ez a mélyebb és igazibb — a társadalmi válaszfalak a Krisztusban igazán hívők között. „Nincs szolga és nincs szabad, mert ti mindnyájan egyek vagytok a Jézus Krisztusban.“ Az evangélium szerint nem az osztályharc a társadalmi ellentétek megoldása, hanem Jézus Krisztus. Ahol ő urrá lesz, ott megszűnnek a társadalmi visszásságok, igazságtalanságok s a testvériség, a szeretet lesz élő erővé. Ahol az evangélium hatalommá lesz emberi szívekben, ott magától következnek a szociális **tettek.**

4. A szocializmus joggal szegezheti szembe az evangéliummal, hogy mindezzel még nem sokat változtattunk az **egész** világ vagy az **egész** ország arculatán. Mert olyanok, akik az evangéliumot komolyan veszik és szeretetben élnek, kevesen vannak a keresztyének között! A szocializmus nem néhány élő hitű és önzetlen kerestyénnel akar dolgozni, hanem új társadalmi és gazdasági renddel az egész ország és az egész világ arcát szociálisra változtatni. És igéri is, hogy lesz idő, amikor megvalósul a boldog szociális állam, sőt világállam.

Az evangélium szociálizmusa sokkal pesszimistább. Nem kerget utópiát. Abban a megrendítő meggyőződésben él, hogy az **emberen** új eszme, világnézet, vagy rendszer lényegileg nem változtathat. Az új gazdasági vagy politikai rendszerben is marad, aki volt: önző, bűnös lény. Ezért nem lehet soha igazságtalanságoktól mentes, az anyagi javakat

egyenlően elosztó, boldog emberi társadalom. Már Jézus mondotta: „Szegények mindenkor lesznek veletek." Mindig lesznek elnyomók és elnyomottak, kizsákmányolók és kizsákmányoltak. Ez a kiábrándító valóság fájhat, de a tapasztalaton és Isten igéjének világos tanításán nem változtat.

És itt szökik megint messzebbre az evangélium tekintete a földi látóhatárnál. Mert nincs az a legfantasztikusabb utópia, ami túl tudná szárnyalni Isten eljövendő országának boldog új rendjét. Az az idő lesz ez, amikor Isten a mai világnak teljes megsemmisítése után új földet és eget teremt, ahol megszűnik minden harc, könny, sóhaj, szegények elnyomása és panasza. A menny „osztálytalan társadalmában", az üdvözültek közösségében, örökké élnek azok, akik már idelent a földön akármelyik társadalmi osztályban vagy rendszerben a hitben egyek voltak és a szeretet cselekedeteit gyakorolták.

Veöreös Imre.

6. Hitvalló egyház.

Meggazdagodik a cím, ha rokonszavakkal is kifejezzük. Hitvalló egyház = bizonyságtevő egyház = tanuskodó egyház = martir egyház.

Az egyház **ha igazi,** csak ez lehet: hitvalló egyház. Mert bár e-világban él, de mint **ekklézsia,** azaz elhívottak, kihívottak, elkülönítettek társasága. Az egyház e-világban szolgál, de mint **tőle idegen,** vele ellentétes valóság. Az egyház és e világ között éppen ezért mindig bizonyos **feszültség** van. Ha e-világ tulságosan jószemmel nézi az egyházat, az mindig gyanus, sőt egyházromlás jele.

Az egyháznak szüntelen **kísértése,** hogy kiegyezzék e-világgal. Jóban legyen vele, azaz ne legyen hitvalló egyház. Ennek mindig megalkuvás és elalkuvás az ára az egyház részéről.

A hitvallás **nem szerep,** melyet az egyház olykor-olykor felvesz, hanem lényéből folyó **kötelessége** és **sorsa.** Mivel pedig a hitvallás, a bizonyságtevés, a tanuság, a martyrion keserves dolog, azért az igazi egyház mindig **harcos** egyház. Nem egyház az, amely akármilyen társadalmi renddel teljes békét köt, akármilyen politikai rendszerbe egészen belesimul, azaz akármiféle világformával azonosul.

Mivel pedig a világ meg épen ezt akarja: hizelgés, etetés, semmibevevés vagy üldözés alakjában akarja maga alá gyürni az egyházat, — az igazi egyház mindig **szenvedő** egyház. Egyszer megölik papjait, máskor kigunyolják bibliás hiveit. A kettő lényegében ugyanaz.

De az egyháznak ígérete van a **győzelemre.** Militansból triumphans lesz.

Hitvalló egyház = hitvalló hivek. Hitvalló hívek = szótanuságra, élettanuságra és vértanuságra kész hívek.

Szabó József.

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ PÜSPÖKI KARÁNAK KÖRLEVELE.

Az Úr Jézus Krisztusnak kegyelme, az Istennek szeretete és a Szentléleknek közössége mindnyájatokkal!

Szeretett Munkatársaink!

38/XV/1945—46. szám. Pünkösd első ünnepén minden gyülekezetünk istentiszteleti közösségében **imádkozzunk a békéért** és kérjük Istent, hogy nehéz megpróbáltatásainkat fordítsa javunkra azáltal, hogy bennünk és a kormányzó felsőbbségekben támassza fel a békés alkotás vágyát és a jobb jövőért való felelősséget.

Evangélikus ~~Lelkészi Hivatal~~ püspöki hivatal

Balatonfelvidéki

Veszprém megye

A szószéki imádsághoz füződőn könyörögjünk a következőképen:

Szemünket hozzád emeljük és szívünket megnyitjuk megszentelő Lelked befogadására, békességünk Istene.

A háborúban küzdő népek a békés munka eszközeit a harc fegyvereivé formálták. S ha elcsillapult is a fegyverzaj, itt maradtak közöttünk az emlékeztető romok és ami ennél még fájóbb: vádat emel minden megcsonkított élet.

Pusztító öldöklésben kimerülten a békességet keresi a világ. Szentlelked világosságával győzd meg, hogy a hatalom kergetése végzetes tévedés, mert boldogulást csak az örömmel vállalt szolgálat útján találhat. A nemzetközi élet zsinórmértékévé is egyedül evangéliumodat tedd meg, hogy annak Ura, a megváltó Jézus Krisztus megvalósíthassa közöttünk is, amit prófétád által igértél: „Csinálnak fegyvereikből kapákat és dárdáikból metszőkéseket és nép népre kardot nem emel és hadakozást többé nem tanul." (Ésaiás 2 : 4.) Hadd legyen Ő a mi békességünk Fejedelme

Ámen.

40/XV/1945—46. szám. A V. K. M. **bombakárosult templomaink** belső- és külső-renoválására államsegély átalány-összeget engedélyezett egyházkerületünknek. A rendelkezésemre álló jelentések alapján felkért bizottság igénybevételével gondoskodom az államsegély szétosztásáról.

41/XV/1945—46. szám. Néhány ker. katonai parancsnokság honvédelmi miniszteri rendelkezésre hivatkozással azt az értesítést küldte egyes lelkészeinknek, hogy **„a papok, papjelöltek honvédelmi kedvezményére vonatkozó** 1939. évi II. t. c.-be foglalt rendelkezések hatályon kívül helyeztettek." E tárgyban egyházunk beadványt intézett a kormányhoz, mert egyházunk törvényben biztosított jogának rendeleti úton történő megváltoztatását sérelmesnek ítéltük. A beadványra válasz még nem érkezett ugyan, de értesülésem szerint ezen rendelkezés tévesen adatott ki.

43/XV/1945—46. szám. Tudomásulvétel és miheztartás céljából közlöm a V. K. M. f. évi április 15-én kelt 37.937/1946. IV. számú rendelkezését, mely szerint **„az iskolafenntartók kötelesek a százalékos helyi javadalmat befizetni.** Ezeknek befizetése az iskolafenntartókra azonban nagy terhet nem ró. A tanító a terménybeni javadalom készpénz egyenértékét csak akkor köteles befizetni, ha a javadalmi jegyzőkönyvben biztosított földjárandóság a tanító részére tényleg rendelkezésre áll, illetőleg ezt a javadalmat jelenleg is élvezi. A termények magas ára következtében ezeknek befizetése nehézségbe nem ütközik."

Az Úr békessége legyen veletek!

Budapest, 1946. május hó 10-én

D. Kapi Béla s. k.
a dunántúli egyházker. püspöke

Kuthy Dezső s. k.
a dunáninneni egyházker. püspöke

Ordass Lajos s. k.
a bányai egyházker. püspöke

Marcsek János s. k.
a tiszai egyházker. püspökhelyettese

Felelős kiadó: **Molitórisz János** esperes **Celldömölk,** Vas megye.

Baross-nyomda: Uzsaly és Koncz (Harangszó nyomdaja), Győr, Andrássy-út 64

EVANGÉLIKUS

LELKIPÁSZTOR

KÖRLEVÉL

1946. július

A Lelkipásztor-körlevél jelen száma 10 milliárd pengőbe kerül. Postautalványon EVANGÉLIKUS PÜSPÖKI HIVATAL GYŐR, címre kérjük a befizetést. Sürgős kifizetést kell kérnünk, mert a nyomdaszámla azonnali kifizetése terhel bennünket.

Meditációk.

A felhőnek és borúnak napján

Ezékiel 34 : 11—16. Szt. Háromság utáni 3. vasárnap (VII. 7.)

Ezékiel a fogság prófétája. Jeruzsálem pusztulása előtt 11 évvel kerül népével együtt fogságba, ahol népével együtt szenvedve hordozza Isten ítéletét. Prófétai beszédei túlnyomólag dorgálóak. Kemény kézzel tépi szét népe csodaváró reményeit s hirdeti Isten ítéletének igazságát. Jeruzsálem pusztulását utoljára annak a napnak reggelén hírdeti, amikor Jeruzsálem ostroma megkezdődött. Aznap este meghal a felesége s ettől fogva Ezékiel néma marad mindaddig, amig egy menekült meg nem hozza Jeruzsálem pusztulásának hírét. (33 : 21—22) Akkor új hang csendül meg a próféta ajkán. A kemény nyaku népnek összetörettetés jár, az összetörtnek vígasztalás. Kétségbeesett népét a felhőnek és a borúnak napján vígasztalni kezdi. Ezek a vigasztaló beszédek a 34. fejezettel kezdődnek s az első közül való a kirendelt szakasz.

Az emberileg kétségbeejtő helyzetben lévő népet és egyházat (ez a kettő az ószövetségben egy), mely mindent elvesztett, azzal biztatja, hogy Isten önmagát adja néki. (11. v.) Isten mindig így cselekszik. Azért vesz el tőlünk értékeket, hogy a legfőbb jót, önmagát adhassa nékünk. Nem mindig látja ezt a szenvedő, ez azonban nem változtat azon a tényen, hogy Isten ezt akarja. Ha egy egész világ megnyerése nem ér föl a lelki kárvallással, akkor egy egész világ elvesztése sem nagy ár ezért a lelki haszonért.

Isten önmagát pásztorként adja. Az ótestamentumban a pásztor képe elsősorban a nép fölötti polgári uralkodót jelenti. Isten tehát a felhőnek és a borúnak napján theokráciát akar teremteni. Félreállítja azokat, akik félrevezették népét (34 : 10) és maga veszi át népe közvetlen vezetését. Ő maga akar lenni minden mindenekben. (11. és 15. v.)

Isten mint pásztor, egységbe tereli népét (12—13). A bűn szétszórta földrajzilag és lelkileg is. Isten összegyüjti őket földrajzilag és lelkileg is. Mindkettő csak rajta keresztül lehetséges. A szétszórt bárányokat csak ő tudja nyájjá tömöríteni.

Isten, mint pásztor, felveszi a nyáj gondját. (14—15. v.) A báránynak nincs gondja, mert minden gondját a pásztor hordozza.

Mindezt nem tömeg-munkában végzi, hanem egyénileg. Minden bárány után külön tudakozódik. (11—12. v.) Senkiről sem mond le (16. v.). Keresi azt is, akit már elveszettnek tartanak, utána megy annak, aki akár erőszak, akár saját hálgatagsága következtében eltávolodott a nyájtól. (Magyarban: elüzött, németben: verirrte) A tört lábut nem hagyja magára, sem a beteget nem hagyja elpusztulni. Lukács 15 : 4—10, a mai oltári ige rajzolja meg ugyanezt az újtestamentumban.

Isten, mint pásztor, meg is tisztítja az ő nyáját. A kövérek és erősek esnek kése alá. Tehát azok, akik úgy érzik, nincsenek a pásztorra rászorulva s nem hódolnak meg előtte. (16. v.) A magyar fordítás elvesztésről beszél, Menge így fordítja: behüten, a fejezetből magából világos azonban, hogy akárhogyan is fordítjuk ezt a verset, Isten a felhő és ború alatt élő népen tisztogató munkát végez.

34 : 23 szerint mindez a második Dávidban, a Messiásban válik valóra. Ha a prófétának, aki még nem látta őt, vele kellett és lehetett vígasztalni felhőben és borúban élő népet, hogy ne kellene ma nékünk hirdetnünk a felhőnek és borúnak napján, hogy meglátogatott a naptámadat a magasságból!

Mit kíván az Úr tetőled?

Mikeás 6 : 8 — Szt. Háromság utáni 4. vasárnap (VII. 14.)

Az egész 6. fejezet elolvasása után azonnal világos lesz előttünk, hogy a szent ige nem erkölcsi cselekedeteket kíván mitőlünk, hanem Istenhez való viszonyunkat akarja mássá tenni. Az Úr nem jó cselekedeteket vár mitőlünk, hanem azt, hogy helyes viszonyba kerüljünk vele s ez a helyes viszony a szeretet viszonya. Az Úr szeretetet kíván tőlünk. Ez a kívánság követelés is lehetne az Úr részéről, de ő nem követeli, hanem kéri ezt a szeretetet. (Példabeszédek 23 : 26.)

Hogy mennyire vágyódik az Úr ezután a szeretet után, mutatja az, hogy az egészben ő a kezdeményező. Ő előbb szeretett minket. (I. Ján. 4 : 19) Ezért jelenti is meg, hogy mit kíván tőlünk. Ha nem kapja meg, panaszkodik miatta. (Mik. 6 : 1—2. És. 1 : 2—3.) Panaszkadik a hegyeknek, mert az emberi szív keményebb mint a kő. A szikla megindul Isten nagy jóságának láttára és panaszának hallatára, csak az emberi szív marad érzéketlen. Ha nem kapja meg szemrehányást is tesz miatta és „felhánytorgatja" jótéteményeit. (Mik. 6 : 3—5.)

Ez az a jó, amit az Úr kíván az embertől.

Istent azonban nem lehet megtéveszteni képmutató szeretettel. Gyümölcstermő szeretetet kíván tőlünk. Az egyik gyümölcs az igazság cselekvése. Az igazság Isten akarata. Isten tehát olyan szeretetet kíván, mely engedelmességben jelentkezik. Isten igéje is igazság. Ez a kívánság tehát azt is magában foglalja, hogy váltsuk valóra életünkben Isten igéjét. (Van német fordítás, mely egyenesen így is fordítja: „Gottes Wort halten".) Az igazság cselekvése magában foglalja az őszinte, képmutatás nélküli életet, valamint a felebarátnak érdekeit is szem előtt tartó önzetlen magatartást.

A másik gyümölcs, amit kíván tőlünk az Úr: szeresd az irgalmasságot. Az ótestamentum népe számára ez elsősorban jótékonykodást jelentett. Az újtestamentum népe elsősorban bűnbocsánatot ért alatta. Erre utal a mai oltári ige is: Lukács 6 : 36—42. Aki minden nap bűnbocsánatból él (Luther Kis Káté III. hitágazat), annak minden nap kell tudni adni bűnbocsánatot. Irgalmatlanságunk az emberekkel szemben mindig azt mutatja, hogy nem becsüljük meg eléggé azt az irgalmat, amelyet mi kapunk Istentől. Isten azt kívánja, hogy az irgalmasság gyakorlását ne kényszerből, hanem szeretetből, vagyis szívből gyakoroljuk.

Azt is kívánja tőlünk az Úr, hogy iránta való szeretetünk alázatosságban legyen nyilvánvalóvá. Az Isten előtti alázatosság azt jelenti, hogy tudatában vagyunk annak, hogy kicsoda az Isten és ki vagyok én. Ő a teremtő, én a teremtmény; Ő az Úr, én a szolga; Ő a szent, én a bűnös; Ő a hitelező, én az adós. Akármennyire szeret engem s én akármennyire szeretem őt, szeretetünk nem helyez egy szintre bennünket. Ő mindig fent van és én lent. Azért kell Isten iránti szeretetemnek mindig alázatos szeretetnek, azaz tiszteletnek lenni.

Végül az Úr azt kívánja, hogy járjak Istennel. Mindennapi életem járása-kelése, munkája az Ő jelenlétében és vele történjék. Így járt Énok az Istennel (I. Mózes 5 : 24.), úgyszintén Nóé is (I. Mózes 6 : 9). Aki szeret, az minden pillanatában legalább gondolatban azzal van, akit szeret.

Mindezt Isten nem általában kívánja az embertől, hanem tetőled, mert Ő nem az ember Istene, hanem a te Istened akar lenni.

El kell mondanod!

II. Mózes 19 : 3—6. Szt. Háromság utáni 5. vasárnap (VII. 21).

A történet színhelye: Sinai pusztája. Történeti helyzete: a törvényadás előkészítése. Tartama: Isten üzenete, amit el kell mondani.

Az üzenetnél renkívül fontos, hogy mit kell elmondani. Ha nem is lehet állítani azt, hogy ez a kérdés existenciális az üzenet küldője számára, hiszen az üzenet küldője Isten, meg kell látnunk azt, hogy az üzenet vivője és az üzenet cimzettje számára existenciális az a kérdés, mit kell elmondani.

El kell mondanunk:

1. Amit az Úr üzen. (3. v.) Az Úrnak szava van hozzám és üzenete a rámbizottakhoz. Ezt azonban csak a csendben mondja el nekem, mikor négyszemközt vagyok vele. (Máté 10 : 27) Ezt kell nekem, mint Isten hangszórójának hangosan kiáltanom. Csak ebben a csendben vehetek élő igéket, hogy azt továbbadjam. (Csel. 7 : 38.)

2. Amit azért tett, hogy megszabadítson. (4. a v.) Az egyiptomi rabságból való szabadulás Izrael ős élménye. Örök jelképe a bűn rabságából való szabadulásnak s a szabadító bárány vére magasztalásának. Ez az Isten nagy tette, melyre újra, meg újra emlékeztetnünk kell a gyülekezetet. (I. Kor. 1 : 23, 2 : 2.)

3. Amit életünk fenntartásáért tett. (4. b v.) Semmi sem természetes, ami természetesnek látszik, minden mögött ott van az Úr hordozó szeretete. A mindennapi manna épenúgy az Ő ajándéka, mint a fürjek, vagy az édessé lett víz, vagy a kősziklából fakadt forrás.

4. Amitől megóvott. (4. b v.) A hit nem csak azt látja Isten munkájának, ami történik, hanem abban is meglátja Isten munkáját, ami nem történik. A sasról mondják, hogy mihelyt fiókái tollasodnak, kilökdösi őket a fészekből s így kényszerítve tanítja őket repülésre, de míg tanítja, alattuk repül, hogy ha elfáradnak, szárnyaira leszállhassanak s ne zuhanjanak le a mélységbe. Hogy nem történik velünk olyan baj, ami megtörténhetnék, azt csak annak köszönhetjük, hogy az Úr hordoz minket sasszárnyakon az anyasas szeretetével.

5. Amit azért tett, hogy Ő az enyém s én az övé legyek. (4. c v.) Isten magához bocsátotta népét. Ez az Ő legnagyobb jótette. Mindent ezért tesz, ép ezért mindennek, ami történik velem, az üdvösségem a célja, az, hogy magához bocsáthasson engem.

6. Isten hivogatását (5. v.) Az Úr gyüjti az Ő népét. Minden nép az övé, de minden népből kiválasztja az Ő népét, mellyel szövetséget köt. A kiválasztás indokolása nem a kiválasztottban, hanem a kiválasztóban van. (V. Mózes 7 : 6—8.)

7. Isten kötelezését. (6. v.) Isten azt akarja, hogy az Ő népe szent nép legyen, amely csupa papból és királyból áll. (Papok birodalma a német fordításbn priesterliche Kőnigreich.) A pap Isten ügyét képviseli a nép között. Izraelnek is ez volt a hivatása. A király Isten felségjogait képviseli. Mindkettő a Messiásban vált valóra, de minket is kötelez. (I. Péter 2 : 9, Jel. 1 : 6, 5 : 10.)

Az Úr választ vár az üzenetre. (7—9. v.) Az oltári ige (Lukács 5 : 1—11) mutatja meg az újtestámentomi feleletet: alázatos bűnbánat az Úr csodatévő jótetteinek láttára s engedelmes követés a hívásra, vállalása az emberhalászás királyi papi felalatának.

Jobb az engedelmesség az áldozatnál.

I. Sám. 15 : 22—29. Szt. Háromság utáni 6. vasárnap (VII. 28)

A történet színhelye: Gilgál, történeti helyzete: a nagy leszámolás Sámuel és Saul között, Saulnak az amálekitákon aratott nagy győzelme után.

Az amálekiták „hatalmas beduin törzs a sinai pusztaság és Palesztina déli határa között. Elsők az Izraellel harcra szállt nemzetek között. Kánaán elfoglalását először ők akarták megakadályozni. Kádes táján megtámadták a hosszú vándorlásban eltikkadt és legyöngült vándorló izraelitákat. Ettől fogva egészen Saul és Dávid alatt történt megsemmisítésükig a legellenségesebb viszonyban voltak Izraellel. Ezért Izraelnek a pogányok közül legelsősorban őket kellett kiirtania." (Bibliai lexikon) Ezt köti Mózes halála előtt népe lelkére. (V. Mózes 25 : 17—19) Bálám már megjövendölte, hogy Amálek kiirtása meg fog történni. (IV. Mózes 24 : 20) Erre kap parancsot Istentől Sámuelen keresztül Saul. Isten nem felejti el a gonoszt, mellyel valaki valahol népe ellen vétkezett. A parancs nagyon kemény. (15 : 3. v.) Mikor Isten végrehajtja ítéletét, ott már nincs irgalom, gyöngédség, humanizmus.

Az átok alatt élő népet legyőzi Saul, a kiirtásra vonatkozó parancsot azonban nem hajtja egészen végre, életben hagyja Amálek királyát és a megsemmisítésre rendelt juhok és ökrök javát a nép kívánságára meghagyja. (20—21. v.) A királyt valószínűleg azért hagyja meg, hogy egy királyi rabszolgával pompázhasson. Az állatok javának megtartása mögött valószinüleg a nép kapzsisága van, mely a zsákmányból csak sápot akar adni Istennek, hogy hallgasson. Ha azonban tényleg Istennek akarták is áldozni, akkor is bűnt követtek el III. Mózes 27 : 28, V. Mózes 13 : 16 szerint.

Isten engedelmességet kíván, még pedig **teljes** engedelmességet. Saul azt hiszi, hogy végrehajtotta az Úr parancsolatját. (15 : 13, 20 v.) Azt hiszi, hogy mivel a lényeget végrehajtotta: az amálekitákat legyőzte, vagyonukból kifosztotta, királyuk rabszolga, — kellő engedelmességet tanusított. Isten azonban a legapróbb részletekig való engedelmességet követeli. (Máté 5 : 18—19.)

Az engedelmesség áldozattal nem pótolható. (22. v.) Istennek nincs az áldozatra szüksége. Az áldozatnak csak az az értéke, ami mögötte van, mint lelkület. Ezért küldi vissza a mai oltári igében is az oltár elől azt az áldozót, kinek lelkülete nem megfelelő. (Máté 5 : 20—26.) Az áldozatban idegen testet, oktalan állatét tesszük az oltárra, az engedelmességben saját akaratomat, mint Istennek kedves áldozatot. (Róma 12 : 1) Ne akarjuk megnyugtatni magunkat engedelmesség helyett áldozattal, mert áldozatunk közben égre kiált engedetlenségünk bárányainak bégetése. (15 : 14. v.)

Az engedelmesség Isten megbecsülése, komolyanvevése, az engedetlenség pedig Isten megvetése. (23. v.) Ezért utálat az Isten előtt, mint a varázslás.

Az engedelmesség elismerése annak, hogy Isten az Úr, az engedetlenség az egyedüli urral szemben másnak úrként való elismerése, tehát bálványimádás. (23—24. v.) Saul jobban félt a néptől, mint Istentől s azért jobban hallgatott a nép szavára, mint az Úr szavára.

Az engedelmesség nem halasztható sokáig. (24—29) Sault egyszer már keményen figyelmeztette Isten engedetlensége miatt. (I. Sámuel 13 : 8—14.) Ez után a kemény figyelmeztetés után még nem vetette el őt az Úr, hanem ad neki új megbizást (15 3), mikor azonban ennek végrehajtásában sem tanusít teljes engedelmességet s bűnbánata nem az összetört ember bocsánatkérése, hanem magamentegetés (24—25), akkor többé nincs számára új lehetőség. Ki engedetlenségével megveti Istent, azt megveti Isten. Aki, ha a bűnös megtér, hajlandó megbánni a gonoszt, amivel a bűnöst büntetni akarta (Jer. 18 : 7—8), az rendíthetetlen keménységben áll meg az engedetlenségében megkeményedett bűnössel szemben. (29. v.)

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ PÜSPÖKI KARÁNAK KÖRLEVELE.

Az Úr Jézus Krisztusnak kegyelme, az Istennek szeretete és a Szentléleknek közössége mindnyájatokkal!

Szeretett Munkatársaink!

37/XV/1946. szám. A nyomorúság ideje szakadt ránk. Az apokaliptikus fekete lovon vágtázó mérleges lovasa minden napon megdöbbent. Most kell megfogóznunk Isten kezében, most kell arcába tekintenünk, most kell intő beszédét meghallgatnunk.

Ugyanannak az Úrnak, akinek ma mi szolgálunk, szolgált hajdan Pál. Nélkülözések között szolgált. De nem sírt azon, amije hiányzott, hanem azon örült, amije volt és amit boldogan osztogathatott. Szívében forgatott egy drága szót, melyet az Úrtól vett és megőrizte számunkra a feledéstől: „Jobb adni, mint venni." Ezt idézte örömmel Miletusban az efezusi presbiterek előtt, amikor emelt fővel mondhatta: „Senkinek ezüstjét, vagy aranyát, vagy ruháját nem kívántam. Sőt magatok tudjátok, hogy a magam szükségeiről és a velem valókról ezek a kezek gondoskodtak. Mindenestől megmutattam néktek, hogy ilyen módon munkálkodva kell az erőtlenekről gondot viselni és megemlékezni az Úr szavairól, mert ő mondá: Jobb adni, mint venni."

Jézusnak ez a szava a próbás idők különös bűneire világít rá. Önzés, kiméletlenség, pénzéhség, nyugtalanságig hajszoló aggodalmaskodás, vagy éppenséggel Isten ellen lázongó zúgolódás és a ma jelszava: „Végy! Végy!" — bármint nevezzük is őket, bizony bűnök ezek!

A próbás időkben ez a szó mutatja meg nekünk, hogy Isten megelégedett egyszerűségre akar vezetni. Ilyenkor érthetjük meg legjobban, hogy Isten országa nem evés és nem ivás, hanem igazság, békesség és Szentlélek által való öröm.

A kapzsi harácsolókat Jézusnak ez a szava felvilágosítja tévedésükről, mert azt mondja, hogy most nem a haszon keresésének, hanem az irgalmasság cselekedeteinek alkalmas idejét éljük.

De azt is tudtunkra adja, hogy a földi veszteségek által is a mennyei kincsekre akar figyelmessé tenni, Istenben akar meggazdagítani.

Sokat panaszkodunk az utolérhetetlen drágaság gondjai miatt. A legjobb javunk azonban nem drágult. Isten igéje, Jézus kegyelme, a mennyei kincsek éppen úgy lehetnek ingyen a mieink, mint voltak egykor az apostolokéi, vagy hitben elődeinkéi.

Isten kegyelméből forduljon az inség ideje mindannyiunk lelki gazdagságára!

39/XV/1945—46. szám. Örömmel adhatjuk ezúttal is tudomásul, hogy **külföldi hittestvéreink felé a kapcsolatokat** mind szorosabbra tudjuk fűzni. Mind több külföldi barátunk keres fel most már soraival. A nagy világégés után Isten új ajándékának érzünk minden testvért, akinek életben-létéről értesülhetünk. Mindsűrűbben jelennek meg közöttünk a skandináv hittestvérek kiküldöttei is. Kedves alkalom mindig, ha egy-egy szeretetküldemény szállítóembereinek a Fébé-diakonisszainternátusban — elszállásolásuk helyén — regeli áhitatot tarthatunk. Húsvét első ünnepén pedig a Budapest-Kelenföldi templomban ünnepi istentiszteletet és utána szeretetvendégséget tarthattunk az itt tartózkodó dán és svéd hittestvérek részvételével. A főváros gyermekei részére felállított népkonyhák között két egyházi konyhát is megindítottak a dán hittestvérek. Valószínűleg még május hó folyamán a meglévők mellé újabb két egyházi népkonyhát nyitnak meg ugyancsak a dánok. Egy kisebb gyermekotthont is most szerveznek. Egyik vezetőjük a nemrégen elhalt Ammundsen dán evangélikus püspök leánya. Áprilisban a svéd evangélikus egyháztól érkezett

tekintélyes adomány magyar evangélikus egyházunknak. Benne ruha, élelmiszer és néhány fajta gyógyszer. Egy ennél is nagyobb egyházi szeretetadományt, újabb gyógyszerrel még e hónapra jeleznek. Svájcon át a legutóbb az egyházi alkalmazottak támogatását célzó pénzküldemény érkezett az északamerikai evangélikus egyháztól.

Mindmegannyi bizonyíték ez amellett, hogy a hívek testvéri megértő szeretetben hordozzák a megpróbált testvéreket. Áldó imádságunk száll értük Istenhez.

A szeretetadományok szétosztását kerületközi bizottság végzi a rendelkezésre bocsátott, részletes szükséglet-kimutatások alapján.

42/XV/1945—46. szám. A V. K. M. elutasította egyházunk azon kérelmét, hogy **régi tankönyveinket,** — a minisztérium által megállapított szempontok szigorú alkalmazásával, — továbbra is használatban tartsuk. Hivatkozik a miniszter úr a potsdami egyezmény kötelező rendelkezésére és a régi tankönyvek használaton kívül helyezésére vonatkozó kormányrendelet általános érvényére. Így tehát püspöki karunk e tárgyban hozott rendelkezését nem tudjuk fenntartani. A vallástani tankönyvek kimutatását a miniszter úr kívánságának megfelelően benyujtottuk.

44/XV/1945—46. szám. A V. K. M. 35.327/1946. IV. ü. o. számu rendelkezése szerint: **„A nem állami tanszemélyzet Országos Nyugdíjintézete,** valamint a minisztérium kezelése alatt álló alapok és alapítványok terhére **nyugellátásra jogosultak** és a felszabadulás óta ellátást még nem kaptak nyugellátásának kiutalása csak abban az esetben történik meg, ha életbenlétük, illetőleg Magyarországon tartózkodásuk igazolása céljából az ellátásukat számfejtő hivatalnál nem államiak a v. k. m. számvevőség XII. osztályánál Budapest, V. Gr. Klébelsberg Kunó-u. 17. sz. jelentkeznek és a következő adatokat közlik: 1. a nyugdíjas nyugellátási lapján, vagy a legutolsó fizetési utalványon feltüntetett törzsszámot; 2. a nyugdíjas nevét (nőknél a leánykori nevet is); 3. a nyugdíjas (özvegyeknél a néhai férj) legutolsó állását és állomáshelyét; 4. a nyugdíjas pontos lakáscímét; 5. a fizetési osztály és fokozat megjelölését és hogy hány %-os nyugellátásra jogosult; 6. melyik postahivatalnál óhajtja kiutaltatni nyugellátását. (Csak olyan kifizető postahelyet szabad megjelölni, amely a postatakarékpénztári közvetítő szolgálatban ezidőszerint részt vesz.)

A miniszter rendelkezését az érdekeltekkel való közlés céljából közlöm.

45/XV/1945—46. szám. A VKM. f. évi május 20-án kelt 56.144/1946. V. ü. o. számu leiratában rámutat arra, hogy **a háború nyomában járó erkölcsi züllés az ifjúság lelkét kikezdte.** Kellő ellenőrzés hiján az ifjúság fegyelmezetlensége növekszik, az engedelmesség kötelezettségét lazán veszi, hajlandó Isten parancsolatainak mellőzésére, romantikus hajlamokat mutat, sőt politikai eltévelyedésekbe és bűntényekbe is sodródik

Ezen helyzetkép valóságát elismerve, felhívom iskoláink igazgatóit, tanárait és tanítóit, hogy rendeletem kézhezvételétől számított 8 napon belül szülői értekezletet tartsanak s tárják fel a szülők előtt a gyermekeiket fenyegető komoly veszedelmeket. Egyébként is gyakoroljanak fokozott ellenőrzést a gondjaikra bizott tanulóifjúság felett. Erősítsék meg a szülőknek az iskolával való kapcsolatát.

Népiskoláink vezetőinek figyelmét külön is felhívom az iskolai mulasztások ijjesztő növekedésére s kérem, hogy annak megszüntetésére mindent elkövessenek.

Középiskoláink igazgatói a tanulókat közvetlenül világosítsák fel az ifjúság körében elharapódzott iskola-kerülésnek, megtévelyedéseknek stb. bűnös következményeiről. Legyenek azon, hogy maga a tanulóifjúság gyakoroljon saját kebelében szigorú ellenőrzést s ne tűrje meg a veszélyes kilengéseket.

A tanulók mulasztásainak ellenőrzését különösen szükségesnek látom.

A mulasztások ismétlődése esetén a tanulókat lakásukon fel kell keresni, hogy személyesen meggyőződjenek a mulasztás indokoltságáról. Az igazolatlanul távolmaradó tanulókkal szemben az igazgató a Rendtartás teljes szigorával járjon el. Az osztályfőnökök az osztályokban gyakrabban tartsanak váratlan vizsgálatot, hogy nem hoztak-e magukkal a tanulók talált tárgyakat. Hasonlóképen az internátusok vezetői fokozottan gondoskodjanak a tanulók megfelelő erkölcsi és szellemi foglalkoztatásáról s holmijuk szigorú ellenőrzéséről.

Azt is szükségesnek tartom, hogy az igazgatók, tanárok, tanítók nevelési munkájukat a nyári szünet alatt is folytassák és kísérjék figyelemmel növendékeiket. Kívánatos lenne, hogy az évzáró értekezleten a helyi körülményeknek megfelelő ellenőrző eljárásban állapodjanak meg.

46/XV/1945—46. szám. A kormány f. évi május hó 3-án kelt 5170/1946. M. E. számu rendeletében intézkedik **a katonai szolgálatokkal kapcsolatos kedvezményekről** és mentességekről. 103

A 2. § c. pontja szerint: „a kedvezmények a szolgálati kötelezettség teljesítésének részbeni, vagy egészbeni elengedésében, illetőleg a szolgálat elhalasztásának engedélyezésében állana. Ilyen kedvezményben részesíthetők a papok és papjelöltek.“ A kedvezmények mértékét és feltételeit, valamint a kedvezményben részesítés eljárási szabályait a honvédelmi miniszter állapítja meg.

A 3. § szerint a mentesítés „igen fontos közérdekből“ történik. A mentesítés időtartamát és a mentesítésben részesítés feltételeit, valamint az eljárási szabályokat a honvédelmi miniszter állapítja meg.

Ezen rendelkezés egyházunk törvényben biztosított jogait megsemmisíti, miért is egyházegyetemünk a kormányhoz e tárgyban beadványt intéz. Mivel azonban kihirdetése napján hatályba lépő törvényerejű kormányrendeletről van szó, erre az érdekeltek figyelmét miheztartás céljából felhívom.

47/XV/1945—46. szám. A VKM. f. évi május hó 20-án kelt 35.354/1946. IV. sz. iratában a **népiskolák háborús kárának helyreállítására kiutalt államsegélyek felhasználása** és a munkálatok ellenőrzése tárgyában a következőképen intézkedik: 10

1. Ha az iskolaépület háborús kárainak helyreállítására adott államsegély a kiutalás időpontjában nem éri el a 10 millió adópengőt, az államsegélyt közvetlenül az iskola igazgatója kezéhez utalják ki. Az összeget az igazgató, vagy az iskola gondnoka házikezelésben fordíthatja a károk helyrehozására, a vállalkozók kereseteit közvetlenül fizeti ki. Az utolsó keresetnél köteles a vállalkozó a teljes leszámolási összeg 10%-át kitevő felülvizsgálati részletet az igazgatónál letétbe helyezni. A munka befejezésével az igazgató értesíti az államépítészeti hivatalt és kéri a felülvizsgálat megtartását. Kedvező eredmény után az államépítészeti hivatal írásbeli utasítására az igazgató a 10%-os felülvizsgálati részletet a vállalkozónak kiadhatja, kedvezőtlen eredmény esetén azonban csak a feleadható ki, a többi az utófelülvizsgálatig jótállási biztosíték címén letétben marad.

2. Ha az iskolaépület helyreállítására kiutált államsegély a 10 millió adópengőt meghaladja, de a 100 milliónak alatta van, az államsegély ugyancsak az iskola igazgatója kezéhez utaltatik, amikor az igazgató lehetőleg 3 helybeli vállalkozótól kér ajánlatot s a munkát a legkedvezőbb ajánlat bemutatójának adja ki. A továbbiakban az 1. pont szerint jár el.

3. Ha az államsegély eléri, vagy meghaladja a 100 milló adópengőt, akkor az összeget az illetékes államépítészeti hivatalnak utalják ki, mely az ügy sürgős lebonyolításáról gondoskodik. A vállalkozó a vállalati összeg 5%-át tartozik letétbe helyezni.

4. Az 1. és 2. pontban foglaltak esetén a kiutalt segély 2%-át, az iskola igzgtója tartalékolja az esedékes műszaki kiszállási, vagy felülvizsgálati díj kiegyenlítése céljából.

Püspöki

Evangélikus ~~Lelkészi~~ Hivatal

Balassagyarmat

Nógrád – megye

HIVATALBÓL
PORTÓKÖTELES

5. Ha a helyreállítást nem az eredeti állapotnak megfelelően, hanem bizonyos kisebb, de a teherviselő szerkezeteket lényegében nem érintő módosítással tervezik, a terveket előzetes jóváhagyás végett az államép. hiv.hoz, jelentékenyebb módosítások esetén pedig a VKM-hez kell felterjeszteni.

6. A háborús károk helyreállítási munkáinál a vállalkozó a jótállási biztosíték letételétől általában mentesül, köteles azonban a leszámolási összeg 5—10%-ának erejéig felülvizsgálati részletet letétbe helyezni. A részlet készpénzből nem állhat, csak adópengőről kiállított betétkönyv, bank-kezességi levél, vagy egyéb, a pénz értékingadozásának ki nem tett értékbetét lehet.

Hangsúlyozza a VKM. még a következőket: Az a körülmény, hogy a különböző jellegű iskolák helyreállításának részbeni költségei államsegélyből nyernek fedezetet, nem érinti az iskolafenntartó helyreállítási kötelezettségét s a vállalati szerződést az iskolafenntartó köti a vállalkozóval, mint építtető. Az állam csupán segélyezi az iskolafenntartót és ellenőrzi az államsegély felhasználását az államép. hiv. útján. Kívánatos, hogy a fenntartók minél nagyobb mérvü helyi hozzájárulást vállaljanak, elsősorban kézi- és igás-napszám, valamint az építési anyagok biztosítása utján. A község lakóinak áldozatkészségét, amely természetbeli adományokban is igénybe vehető, biztosítani kell.

48/XV/1945—46. szám. A V. K. M. f. évi május hó 24-én kelt 60.101/1946. III. számu rendeletével intézkedik a **tiltott könyveknek az iskolákból, az iskolai, intézeti és hivatali könyvtárakból való eltávolítása** és az idevonatkozó rendelkezések végrehajtása tárgyában. Az ellenőrzést a tankerületi főigazgatóra és a tanfelügyelőre, illetőleg a tanfelügyelőség útján az iskolafelügyelőkre bizza, akik az elenőrzést haladéktalanul foganatosítani tartoznak.

49/XV/1945—46. szám. A V. K. M. **egyes népiskoláink részére dologi államsegélyt** utalt ki s annak szabályszerű elszámolását kívánta. Mivel időközben a kiutalt összegek értéke annyira lecsökkent, hogy némely helyen a kézbesitési díjat alig haladta meg, azon kérelemmel fordultam a miniszter úrhoz, hogy az elszámolás alóli felmentést ezen összegekre adja meg.

A vallás és közoktatásügyi minisztérium f. évi május hó 28-án kelt 52.423/1946. IV. számu válaszirata szerint az elszámolás alóli felmentést a számviteli törvény nem teszi lehetővé. Kérnem kell tehát, hogy az érdekelt iskolaszékek az előírás szerinti elszámolást azonnal terjesszék fel.

Az Úr békessége legyen veletek!

Budapest, 1946. május hó 31-én.

D. Kapi Béla s. k.
a dunántúli egyházker. püspöke

Kuthy Dezső s. k.
a dunáninneni egyházker. püspöke

Ordass Lajos s. k.
a bányai egyházker. püspöke

Marcsek János s. k.
a tiszai egyházker. püspökhelyettese

Felelős kiadó: **Molitórisz János** esperes **Celldömölk, Vas megye.**

Baross-nyomda: Uzsaly és Koncz (Harangszó nyomdaja), Győr, Andrássy-út 24

EVANGÉLIKUS

LELKIPÁSZTOR

KÖRLEVÉL

1946. augusztus

A Lelkipásztor-körlevél jelen számának árát
a következő körlevél árával együtt közöljük.

Meditációk.

Lángragyúlt oltár.

I. Kir. 18, 36—39. Szth. u. 8. vasárnap (VIII. 11.).

Két oltár — két világ. Az egyik élettelen, a másik lobogó lánggal ég. S a két oltár körül két világ emberei. Az egyik körül magukat véresre marcangolt, tehetetlen sereg, a másik mellett egy csendesen imádkozó ember. Ott százakra menő sokaság, itt egyetlen ember.

A két oltár ma is áll. Az egyik, amelyiken Isten Báránya önmagát áldozta fel; a másik amelyiken ez a világ a testnek, a pénznek, a hatalomnak, önmagának áldozik. (Természetesen figyelnünk kell arra is, hogy az Isten Bárányának oltára egy kicsit más, mint Illésé. Ez csak halvány előképe annak. Ezt emberkéz csinálta, azt Isten állította fel. Ezt kövekből építették, azt fából ácsolták. Ennél Illés hozott áldozatot, ott Isten Fia magát áldozta fel. Ezen „víz csurgot alá", azon az ártatlan Bárány vére. Ehhez Illés hívta az Istent, ahhoz Isten hívja az embert.)

A két oltár s a két világ **nem egymás mellett, hanem egymással szemben áll.** Végzetes ellentét és kiegyenlíthetetlen feszültség van a kettő között. Ezt a feszültséget nem lehet feloldani. Vagy-vagyról van itt szó (21. v.) s helye nincs a kiegyezésnek.

A keresztyén gyülekezetben egészen elmosódott az a határ, amely ezt a két ellentétes világot egymástól elválasztja. Feladatunk: megmutatni, hogy **a gyülkezetnek melyik oltár körül** van a helye. Ezt a helyet tudatosan és bátran vállalnia kell a másik oltárral szemben! V. ö. az evangéliummal: keskeny út, széles út. (Igénknek az evangéliummal egyébként egészen mély és közvetlen kapcsolata van. Elmélyedő készülésnél a kapcsolópontokat nem lesz nehéz kinek-kinek megtalálnia.)

A lángragyúlt oltár **Istennek önmagáról való bizonyságtétele.** Bizonyságtétel arról a szeretetről, amely olyan olthatatlan forró, hogy lángra lobban tőle az oltár. Bizonyságtétel arról a hatalomról, amely előtt lehetetlen nincsen. Bizonysátétel arról a haragról, amellyel Isten félelmetesnek és ítéletesnek mutatja meg magát a bűn világában. Bizonyságtétel arról a kegyelemről, amely magamegmutatásával meg akar menteni: magához akarja téríteni a tőle elfordult szívű népet.

A lángragyúlt oltár ugyanakkor **Isten bizonyságtétele gyülekezete mellett** is. A hatalmas tömegnek meg kell szégyenülnie Isten emberével szemben. Akármilyen kis számú is Isten népe, a lángoló oltár mégis őt igazolja: nem szégyenül meg, aki szemben áll ezzel a világgal és bátran Istenhez tartozónak vallja magát.

A lángragyúlt oltár ugyanakkor **Isten eredményes missziója a tőle elfordult nép számára.** Azért gyulladt meg és csapott magasra lángja, hogy általa Isten visszatérítse az elfordult szívű népet. Isten nem csak azokra van tekintettel, akik ott állnak az oltár körül, hanem azokra is, akik hiányoznak onnét és a másik oltár körül „sántikálnak". Az a célja Istennek, hogy minél többek ajkán törjön fel a kiáltás szeretetének és hatalmának láttán: „Az Úr az igaz Isten!"

Miért él ma a keresztyén **gyülekezet kihűlt lángú oltár körül?** Mert nem imádkozik és nem engedelmeskedik! Azt az oltárt ott a Karmel hegyen nem „Uram! Uram!"-ozó (l. evangélium!), hanem szívből imádkozó és igazán engedelmes „gyülekezet" vette körül („mindezeket a te parancsodból cselekedtem"). Istennek az a kis „gyülkezet", amely ott egyetlen emberből állott, elég volt ahhoz, hogy jelenlétét megbizonyítsa és sokakat magáévá tegyen. Ma is elég!

Laborczi Zoltán.

Szolgálat a világban.

I. Móz. 39, 1—6. Szth u. 9. vasárnap (VIII. 18.).

Az evangéliummal való kapcsolat a két ige között feszülő ellentétből adódik. Jézus példázatában: a hűtlen sáfár, aki urának vagyonát eltékozolja és bűnében részessé tesz másokat is. Itt: a hűséges szolga, akinek élete nyomán bő árban fakad az Isten áldása s belőle nem csak neki jut ki gazdagon, hanem azoknak is, akik vele és körülötte élnek. Mindebben hű képe az „Úr szolgájának". (V. ö. a kifejezések feltűnő rokonságát a Jézusra vonatkozó próféciákkal és az evangéliumokkal: Ján. 3, 2; Csel. 10, 38; Ezs. 53, 10.)

Igénk fényt vet Isten gyermekének, ill. a keresztyén **gyülekezetnek a világban való helyzetére** és feladatára.

Isten gyermeke **idegen földön, igazi otthonától elszakítva, istentelen világban él.** Éppen ezért nem érezheti otthonosan magát benne. Ha mégis megtenné, Isten nagyon hamar kényelmetlenné teszi ezt a számára. József is börtöntöltelék lett, amikor megszokta Potifár előkelő udvarát és fényes hivatalát.

Idegen földön, **istentelen környezetben is Istennel való teljes közösségben** kell élnie. Nem könnyű dolog. A képmutatók, a kirakat keresztyének, a megszokásból vallásosak itt kudarcot vallanak. Ez csak élő hitű embereknek lehetséges. Olyanoknak, akik hitüket mindenkor és minden körülmények között megtartották. Ez a hit kibírja a legsúlyosabb megpróbáltatást is („József alávitetek Egyiptomba") és nem fogy el, meg sem erőtlenedik az istentelen környezetben.

Ennek az Istennel való mély **közösségnek meg kell látszania.** Potifárnak meg kellett látnia azt, hogy az Úr Józseffel van. Ezt nem lehet titokban tartani. Csendesórát lehet négy fal között tartani, de „Istennel járni" csak mások szeme előtt lehet.

Ennek az Istennel való közösségnek **a másoknak való szolgálatban kell megmutatkoznia.** Ha idegen és istentelen világban él is Isten gyermeke, mégis szolgálnia kell. Éspedig nemcsak egymásnak, hanem a világnak és a világ fiainak. Itt éppen erről a szolgálatról van szó. Ez lehet kényelmetlen, lehet megalázó, de elkerülhetetlen. **Nehéz feladat,** mert a világ nem szolgálatot, hanem kiszolgálást követel. Isten gyermeke viszont ezt nem teheti. Neki úgy kell szolgálnia, hogy amikor a világnak szolgál, akkor is Istennek szolgáljon.

Az ilyen szolgálaton át **áradhat szét Isten áldása** ebbe a világba. A választottakért nemcsak az utolsó napok szenvedései rövidíttetnek meg (Mt. 24, 22.), hanem ebben a mostani időben értük áld meg Isten másokat. Az egyiptomi ember házát Józsefért!

Ennek a szolgálatnak **meg van a jutalma is.** A világ részéről természetesen ideigvaló minden elismerés és jutalom. Amit ád az egyik kezével, visszaveszi a másikkal. Igazi jutalom csak Istennél van. Nála viszont nem érdem szerint, hanem kegyelemből!

Végül: ez a világ csak azért fogadja el Isten gyermekeinek szolgálatát, **mert hasznot tud húzni belőle.** Csak azért lett kedvessé József Potifár előtt, mert „minden szerencséssé lett a kezében" „és semmire sem volt gondja mellette . . .", nem pedig azért, mert „Isten volt vele". Jó ezt tudni Isten gyermekeinek. Ez segíti őket abban, hogy ne kívánjanak „kedvessé lenni" a világ előtt, hanem egyedül Isten előtt.

Laborczi Zoltán.

Isten helyszini szemléje.

I. Móz. 18, 20—23. Szth. u. 10. vasárnap (VIII. 25.).

Az evangéliummal való kapcsolat egészen világos. Mindkettőben Isten ítéletéről hallunk, amellyel a Tőle elfordult népet sujtja. Egyik nép sem ismerte fel „meglátogatásának idejét", ezért következett be elvettetése.

Ugyan ebben rejlik igénknek az evangéliummal közös aktualitása, **időszerűsége** is. Minden nép a saját pusztulását készíti elő és siettetí, ha nem veszi észre és nem használja ki az Isten által nyujtott kegyelmi időt. Megdöbbentő figyelmeztetés ez ma a gyülekezet, az egyház népe számára is: még ma kell meglátnia, hogy egyetlen és sürgős tennivalója van, felébredni tespedt életéből és bűneiből Istenhez térni.

Az Ótestamentumnak ez a néhány verse **képben mond el szavakkal ki nem fejezhető dolgokat.** A kép rendkívül szemléletes és tömör. A kép egységét szem előtt tartva, néhány vonást emelünk ki csupán.

Döbbenetesen tárul elénk **a bűn riasztó valósága.** A 20. vers egy mondatban szinte mindent megmutat ebből. A bűn **halálos beteggé teszi az életet.** („Kiáltás" — nyögés: a halálos beteg segítségért kiáltása a végső szükség idején.) — A bűn **elhordozhatatlan.** Teher, amelyik mindig növekvő súllyal nehezedik rá egyes emberre és közösségre, ha egyszer uralomra jutott az életében. — A bűn **eltitkolhatatlan.** Ha hazug módon emberszemek elől el is lehetne rejteni, Isten előtt nem lehet titokban tartani: hozzá felhat a kiáltás a bűn miatt. (L. I. Móz. 4, 10.)

A bűnnek ez a rettenetes valósága azonban csak **akkor derül ki, ha Isten a bűnös ember közelébe jön.** A bűn helyes, valóságos látásához „Isten-közelség" kell. Az ember rejti, takargatja és szépítgeti s a bűn is kendőzi magát. Isten közeledtére azonban lehull a lepel. A közelgő Isten szentségének káprázatató fényében látjuk meg a bűnt igazán bűnnek.

Isten a bűn világa felé **ítéletével közeledik.** A bűn mindig Isten ítéletét hívja ki. Ezért mindig nagy, végső katasztrófa felé sodor feltartótathatatlanul. Végzetes dolog, ha nem döbbenünk rá idején!

Isten **sohasem ítél alaptalanul.** Mielőtt ítéletet tartana, meggyőződik az igazi „tényállás" és az ítélet jogossága felől. Nem hallgat mendemondára, nem elégszik meg szemtanuk jelentésével sem, hanem személyes „utánjárás és nyomozás után" ítél. („Alámegyek azért és meglátom . . .")

Isten éppen ezért **soha nem ítél elhamarkodottan.** Ki tudja várni a legvégső pillanatot. Van elég szeretete és türelme hozzá. Hiszen az

ítéletre közelgő Isten nem elveszteni, hanem megmenteni akar. Ezért az ítélet küszöbén is vár, hosszan késlekedik. Miért? Azért, hogy még közvetlenül az ítélet előtt is lehetőséget adjon a megtérésre. Valóban „késedelmes a haragra, nagy irgalmasságú". (II. Móz. 34, 6.)

Isten még **az utolsó pillanatban is elfogadja a közbenjárást.** Ábrahám „még" ott áll az Úr előtt. S amíg ő az Úr előtt áll, nem sujt le Isten ítélő keze. Ez a feladata a keresztyén gyülekezetnek is. Ebben a szolgálatban pedig az az egyetlen reménysége, hogy a nála hathatósabb Közbenjáró, Jézus Krisztus „mindenha él, hogy esedezzék . . ." (Zsid. 7, 25; Luk. 13, 6—9.)

Laborczi Zoltán.

Könyörgés népemért.

Dán. 9, 15—19. Szth. u. 11. vasárnap (IX. 1.).

Textusunknak is egészen közvetlen **az evangéliummal való kapcsolata.** Mintha kiegészítő és magyarázó ótestamentumi példa lenne a farizeus és a publikánus példázata mellett. Ez is éppen olyan bűnbánó imádság, mint a publikánusé. Az, hogy egyik egyetlen mondatból, a másik versek sorozatából áll, nem jelent köztük különbséget.

Mégis: a két imádság között igen **nagy tartalmi különbség** van. A publikánus a maga bűnével áll meg főlehajtva Isten előtt, Dánielt népe bűne és nyomorúsága roskasztja térdre.

Ebben a különbségben van adva igénk **páratlan időszerűsége.** Mostani helyzetünkben világos útmutatás arra nézve, hogy mit kell tennie Isten gyermekének bűnbe veszett és a büntetés miatt összeroskadt népe között, amelyik nem akar bűnei tudatára ráébredni, sem azokat szívből megbánva tőlük elszakadni.

Mindenek előtt nagyon **komolyan kell vennie népe nyomorúságát** és elesett állapotát. Nem nézheti rideg tárgyilagossággal. Nem rejtőzhetik el előle a maga jól megépített fedezékébe. Semmiképpen nem maradhat közömbös vele szemben. Fájlalnia kell és nyugtalanságot kell miatta éreznie. Figyeljük meg, a próféta imádságán hogyan végigjajdul ez a fájdalom.

Magára kell vállalnia népe minden bűnét és gonoszságát. Nem állhat meg vádlóként népével szemben, — jóllehet tudja, hogy népe Istentől minden büntetést megérdemel, — hanem népével együtt neki is a vádlottak padjára kell ülnie. („Vétkez**tünk** és gonoszságot cseleked**tünk** . .") Bűnös népével teljesen és maradéktalanul azonosítania kell magát.

Népe bűnét igaz **bűnbánattal Isten elé kell vinnie.** Nem számít, hogy bűnbánatával egyedül marad. Nem számít, hogy rajta kívül nem lesz senki más, aki ugyanezt megteszi. Egyedül is meg kell tennie. Hiszen Isten az egész népen megkönyörülhet egyetlen ember bűnbánatáért.

Fáradhatatlanul Isten bocsánatáért kell könyörögnie. Unszolnia, zaklatnia kell az Istent. Figyeljük csak meg, hogyan könyörög, esedezik, rimánkodik a próféta ezért a bocsánatért. Itt derül csak ki igazán, hogy mennyire szívügye neki a népe szabadulása (18—19. v.).

Egyetlen reménysége és bizakodása lehet csupán: maga a kegyelmes Isten, aki „önnön magáért" felemelheti azt a népet, amely „nevéről nevezte tik". Abban a tudatban kell mindent tennie, hogy Isten előtt sem neki, nem népének semmi érdeme nincsen. Itt szertefoszlik és semmivé lesz minden önigazság és minden emberi érdem. Még a bűnbánat se ér semmit, hogy arra se lehessen építeni. Isten nem a bűnbánatért, nem a könyörgésért, hanem egyedül nagy irgalmasságáért könyörül.

Laborczi Zoltán.

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ PÜSPÖKI KARÁNAK KÖRLEVELE.

Az Úr Jézus Krisztusnak kegyelme, az Istennek szeretete és a Szentléleknek közössége mindnyájatokkal!

Szeretett Munkatársaink!

129.

56/XV/945—46. szám. Válságokat rejtő időben érdemes gondolkoznunk az apostoli kor gyülekezeti életének felemelő és tanulságos bizonyságairól. Ap. Csel. 2, 42—47.

A gyülekezet a Szentlélek tüzében született és általa újjászületik. Komoly bűntudat hajtja, Isten bűnbocsátó ígérete biztatja. Szakadással kezdi egyesülését: „Elszakadnak a gonosz nemzetségtől", hogy egyesülhessenek a kiengesztelt Istennel. Összetörik óemberi életüket, hogy megkezdhessék Krisztusban kiteljesedő új életüket.

Gyülekezeteink ma is a Lélek tüzében születnek. Újjászületésük csak általa lehet. Emberi felajánlás, lelkipásztori hűség, szolgálatban boldog elégés csak a Lélek által vezet eredményre. Szükséges az egyház szervezetének, munkájának, szellemének az Ige világosságánál való megítélése. Szolgálatunkat, mulasztásainkat, szervezetünk fogyatékosságait és munkánk értékét másként meg nem láthatjuk. Bűnbánatra is csak így juthatunk. Már pedig bűntudat nélküli egyház nem ébreszthet bűnbánatot, bűnbánat nélküli pásztorok erőtlenek a bűnbánat felébresztésére.

Az apostoli kor gyülekezeti életének nagy tanulsága: a szervezettség külső hiányait belső erők pótolják. Szervezeti szabályzat helyett a Lélek összetartó ereje érvényesül. A megváltó Krisztus köztük élő hatalmasság. Közös életük valósága abban áll, hogy „mindnyájan, akik hivének, együtt valának és mindenük közös vala." Egyházi adó-kivetés, kigondolt adózási rendszer helyett önkéntesen vállalják az egyház terhét. Istennek visszaadják, amit tőle nyertek.

Hónapok óta csődbejutott minden adókivetés és minden egyháziadórendszer. Gyülekezeteink, magasabb egyházi egységeink soha nem látott világossággal megismerték, hogy kegyelemből, hívő szívek áldozatában megnyilatkozó isteni kegyelemből élnek. — Országunk nagy pénzügyi átépítés küszöbén áll. Ennek hatását minden ember és közösség megérzi. Lássuk meg, hogy gyülekezeteink fenntartásának igazi arany-fedezete: a hívő szívek önkéntes teherválalása. Gondoljunk ennek ébrentartására, irányítására, egyetemesítésére.

De az apostoli kor gyülekezeti életében az anyagi biztosítottság következmény volt és nem kezdet! Nem anyagi áldozattal kezdődött, hanem lelki munkával. Ez azonban nem gyengíti a földi egyház jelentőségét. Sőt inkább, ma különösképen erősítsük híveinkben az egyház helyes értékelését. Építsük annak külső építményét, hogy alkalmassá váljék belső lényegének hordozására. Sokféle gyarlósága ellenére, szeressük, szépítsük, tisztítsuk s a kritika szeges korbácsa helyett imádkozó lélekkel töröljük arcáról gyarlóságának szeplőit. Munkájában tegyük rugalmassá, segítsük nehézségei közepette. Alkotóerejét tegyük elevenné, munkaszerveit élőkké. Presbitériuma legyen komoly munkát végző tanácskozó szerv. Presbiterei felelősséggel munkálkodó vének a gyülekezet tanácsában. Közgyűlése egyesítse a hívek összességét tanácskozásban, határozathozatalban, hogy a magukénak tudják a gyülekezetet, szeressék s munkálkodjanak benne s érte felelősséget érezzenek.

Igeszolgálatunk mindig első helyen állit. Ma is éreznünk kell, hogy mindenütt ez áll első helyen. Hirdessük az Igét! Tegyünk bizonyságot Isten örök igazságairól és terveiről. Bizonytalanságok, tapogatózások és kísérletezések közepette mutassuk meg a változhatatlant, a bizonyosat, az elmúlhatatlant, mely aranyhídként összeköti az eget a földdel, embert az Istennel, mulandóságot az örökkévalósággal, az életet az örökélettel. Különösképen éreztessük az Ige értékét az emberek életében. „A nyomorult, nyavalyás, szegény, vak és mezítelen" mai embert vezessük annak tudatára, hogy Isten evangéliuma számára kenyér, forrásvíz, erő, bűnbocsánat, kegyelem és élet. Nélküle nincsen élet. Vele megtartásra és szabadulásra jut.

Prédikáljuk a szentségekben megjelent parancsot, ígéretet és kegyelmet. Bennük láttassuk meg Isten állandó munkáját, mellyel életünket alakítja, üdvösségünket munkálja. Vigyázzunk, hogy szabadságban élő híveink szabadságukkal vissza ne éljenek, hanem megbecsüljék keresztyén voltuk ezen bizonyságtételét, nem kényszerítésből, hanem a bűnbocsánat után való sóvárgásból, nem külsőleg, hanem Krisztussal való egyesüléssel.

Egyházunk ifjúságával való foglalkozás kötelességeink első sorába tartozik. Isten reánk bízta az ifjúságot s mi ezt a szolgálatot teljes hűséggel és odaadással végezni akarjuk. A vallás- és közoktatásügyi miniszter a napokban tanácskozást tart az iskolák kiépítési kérdéseiről, az iskolák kombinációjáról, a tanítói állásokról, az iskolák anyagi helyzetéről, a javadalmi és egyéb kérdésekről. Fontos kérdések között számunkra a legfontosabb, hogy iskoláinkat evangéliumi lélekkel töltsük meg, szolgálatunkat és tanítómunkánkat egybekössük nevelő tevékenységgel. A gondjainkra bízott ifjúságot Krisztushoz kell vezetnünk. Meg kell valósítanunk az evangélikus iskola igazi rendeltetését. Ezt várjuk tanitóinktól és tanáraink tól. Az új tanévben elvárjuk tőlük, hogy tegyék iskolájuk vallásos szellemét élővé, egyházi öntudatát erőssé.

A pásztori szolgálatról ismét bebizonyosodik, hogy az minden lelkészi szolgálat előkészítője, megerősítője és betetőzője. A „házanként szolgálás" útkeresés a szívekhez s szívek útbaigazítása Krisztushoz. Végezzük ezt a munkát hűséggel. Keressük fel a családokat, vállaljunk velük közösséget. Osztozzunk gondjaikban, fájdalmukban, örömükben. Vigyük az evangéliumot, hogy mindenkor erő, vigasztalás, mérték legyen számukra, eltévelyedésükben pedig világosság és megtartás. Ezen a hivatásvonalon történik gyülekezeteink és egyházunk megmentése és megerősítése.

Midőn Veletek való lelkiközösségben és értetek való felelősségben erre a szent munkára hívlak, bizonyosnak hiszem Isten megsegítő kegyelmét. Az Úr megáldja az Ő anyaszentegyházában az Ő országáért végzett munkát és „mindennapon szaporítja a gyülekezetet az üdvözülőkkel".

57/XV/945—46. szám. A lelkész, hitoktató, tanár és tanító testvérek figyelmét felhívom a nyáron tartandó evangélizációs konferenciákra.

A MELE nyáron két helyen rendez **lelkészevangélizációt.** Az egyiket Békéscsabán aug. 6—9-ig. Vezeti Ordass Lajos püspök, az evangélizációs előadásokat Zászkaliczky Pál, a reggeli áhítatokat Scholz László, az esti istentiszteleteket Rőzse István tartja. A résztvevőket a békéscsabai gyülekezet szállásán és ellátással vendégül látja. Jelentkezés július 25-ig a békéscsabai igazgató-lelkészi hivatalnak küldendő.

A másik lelkészkonferencia Gyenesdiáson aug. 27—30. napokon lesz. Érkezés augusztus 26-án, visszaindulás aug. 31-én. A konferencia tárgya: A megújhodó egyház. Az evangélizáló előadásokat **„Az egyház küldetése"** címen Csel. 3—4. alapján Csepregi Béla tartja, a következő sorrendben: Koldus a templom kapujában. Üres kezű adakozók. Szökdel a sánta. A

gyógyulás titka. Térjetek meg! Tehetetlen támadók. Rettenthetetlen bizonyságtevők. A hívők közössége. A további programm a következő:

Bibliakörök: **Az egyház pünkösdje.** 1. A Lélek ígérete. Csel. 1, 1—11. 2. Várakozás. Csel. 1, 12—14. 3. Őrségváltás. Csel. 1, 15—26. 4. Pünkösd. Csel. 2, 1—13.

„Az egyház teológiája" című megbeszéléses előadássorozat: 1. Ekklesia. 2. A keresztség. 3. A megtérés. 4. Az egyházfegyelem.

„A gyülekezet élete" című megbeszéléses előadássorozat: 1. Az igehirdetés műhelye. 2. A gyülekezet imádsága. 3. Úrvacsorázó gyülekezet.

„Egyház a mult és jövő határán" című megbeszéléses előadássorozat: 1. Az egyház bűnei. 2. Új reformáció?? 3. Evangélizáció!!

A gyenesdiási lelkészkonferencia felkért előadói: D. Kapi Béla, Túróczy Zoltán püspökök, Groó Gyula, dr. Karner Károly, Molitórisz János, dr. Nagy Gyula, ifj. Prőhle Károly, Scholz László, dr. Schulek Tibor, dr. Sólyom Jenő, Szabó József, Veöreös Imre.

A részvételi feltételeket a gyenesdiási konferenciák tudnivalói tartalmazzák, amelyet az Új Harangszó ismételten, legutóbb júl. 7-i számában közölt. Jelentkezés augusztus 10-ig Kovács Géza lelkésznél Gyenesdiás Zala megye.

Pedagógusok számára egyházunk a nyáron két helyen rendez evangélizációt. Szarvason július 30—augusztus 2-ig lesz. Vezeti Ordass Lajos püspök, az evangélizációt végzi dr. Mády Zoltán, további előadók: Péterfia Zoltán, Kincses Gusztáv és Fasang Árpád. A résztvevőket a gyülekezet szálláson és ellátással vendégül látja. Jelentkezni lehet július 20-ig a szarvasi igazgató-lelkészi hivatalnál.

A másik pedagógus-evangélizációt Gyenesdiáson tartjuk augusztus 7—13-ig. Érkezés aug. 6-án este, visszaindulás aug 14-én. Vezeti D. Kapi Béla püspök, az evangélizációs előadásokat tartja dr. Mády Zoltán, a délutáni megbeszélések bevezetőjét készíti báró Podmaniczky Pál. További előadók: Budaker Gusztáv, dr. Bukovszky Ferenc, Groó Gyula, Káldy Zoltán, Kuszák István, Rozsondai Károly, Veöreös Imre.

A gyenesdiási pedagógus-evangélizáció reggeli áhítatainak központi témája: A megújult világ. A bibliakörök összefoglaló címe Nehemiás könyve alapján: A megújult nép. Az evangélizáló előadások tárgya Júdás levele alapján: A megújult nevelő. A megbeszélések „Megújult nevelés" címen két sorozatra oszlanak. **I. A mult példái — a jelen útmutatói:** 1. A magyar reformáció nagy tanítói. 2. A magyar pietizmus nagy tanítói. 3. A közelmult és a jelen evangéliumi pedagógusai. **II. Az evangélikus nevelés többlete:** 1. a nevelés missziójában; 2. a nevelés és tanítás módszerében; 3. a jövő feladataiban.

A részvételi feltételek egyeznek a gyenesdiási konferenciák feltételeivel, amelyeket az Új Harangszó ismételten, legutóbb júl. 7-i számában közölt. Jelentkezni lehet július 31-ig Kovács Géza lelkész Gyenesdiás, Zala megye címen.

58/XV/945—46. szám. A VKM. 70.378/1946. számú sürgető megkeresése alapján újból kérem, hogy az **egyházi épületek háborús igénybevételénél keletkezett rongálásokra és károkra** vonatkozó bejelentéseket hozzám azonnal beküldjék. Minden késedelem egyházi károsodást jelent. 164

59/XV/945—46. szám. Esetleges intézkedésemet kiegészítve és megerősítve felhívom figyelmét a VKM. folyó évi június hó 14-én kelt 69.803/II/1946. számú iratára, mely szerint **a lelkészek OTBA segélyezésének** körüli ményeit (születés, elhalálozás) a beálló változástól számított 7 napon belü a minisztériumhoz be kell jelenteni és a lelkészek gyermekágyi- és temetés segély-kérelmeit a születési- és temetési értesítő csatolásával és az OTBA 103

Készpénzben beszedendő portó ..... P.

HIVATALBOL
PORTÓKÖTELES

Evangélikus ~~Lelkészi Hivatal~~
Püspöki Hivatal
Balatonfelvidéki

Nógrád megye

igazolvány számának közlésével a minisztériumhoz (Budapest, V., Alkotmány-u. 3. II. em.) haladéktalanul be kell terjeszteni. Abban az esetben, ha az eltemettetésről nem a házastárs gondoskodott, a kérelemhez névre szóló és szabályszerűen kiállított számla is csatolandó. A késedelmes bejelentésből származó károkért a felelősség a késedelmes bejelentőt terheli.

60/XV/945—46. szám. Felhívom figyelmét a VKM. 69.700/V/1946. számú leiratára, melyben a **nyári munkavállalásról** intézkedik.

61/XV/945—46. sz. Felhívom figyelmét arra, hogy a VKM. úr intézkedése szerint a **családi pótlék és szülési segély engedélyezéséért** szolgálati úton — külön-külön kérvényben — kell folyamodni és a kérvényekhez csatolni kell mindkét esetben a szülési értesítőt, vagy az állami születési anyakönyvi kivonatot.

62/XV/945—46. szám. Felhívom a figyelmet arra, hogy a **helyettesítéssel ideiglenesen megbízott tanítók megbízatása** az iskolai év végén, tehát augusztus hó 31-én megszűnik. Számolnunk kell azonban azzal, hogy a jövő 1946—47. iskolai évben szükségessé válik az ideiglenes helyettes-tanítók alkalmazása, mert még sok tanító van hadifogságban s a helyettesítő szolgálatot a magas tanulólétszám is szükségessé teheti.

Hogy a tanítás menetében s az ideiglenes tanítók illetményeinek kiutalásában zavar, vagy késedelem ne álljon be, felhívom az érdekelt iskolafenntartó egyházközségeket, hogy még július havában történjék gondoskodás az ideiglenes helyettes-tanító megbízásáról s az erre vonatkozó iratok az esperesi hivatal útján terjesztessenek be a tanfelügyelőséghez.

63/XV/945—46. szám. A tanév küszöbén felhívom gyülekezeteink figyelmét **evangélikus középiskoláinkra, tanítóképző-intézeteinkre, leány-középiskoláinkra, internátusainkra,** melyek nehéz viszonyok között hűségesen végzik az anyaszentegyház által rájuk bízott szolgálatukat. Kérem a gyülekezetek vezetőségét, hogy iskoláinkra és internátusainkra hívják fel a szülők figyelmét. A gyülekezetek illetékessége szerinti iskolák külön megemlítésével törekedjenek arra, hogy a szülők gyermekeik taníttatásánál és elhelyezésénél a mi iskoláinkat és internátusainkat felhasználják. Csak így módon végezheti egyházunk reábízott felelősségteljes tanító és nevelői szolgálatát.

Az Úr békessége legyen veletek!

Budapest, 1946. évi július hó 16-án.

D. KAPI BÉLA s. k.
a dunántúli egyházkerület püspöke.

KUTHY DEZSŐ s. k.
a dunáninneni egyházkerület püspöke.

ORDASS LAJOS s. k.
a bányai egyházkerület püspöke.

MARCSEK JÁNOS s. k.
a tiszai egyházker. püspökhelyettese.

Felelős kiadó: **Molitórisz János** esperes **Celldömölk,** Vas megye.

Baross-nyomda: Koncz József, (Harangszó nyomdaja), Győr, Andrassy-ut 64.

EVANGÉLIKUS

LELKIPÁSZTOR

KÖRLEVÉL

1946. szeptember

A Lelkipásztor Körlevél augusztus és szeptemberi számának ára 2—2 forint.
A 4 forint összeg sürgős beküldését kérjük.

Meditációk.

Írta: **Budaker Oszkár** egyet. ny. r. tanár, a Theol. Otthon igazgatója

„Akinek van füle a hallásra, hallja!“

1. Sám. 3, 1—10. Szenth. u. 12. vas. (IX. 8.)

1. Isten meg-megvonja az emberektől kijelentésének ajándékát. Megrázó megállapítás: „Abban az időben igen ritkán volt az Úrnak kijelentése.“ (1. v.) Azért volt ritka, mert sokáig hiába szólt népéhez és annak vezetőihez. Ismeretes Luther intelme népéhez, hogy becsülje meg Isten kijelentését, az igét, mert olyan az, mint a zápor, amely bőséges áldást hoz, de azután továbbvonul. Külön kegyelem, hogy magyar földünkön most olyan bőségesen jelenti ki magát Isten az Ő igéjében. Soha annyi konferencia és igehallgatási alkalom, mint napjainkban. Jaj a mi népünknek, ha az ige-zápor áldását nem becsüli meg! Nincs nagyobb csapás annál, ha ritkává válik, vagy egészen megszünik az Úr kijelentése, minden útmutatásával, vigaszával együtt.

2. Az Úr kijelentése csendben válik hallhatóvá. Ez az oka az álomban történő kijelentés hosszú sorának, amelyek példáit megtaláljuk mind az Ó-, mind az Újszövetségben. Ilyen kijelentés történik alapigénkben is. A gyermek Sámuel szolgálatát Éli, talán elhomályosult szemére való tekintettel, éjjel is igénybevette, nevezetesen „Isten szövétneke“ élesztésében, ill. hajnalban történő kioltásában. (2. Móz. 27,21.) A szövétnek még nem oltatott el, amikor az Úr szólt Sámuelhez.

Mi ne várjunk álmunkban történő csodás kijelentést. De legyünk tisztában azzal, hogy elcsendesedés nélkül nem hallhatjuk meg és nem foghatjuk fel az Úrnak szavát. A mai élet hajszoltságából e világ zajából erőszakkal is ki kell szakadnunk, hogy fülünkhöz, szívünkhöz érjen az Úr kijelentése, igéje. De az ige olvasásakor, hallgatásakor és csendnek kell honolnia szívünkben, különben az Úr szavát elfojtja az ott továbbra is hangoskadó világi, földi, testi gondok és gondolatok árja.

3. Az Úr kijelentésének felfogásához a hallás maga nem elegendő. Sámuel hallja a hívást, de azt hiszi, Élitől jön az. Értetlenségének oka, hogy „még nem ismerte az Urat, mert még nem jelentetett ki néki az Úrnak igéje“ (7. v.), pontosabban: még nem részesült isteni kijelentésben. Isten szavát a hirdetett és hallott igében is csak az ismeri fel, aki már ismeri az Urat. De viszont Istent megismerni megint csak az Ő kijelentéséből lehet. Különös körforgás ez! Alapigénknek ezt a gondolatát számunkra az újszövetségi kijelentés egészíti ki. Sámuelnek segítségére jött Éli felismerése. (8. v.) Mi tudjuk, hogy emberi tanácsnál többre van szükségünk ahhoz, hogy a kijelentést, az igét felfogjuk, megértsük, t. i. Magának Istennek, az Ő Szentlelkének segítségére.

4. Hol keressük az Úr kijelentését? Sámuelhez, a Szent Sátorban, az „Isten ládája" felől szólt az Úr szava. Ez megfelelt igéretének, hogy ott különösképen lesz jelen népe számára és szól majd hozzá. (2. Móz. 25, 22.) Mi, az Újszövetség népe, a testté lett Ige népe vagyunk. (Ján. 1, 14.). Benne szól hozzánk, akik az utolsó időkben élünk (Zsid. 1, 1.). Általa hív szent hívással és viszi véghez rajtunk a kijelentés teljességét, a megváltást (2. Tim. 1, 9—10.). Az és nyilvánvaló, hogy az első keresztyének példáját követve (Csel. 2, 42.), az istentiszteleti közösségben, az írott ige prédikálásában (Tit. 1, 3.) találkozhatunk Vele, a tökéletes kijelentéssel, elsősorban (Máté 18, 20.). Aki tehát távol marad a templomtól, Isten kijelentése elől zárja el magát.

5. A kijelentésre felelni kell. Az egyedüi helyes felelet ez: „Szólj, Uram, mert hallja a te szolgád!". Eben már benne van az, hogy megismertem Istent. De benne van épen ezért az is, hogy szavának kész vagyok engedemeskedni. Sámuelből ez az engedelmesség nevelt prófétát. Nélküle elvetette volna Isten. Bennünket is csak az engedelmesség tarthat meg Istennél és tehet kiegyensúlyozott, békét talált emberekké, az üdvösség várományosaivá. Hogy ez így van, a visszájával bizonyítja az igét megvető és engedetlen világ mai szerencsétlensége.

„Magatokért bosszut ne álljatok!"

1. Mózes 50, 15—21. Szenth. u. 13. vas. (IX. 15.)

Az óegyházi evangéliumi perikópa (Lk. 10, 23—37.) az irgalmas samaritánus példázatával irgalmasságra int. A samaritánus népe ellensége iránt irgalmas, aminek feltétele, hogy megbocsát neki. Ez a vonás, amely valamiképen mindig jelen van az irgalmasság cselekedeteiben, vezet át közvetlenül alapigénkhez.

1. A bosszú vágya természetes emberi ösztön. Ezt tudják József testvérei. Ezért félnek: „Hátha gyűlölni fog minket József és visszaadja nékünk mindazt a gonoszt, amit rajta elkövettünk." (15. v.) Vétkük az ismeretes történet szerint valóban a lehető legsúlyosabb. De tudják azt is, hogyha a vétkes és a sértett Isten színe előtt áll, akkor lehetséges, és csakis ekkor lehetséges a bosszúállás helyett a bocsánatadás. Ezért hivatkoznak reá üzenetükben, amelyet Józsefhez intéznek, hogy ők is atyja Istenét szolgálják.

Ez a hivatkozás a hitbeli közösségre milyen megszégyenítő a bosszú tombolására, amely a „keresztyén" világban népeket taszít sírba, családok tűzhelyét dulja fel, a társadalmat mérgezi meg, és mivel a bosszútól sujtottban megint csak bosszúvágy lángol fel, végeláthatalan rombolás és szenvedés vetését hinti el.

2. A bosszú tehát oktalan is. De mindenek előtt bűn. A megbocsátás akkor, ha valaki Istennek felelősnek tudja magát, nemcsak lehetséges, hanem magától értetődő kötelesség is. József magatartása szép példája e kötelesség teljesítésének. Testvérei félelme, bocsánatkérése a sirásig meghatja. (17. v.) Megszánja őket bűnbánatuk mélysége és szenvedésük miatt, amellyel bűntudatuk sújtotta őket. Aki bűnének felismerésére eljut, annak annyi gyötrelmet okoz, amit elkövetett, hogy már ezért is megbűnhődik. A bosszú megtorlása ezért is elmaradhat, — az igazságosság érvényesülésének hangsúlyozása különben is rendesen csak a bosszúszomj ürügye!

De a bosszúálláshoz az embernek nincs is joga. Tudja ezt József is: „Avagy Isten gyanánt vagyok-é én?" (19. v.) Még jobban kell azonban

ezt tudnunk nekünk, akik ismerjük az igét: „Magatokért bosszút ne álljatok, szerelmeseim, hanem adjatok helyet ama haragnak; mert meg van írva: Enyém a bosszúállás, én megfizetek, ezt mondja az Úr.“ (Róma 12, 19.) Legfőképen pedig megvonja tőlünk a bosszúállás jogát Jézusnak ez a figyelmeztetése: „Aki közületek nem bűnös, az vesse rá először a követ.“ (János 8, 7.)

Hogy pedig bosszúállás helyett megbocsátás a kötelességünk, azt az újszövetség emberének, aki tudja, hogy Isten bűnbocsátó kegyelméből él, nem szükséges magyarázni. Emlékeztetőnek mégis utalunk az irgalmatlan szolga példázatára (Máté 18, 21—35.), annak is megrázó befejező szavaira.

3. József számára termsézetessé teszi a megbocsátást az a felismerés is, hogy Isten testvérei vétkét csodálatos módon fordította jóra (20. v.). Az ő története valóban klasszikus példája Isten útjai bölcsességének és gondviselésének, amellyel a gonoszt is gyermekei javára fordítja. Bizonyosak lehetünk afelől, hogy velünk való üdvösséges terveibe is bele van építve minden sérelem és bántás, amely alatt szenvedünk. Annyit legalább is céloz vele, hogy egyrészt magunkba tekintsünk és a magunk vétkességével vessünk számot, másrészt pedig Őhozzá meneküljünk minden emberi gonoszság elől. Azért eben a vonatkozásban is áll Róma 8, 28.

4. Végül arra emlékeztet József magatartása, hogy a megbocsátás nem merül ki annak egyszerű kijelentésében. József megvígasztalta testvéreit és szívükre beszélt (21 v.), azaz úgy szólt hozzájuk, hogy az szívüknek jólesett. Hangja melegsége meggyőzte őket, hogy nem aféle megbocsátásról van szó, amely fenntartja magának a számontartás jogát. („Megbocsátok, de felejteni nem tudok!“) De József megbocsátása őszinteségét cselekedete is igazolta: „Eltartalak én titeket és a ti gyermekeiteket.“ (21. v.) Ne csak a samaritánus irgalmasságára, hanem az ilyen irgalmas megbocsátásra is értsük tehát Jézus intelmét: „Te is akképen cselekedjél!“

„Az igazi imádók lélekben és igazságban imádják az Atyát.“

Zsolt. 50, 14—23. Szenth. u. 14. vas. (IX. 22.)

Nyilvánvaló, hogy alapigénk kiválasztására az óegyházi evangéliumi perikópa (Lk. 17, 11—19.) a tíz meggyógyított bélpoklosról adott ösztönzést. Azonban itt valójában többről van szó, mint a 14—15. és 23. versekben foglalt felszólításról hálára. A megelőző 9—13. versek szerint Isten nem tart igényt a kultikus áldozatokra, az alapige pedig ezzel szemben kifejti, hogy Istent ezen a kultuszon túlmenően az egész élettel kell tisztelni.

1. A 14. vers nem egyes jótétemények**ért** való hálaadást sürget, hanem általában hálás életet. Ez annak elismeréséből következik, hogy Isten kezéből jön minden. A keresztyén embernek ez a bizonyossága még teljesebb és világosabb és Róma 8, 32 szerint kapcsolatos az Istentől Jézus Krisztusban kapott legnagyobb ajándékkal, ill. az ezen érzett örömmel és a belőle folyó reménységgel. A v. második része helyesebb fordításban így szól: „. . . és **így** teljesítsd . . . fogadásaidat!“ Isten semmi más ellenszolgáltatást, fizetséget nem kíván az embertől, mint hálás szívet.

Ez külön is áll minden meghallgatott imádságra. Annak elismeréséből, hogy Isten kegyelméből és jóságából élünk, magától következik segítségül hívása a nyomorúság idején. (15. v.) Az imádság tehát nem

fakadhat pusztán a menekülés és szabadulás vágyából veszély és baj esetén, hanem természetes megnyilatkozása az ember helyes viszonyának a mindenek Urához.

2. Ez az alapvető beállítottság alakítja azután az egész életet. Isten nem elégedhetik meg akaratának szóval és forma szerint történő elismerésével. Izraélben hamarosan külsőleges és üres lett a törvénytisztelet (Ezs. 29, 13.). Ez ellen fordul Jézus is (Máté 5, 20 kk.). Alapigénk 16. és következő versei szintén általános visszáságot (ostoroznak), mert ez a megszorítás: „a gonoszoknak pedig ezt mondja Isten", minden valószinűség szerint későbbi, enyhítő betoldás. Általános bűn, hogy gyűlölik a fenyítést (17. v.), (pontosabban) az önfegyelmet, a maguk megtagadását Isten akaratának teljes és odaadó érvényesítése javára.

Azok a bűnök, amelyekkel a külsőleges, képmutatók törvénytisztelet mellett a valóságban megtagadják Isten akaratát, nem kizárólag Izrael bűnei! Vádat emelnek a keresztyének ellen is. Egészen kirívó módon épen manapság! A „lopók" száma ijesztően megszaporodott és társadalmi megbecsülésük, legaláb a velük való érintkezés fenntartása tekintetében, egyáltalában nem szenvedi ezt meg. Ugyanez áll a paráznákkal való társalkodás tekintetében is. (18. v.) A rágalmazás (19—20. v.) meg épenséggel napjaink egyik jellemző bűne — a keresztyének között!

3. Ezért időszerű a 21—22. versekben foglalt feddés és fenyegetés is. A 21. v. első mondata helyes fordításban nem kérdő, hanem kijelentő mondat: „. . . én hallgattam." Istennek ez a hallgatása elbizakodottá teszi az emebrt. Bizonyítja ezt a közelmult története, üres hitélete, általános emberi magatartása is. De Isten ezt azután világosan az ember elé sorozza (21. v.), amikor a hosszútűrés idejének elmultával ítéletével sújtja. Ez alatt az ítélet alatt görnyedünk most is. Jó lesz ezért megfontolnunk Isten fenyegetését. Különben beváltja azt és „elragad menthetetlenül" (22. v.) E mögött a kifejezés mögött a zsákmányát széttépő oroszlán képe keresendő, és ez a kép azután annál szemléletesebben rajzolja elénk annak teljes romlását, kárhozatát, aki haragvó Isten kezébe esik!

4. Isten végső elfordulását tőlünk, akikre egészen tart igényt, csak az háríthatja el, ha nemcsak külsőleg, „áldozatokkal" (templombajárással, szokásszerű imádkozgatással, egy kis jótékonykodással) tiszteljük, hanem egyedül és maradéktalanul, egész életünkkel Neki adunk dicsőséget. Ezt állapítja meg összefoglalásképen a 23. v. és ezel visszatér a kezdő 14. vershez, ill. az alapige főgondolatához. Nagy fordulatnak, megtérésnek kell tehát bekövetkeznie egész népünk és a magunk „keresztyénségében" és csak magától értetődő, hogy ez csak akkor történhetik meg, ha meghajlunk az Üdvözítő igéje előtt: „Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki sem mehet az Atyához, hanemha én általam." (Ján. 14. 6.)

„Ne aggodalmaskodjatok!"

1. Kir. 17, 8—16. Szenth. u. 15. vas. (IX. 29.)

A vasárnap jellegét az óegyházi evangéliumi perikópa (Máté 6, 24—34.), közelebbről ez az intelme, ill. igérete adja meg: „Ne aggodalmaskodjatok a ti éltetek felől. . . Jól tudja ti mennyei Atyátok, hogy mindezekre szükségetek van. Hanem keressétek először Istennek országát és az ő igazságát; és ezek mind megadatnak néktek." A perikópa üznetét olvashatjuk ki alapigénkből is.

1. Az inséges idők a mellett, hogy bennünk mindig Isten ítélete keresendő (kézenfekvő ez épen az Ákháb idején bekövetkezett szörnyű szárazság esetében), még kettős isteni célt szolgálnak. Egyrészt tanuságát

adják annak, hogy Isten ilyenkor is el tudja és akarja tartani övéit, másrészt annak megiátására és elismerésére akarja vezetni ezeket, mennyire élnek igazán Isten kezéből. Illusztrálja ezt Illés története (a hollók küldetése, a sareptai özvegy szerepe), de nem kevésbbé áll ez a háború után ránkszakadt inségre és az abban tett tapasztalatokra is.

Megfigyelhető az is, hogy amikor Isten övéiről gondoskodik, akkor ezeknek élete sem folyik le azért nyugodt, zökkenőtől mentes biztonságban. A szükséget ők is meg-megismerik, hitüknek újra és újra próbát kell megállnia. A Kerith patakja kiszárad és Illésnek megint csak reá kell hagyatkoznia az Urra, hogy ezután majd más módon viseli gondját.

2. Isten korlátlan és felséges hatalmával választja meg eszközeit, amikor gondviselését gyakorolja. A hollók után egy nyilván pogány asszonyt (Sidon környékén pogányok laktak) állít szolgálatába. Illés szemével nézve, ez a második eset is szokatlan lehetett. De Isten parancsol és a kibontakozás minden emberi bölcsességet megszégyenítő módon bekövetkezik. Milyen kicsinyesek ehhez képest a mi aggodalmaink, kilátástalan helyzet és a jövő feletti kesergésünk, kétségbeesésünk! Pedig amikor mi még csak az elkerülhetetlen katasztrófát látjuk, Isten már parancsolhatott embereknek, egyéb tényezőknek, hogy meghozzák a segítséget. Isten országa munkásainak története (pl. Müller Györgynek magyar nyelven is megjelent élettörténete), de ismeretlen nevü kegyes hivők számtalan tapasztalata is, szószerint tanuskodik erről.

Nehézséget jelenthet az értelem számára az el nem fogyó liszt és a meg nem kevesbbülő olaj. Ne törjük rajta fejünket. A fontos a tény: „Evék mind ő, mind amaz, mind annak háznépe naponként." (15. v.) Értelmünknek is meg kell hajolnia a kijelentett igazság előtt: „Az Istennél semmi sem lehetetlen." (Lukács 1, 37.)

3. Ezzel megérkeztünk a hithez, amely ebben a történetben és általában Isten gondviselésének megtapasztalásában döntő szerepet játszik. Megragadó Illés hite, aki Isten utasítására azonnal elindul Sareptába. De talán még inkább az a sareptai özvegy hite. Nem az ő Istene Illés Istene, mégis hisz biztatásának. És jóllehet utolsó kis készletéről van szó, amely amugy is már csak feltartóztathatja a maga és fia éhhalálát, mégis Illésnek készít belőle először ételt. Hisz annak, ill. Istene igéretének. Mennyire megszégyenít ezzel bennünket, akik keresztyéneknek valljuk magunkat!

Magatartásának egy másik vonatkozását is ki kell emelnünk. A sareptai özvegy nem tagadta meg mástól segítségét hivatkozással a maga szegénységére. Bizalma, amellyel Isten igéretét fogadta, nem is engedte látnia és fontolgatnia a maga gondját. Nem is hit az, amely nem mer máson segíteni, mert attól tart, hogy akkor neki magának nem marad elege. Azonkívül épen ez az önző magatartás tartja távol magától Isten áldását. Vajjon nem itt keresendő-e az oka, ha minden „hitünk" ellenére is nélkülözünk?

4. Isten gondoskodásába vetett hitünk megingathatatlan alapja az Ő ígérete. Ezt a nagy szükség idején megadta Illésnek, ill. a sareptai özvegynek és megadja az igében valamennyi gyermekének. Illésről azt lehetne mondani, hogy róla különösen gondot viselt Isten, mert szolgálatát fel akarta használni, tehát értéke volt Előtte. De valamennyiünkről áll, hogy drágák vagyunk Neki (Máté 10, 31.). Aki ebben kételkedik, tekintsen Krisztusra (János 3, 16.). Ezért gondoskodik tehát rólunk, **ha hiszünk,** a legnagyobb inség idején is. (Máté 6, 33.).

„Könyörülő és irgalmas az Ur!

1. Kir. 17, 17—24. Szenth. u. 16. vas. (X. 6.)

Az óegyházi evangéliumi perikópa (Lk. 7, 11—17.) és alapigénk között külső és belső hasonlóságot találunk. Az előbi aban áll, hogy mindkét esetben egy özvegyasszony egyetlen fiának megelevenítéséről van szó és ezt Isten prófétája által cselekszi meg. (Lk. 1, 16 :) „Nagy próféta támadt mi közöttünk." Ez a formai hasonlóság, ill. Jézusnak prófétaként való magasztalása, tudjuk, nem meríti ki egyedülálló küldetését és nem ismeri meg igazi lényegét.) A belső hasonlóság a két szöveg között az, hogy mind a kettő Isten hatalmas és könyörülő cselekvését hirdeti.

1. A súlyos sorscsapás a sareptai özvegynek bűneit juttatja eszébe: fia halálát (mert ennek bekövetkezését olvashatjuk ki a tudósításból) bűntetésnek veszi. A megpróbáltatásoknak igen gyakori ez a hatása és mindenesetre egyik céljuk is. Így többek között késztessen bennünket is bűnbánatra pl. jelenvaló nemzeti szerencsétlenségünk, de szálljon magába ki-ki egyéni bajának, nyomorúságának hatása alatt is.

Hogy Illést okolja az özvegy a reá szakadt fájdalomért és mint Isten emberéről feltteszi róla, hogy ő ölte meg fiát (18. v.) jellegzetesen pogány felfogásból ered. E szerint u. i. az istenség közvetlen szolgái (varázslók) annak hatalmával cselekedhetnek, ronthatnak, árthatnak is. Mint keresztyének annyit vallhatunk mi is, hogy minél inkább „Isten embere" valaki, annál inkább válik eggyé Istennel, akaratával szándékával és válik ezért annál használhatóbb és készségesebb eszközévé. Magától értetődő, hogy a mi értelmünkben vett „Isten embere" mindig csak Isten jóságos akaratának kíván végrehajtója és eszköze lenni. A gonoszt cselekvők a Gonosz megszállottjai!

2. Illésnek Istenhez kiáltásából bizonyos keserűség szól. (20. v.) Ez érthető hányattatásaiból, szenvedéseiből. De figyelemre méltó, hogy keserűsége nem érinti hitét! Ez fontos tanulság a mi számunkra is.

Tudja, hogy Isten vette el a gyermek lelkét („megölöd"). De abban sem kételkedik, hogy Számára nincs lehetetlen dolog, életre keltheti megint (21. v.). Hiszi is, hogy Isten még nem mondta ki az utolsó szót, amikor emberi megítélés szerint immár vége van minden reménységnek. Szükséges és érdemes nékünk is megtanulnunk ezt a leckét!

3. Isten meghallgatja Illés **közbenjáró** imádságát. (Magában véve is fontos üzenet, ha nem is tévesztjük szem elől Illés különleges küldetését és viszonyát Istenhez.) Isten megeleveníti a gyermeket (22.) Ezen a ponton alapigénk mondanivalója egybehangzó az evangéliumi perikópa üzenetével: ahol Isten az Úr, ott élet van, nem a halálé a végső diadal. (Az újszövetségi evangélium is ez: Jézus hozza az Isten országát, uralmát, aminek jele a halottak feltámasztása.)

4. A csodának az édesanyára gyakorolt hatásában (24. v.) ne azon keressük a hangsúlyt, hogy ez a csoda végleg meggyőzi őt Illés prófétai méltóságáról és Istene hatalmáról és egyedülvalóságáról. Számunkra a hitre jutás nem függhet külső csodák megtapasztalásától. Mi inkább azt olvassuk ki az özvegyasszony Istent dicsőitő szavaiból, hogy Isten végső céljaként mit akar elérni megpróbáltatásaival. Nem szűnik meg könyörületesnek és kegyelmesnek lenni akkor sem, ha sújt, hanem megalázkodásra akar indítani Ő előtte, arra, hogy elismerjük fenségét és dicsőséget adjunk Neki. Vonatkoztassuk ezt az üzenetet mostani elesettségünkre és nyomorúságunkra is és keresse ki-ki Istennek ezt a könyörületes szándékát egyéni szenvedésében is!

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ PÜSPÖKI KARÁNAK KÖRLEVELE.

Az Úr Jézus Krisztusnak kegyelme, az Istennek szeretete és a Szentléleknek közössége mindnyájatokkal!

Szeretett Munkatársaink!

66/XV/1945—46. szám. A VKM. 75.000/1946. számu rendeletével kiadta az általános iskola I—VIII. osztályos tantervét, melyet az 1946/47. iskolai évtől kezdődően az általános iskola megnyíló osztályaiban kell alkalmazni. A tantervet és annak végrehajtását szabályozó általános és részletes útmutatásokat az érdekelt iskolák, intézmények és hatóságok közvetlenül megkapják a minisztériumtól. 152.

A tanterv megállapításánál az általános iskola feladata alkotja a vezetőgondolatot. „Az általános iskola feladata, hogy a tanulót egységes, alapvető, nemzeti műveltséghez juttassa, minden irányú további nevelésre és önnevelésre képessé tegye és közösségi életünk tudatos és erkölcsös tagjává nevelje." A vallás- és közokt. miniszter által kiadott tájékoztató szerint „az általános iskola hivatása társadalmunk helytelen osztálytagozódásának megszüntetése, az egységes közműveltség alapvető megadása, magyar népi közösség, főként a parasztság és a munkásság szellemi színvonalának általános felemelése, a magyar közösség egészéből történő helyes tehetség kiválasztása és tehetség gondozás általános megszervezése, az egyéni hajlamok tudatosítása és a helyes pályaválasztás előkészítése." Lehetőséget nyujt a tanuló egyéni hajlamai és képességei kifejlesztésére a választható tárgyak keretében, hogy az egyes élethivatásokra a legrátermettebb emberek kiválasztódjanak.

A miniszter tájékoztatója szerint az általános iskola rendszerébe még be nem kapcsolható iskolák átmenetileg továbbra is mint népiskolák működnek. Ezekben a most életbeléptetett tanterv alapján kell tanítani, ami azI—IV. osztályban nem okoz nehézséget, a szakrendszerű oktatás alapelvei szerint kiépülő felső tagozat tantervi anyaga azonban csak módosításokkal vihető keresztül. Ezt részletes útmutatás szabályozza majd.

A kiadott tantervet a miniszter ideiglenesnek tekinti és módot nyujt annak tökéletesítésére. Kívánatosnak jelzi annak sorozatos értekezleten való megvitatását, a megjegyzéseknek, módosított terveknek előterjesztését.

Az általános iskola tantervének megállapítására egyházi alkotmányunk szerint egyházegyetemünk jogosult. Addig is, mig ezen kérdésben törvényes intézkedését megteheti, népiskoláinkra és általános iskoláinkra kötelezővé tesszük a 75.000/1946. számu rendelettel kiadott Tantervet s felhívjuk az érdekelt iskolai hatóságokat, hogy annak bevezetéséről s iskoláink tanterv szerinti működésének ellenőrzéséről gondoskodjanak. Bizalomal elvárja egyházunk a tanítói kartól, hogy az új tanterv alapján végzendő munkáját a régi lélekkel tölti meg s hűséggel szolgálja iskoláink tanító- és nevelő céljait, nemzetünk művelődését, magyar hazánk és egyházunk erősödését.

67/XV/1945—46. szám. A Vallás- és Közokt. miniszter 70.000/1946. szám alatt részletes **Útmutatást** adott az általános iskola továbbfejlesztéséről, melyet tájékozásul az alábbiakban ismertetek: 1506 — 2181

Az általános iskola további osztályainak az 1946/47. iskolai évben megnyitásáról kijelenti, hogy az alsó négy osztály átalakulása semmiféle nehézséggel nem járhat. A felső tagozatot pedig csak fokozatosan lehet továbbépíteni úgy, hogy ebben a tagozatban az V. osztály folytatása-

képen csak a VI. osztályt kell megnyitni. Az 1947/48. tanévben nyittassék meg a VII., az 1948/49. tanévben pedig a VIII. osztály is. Az 1945/46. iskolai évben a népiskola V. osztályát sikerrel elvégzők felvehetők az általános iskola VI. osztályába. Gondoskodni kell azonban az előző évi összefoglaló ismétlés során arról, hogy a különbözetképen mutatkozó tantervi anyagot elsajátítsák. A népiskola VII. és VIII. a polgári iskola és gimnázium III. és IV. osztálya átmenetileg változatlan marad.

A különböző iskolatípusból megalakuló általános iskola egységes szervezetbe foglalása kívánatos, mindazokon a helyeken, ahol annak szüksége fennáll és annak lehetősége megvan. A külön igazgatás alá rendelt iskola tanítókból és tanárokból külön nevelői kart kap és lehetőleg külön épületben helyezkedik el. Kívánatos városokban több általános iskola alakuljon. Gondoskodni kell megfelelő épületről, de egyszersmind a tanítási eszközök megszerzéséről, vagy kölcsönképen történő igénybevételéről.

Az általános iskola V. VI. osztályában polgári iskolai és gimnáziumi tanárokat kell beosztani, de nem szabad kizárni ezen munkából a népiskolai tanítókat sem. Fokozatosan meg kell szüntetni azt a helyzetet, hogy a népiskola V. és VI. osztálya helyébe lépő ált. iskolai V. VI. osztályban kizárólag népiskolai tanítók, a polgári iskola I. II. osztálya helyett szervezett általános iskolai V. és VI. osztályban csak polgári iskolai, illetőleg gimnáziumi tanárok tanítsanak.

Az Utasítás megállapítja az igazgató személyének kiválasztásánál alkalmazandó szempontokat.

Az ugyanazon községben működő népiskolák kóoperáció alapján szervezik általános iskolájukat, ha egyenként nincsen meg a tagozat önálló felállításához szükséges tanulólétszám. Az utasítás a kóoperált általános iskolát állami, vagy községi általános iskolává gondolta szervezni azzal az indokolással, hogy „az egyházi szempontok előreláthatóan aligha tennék lehetővé a felekezeti iskolák szorosabb együttműködését". Az egyházak képviseletével tartott tanácskozáson a keresztyén egyházak azon elhatározásuknak és reménységüknek adtak kifejezést, hogy a felső tagozatban való kóoperálás az egyházak egymás iránt való bizalommal és szolgálatuk közösségének tudatában, lehetővé válik. Erre a kérdésre külön is felhívom az érdekelt iskolák figyelmét és kérem, hogy a kóoperálást megkíséreljék és lehetőleg megvalósítsák. Természetesen előzetesen megállapodásra kell jutni a tanerők és a tankönyvek kérdésében s az iskola működésére vonatkozó egyéb kérdésekben. A szükséges tárgyalást az érdekelt gyülekezetek, az illetékes esperesnek történő bejelentéssel, annak irányítása és ellenőrzése mellett. Egyházunk vezetősége ugyancsak megindítja a tárgyalásokat az egyházak főhatóságaival, hogy a kóoperálás megvalósítható legyen.

Szórványban levő iskolák számára körzeti általános iskolát terveztet a tanügyi kormány. A távolság miatt bejárni nem tudó tanulók számára tanuló otthon létesítését vette tervbe.

A szervezésre vonakozólag kimondja az Utasítás, hogy „ha a szervezés, illetőleg továbbfejlesztés közvetlen rendelkezés alá tartozó iskolák mellett egyházi hatóság alatt álló iskolákat is érint, akkor a főigazgató és tanfelügyelő az illetékes egyházi hatósággal egyetértésben intézkedik. A tisztán egyházi hatóság alá tartozó iskolák kereteiből alakuló általános iskolák megszervezése, vagy továbbfejlesztése ügyében az illetékes egyházi hatóságok a saját hatáskörükben intézkednek." Egyházunknak tehát joga és lehetősége van arra, hogy saját iskolái szervezéséről önmaga döntsön. Lelkiismeretesen vigyázzanak egyházunk lelkipásztorai, az iskolafenntartóságok vezetői, hogy jogainkkal egyházunk javára éljünk.

A miniszter úr kimutatást állíttat össze azokról, a népiskolákról, amelyek tárgyi és személyi feltételek hiányában az 1946/47. iskolai évben még nem tudnak bekapcsolódni az általános iskola rendszerébe. E kimutatás rovatai: 1. sorszám, 2. az iskola székhelye, 3. a tantermek száma, 4. az I—IV. osztály tanulóinak együttes száma, 5. a V—VIII. osztály tanulóinak száma, 6. a tanítók száma, 7. Miért nem kapcsolható be az iskola az általános iskola rendszerébe, 8. jegyzet.

Felekezeti népiskoláinkra vonatkozó kimutatást a tanfelügyelőségek begyüjtik, mégis egyházi nyilvántartás céljából az két példányban az egyházmegyék espereseihez felterjesztendő. Egyik példány az esperesi hivatalban marad, a második példány hozzám terjesztendő.

A miniszter úr továbbá felkutattatja az iskola hiánya miatt be nem iskolázható gyermekeket, hogy megfelelő beiskolázásuk biztosítható legyen. Terjesszék ki erre a kérdésre is figyelmüket. A Köznevelés 14—15. számában közölt Egyéni Lap szerint állítsák össze az erre vonatkozó kimutatást. Hasonlóképen terjesszék ki figyelmüket a testi- értelmi- és erkölcsi fogyatkozásban szenvedő gyermekek külön nevelésének kérdésére.

Az általános iskola feladata szempontjából rendkívül fontos a szabadon választható tárgyak és gyakorlatok előfeltételének biztosítása. Az elméleti tárgyakon kívül jelentőséggel bírnak a gazdasági-, a műhely-, a kereskedelmigyakorlatok, leányoknál pedig a háztartási-gyakorlat. Az Utasítás gazdagkifejtésű részére külön is felhívom az iskolafenntartóság és a tanítói kar figyelmét azon reménységben, hogy a helyi körülmények korlátai között mindent elkövetnek az iskola programmjának minél teljesebb megvalósítására.

Isten Szentlelkének erejét és világosságát kérem tanítóinkra, hogy széles vonalakban kialakuló tanítói és nevelői munkájukat nemzetünk és egyházunk javára eredményesen elvégezhessék.

68/XV/1945—46. szám. A VKM. f. évi augusztus 10-én kelt 89.133/946. IV. a. ü. o. számu rendeletével intézkedik a hitfelekezeti iskoláknál új tanítói állások szervezéséről és azoknak betöltéséről.

Közli a miniszter, hogy az ország iskolahálózatának kiépítését és ezzel a demokratikus magyar állam iskolapolitikájának megvalósítását azzal kívánja biztosítani, hogy a kis tanítólétszámú (1—2 tanerős) iskolákat fejleszti, a zsufolt iskoláknál új tanítói állásokat szervez és a szakosításhoz szükséges tanítói állásokat szaporítja. Állami vonalon intézkedett, hogy minden egy-tanítós iskola két-tanítóssá, a két tanítós iskola 3 tanítóssá fejlesztessék, a zsufolt iskoláknál annyi új tanítói állás szerveztessék, hogy egy-egy tanítóra részben osztott iskoláknál 40, teljesen osztott iskoláknál 50 tanulónál több ne jusson. Ugyancsak intézkedett a szakosítás céljának eléréséhez szükséges tanítólétszám szaporításáról.

Ezzel kapcsolatosan sürgeti a VKM. úr az erőtlen iskolák kóoperálását. Felhívja továbbá egyházunkat is, hogy megfelelő új állásokat, minimálisan helyi 20%-biztosítása mellett, — szervezzék meg. A megszervezendő állások államsegélyben részesülnek.

Az 50%-nál magasabb államsegéllyel megszervezett állásoknál a miniszter magának tartja fenn az állás első ízben való betöltésének jogát. Megjegyzem azonban, hogy ugyanez a jog régebbi rendelkezés szerint is megillette a minisztert. Kinevezési jogát az egyházi főhatóság hármas jelölése alapján fogja gyakorolni. Ha az iskolafenntartó a beosztott menekült tanítót meghívás útján hajlandó alkalmazni, akkor a kinevezési jog mellőzésével a tanító alkalmazását jóváhagyólag tudomásul veszi. Ha az államsegély az 50%-ot nem haladja meg, akkor az iskolafenntartó az

állást előzetes pályázat meghirdetése után egyházi törvényeink és szabályrendeleteink szerint lefolytatandó választással tölti be.

Tekintettel nemzeti és szociális érdekekre, az újonnan szervezett, vagy megüresedő állás betöltésénél előnyben részesítendők azok a tanítók, akiket elháríthatatlan okok állomáshelyükről való távozásra kényszerítettek, tehát az úgynevezett „menekült" állami, vagy felekezeti tanítók.

Az egyházi főhatóság a miniszter úr óhajtását jogosnak ismeri el s ezt a tanítóválasztó gyülekezetekkel utasításképen közli. Ilyen esetben a gyülekezetet két, az egyházmegye esperesét, pedig egy személyre vonatkozó jelölési jog illeti meg, közgyűlési határozatot saját javaslatával együtt az egyházmegye esperese terjeszti fel hozzám.

A miniszter által kinevezett tanító teljes joggal és kötelezettséggel egyházunk tanítójává válik. Ha azonban az iskolafenntartó akár az ő magatartása, akár működése szempontjából kifogást támaszt vele szemben, akkor az egyházi főhatóság az illetékes esperes javaslatára a miniszternek a tanító átvételére, vagy áthelyezésére előterjesztést tesz.

Kérem a tanítóválasztó gyülekezeteket, hogy a miniszteri rendelkezést pontosan betartsák, az egyházmegyék espereseit pedig, hogy azt ellenőrizzék.

69/XV/1945—46. szám. Evangélikus népiskolánk tankönyv-sorozatának kiadója, a Franklin Társulat, az általános iskola tantervének és utasításának megjelenése előtt nem vállalkozhatott az új tankönyv-sorozat kiadására. Az átdolgozási munkálat azonban már megtörtént. A régi VII—VIII. osztályra szóló Olvasó- és Tankönyv nyomdai szedésben szintén készen van, úgy hogy reménhetőleg az újabb átsimítási munka, a tankönyvek engedélyezése és kinyomatása mielőbb megtörténik. Nem reménlhetjük azonban, hogy az új tankönyv-sorozat ezen tanév elején megjelentethető lesz, bár egyházunk mindent elkövet, hogy a tankönyvek megjelentetését siettesse.

70/XV/1945—46. szám. Tájékozásul közlöm, hogy nyugdíjas lelkészeink és lelkészözvegyeink a számukra kiállított és nekik megküldött személyi lapokra ezentúl minden postahivatalnál felvehetik nyugdíjukat s így reménhetőleg késedelem nélkül megkapják azt.

71/XV/1945—46. szám. Néhány jelentésből arra kell következtetnem, hogy lelkésztestvéreink nehezményezik hivatalos levelnek, vagy a Lelkipásztor körlevélnek bérmentesítés nélkül történő megküldését. Biztosítom az illetőket, hogy erre csak végső szükségből kényszerülök. Gondoljanak azonban a központi hivatalok leküzdhetetlen nehézségeire, anyagi erőnk hiányára, amely csupán ezt a megoldást teszi lehetővé. Egyházunk és lelkésztestvéreink érdeke is szükségessé teszi az egyházközigazgatás biztosítását, ami némelykor csak ilyen szokatlan áldozat-követeléssel történhetik. A levél kézbesítésidíj természetesen a gyülekezet pénztárát terheli.

Kérem azonban a lelkésztestvéreket, hogy hivatalos jelentéseiket, különösen bekért kimutatásaikat pontosan küldjék be, mert egyházközigazgatásunk rendje, pontossága, gyülekezeteink és lelkészeink érdekének védelme csak ily módon lehetséges.

73/XV/1945—46. szám. Az Általános Iskola vallástani tantervét nem sikerült megállapítanunk. A vallástanítás elkészített tantervére vonatkozó munkálatot kényelenek vagyunk szabályszerű bizottsági tárgyalásokra bocsátani, mert az illetékesek nem jutottak egységes megállapodásra. Az 1946/47. tanévben a következő tantervi beosztás alkalmazandó:

Az 1946/47. tanévre a következő tájékoztató-jellegű utasítást közlöm:

1. Addig, amig az ált. iskola vallástanítási tanterve megjelenik,

ideiglenesen az átmeneti helyzetben az általános iskolában általában inkább a régi (jelenleg érvényben levő) népiskolai vt. tanterv használható (I-VIII. o.)

E szerint I—IV. Bibliai történetek, (Kapható tankönyv: Kemény-féle I—II. rész.) és a Káté I—II. részeinek tanítása, megfelelő énekanyaggal (Kaphtó: Luther Kis Kátéja.)

V—VI. osztályban tanítandó egyháztörténet (Kapható tankönyv: Kapi: Egyet. és magyar protestáns egyháztörténet és egyháztört. Olvasókönyv). A Káté III—V. részének tanítása. Az eddig VII. osztályban tárgyalt egyházismertetés is itt oldandó meg! Énekek.*

VII. osztályban tanítandó Bibliaismertetés. Tankönyv nincs. A teljes biblia adandó a tanulók kezébe, s annak olvasására nevelünk s ennek kapcsán magyarázzuk az egyes régiségtani, történeti, stb. fogalmakat. Énekek.

VIII. osztályban tanítandó a rendszeres hit- és erkölcstan a Káté alapján. **Vezérkönyvül** felhasználhatók a kapható és hitvallási szempontból kifogástalan magyarázatos Káték. Tankönyv nincsen, minden tanulónál legyen Kis Káté és Újszövetség. Ének.

2. Ahol középiskolásokkal való együttműködés szükséges, a jelenlegi középiskolás tantervet lehet alkalmazni (középisk. I—IV. o.).

E szerint I. o (ált. V. o.) Ószövetségi történetek kijelentéstörténeti szempontból, Jézus élete. Énekek. Tankönyv nincs, a bibliából tanítunk

II. o. Jézus tanítása a Kis Káté megfelelő részeivel együtt. Tankönyv nincsen, Újszövetségből és Kátéból tanítunk. Énekek.

III. o. Egyháztörténet. Kapható a Mórocz-féle.

IV. o. Rendszeres keresztyén tanítás a Káté alapján. Tankönyv nincsen. Káté és biblia használandó. Kihagyással és megfelelő kiegészítéssel használható Bereczky: IV. osztályos tankönyve.

74/XV/1945—46. szám. Az Ökumenikus Tanács közvetítésével lelkészi karunk tagjai részére svájci franksegélyt kaptunk, melyet egyforma összegben minden lelkész-jellegű testvérünknek megküldöttem. Gondoljunk hálával azokra, akik segéllyel és imádsággal hordozzák gondjainkat. 1531

Az Úr békessége legyen veletek!

Budapest, 1946. augusztus 23-án.

D. KAPI BÉLA s. k.
a dunántúli egyházkerület püspöke.

KUTHY DEZSŐ s. k.
a dunáninneni egyházkerület püspöke.

ORDASS LAJOS s. k.
a bányai egyházkerület püspöke.

MARCSEK JÁNOS s. k.
a tiszai egyházker. püspökhelyettese.

A DUNÁNTÚLI EVANGÉLIKUS PÜSPÖK LEIRATA AZ EGYHÁZKERÜLET GYÜLEKEZETEIHEZ!

2857/IX/1945—46. szám.

Nagytiszteletű Lelkész Úr!

A pénz értékének stabilizálódása lehetővé, egyházkerületünk anyagi érdeke pedig szükségessé teszi az egyházker. járulék ideiglenes rendezését. Végleges rendezésre ma még nem gondolhatunk. Meg kell elégednünk a járulék megállapításának oly módon való rendezésével, mely

*Egyházismertetés anyaga meríthető a Benkóczy—Keken-féle: Amit minden evangélikusnak tudnia kell c. tankönyvből.

Püspöki

Evangélikus ~~Lelkészi~~ Hivatal

Balatonfüred

HIVATALBOL
PORTÓKÖTELES ..... megye

régebbi egyházker. közgyűlési határozaton nyugszik és alkalmazkodik a jelenlegi idő követeléseihez.

Elfogadva az egyházker. főszámvevőjének részletesen indokolt előterjesztését, az 1946. augusztus 1—december 31. időszakra, elkészíttettem az egyházközségek egyházkerületi járulék-kivetését, melynél az 1938. évi egyházker. járulék vétetett alapul.

Ez a kivetés nem tekinthető véglegesnek, mert nekünk változott helyzetünkben új szempontok szerint elkészített új kivetésre lesz szükségünk. Mivel azonban a végleges kivetéshez szükséges adatok még nem állnak és nem állhatnak rendelkezésünkre, meg kell elégednünk az 1938. évre megállapított járulék átszámításával.

Egyes egyházmegyék azon óhajuknak adtak kifejezést, hogy a járulék kivetése az utolsó békeévben kivetett összegnek a kétszerese legyen. Mivel azonban a költségek az egész vonalon háromszorosra, sőt négyszeresre emelkedtek, indokoltnak és szükségesnek látszik, hogy ezen év hátralevő részére az 1938. évi teljes kivetés összegének elvállalását kérjük.

A folyó év első hét hónapjára fennálló netaláni hátralék-kimutatását és a most kért összeg végleges elszámolását majd csak az év vége felé fogjuk tudatni, a jövő évre közgyűlésileg megállapítandó egyházker. járulék előírásával együtt.

A kitelepüléssel sújtott gyülekezetek igazságos elbirálása szintén majd csak később válik lehetővé.

Ennek előrebocsátása után közlöm Nagytiszteletűségeddel, hogy gyülekezetének egyházker. járuléka 1946. aug. 1—dec. 31-ig ..... Forintban nyert megállapítást Bizalommal kérem, hogy ezt tudomásul vegye, az egyházközség közgyűlésének bejelentse, vele elvállaltassa s a járulék mielőbbi befizetéséről gondoskodjék Hónapok óta küzködünk a teljes pénztelenséggel. Kérjük tehát, hogy a gyülekezet járulékát **azonnal** küldjék be.

Nyugodt lelkiismerettel állíthatjuk, hogy költségvetésünknek a minimumra redukálását kötelességünknek ismertük s a gyülekezetek járulékával hűségesen sáfárkodunk.

Kérem a szent Istent, hogy Szentlelkével hassa át gyülekezeteink vezetőit és tagjait s tegye őket alkalmas eszközzé anyaszentegyházunk építésére.

Erős vár a mi Istenünk!

Győr, 1946 .évi augusztus hó 21-én.

D. Kapi Béla s. k.
püspök.

Felelős kiadó: **Molitórisz János** esperes **Celldömölk,** Vas megye.

Baross-nyomda: Koncz József, (Harangszó nyomdaja), Győr, Andrássy-út 24

EVANGÉLIKUS

LELKIPÁSZTOR

KÖRLEVÉL

1946. október

A Lelkipásztor Körlevél ára 2 Frt. Sürgős beküldését kérjük Püspöki Hivatal Győr címre.

Meditációk.

Írta: **Mesterházy Ferenc** lelkész, püspöki titkár helyettes

Vizsgálj meg engem, óh Isten.

Zsoltár 139, 23—24. Szentháromság után 17. vasárnap (október 13.)

1. Lelkiéletet élő embernél ez a kérdés éppen olyan természetes, mint a testi beteg hasonló kérése az orvoshoz. Az utóbbi mindenki előtt világos, az előbbi olyan, mint az elhanyagolt betegségek. Csak mikor már menthetetlen, akkor kapkod a beteg.

2. A lelkiéletnek, helyesebben a léleknek éppen úgy megvannak a betegségei, mint a testnek és nem is láthatatlanok, mint azt sokan szeretnék. Igaz ugyan, hogy nem mindenki látja — sokszor a beteg legkevésbé. Mégis láthatók azok számára, akiknek szemük van a látásra. De legfőképen látja azt az élet ura. Különös, hogy a lélek betegségéből a beteg nem igyekszik olyan buzgalommal gyógyulni, mint a testiből. Ha tudat alatt tudomásul veszi is a bajt, az első cselekedete nem a gyógyulás keresése, hanem a kendőzés. Jónak, szépnek feltűnniakarás. És ezzel akarata ellenére bizonyítja, hogy fél lelke betegségének felismerésétől. A mocsár törvénye ez, a bűné, amelyik lehúz és nem enged ki karmai közül.

3. A lelkiéletet élő ember őszinte. Elsősorban önmagához. De őszinte Istenhez is. Tudja, hogy a bűn erősebb nála, megfertőzi és legyőzi. Tudja, hogy a betegsége csak kívülről jövő segítséggel gyógyul meg. És éppen mivel lelkiélete nem halott, az áldott orvostól kér vizsgálatot önmaga ellen, helyesbben bűne ellen. Ennél a két versnél hívebben és igazabban a lélek vergődését a legjobb lélektani tanulmány sem tudja leírni. Minden érzelem központját a szívet és gondolatot kell megtisztítani a betegségtől. A gyógyulás addig nem következhetik be, míg az Isten elé állás és a bűnvallás meg nem történik.

4. Az isteni vizsgálat módja a megpróbálás. Jó azt tudomásul venni. És ezt csak a hívő emebr, a tanítvány ismeri fel , hogy a megpróbálás célja a gyógyítás. Ez a felismerés dönti el, hogy a megpróbáltatás megtisztít, vagy mégjobban visszadob. A megpróbáltatások sorozatában nem zaklatja Istent a miértekkel, hanem kéri a vizsgálatot és hálát ad érte. „Próbálj meg engem és ismerd meg gondolataimat.“ (23. v.) Boldog az, aki ezt felismeri, még boldogabb, aki kéri. Minden betegségnél a diagnózisig nehéz eljutni. Attól kezdve, ha a betegség gyógyítható látható az út, amit meg kell tenni. Ez az ima így hangzik a tanítvány ajkán. „És lásd meg, ha van-e nálam a gonoszságnak valamilyen útja? és vezérlj engem az rökkévalóság útján!“

5. Egészen természetes, hogy életünknek, lelkünknek beteg voltát nem lehet máskép megállapítani, csak ha az Úr Isten elé állunk. Amig oda nem állunk, addig a kívül álló bűn világa, a mocsár kívánatos és jó. Addig a betegség felismerése sem következhetik be. Csak az örök törvény változtatja meg ezt az értékelést és fordítja meg, hogy ami eddig kívánatos volt, attól ezután szabadulni igyekszünk. Mélységes átértékelésről van szó. Az Ige elhangzása után nem lehet meg többé senkinek az a megnyugtató hiedelme, hogy az ő lelki életének milyensége nem látható. De a felismerés is kevés, ha el nem hangzik részemről a vizsgálat-kérés és gyógyítás-kérés.

A helyes út felismerése.

II. Krónika 1, 7—13. Szentháromság utáni 18. v. (október 20.)

1. A legtöbb ember életfeladatainak vállalásánál, az életben való elindulásánál nem kéri ki Isten véleményét. Vagy elegendőnek tartja a saját erejét a bölcseségét, vagy ha mégis Istenhez fordul, akkor sikert kíván.

Boldog az, aki Salamonhoz hasonlóan felismeri, hogy a saját erején és bölcseségén kívül másra, sokkal erősebb dologra van szüksége.

2. De ezt Isten fel is ajánlja. „Kérj amit akarsz, hogy adjak néked.“ (7. v.) A döntő az életfolytatásunk szempontjából a kérés tartalma, hogy mit kérjünk. Mindent kérhetek, de nem minden hasznos nekem. Még a kérésemnek is Isten szerint valónak kell lenni. Az első helyen az egy szükséges dolgot kell kérni, a többi jön kegyelemből.

3. Mindenkinek számba kell venni az életbe való indulásnál az Isten akaratát és különbséget kell tudnunk tenni a helyes és helytelen út között. Természtesen jól akarunk haladni, néha sietni is, alkotni is, sok mindent akarunk. Mindez akármilyen tiszteletreméltó szándék is, ha elhibázom az indulást csak bukdácsolva, vagy egyáltalán nem érkezem meg. (1944. október 2-án Szobnál egy vasúti szerelvénynel utaztam. Előttünk több szerelvény állt, úgyhogy a torlódás miatt nem haladhadtunk. A vasuti forgalmi tiszt, aki szolgálata után a szomszéd állomásra akart hazamenni, és hogy mi is haladhassunk és ő is hazamehessen elindított bennünket az ú. n. „helytelen“ balvágányon. 3 km-es út után összeütközés lett a sietség vége 12 halottal. A helytelen út nem vezet célhoz.)

4. Salamon kérésében azonnal a legfőbb támaszt kéri. (9. v.) „Most oh Uram Isten, legyen állandó a Te beszéded.“ Ne szünjék meg az Ige világítása. Jaj, ha ez az állapot bekövetkezik. A helytelen út réme azonnal valósággá válik, ha az Ige útmutatása szünetel. Az állandó szó héber jelentésében még azután az is benne van, hogy szilárd. Legyen ez folytatása a multnak. Isten kegyelmi munkája, amit apjában Dávidban elkezdett, ne törjön meg. A következő nemzedékben is folytatódni kell. Úgy lesz annak erős gyökere. Salamon nem ifjú akarnok, az ős fundamentumon akar élni. Engedelmeskedni akar annak az elhívásnak, amit Isten már apjával közölt. Imádságának második része már személyes jellegű. Mindehhez bölcseséget és tudományt kér. (10. vers.) Valóban az engedelmességhez vagy bölcseség, vagy tehetetlenség kell. Ahhoz is bölcseség, vagy tehetetlenség kell, ha valaki a régi fundamentumra akar építeni. Óriási dolog tudatosan mindent számbavenni és úgy dönteni. Nem is lehet másképen, mint ahogyan Salamon csinálta. Könyörgött az Ige világosságáért. Ez a tanítvány magatartása és lelki habitusa. A tehetetlen ember kezdetben olyan az engedelmessége révén, mintha bölcs lenne, de tulságosan hamar kiderül, hogy csak azért engedelmes mert még az ellenkezésre sem alkalmas. Az engedelmesség fogalmának tisztázása ezt a különbségtételt megkívánja. Salamon engedelmes volt a kapott elhívásnak, de nem tehetetlen.

4. Ezután jön az áldás. (11—12. v.) Az egy szükséges dolog után, illetve benne megkapjuk mindazt persze, amiért az áldást el szoktuk dobni. Mert más a mi utunk és más az Isten útja. A helyes út az övé. Valamilyen uton mindannyian elindulunk. De az elrendelt célunkhoz csak az ő útján érünk. Feltétlenül hibás volna azonban az eljárásunk, hogyha imádságunknak ez üzleti jelleget adna, amikor kérésünknek mozgató rugója a haszon. A helyes az, ami Salamon magatartásából tűnik ki, hogy meg akart felelni az elhivatásnak.

Adj Uram bölcseséget, hogy a Te utadon járjak.

A megszabadulás öröme.

Zsoltár 32, 1—7. v. Szentháromság utáni 19. v. (Október 27.)

1. Az életünknek vannak nagy pillanatai, amelyeket nem tudunk pontosan meghatározni. Ha megkérdezik, hogy mi is a nagyszerű benne, csak nagyon nehezen tudjuk mások számára érzékelhetővé tenni. Valami csodálatosan boldog érzéshullám kerít az embert hatalmába, különös könnyedséget és melegséget érez. Azután ez ismét elmulik, mi pedig erölködünk, hogy valamiképen rögzítsük az elszállt boldog pillanatot.

Ritka és gyorsan tovatűnő adomány ez, amelyben a hajszolt és keresett boldogság, talán az elveszett paradicsom csillan meg.

Hosszú, nehéz munka befejezése után lehet ezt érezni. Ritka ünnepi alkalmakkor, nagy találkozásokkor, halálos szomjúságban egy pohár víz után, hosszú éhség után az első falat kenyér ízlelésekor, fogságból való szabaduláskor — de mindig csak pillanatokig . Utána jön ismét a lélekölő régi szürkeség.

2. Mindig valamilyen lelki, vagy más nyereség után. A mai igénkben hasonlóról, de lényegesen többről van szó. Arról, hogy az ilyen felvillanó boldog érzés, egy ilyen szikra állandóvá is válhatik az életemben. Amit csak igen-igen ritkán néhány pillanatig érezhettem, az állandó tulajdonom lehet.

Meg kell azonban szabadulnom azoktól a korlátoktól, amelyek ezt meggátolják. Akinek már volt része néhány ilyen áldott pillanatban, tudja, hogy megéri a megelőző kínlódást.

3. Akinek hamissága megbocsáttatott, vétke elfedeztetett, az eljut erre a magaslatra. (1. v.) A boldog szó a Bibiliában annyit jelent, hogy üdvösség vár rá. Így azután már érthető az a nagy ígéret, hogy t. i. az elveszett paradicsom boldogságszikrája állandó fényként ragyog az embernek. Hiszen éppen az ezt megölő rohanó időt kapcsolja ki és idő feletti értelemben az örökkévalóság érzetével ajándékoz meg. Ezt hangsúlyozza a második vers is. „Boldog ember az, akinek az Úr bűnt nem tulajdonít és lelkében csalárdság nincsen. Ez az egész fölmérhetetlenül nagy adomány teljeséggel mint Isten kegyelmi cselekedete tűnik fel. Ő ennek a nagy üdvösségnek, boldogságnak a munkálója. Mert ő az, aki megbocsátja, elfedezi és letörli a bűnt. Valóban boldog, valóban üdvösség vár arra, s ez a bűntörlés bekövetkezik. Érthetővé válik ezután egészen természetesen, hogy a jutalmazott, kegyelemben részesített ember imája egyenesen himnusszá magasztosul.

Ezt a himnuszt olvashatjuk a 3-tól 6-ig terjedő versekben. A megigazult ember zsoltára. Míg azonban ezt a nagy kincset az ember magáévá tudja tenni, addig éppen olyan keserevesen kell neki lelkében kínlódni, mint a gyöngykagylónak, mikor homokszem kerül bele. Amely kínból végül is igazgyöngy születik. A 4. vers szerint egészen az életerő ellankadásáig fokozódhatik ez a kínlódás. Ez pedig azonos a kétségbeeséssel.

Valóban még az ingyen, ajándékképen kapott nagy adományért is meg kell kínlódni, amíg azt el tudjuk fogadni. Hozzátartozik ehhez az, amiről az 5. versben szól. „Bevallom hamisságomat az Úrnak —és Te elvetted rólam bűneimnek terhét." A továbbiakban már a megszabadított ember örömének ét halljuk. Valóban ez már a nagy pillanat állandósulása, aminek tartalma az a hihetetlenül és vlószínűtlenül nagy megkönnyebbülési érzés, amelynek a birtokában az ember szinte repül és külsőleg hasonló a repeső gyermekhez. Nem is tud mást csinálni, mint amit a zsoltáríró tesz, Hozsannát énekel.

Segítség.

Zsoltár 39, 9—14. Szentháromság utáni 20. v. (november 3.)

1. A nagy veszedelemben lévő ember egyetlen törekvése a menekülés. A halálos veszedelem az életigenlésünket fokozott mértékben mutatja meg. Ennek az intenzitása változhat, amint hogy változik is a pillanatnyi helyzetünkkel, de a lényege mindig ugyanaz — életemet minden körülmények között biztosítani akarom. A külső veszedelmek és körülmények elleni védekezésre nem igen kell senkit sem biztatni, annál vitásabb a bennünk levő veszedelem. Ennek a felismerése nem könnyű dolog. Feltétlenül szükséges a felismeréshez a külső fény — az Ige világossága.

2. Igénkben arról van szó, hogy a saját magamban felismert szörnyű veszedelemmel szemben tehetetlen vagyok. Amikor azután emiatt rámnehezedik az Isten sújtó ítélete, akkor annak súlya alatt el kell enyésznem. Ebben a szörnyű felismerésben egyetlen gondolat és törekvés válik úrrá rajtam, a segítségért kiáltás. (9. v.) Igénk nem bizonyítja, hogy veszedelemben vagyunk, olyan emberről, illetve olyan embernek szól, aki a veszedelmet felismerte és felismerte a saját reménytelen helyzetét. A való helyzet felmérése itt már bekövetkezett, itt már az ember részéről az egyetlen megoldásról van szó: segítségkérésről. A harcnak, önerőmből való életküzdelemnek vége, már megüresíttettem annyira, hogy nemcsak elfogadni tudom a kegyelmet, hanem kérni is. Már megfutottam a hosszú emberi útat, felismertem annak csődjét és ezzel megérkeztem az Isten útjának kiinduló pontjához.

3. Ezt az elmult nagy küzdelmet nem lehet, legalább is a legtöbben nem tudjág meggazdálkodni. A kegyelemben és kegyelemből való éléshez szükséges a magam megüresítése. Helyesebben, hogy az Isten kiöljön belőlem minden salakot. Ha ez a felismerés nem következik be, akkor a tűzben magam is elpusztulok. A menekülés útja épen az, hogy kérem. (10—12. versek.) Ez a mélységes felismerés és belőle következő segélykérés, nem hagy meg számomra semmi függetlenséget. A maradék, látszólagos és olyan szívesen hangoztatott önállóságomat is illuzórikussá teszi. A maradék nélküli kegyelemből való élésre utal engem. Ésszel a megelőző utat még könnyebb megtenni, mint hittel és szívvel, mert amikor az ész már megtette, a hit még mindig gyenge.

4. Itt jön azután az újabb kérés szükségessége és a folyton való kérés. Nem lehetséges többé számomra a kérés nélküli élet. De ebben tulajdonképen nem újabb megkötés van, hanem egészen rendkívüli felszabadítás. Ugyanis ezentúl csak egy helyről kérek. Mindent az Atyától kérek és bármikor kérhetek. A segítésért kiáltásból így alakul ki a fiúság állapota, a boldog rabság, vagyha úgy tetszik a felszabadultság állapota. (13. v.)

5. A sorsomat az Istenhez kötöm. Tőle függök immár egyedül, vele beszélek meg minden problémámat, eléje terjesztek minden kérést.

Végül, ha az ítélő tekintetét elfordítja, én megenyhülök. (14. v.) Az enyhülést a zsoltáríró az életből való távozása előttre kéri. Valóban jaj annak, akinél nem következik be az enyhülés, a megbékélés Istennel, mert az nem szabadult fel a sújtó ítélet alól.

Egy a ti Mesteretek, Krisztus.

Máté 23, 8.

Reformáció ünnepe.

1. Ez az igazság feledésbe merült és ezt ragadtág meg a reformátorok. Ezt prédikálták, helyesebben ennek az igazságát ragadták meg és a megtalált egyetlen Mestert prédikálták. Aki a Krisztustól tanul, annak mindig nagyon sok és igaz mondanivalója van. Ez a magyarázata annak, hogy a reformátorok koruk és nemzedékük mesterei lettek, mert az egyetlen Mestertől tanultak.

2. Szinte látom az ellentmondásra nyíló ajkakat. Hát hol marad a sok tapasztalati reál tudomány, mindent el kell vetni hát?Nem kell elvetni semmit. Krisztustól nem elvetni való dolgokat tanulunk, hanem az élethez, az örökélethez szükséges dolgokat. Ez pedig lényegesen más. Meg kell találni, illetve rendezni kell viszonyunkat az Istennel. Ha azután helyes viszonyba kerültünk, akkor minden más ebbe beleilleszkedik, vagy ha szükségtelen, akkor szóba sem kerül. Nem vitáról van tehát szó, hanem helyes életviszonyról.

3. A reformáció következetesen erre mutat rá. Életünk minden kificamodásának egyetlen hibája van. Mástól is tanulunk, vagy még inkább — nem Krisztustól tanulnk. Ettől a veszélytől az egyház ma sem mentes. Ma is az a baj, hogy túl sok a mester, pedig csak a Mesterre van szükségünk.A megoldás természetesen ma sem lehet más, mint akkor volt — tudomásul kell venni, hogy **egy** a mi Mesterünk. Amire az életünkhöz szükségünk van, azt tőle megtanulhatjuk. Mástól viszont nem.

4. Nem szellemi áramlat, nem bálvány, nem politika, nem ember, hanem Krisztus a mi Mesterünk. Nem tanít ugyan közgazdasági ismeretekre, filozófára sem, politikára sem, mégcsak világnézetet sem ad, de ad hitet és életbölcseséget. Olyasvalamit, amit ha tapasztalunk a Mester egy tanítványánál, akkor szégyenérzet és kicsiségérzet fog el. Azután jön a csodálkozó kérdés. Honnan tanulta ez az ember ezeket. Egyszerű a válasz, kapta a Mestertől. Ahhoz hasonltunk a lelkiekben, akitől tanulunk — nos mi a Krisztustól tanulunk. Ezért az egyszerű és mégis hatalmas igazságért dobott el magától Luther felkínált címet, állást és vállalta a bizonytalan sorsot. Akinek Krisztus a mestere az nem hajolhat meg más igazság előtt. De az ő példája mutatja, hogy a Krisztus igazsága megtartotta őt és nem veszített el semmit.

5. Ünneplésünk célját tévesztett lenne, ha csupán emlékeznénk és nem állnánk Isten elé. Át kell élnünk újra ezt az igazságot. Egy a mi Mesterünk. Minden bizonnyal van okunk, bármennyire is öntudatos fiai vagyunk a reformáció egyházának, hogy bűnbánatot tartsunk. Bizonyára túl sok a tanítónk, de nincs igazi. — Nem könnyű dolog ez. De nem is könnyű életre hívott el bennünket az Úr.

6. Nem szabad azonban megfeledkeznünk az ige első feléről sem. Magunkat sem szabad összetéveszteni a Mesterrel — mások felé. Nemcsak más felé, hanem elsősorban magam felé érvényesítem ezt a követelést. Én sem vagyok Mester, hanem tanítvány.

Nagyon időszerű a reformáció ezen igazságának megszólaltatása, hiszen ma új szellemi átrendeződés folyik a gazdasági mellett. Nem lehet ez tartós és erős, ha az egyetlen Mester tanítása kimarad belőle. Egy a mi Mesterünk — Krisztus, aki mástól tanul homokra épít.

Egy a Mester, a többi testvér.

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ PÜSPÖKI KARÁNAK KÖRLEVELE.

Az Úr Jézus Krisztusnak kegyelme, az Istennek szeretete és a Szentléleknek közössége mindnyájatokkal!

Szeretett Munkatársaink!

75/XV/1945—46. szám. Észre kell ma venni mindegyikünknek, hogy szolgálatunk útjából nem távoztak a gátló akadályok. Az idők súlyát is mindannyian érezzük. Az egyház híveinek gondozást célzó törekvéseink elé sokszor leküzdhetetlen nehézségek tornyosulnak. Nyári, testvéri találkozásainkon sok szolgatársunknak és hittestvérünknek anyagi akadályok miatt vált lehetetlenné a részvétel. Az anyagi gond teszi megoldhatatlanná azt a törekvést is, hogy egyházunk tagjaihoz a nyomtatott betűn, egyházi lapok és építő írások üzenetén át szóljunk. Közlekedési eszközeink, amelyek segítségével szórványgondozó-munkánkat fokozhatnók, még mindig hiányzanak. Évi közgyűléseinket legtöbb helyen nem tudjuk még megtartani. Aggódással néztünk már többször egyházi egyesületeink ifjúságnevelő-munkánk jövője felé.

Mindezeket számbavéve, könnyen elfoghatja az embert a keserűség, mely egészen a lemondásig bénít. Pedig végzetessé válnék, ha a nehézségek látása valóban elkedvelenítene munkánkban. Feladataink és hivatásunk parancsai annál komolyabban köteleznek, minél nehezebb az elvégzésük.

Szeretnők ma szolgatársaink figyelmét ráirányítani a gyülekezetre. Kinek-kinek a saját gyülekezetére, ahová Isten parancsa állította azzal a kötelezéssel, hogy hű pásztora legyen. Gyülekezeteink nagy jelentőségét kezdtük a multban kissé feledni. Azt hittük, színesebb az egyesületi keretek között végzett munka. Különböző mozgalmakba-tömörülés sokszor feledtette, hogy az egyház ősi és jövőben is nagyrahivatott bástyái az egyes gyülekezetek. Itt kell hangzania Isten igéjének, itt kínálkozik az alkalom a szentségek köré gyülekezni, itt kell elsősorban ápolni atestvéri közösséget, itt kell igazolni az egymást felkaroló keresztyén szeretet hatalmát. Amikor tehát a mozgásunkat sok külső tényező korlátozza és az idő jobban rászorít, hogy egy helyben éljünk, nézzünk kutató szemmel gyülekezetünkre. Mindegyikben van fogyatkozás bőven. Talán égetett is már lelkiismeretünkben egyszer-máskor ez a felismerés, de a belső vádat azzal a mentegetődzéssel csitítgattuk, hogy olyan nagyon sokfelé vagyunk elfoglalva. Nos, mostan lássunk neki fokozottabban saját gyülekezetünk misszionálásához. Ha elmaradtak már hosszú időn át a rendszeres családlátogatások, ha a betegekről tudomást vettünk ugyan, de ritkán kerestük fel őket, ha a gyermekekkel és az ifjúsággal való vasárnaponkénti foglalkozásra nem tudtunk időt keríteni, ha a gyülekezet híveinek nevelését hajszoltságunk miatt elódáztuk, ha a félreállottaknak nem tudtunk utána menni, ha egyházhíveink ajkán nem cseng lelkesülten egyházunk énekkincse, most lássunk neki e bajok gyógyításának. Gyülekezetünknek erősödnie kell. Ékessé kell tennünk vőlegénye, Jézus Krisztus érkezése napjára. Most kell ehhez sürgősen hozzálátnunk, mert most minden falú és város polgárában fokozottababn él is a vágyódás: Istennel és emebrekkel helyreállított, egészségesebb és megnyugtatóbb életviszony teremtésére. Éljünk ezzel az alkalommal.

Gyülekezeteink voltak az egyház erősségei, őket kell újra azokká tennünk. Mert innen indul el az egyház újulása.

76/XV/1945—46. szám. Jövő évi evangélizációk előkészítő konferenciája. Egyházunk 1946—47. évi gyülekezeti evangélizációinak előkészítése

céljából szeptember 24—26-ig Fóton háromnapos konferencia lesz egyházegyetemünk rendezésében. A konferencián az evangélizáció munkásai és azon gyülekezeti lelkészek vesznek részt, akik egy éven belül gyülekezetük részére evangélizációt kértek vagy óhajtanak. A résztvevők a fóti gyülekezet vendégei. Utiköltségükhöz esetleg külföldi egyházi segélyből hozzájárulás lehetséges. A konferencia az első nap reggelén kezdődik és az utolsó nap estélyén végződik.

A konferencia programmja a következő: Reggeli áhitatsorozat Ef. 5, 16 alapján: 1. Gonosz idők. 2. Nagy alkalmak. 3. Drága ár. Tartja Turóczy Zoltán püspök. Délelőtt bibliakörök: I. Kor. 1, 10—31. I. Kor. 2, 1—16. I. Kor. 4, 1—21. Előadássorozat: 1. Az evangélizáció szükségessége. 2. Az evangélizáció módszere. 3. Az evangélizáció utómunkája. Tartja Csepregi Béla. Délután megbeszéléssorozat: Tennivalók 1. az evangélizáció előtt, 2. az evangélizáció alatt, 3. az evangélizáció után. Bevezeti Sréter Ferenc. Záró áhitatsorozat Ján. 4, 35—38 alapján: 1. Az aratás ideje. 2. Az aratás. 3. Vető és arató. Tartja Veöreös Imre. Este evangélizáció a gyülekezet részvételével Csel. 16, 8—15 alapján: 1. A néma hívás. 2. Megnyiló szív. 3. Megnyiló ház. Tartja D. Kapi Béla püspök.

Mivel a konferencia az evangélizációk megfelelő helyi előkészítése, továbbá az evangélizációt végző személyeknek és a helyi lelkészeknek munkaközössége szempontjából rendkívül nagy fontosságú, evangélizáció tartása csak azokban a gyülekezetekben lesz jövőre elsősorban lehetséges, ahonnan a gyülekezet lelkésze az előkészítő konferencián résztvesz. Kivétel ez alól csak rendkívüli esetben lehetséges.

A konferenciát D. Kapi Béla püspök vezeti s azon magyarországi evangélikus egyházunk minden evangélizációs munkacsoportja résztvesz.

Felhívom Nagytiszteletűségedet, hogy amennyiben az ősszel kezdődő idényben gyülekezetében evangélizációt óhajt — függetlenül attól, hogy valahol már bejelentette-e vagy sem az előkészítő konferenciára, Evangélikus Lelkészi Hivatal Fót címen jelentkezni és azon megjelenni szíveskedjék.

Isten áldja meg Szentlelkével a jövő évi gyülekezeti evangélizációk kohóját.

89/XV/1945—46. szám. Krisztus Egyházainak Szövetségi Tanácsa Amerikában mozgalmat indított arra, hogy f. évi október 6-án (vasárnap), az egész világ protestáns egyházai közös úrvacsorai szolgálatot tartsanak s a bűn nyomorúságában keressék együttesen Isten bűnbocsátó kegyelmének vígasztalását és egybekapcsoló erejét. 1624

A Magyarországi Ökumenikus Bizottság felkérésére evangélikus egyházunk bekapcsolódik az úrvacsora szentségében egyesülő mozgalomba. Felkérem tehát lelkésztestvéreimet, hogy a jelzett napon az úrvacsora szentségét állítsák egyházi életünk középpontjába s bűnbánatra hívással gondoskodjanak arról, hogy egyházunk népe nagy számban vegye az úrvacsora szentségét. Mutassanak rá annak jelentőségére, hogy a világ protestáns egyházai ugyanazon bűnbánó lélekkel térdelnek a kegyelem oltárához s alázatos szívvel könyörögnek Isten bűnbocsátó kegyelméért. Fontosnak tartom, hogy ezen elgondolást a presbitériummal, bibliakörökkel, egyházi egyesületekkel előzetesen közöljék s hogy a gyülekezet betegei, elaggott tagjai otthonukban részesüljenek a bűnbocsátó kegyelem vígasztalásában. Kövessünk el mindent a felhívás reménységének beteljesítésére. „Az emberiség történetének ebben a szomorú korszakában a mi Urunk, Jézus Krisztus hív bennünket arra, hogy rajta keresztül és általa egymással testvéri viszonyba lépjünk. Imádkozott értünk, hogy mindnyájan egyek legyünk s hisszük, hogy a világszerte megtartandó közös úrvacsoravétel elő fogja mozdítani az emberiségnek azt az egységét, melyért a Megváltó az Atyához könyörgött."

Kuthy Dezső ev. püspök

Evangélikus Lelkészi Hivatal

Balatonszemes

HIVATALBÓL
PORTÓKÖTELES ..... megye.

87/XV/1945—46. szám. A vallás- és közoktatásügyi miniszter úr közlése szerint a kereskedelemügyi miniszter 234.262/1946. IV. ü. o. rendeletével elutasította egyházunknak a portómentesség visszaállítására vonatkozó kérelmét. Az egyházak részére biztosítja azonban az a lehetőséget, hogy összes levélpostai küldeményeiket „Hivatalból portóköteles" záradékkal ellátva bérmentesítés nélkül is postára adhassák. E küldeményeknek a díjszabás szerinti egyszeres díját a címzett fizeti a postai üzemi szabályzat 40. §-a értelmében. Ezen rendelkezés ma is hatályban van, úgy hogy az egyházak postai költségeik egy részének terhét áthárítják.

88/XV/1945—46. szám. Utalással a vallástani tankönyvekről tett közlésre tudatom, hogy az általános iskola V., VI., a középiskola IV. és VIII. osztálya számára (középiskola I—II. és IV. osztály) továbbá a középiskola VIII. osztálya számára a közeljövőben tankönyvet vagy olyan kidolgozott jegyzetet adunk ki, mely a tankönyvet, tanulók és hitoktatók számára pótolni fogja. A középisk. egyháztörténeti tankönyv új kiadása nyomás alatt van. Kérjük ennek tudomásul vételét s hitoktatóinkkal való közlését.

89/XV/1945—46. szám. A népiskolai tankönyvek ügyében érkezett sürgető megkeresésekre megismétlem előzően közölt felvilágosításomat, hogy egyházunk vezetőségének nem sikerült az evangélikus tankönyvek azonnali kiadását biztosítani. Mindent elkövetünk ezirányban s mélyen fájlaljuk, hogy lépéseink eredménytelenek maradtak. A könyvkiadó vállalat értesítése szerint az általános iskola I—IV. osztályának tanmenete még nincsen véglegesen megállapítva. a minisztérium a most forgalomban lévő tankönyveket ideiglenesnek tekinti, úgy hogy számolni kell a tanterv megváltoztatásával s esetleg a könyvek bevonásával. Egyházunk vezetősége újból foglalkozik a tankönyv kérdéssel s megfontolás tárgyává teszi azoknak egyházi érdekeltség segítségével való kiadását.

2692/I/1945—46. szám. Hunyadi László községi főjegyző (Mélykút, Bácsbodrog-megye) anyai ágon levő felmenő családtagjai közül keresi Kollár Ádám és Ihász Zsuzsanna evangélikus szülők esketési anyakönyvi adatait. Az illetők 1833. előtt Tolna- és Somogy-megye valamelyik községben kötöttek házasságot.

Az Úr békessége legyen veletek!

Budapest, 1946. évi szeptember 17-én.

D. KAPI BÉLA s. k.
a dunántúli egyházkerület püspöke.

ORDASS LAJOS s. k.
a bányai egyházkerület püspöke.

Dr. CSENGŐDY LAJOS
a dunáninneni egyházker. püspökh.

MARCSEK JÁNOS s. k.
a tiszai egyházker. püspökh.

Felelős kiadó: **Molitórisz János** esperes **Celldömölk,** Vas megye.

Baross-nyomda: Koncz József, (Harangszó nyomdája), Győr, Andrássy-út 24.

EVANGÉLIKUS

LELKIPÁSZTOR

KÖRLEVÉL

1946. november

A Lelkipásztor Körlevél ára 2 Frt. Sürgős beküldését kérjük Püspöki Hivatal Győr címre.

Meditációk.

Írta: *Kiss Samu.*

„Az Ige kőszálként megáll".

Dániel 2, 31—45. Szenth. u. 21. vas. (november 10.)

1. A négy részre tagozódó „rettenetes ábrázatú, nagy és hatalmas állókép" Dániel álomfejtése szerint négy egymást követő világbirodalmat jelent. Amint az emberformájú állóképnek egyes testrészei különböző anyagból vannak, úgy különböznek egymástól külső megjelenésre: fényre, dicsőségre, hatalomra és erőre nézve ezek a birodalmak is. — Az „aranyfej te vagy" = babilóniai birodalom, — szól a próféta a királynak. De amint a fej átmegy a mellbe és karba, úgy váltja fel Nabukodonozor országlását (5, 24—32) Dáriusz méd-perzsa birodalma. Ezt ismét a harmadik: Nagy Sándor uralma (8, 21). A negyedik a római birodalom lesz: „erős, mint a vas, széttör és zuz mindent". Míg aztán attól a kéz érintése nélkül leszakadt kőtől maga is letöretik és darabokra zuzódik.

Ez az a kő, melyet az építők megvetettek s amely szegelletkővé lett (Zsolt. 118, 22): a Jézus Krisztus. Mikor a római birodalom hatalma tetőpontján állott, Augusztus császár idejében született. A római császárok a „vas" minden erejével küzdöttek ellene; de vele szemben „törékenynek" bizonyult minden erőfeszítésük s hatalmuk. Mert Benne és Általa az egek Istene olyan birodalmat támasztott, mely soha örökké meg nem romol, mely szétzuzza és elrontja az ellen szegülő és támadó hatalmakat; maga pedig megáll örökké. Mert Máté 21, 44. A hitehagyó Julianusz római császár kénytelen beismerni: „Mégis te győztél Galileai!"

2. Amint azokat a birodalmakat szétzuzta az a kő, úgy semmisültek meg az Isten országával szemben mindazok, akik ellene törtek. Pedig a keresztyénség kétezer éves történelme folyamán mennyi támadásnak, mennyi ellenséges érzésnek és rosszakaratnak volt hatalmak, közösségek, egyesek részéről kitéve. Voltaire, a francia felvilágosodás vezére önhitten jelentette ki, hogy Jézus 12-ed magával vetette meg a keresztyénség alapját, ő egymagában le fogja rombolni azt. De a vas és szellem erejével folytatott minden támadás előbb-utóbb kudarcba fult. Igazán mondja Luther: „Az Ige kőszálként megáll; Megszégyenül, ki bántja".

Dániel prófeciájának teljesüléséből s a keresztyénség történetének tapasztalataiból merítjük azt a szilárd reményünket és meggyőződésünket, hogy így lesz ez ma is; és így a jövőben mindenkor. Az Isten birodalmának legyen bár még oly sok ellensége s legyenek azok még oly hatalma-

sak, erősek és „rettenetesek“, akárcsak az a Nabukodonozor álmában látott állókép; tündökölhetnek az aranytól, ezüsttől, világi gazdagságtól s fel lehetnek vértezve rézzel és vassal halomszámra: Isten nélkül, vallás nélkül cseréplábakon állnak s külsőleg látható és kifelé mutatott minden erősségük mellett is „törékenyek“. Megindul az a kő és darabokra zuzza azokat.

3. „Kéz érintése nélkül“ szakadt le az a kő; vagyis emberi szem nem látta, nem vette észre. Avagy abban a betlehemi gyermekben felismerte-e a világ azt a követ, mely le fogja ütni az állóképet s eggyé zuzza a vasat, cserepet, rezet, ezüstöt, aranyat, hogy olyanokká legyenek, mint a nyári szérűn a polyva?! Vagy Lutherben, az egyszerű bányász-fiúban is ki sejtette volna azt a követ, mely lavinaként fog rázudulni a középkori keresztyénség rothadó intézményeire. — Isten láthatatlanul nyul bele a világ folyásába; láthatalanul intézi a világ kormányzását. Mi itt csak mintegy tükör által homályosan látunk (I. Kor. 13, 12). Az isteni végzésnek titkai, rugói rejtve vannak előttünk. Csak az eredmények nyilvánvalók; s azokban ha felismerjük Istennek a kezét. Bár sokan még azokban sem látják: kétségbe vonják, tagadják.

Az a láthatatlan kéz nem rövidült meg ma sem (4. Móz. 11, 23). A világtörténelem eseményeinek szálai abban futnak össze. Az irányitja a népeknek és nemzeteknek a sorsát; országok emelkedését, birodalmak bukását. Az támaszt egymás ellenében Nabukodonozorokat, Dáriuszokat, Nagy Sándorokat, Augusztusokat, hogy egymás elleni harcaikban eszközeivé váljanak az Ő birodalma megszilárdulásának és növekedésének. Ki tudja, az a kéz nem indította-e el már azt a követ, mely összezuzza a rettenetes ábrázatú, aranyfejű, ezüstmellű, rézhasú, vas- és cseréplábú állóképet?!

4. „Az a kő pedig nagy heggyé lőn és betölté az egész földet“. A kis mustármag terebélyes fává növekedett (Máté 13, 32). Az évszázadok, évezredek bizonyítják. Isten birodalma elé hiába akartak gátat vetni, terjeszkedését megakadályozni. Hódító hatalom, feszülő erő az, mely az egész föld, az egész világ feletti uralomra van hivatva. Időnként jöhetnek korok, mint ez a mienk is, amidőn mintha megállana, mintha visszaesne térfoglalásában, emelkedésében; de utána annál biztosabban és diadalmasabban tör megint előre. Ezt a mustármagról kelt s koronája közt az ég madarainak védelmet nyujtó fát megostromolhatják a viharok, ezzel az ég felé magasodó hegyóriással birokra kelhetnek az orkánok: legfeljebb a száraz ágait tördelik le s a külső lombját tépázzák meg kissé; legfeljebb néhány marok port, vagy szétmálló kődarabot söpörhetnek le róla. Magában a törzsben kárt nem tehetnek; magát a hegyet megingatni nem tudják. Mert az Isten birodalma „megáll örökké“. „Keresztyének hát bízzatok . . .“ (Dt. én. 265, 4).

„E világon nyomoruságtok lészen“.

Dániel 12, 1—4. Szenth. u. 22. vas. (november 17.)

1. „Nyomorúságos idő lesz, amilyen nem volt mindezideig“. A végső időkről mondja a próféta. De nem áll-e a mi korunkról is? Tele van a világ nyomorúsággal, panasszal; kevés oly szörnyű időt ismer a történelem, mint amilyent átéltünk s amilyen ránk szakadt. De azt tartja egy angol közmondás: „Mikor legsötétebb az éjszaka, akkor van legközelebb a hajnal“; magyar: „Ahol legnagyobb a szükség, legközelebb a segítség“. Ez teljesül be Izráelen is: „Abban az időben felkél Mihály a nagy fejedelem, ki a te néped fiaiért áll“. Isten nem hagyta el az Ő népét soha. Válságos, nehéz időkben mindig támasztott neki szabadítókat, vezéreket:

az egyptomi szolgaság idején Mózest; később Deborát, Gedeont, Dávidot; a babiloni fogságból hazavezető Ezsdrást, az új honalapítót.

Az Ő ügyének: a keresztyénségnek, protestantizmusnak védelmében ott látjuk Nagy Konstantint, Justinianust, Nagy Károlyt, Gusztáv Adolfot; a magyarok közül az erdélyi „nagy fejedelmeket": Bocskait, Bethlent, Rákóczi Györgyöt. Mind „nyomorúságos időkben" keltek fel, hogy az Ő szabadításának, segítségének eszközeivé legyenek. Mert Isten ha kísért, próbál is, a kísértéssel a kimenekedést is mindig megadja (I. Kor. 10, 13). Megadta eddig; meg fogja adni most is, ebből a mi „nyomorúságunkból" is.

2. „És abban az időben felszabadul a te néped, aki csak beírva találtatik". Ott fenn, az Élet könyvében. S kiknek a neve van beírva? Zsid. 12, 22—24; röviden tehát: akik Krisztushoz járultak; Őt fogadják el Közbenjárójuknak, Megváltójuknak. Jézus nélkül nincs „beiratás", következésképen nincs „szabadulás" sem. Míg aki Jézussal és Jézusban él, az: szabad. Szabadnak érzi magát; s tud örvendezni még a nyomorúságban, akár még a börtönben is. Pál, mint az Élet könyvébe beiratott — római fogságából írta a Filippibeliekhez aggódástól óvó, örömre buzdító gyönyörű sorait (4, 3—7). Hogy ma oly sokan panaszkodnak, oly nehéznek, elviselhetetlennek érzik terheiket s nem találnak semmiben örömöt, annak az az oka, hogy a nevük nincsenek beírva a mennyben (Luk. 10, 17). Vissza a Krisztushoz s több lesz az erő a kereszt hordozásához és több lesz az öröm szenvedéseink között.

Az Élet könyvébe beírottaknak igazi örvendezése és szabadulása azonban majd a „végső időkben", Krisztusnak újra való eljövetelével fog bekövetkezni. Akkor: Jelen. 21, 4. Ő lesz az a „nagy fejedelem", akinek lába elé vettetnek mindenek; Ő lesz, aki a Dániel által bezárt és lepecsételt könyvet megnyitja (Jelen. 6—8. rész); aki övéit a „nagy nyomorúságból" kiviszi, ruháikat a saját vérében megfehéríti (Jel. 7, 14) s a Bárány menyegzőjének részeseivé teszi.

3. Akkor: 2. vers. Az ember sorsa, élete a földbe való temetéssel nem ér véget. A koporsó és sír csak háló kamrája a testnek; a halál csak aluvás, álom (Dtul. én. 556, 1). Már az Ószövetség kegyeseinél is találkozunk ezzel a gondolattal: I. Móz. 47, 30; V. Móz. 31, 16; II. Sám. 7, 12; még inkább az Újszövetségben: Máté 9, 24; Ján. 11, 11; Csel. 7, 60; Pál: I. Kor. 15, 6; 20; I. Thessz. 4, 13—14. Egyfelől boldog vigasztalás, másfelől félelmetes, döbbenetes intelem is! Vigasztalás a hivőre: Ne rettegj a haláltól, nem megsemmisülés az; ne sirasd reménytelenül Krisztusban elhunyt kedveseidet: a szomorú válásra lesz majd örvendetes viszontlátás. De félelmetes, megrázó figyelmeztetés a hitetlenre: Ne gondold, hogy a halállal és a halálban mindennek vége; a magábaszállás perceiben lelkiismereted is tiltakozik ellene (Ezs. 66, 24; Márk 9, 44). A vallásgúnyoló, istentagadó Voltaire rettegése: halálos ágyán lelkiismerete gyötri, kínozza; orvosának vagyona felét ígéri, ha életét fél évvel meghosszabbítja. Mikor megtudja, hogy nem lehet, kétségbeesetten sikolt fel: „Akkor elvesztem".

El bizony! Mert míg az álomból felserkenők közül némelyek örökéletre mennek (Máté 25, 34), némelyek pedig gyalázatra és örökkévaló utálatosságra (Máté 25, 41). Most még előttünk a választási lehetőség. Jobbra, vagy balra! Krisztus mellett, Krisztus jobbján élet és üdvösség vár; a Tőle elfordultak, majd a baljára állítottak sorsa kárhozat.

4. Az ébredést követő életben: 3. vers. Az Istennel való közösségben nincs éjszaka; és az üdvözülteknek nem lesz szükségük szövétnekre és napvilágra: maguk fénylenek, mert az Úr Isten világosítja meg őket (Jel. 22, 5). A róluk visszaverődő isteni fény s a homlokukra írt Isten-névnek (Jel. 22, 4) a tündöklése, ragyogása olyanokká teszi őket, „miként a csil-

lagok". — Mindenki számára kész ez a dicsőség. Te is hivatva vagy arra, hogy abban az új Jeruzsálemben fényt sugárzó csillag légy. A feltétele kettős: magadra nézve: az „értelem", vagyis „a gonosztól való eltávozás" (Jób 28, 28), a másokhoz való viszonyban pedig: másoknak az igazságra való vivése, vezetése.

„Micsoda az igazság?" — kérded talán Pilátussal (Ján. 18, 38). A világ ezer meg ezer, sokszor egymásnak teljesen ellentmondó feleletet ad erre a kérdésre. Jézus adja meg az egyedül helyes választ: „Én vagyok az Igazság" (Ján. 14, 6). Az embereket erre az igazságra, Jézushoz vezetni nemcsak a lelkitanítók feladata; a tied is. Légy családodnak, házadnépének, környezetednek napkeleti csillaga, mely Jézushoz vezeti őket: hogy csillag lehess egykor Isten királyi széke előtt „örökkön örökké".

„Hozd vissza a mi foglyainkat!"

Zsolt. 126. Szenth. u. 23. vas. (november 24.)

1. A Zsoltár a 70 éves babiloni fogságból szabadultak örömének és hálájának ad hangot. Nabukodonozor mintegy 15 ezer zsidót deportált Jeruzsálemből és környékéről. Az akkori időkhöz és viszonyokhoz képest nagy szám. „Minden esetre a nép színe-java: maga a király, főhivatalnokai, tisztjei, katonái, papjai, kézművesek és kereskedők egész serege". Gazdasági és politikai tekintetben nem volt nyomasztó a helyzetük. Nagyobb közösségekben, a saját közigazgatásuk alatt éltek. De mégis csak — fogság volt, amibe különösen vallásilag nem tudtak, nem akartak beletörődni. A lelkek tele voltak nyugtalansággal, keserűséggel, bosszúvággyal; ajkukon elnémult az ének: hárfáikat a Kédár menti füzfákra aggatták (Zsolt. 137, 2). Mikor aztán Cirusz megengedte nekik a hazatérést, hogy csapott fel az öröm lángja. Önkívületi mámoros elragadtatásukban nem ismertek egymásra; alvajáróknak tetszettek. Még évek multán is hogy ujjongott fel a visszaemlékezésben ajkaikon a lelkesült öröm és boldogság: 1—2. vers.

Mi különösen bele tudjuk ma élni magunkat ebbe a lelki állapotba. A mi szívünk is tele van imádsággal, epedő vággyal, féltő aggodalommal fogságban levő kedveseinkért. Izráel népe nem sóvárgott jobban a szabadulás után, mint amilyen szívszorongva, türelmetlenül várjuk mi foglyaink érkezését. Mikor aztán jön a hír, hogy útban van, közeledik már, akit várunk; s nyílik az ajtó és belép rajt kedvesünk, nem úgy van-e, mint Petőfi írja: „A kis szobába toppanék, Repült felém anyám S én csüngtem ajkán szótlanul, Mint gyümölcs a fán". Majd az egymás karjába omlás néma meghatottságát felváltja a szó, a kérdések sokasága. A száj megtelik nevetéssel, a nyelv vigadozással. Nem olyan-e ez, mint valami szép álom, amelyből szinte attól fél az ember, hogy felébred; s vége.

2. „Mikor az Úr visszahozta Sionnak foglyait". Az Úr! A zsoltáríró Istennek tulajdonítja a szabadulást. Az engedélyt megadó Cirusz s a hazatérést vezető Ezsdrás csak eszközök Isten kezében. Az események mögött, mint intéző, mozgató, cselekvő hatalom: mindig az Úr áll. Oly rendkívüli csodálatos, ami velük történt, hogy még a pogányok is egy világ feletti, emberi képességet meghaladó erőt látnak abban: „Hatalmasan cselekedett ezekkel az Úr!" Az énekköltő átveszi tőlük a szót s refrénszerűen ismétli: „Hatalmasan . . ."

Hát te megláttad-e szívedre ölelt kedvesednek a visszatérésében Istennek a jóságát, kegyelmét? S általában életed eseményeiben felismered-e Istennek ujját? S ebben a felismerésben: ha öröm ér, adsz-e neki hálát; ha kereszt nehezül vállaidra, tudsz-e megnyugodni végzésén?!

3. De a zsoltáros vigadozása egyszerre megtorpan. Hiszen a foglyoknak egy része még ott maradt. A rájuk való gondolásban az örömének ajkán könyörgéssé, imádsággá válik: „Hozd vissza a mi foglyainkat, mint a patakokat a déli földön“. Ez a mi imádságunk is. Ha talán már visszakaptad szerettedet, a boldogságban gondolj azokra is, akik még fogságban sínylődnek. Hiszen Isten gyermekei egy közösséget képeznek. Érzed-e ezt a közösséget a távollevőkkel, az értük aggódókkal; s általában mindenben? Ha boldog vagy, kitárul-e karod a szerencsétlenek felé; ha megvan a mindennapi kenyered, jut-e abból egy falat a szükölködőknek is? Vagy legalább tudsz-e részvéttel, vigasztaló szóval közeledni hozzá; s imádkozni érette.

4. A babiloni fogságnál van egy sokkal súlyosabb, rettenetesebb fogság: a bűnnek fogsága. S ha nehéz a rab sorsa, élete közönséges értelemben is, még nehezebb a bűn rabságában szenvedőé Nehezebb és szörnyűbb azért is, mert ez mindenkire kiterjedő; általános. Ott Babilonban egy maroknyi nép szenvedett fogságot; a mi fiaink közül pár százezeren vannak idegen fogságban: de a bűn rabsága alatt az egész emberiség nyög. Mennyi panaszt, sóhajt váltott ki a szívekből s mennyi keserű könnyet fakasztott a szemekből ez a rabság! Milyen esennen jajdul fel súlyos igája alatt Pál apostol is: Róm. 7, 24.

Kicsoda? Az, aki Sionnak foglyait visszahozta: az Úr. Egyszülött Szent Fiában Ő adott nekünk Szabadítót. E felett örvendezni több okunk van, mint Izáelnek a babiloni fogságból való visszatérésen; s erről a Jézus által a bűn rabságából való szabadulásról több joggal mondhatjuk el: „Hatalmasan cselekedett velünk az Úr, azért örvendezünk“. — De mivel a bűn még mindig uralkodik, még mindig nyögünk rabságában: a hála mellett, mellyel a multba tekintve Krisztus értünk történt váltsághalálának örvendezünk, egyúttal továbbra is könyörögnünk kell szabadításért: „Hozd vissza a mi foglyainkat . . .“ Erre a könyörgésre meghallgatásként felel a jövő héttel ránk köszöntő ádvent, mely azt hirdeti, hogy Jézus újra, meg újra jön hozzánk megváltani, fogságunkból megszabadítani. A végleges és teljes szabadulás azonban majd ottfenn fog bekövetkezni: ahol minden mi siralmunk örömre fordul s könnyhullatással való magvetésünket víg aratás váltja fel: 5—6. vers; Dtul. én. 263, 5—7.

„A nappal elközelgett“.

dec. 1.

Róm. 13, 11—14. Ádvent I. vas. (november 24.)

1. „Az éjszaka elmult“. A pogányságnak, lelki világnak az éjszakája, melynek sötétségében oly sokáig botorkált az emberiség. Ezt az éjszakát az áldozati tüzek nem tudiák bevilágítani. Sötétségében Izráel egén ha fel is gyúlt egy-egy fény az Isten lelkétől ihletett próféták személyében, csak kialudt újra s utána annál sötétebbnek, ijesztőbbnek tünt fel az éj. A világosságot szomjazó, szegény lelkek türelmetlenül ostromolták kérdéseikkel az őrállókat: „Vigyázó meddig még az éjszaka, meddig még az éj?“ (Ezs. 21, 11). A tépelődő, önemésztő kérdésekre felel Jézusra mutatva az ádventi híradás: 12/a vers.

„A nappal elközelgett“. A betegnek mindig könnyebbülést jelent a derengő hajnal; a rabnak börtöne ajtajának nyilása s a rajta beszürődő fénysugár. Beteg és rab volt a lélek: a bűnnek a betege, az ördögnek a rabja. Betegségére gyógyulást, rabságából szabadulást a Krisztusban megjelent nappal hozott.

2. „Ideje már az álomból felserkennünk“. Olyan ez a felhívás, mint az ébresztő óra berregése. Talán kellemetlen a fülnek, de szükséges. Aki ébresztő óráját beállítja egy bizonyos időre, bizonyára az sem szívesen

hallja a riasztását, de tudja, hogy engedelmeskednie kell annak; különben mulasztást követ el, lekésik. Az ádvent is a halogatástól, késedelemtől akar óvni. Új kegyelmi év virradt reánk; ki tudja, nem az utolsó-e: azért nem szabad késlekednünk. Fel az álomból! Napközben csak a beteg fekszik és a lusta hever. Betegségünkre Jézusnál az orvosság; a lustaságot, restséget meg az írás keményen ostorozza: Pél. 6, 9—11; Róm. 12, 11; Zsid. 6, 12. Nincs tehát mentség!

Nem elég azonban ámmel-ámmal feltápászkodni; az apostol „felserkenést" sürget. Igaza van. Ki ne tapasztalta volna, hogy sokkal nehezebb a felkelés, ha az ébredés után az ember egyideig még nyujtózkodik, szunyókál, mintha azonnal talpra szökken. A keresztyénségben, a lelki élet terén meg éppenséggel nincs helye a halogatásnak, tétovázásnak. — Sőt a felkelés sem elég: követnie kell azt a „járásnak". A keresztyénség nem nyugalmi állapot; a keresztyén élet nem tűri az ölbetett kezeket: hanem aktivitást, cselekvést, fáradhatatlan munkát követel. Az ébredés, mit az ádvent sürget s amit a gyülekezeteinkben mindenfelé folyó evangélizációk végeznek, csak akkor lesz áldásos és eredményes, ha nem merül ki puszta hangulatban, lelki ellágyulásban; sőt még a lelkek megrázásában sem: hanem tettek követik.

3. E tettek közt „a sötétség cselekedeteinek elvetését" említi mindenekelőtt az apostol. Ezek között három főcsoportot sorol fel: dobzódás és részegség, bujálkodás és feslettség, versengés és irigység.

A dobzódástól és részegségtől Jézus is óva inti övéit (Luk. 21, 34). Mert az megnehezíti a szívet; koldusbotra juttat sok családot; feldúlja a házi békét; testileg-lelkileg tönkre teszi az embert. — A feslettség és paráznaság meg valóságos rákfenéje korunknak. Soha oly szemérmetlenül, kihivóan nem viselkedett, mint manapság. Sokan áruba bocsátják a becsületet, tisztességet. Feledik, hogy testük a Szentlélek temploma (I. Kor. 6, 19); következésképen a test megszeplősítése nem kisebb bűn, mint egy templom megszentségtelenítése. Kerüld a rosszra kísértő alkalmakat; őrizkedj a tisztátalan beszédektől; irtsd ki lelkedből még az illetlen gondolatokat is. — A versengés és irigység nem kevésbbé általános bűn. A versengés, civódás befészkeli magát a családokba, a társadalmi s állami életbe. Az irigység viszi az embereket egymás feljelentésére, az egymás elleni vádaskodásokra . . . A sötétségnek „a test kívánságait tápláló" ezen és ezekhez hasonló cselekedeteiről mondja az apostol, hogy „akik ilyeneket cselekesznek, Isten országának örökösei nem lesznek" (Gal. 5, 21).

4. A tagadó felsorolás után arra mutat rá Pál, hogy a Krisztusban ránk virradó nappal mit kíván tőlünk. „Öltözzétek fel a világosság fegyvereit". Fegyverekről beszél. Mert a keresztyén ember élete folytonos harc, küzdelem. Harc, a mi „ős ellenségünk": a bűn, az ördög ellen, aki támadásait az új egyházi esztendőben is megújítja ellenünk. Hogy támadásait visszaverhessük, fegyverekre van szükségünk. A fel nem szerelt, fegyver nélküli sereg vereséget szenved; elbukik. Pedig „jaj a legyőzötteknek!" De nekünk meghátrálnunk nem szabad; nekünk győznünk kell! „Öltözzétek fel azért az Istennek minden fegyverét" (Efez. 6, 11): a hitnek pajzsát, az idvesség sisakját és a Léleknek kardját. Nem mindennapi, nem közönséges fegyverek ezek; a „világosság" fegyvereinek mondja az apostol. Igen, mert amazokkal ellentétben nem sötét gyászt, nyomort, könnyet eredményeznek, hanem életet, üdvösséget; mert a sötétség fejedelme csak a világosság elől futamodik meg.

De a fegyver magában véve nem elég; jó vezérre is szükség van. Jézus ez. Ő legyőzte a sátánt (Máté 4, 1—11), az Ő vezérlete alatt mi is győzelmet aratunk. Azért „öltözzétek fel a Krisztust!" Krisztussal kezdjük meg az új egyházi évet; Krisztussal induljunk a harcba; hogy Vele győztesen érhessünk a célba.

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ PÜSPÖKI KARÁNAK KÖRLEVELE.

Az Úr Jézus Krisztusnak kegyelme, az Istennek szeretete és a Szentléleknek közössége mindnyájatokkal!

Szeretett Munkatársaink!

99/XV/1945—46. szám. A püspöki kar elhatározása alapján tudatom, hogy az 1946/47. egyházi esztendőben az óegyházi perikoparendszert tesszük kötelezővé. Délelőtt az igehirdetés az óegyházi epistola alapján történjék, az oltárnál az óegyházi evangélium olvastassék fel, s ugyanazon igékről szóljon a délutáni igehirdetés Isten áldása nyugodjék meg egyházunk igehirdető szolgálatán, igehirdetőkön és igehallgatókon, hogy szívben, életben, családokban és gyülekezetekben növekedjék Krisztus.

90/XV/1945—46. szám. A VKM. f. évi október hó 5.-én kelt 114.073/1946. IV. számú rendelkezését magamévá téve közlöm, hogy az 1930. évi VII. t.-c. alapján fizetendő, jelenleg 2 forintban megállapított iskolai beiratási díj 50%-át — a 4%-os kezelési díj levonása után — a Protestáns Tanítói Internátusok Alapja javára tartoznak iskoláink befizetni. A befizetés a Protestáns Tanítói Internátusok Alapja címén vezetett 189.696. számú csekkszámlára történjék.

Sajnálattal állapítom meg egyszersmind, hogy iskoláink ezen kötelezettségüknek csak szórványosan tettek eleget.

91/XV/1945—46. szám. A népiskolai tankönyvek tárgyában adott közlésem kiegészítéseképen tudatom, hogy a Franklin Társulat igazgatóságától vett értesítés szerint hajlandó az új tantervnek megfelelően átdolgozott tankönyvsorozat kiadására s azt a lehető legrövidebb időn belül megjelentetni. A tankönyvek átdolgozását Somogyi Béla szerkesztő nagyrészt elvégezte, úgy hogy a tankönyvek engedélyezése céljából az egyetemes egyházhoz és a VKM-hez felterjeszti. Mivel a tankönyvsorozat azonnali megjelenése nem várható, másfelől iskoláink tankönyvek nélkül nem munkálkodhatnak, az egyházi főhatóság hozzájárult állami, vagy református iskolákban engedélyezett tankönyvek ideiglenes bevezetéséhez.

92/XV/1945—46. szám. A VKM. f. évi szeptember hó 30.-án kelt 113.887/1946. XII. a. ü. o. számú leiratával közli, hogy a magyar honvédelmi miniszter a polgári foglalkozásban való meghagyás eddigi rendszerét megszüntette, miután az erősen csökkentett létszámú honvédség kiegészítésére csak a legfiatalabb évfolyambeli besorozott állításköteleseket óhajtja igénybe venni. Ezzel kapcsolatban felhívja a figyelmet az 5170/1946. M. E. számú rendeletre a katonai szolgálattal kapcsolatos kedvezmények és mentességek szabályozása tárgyában.

Utalok a honvédelmi miniszter f. évi augusztus hó 16.-án kelt 20.100/946. Eln. közig. H. M. számú rendeletének 4. §-ára, mely szerint „papjelölti kedvezményben az részesíthető, aki a sorozás időpontjában valamely bevett, vagy törvényesen elismert vallásfelekezetnek papjelöltje". Igényjogosultnak tekinti a törvény a hazai teológiai tanintézetben hittudományi tanulmányokat folytató teológai hallgatókat, akik ezt püspökük által kiállított bizonyítvánnyal igazolják, valamint az egyház azon lelkészeit, akik a püspök által kiállított bizonyítvánnyal lelkészi, vagy papjellegű tanári alkalmazásukat bizonyítják. A bizonyítvány hozzám terjesztendő.

93/XV/1945—46. szám. A VKM. f. évi október hó 1.-én kelt 92.718/946. III. ü. o. számú rendelkzése alapján felhívom iskoláink vezetőségét, tanáraít és tanítóit, hogy a tanulóifjúságban ébresszenek tiszteletet és megbecsülést a háború áldozatai iránt.

A miniszteri leirat helyesen megállapítja, hogy „önmagát értékeli az

Evangélikus Lelkészi Hivatal

Nagyvárad

HIVATALBÓL
PORTÓKÖTELES

Szolnok megye

a nép, amely a tisztelet, részvét és a megbecsülés érzésével jutalmazza a háború halottait és a háború legnagyobb áldozathordozóit: a rokkantakat, a hadiárvákat és azokat, akik legközelebbi hozzátartozóikat veszítették el. A mi társadalmunknak is emberi részvéttel kell adóznia azoknak, akik a céltalan küzdelemben a legtöbbet vesztették, az életet, vagy a testi épséget, más esetekben pedig hozzátartozóikat. Országunk mai elesettségében különösen fontos, hogy a társadalom törölje le azokat a könnyeket, amelyeket a szenvedők hullatnak. Ezt várják tőlünk a hősi halottak, kik talán jeltelen, gondozatlan sírhantok alatt alusszák örök álmukat, ezt várják tőlünk az áldozatos élet hordozói a rokkantak, a hadiárvák, a kötelességteljesítés áldozatai és azok, akik hozzátartozóikat gyászolják. Nemzetünk jövőjének hordozója, a magyar tanulóifjúság sem lehet érdektelen a háború martirjaival szemben.

A háború halottai és az áldozatos élet eme hordozói iránti tisztelet ápolására különösen a beszélgetés, a szabad beszélgetési és mindennapi kérdések óráit, valamint a kirándulásokat kell felhasználni, de ki kell térni erre a nevelésre valamennyi tantárgy keretében, ahol erre a tárgy természete és anyaga lehetőséget biztosít."

Azon reménységemnek adok kifejezést, hogy iskoláink ezen szivbeli és lelkiismeretbeli nevelő feladatuknak lelkiismeretesen eleget tesznek.

94/XV/1945—46. szám. A pénzügyminiszter úr 9300/1946. P. M. számú rendelete alapján tudatom, hogy az 1946. november 1.-én esedékes illetményeket a Központi Illetményhivatal csak akkor számfejtheti, ha a fizető helyett legkésőbb f. évi október hó 15.-ig beküldik a Magyar Államnyomdában beszerezhető fizetési jegyzéket, melyet az esedékes illetményekről szabályszerűen kiállítottak.

Felhívom tehát iskoláinkat, hogy a szükséges nyomtatványokat az államnyomda nyomtatványtárából (Budapest I., Országház-u. 3.) haladéktalanul beszerezzék. A nagyalakú fizetési jegyzék 42 alkalmazotthoz, raktári száma 562, középnagyságú 8 alkalmazotthoz, raktári száma 561, kisalakú 3 alkalmazotthoz, raktári száma 560. A nyomtatványokat utánvéttel kell megrendelni. A borítékon feltüntetendő: „nyomtatványigénylés". A pénzügyminiszter rendelete szerint a határidőn túl érkező bejelentések csak késedelemmel lesznek elintézhetők.

Midőn ezen rendelkezésre iskoláink vezetőinek figyelmét felhívom, egyszersmind jelzem, hogy hivatalos rendelkezés közvetlenül nem érkezett az egyházi főhatósághoz.

100/XV/1945—46. szám. Megjelent vallástani tankönyvpótló jegyzetek. Virág Jenő: Isten országa. Általános iskolák VI. (középiskolák II.) osztály számára. Ára: 2 Ft. Megrendelhető a Harangszó könyvkereskedésében Győrben.

Az Úr békessége legyen veletek!

Budapest, 1946. évi október 23-án.

D. KAPI BÉLA s. k.
a dunántúli egyházkerület püspöke.

ORDASS LAJOS s. k.
a bányai egyházkerület püspöke.

Dr. CSENGŐDY LAJOS
a dunáninneni egyházker. püspökh.

MARCSEK JÁNOS s. k.
a tiszai egyházker. püspökh.

Felelős kiadó: **Molitórisz János** esperes **Celldömölk,** Vas megye.

Baross-nyomda: Koncz József, (Harangszó nyomdája), Győr, Andrássy-út 24.

EVANGÉLIKUS

LELKIPÁSZTOR

KÖRLEVÉL

1946. december

A Lelkipásztor Körlevél ára 2 Frt. Sürgős beküldését kérjük Püspöki Hivatal Győr címre.

Meditációk.

Írta: *Kiss Samu.*

„A mi tanulságunkra irattak meg“

Róm. 15, 4—13. Ádvent II. vas. (december 8.)

„Amelyek régen megírattak, a mi tanulságunkra írattak meg“. Tehát az Írás a Biblia tankönyv; és pedig valamennyi között a legmegbízhatóbb. A tankönyveknek a megállapításai s tanulságai az egyes korok szerint változnak. Amire az egyik nemzedék esküdött, igazságnak vallott, azt a másik cáfolja, elveti. A Biblia olyan tankönyv, amelynek igazságai elévülhetetlenek. Próbálták ezeket is kikezdeni, hitelüket lerontani; de az idő mindannyiszor bizonyságot tett örökké megálló igazságai mellett. (Zsolt. 33, 4.)

1. S mire tanít az Írás; micsoda tanulságot meríthetünk belőle? Az apostol szerint mindenekelőtt is „vigasztalást“. Magát a Szentírás alanyát és tárgyát: az Istent is, a béketűrés és vigasztalás Istenének“ mondja. S valóban! Izráel egész története Isten türelmének a szakadatlan láncolata. Tűrte népének tengersok bűnét, bálványozását; s midőn a Tőle való elfordulás miatt reászakadt a bűn átka, a nyomorúság, nem szünt meg vigasztalni. Már az Édenből kiűzött Ádámnak vígasztaló ígéretet tesz (I Móz 3, 15). Az eljövendő Messiásra vonatkozó minden ígérete egy-egy vígasztalás. Prófétáinak egyenesen azt a megbízatást adja: „Vígasztaljátok, vigasztaljátok népemet“ (Ezs. 40, 1.). Az atyáknak tett vígasztaló ígéretét „megerősítette“ s valóra váltotta az Ő egyszülött Fiának elküldésében, akiben a pogányokkal szemben is Benne való „reménységük“ betöltésével: örömre és hálára késztő „irgalmasságát“ bizonyította meg (9—12. v.).

Hogyne nyujtana nekünk az Írás vígasztalást. Hiszen ami abban Izrael népére s a pogányokra nézve ígéret és reménység volt, reánk nézve tény és valóság már. Azért ha bánat ér, gond gyötör és kétség kínoz, kezembe veszem a Szentkönyvet s az Írások tanulságán megvígasztalódik, megnyugszik a lelkem: mert minden lapja azt hírdeti, hogy Isten a Benne bízókat el nem hagyja (Dtúj. én. 397, 1). S e könyvvel kezemben fesúj-tottságomban is bizakodva tör fel lelkemből a zsoltáros vallomása: 23, 4. Ha Dávid az Úr vesszejében és botjában is megérezte a vígasztalást, menynyivel inkább mi az ádventben. Isten a legdrágábbat adta és adja Krisztusban nekünk: bajainkban Vígasztalót, bűneinkből Szabadítót. S ha a lélek szabad, ha a bűn, e legnagyobb ellenségünk ereje megtörve: nem könnyebb-e a testi szenvedés? S ha Jézus mellettünk az Ő keresztjével és keresztjét besugárzó glóriával, nem válik-e elviselhetőbbé a mi kereszt-

tünk is; s a Vele való közösségben nem találunk-e vígasztalást abban, hogy Róm. 8, 17/b—18.

2 De Istennek a kegyelme, mely az írások vígasztalásában nyilvánul s az Ő Fiának elküldésében lett teljessé, viszont reánk is komoly kötelezettséget ró: 5, 7 v. — A római gyülekezet zsidó és pogány keresztyénekből állott, akik között főleg étkezés tekintetében — mit szabad, mit nem szabad enni? — nézet eltérések, ellentétek voltak, melyek egymás kárhoztatásáig s megvetéséig fajultak (14, 3, 10.). Az apostolnak fáj ez a széthúzás: azért inti őket a Krisztus példájával „egymás iránt ugyanazon indulatra s egymásnak a befogadására".

Mi közöttünk szintén sok a viszály, marakodás, pártoskodás. Megtaláljuk minden közösségben: a családban, egyházban, társadalomban s az állami életben; népek és nemzetek között. Ennek a mi korunknak is oda kell állítani követendő példaképül Krisztust, aki „befogadott minket az Isten dicsőségére". Az ádvent különösen is elénk tárja Krisztusnak ezt a mindenkit magához ölelő nagy szeretetét: ott hagyta dicsősége színhelyét, hogy nekünk Isten dicsőségét megszerezze; „szolgája lett a körülmetélkedésnek", hogy bennünket a szolgaságtól megváltson s Isten gyermekeivé tegyen. Egész élete a megbocsátó, önfeláldozó mások javát munkáló szeretet megnyilatkozása volt. Ha követőinek tartjuk magunkat s a nevéről neveztetünk, nem kell-e nekünk is így cselekednünk?!

3. A testvéri szeretetben összeforrva tudjuk aztán „egy szívvel, egy szájjal dicsőíteni Istent". Felebaráti szeretetközösség nélkül nincs, nem lehet istentiszteleti, hitbeli közösség: I. Ján. 4, 20. Ha egymásban felismerjük a testvért, akkor és azzal teszünk bizonyságot arról, hogy Isten gyermekei vagyunk s akkor vallhatjuk joggal Istent „Krisztus Atyjának" s Általa a mi Atyánknak is.

„Ad maiorem Dei gloriam". Isten dicsőségét kell nekünk szüntelenül a szemünk előtt tartanunk: mert életünk feladata s célja abban teljesedik ki. Maga Jézus is az Isten dicsőítésében látta hivatását (Ján. 17, 4). Sőt mai szentleckénk szavaival: még a pogányok is „dicsőítik, dícsérik és magasztalják az Istent; s dícséretet énekelnek az Ő nevének" Pogányabbak akarnánk mi lenni a pogányoknál? Mi, akik Istennek annyi jóságát tapasztaltuk meg s akiknek életébe az ádventtel, egyszülött Fiának elküldésével szinte kézzelfoghatóan nyul bele, hozzánk való „irgalmasságának" a megpecsételése és bizonyságaképen!?

4. Az egymás iránt való ugyanazon indulatnak s az Isten dicsőítésének az eredménye lesz „az öröm és békesség". Ki vonná kétségbe, hogy mennyivel több lenne itt az öröm s szebb boldogabb az élet, ha krisztusi szeretet uralkodnék az emberek között? S mennyivel nagyobb lenne a békénk, lelkünk békessége, ha Istent igazán és szívből dicsőítenénk s e dicsőítésben, felismerve Benne Krisztusnak az Atyját és a mi Atyánkat: megtudnánk nyugodni gyermeki hittel minden végzésén?!

Pedig még ez nem is minden. Az örömhöz és békességhez járul „a reménységben való bővölködés a Szentlélek ereje által". Az a reménység, mely oly „drága kincse a földi embernek" (Arany): mert az élet sivatag pusztaságain az fakaszt számára zöldelő oázist; az emeli fel a lankadót, bátorítja s biztatja a csüggedőt. — A legboldogítóbb eredménye s legnagyobb áldása azonban mégis az, hogy reménységgel nézhetünk a jövőbe s „felemelt fejjel" tekinthetünk „ama nap" amaz utolsó ádvent elé: abban a meggyőződésben, hogy az nem „dies irae" nem a haragnak napja lesz ránk nézve; hanem „váltságunk elközelgetése" (Luk. 21, 28.)

Az ítélet mérlegén.

I. Kor. 4, 1—5. Ádvent III. vas. (december 15.)

Jézus nemcsak a múltban, testben jött el e földre; s nemcsak ítélni jön majd élőket és holtakat: hanem ma is jön áldandóan az Igében és Szentségekben hozzánk. „Isten titkainak" mondja ezeket az apostol s magát mint Krisztusszolgáját e titkok „sáfárának" Igen, isteni szent és magasztos titok az evangéliom (Efez. 6, 19.) és a Szakramentom: mert lényege és tartalma kézzel meg nem fogható emberi ésszel fel nem érhető; mert Jézusnak velük való összeforrása s bennük és általuk való eljövetele olyan titokzatos, csodálatos. E titoknak a sáfára lenni nagy kitüntetés, de súlyos felelősség is. Érzi, tudja ezt Pál; s mint ilyent állítja magát az ítélet mérlegére.

1. 3/a v. — Korintusban nem csak Pál hirdette az Igét, hanem Apollós és Kéfás-Péter is. Ez igehirdetők körül a hívek külön pártokká csoportosultak. Különösen Apollós ékesszólású igehirdetésétől voltak sokan elragadtatva s mellette Pált igyekeztek háttérbe szorítani, kisebbíteni. Erre mondja, hogy ő az emberek ítéletével nem törődik. Nem mintha semmibe sem venné azt. Hiszen egy közhivatalban, vagy magasabb polcon állóra nem mindegy, hogy mi a népfelfogás róla: mert munkájának az eredménye, sikere függ a feléje irányuló tisztelettől, bizalomtól. Maga Jézus is megtudakolja tanítványaitól, hogy mit tartanak felőle az emberek (Máté 16, 13.)? Pál sem veti meg; csak „csekély dolog rá nézve". Mert nagyon jól tudja, saját magán tapasztalta (Csel. 14. r.), hogy az emberek felfogása, a népkegy milyen változó, ingatag. Akit ma a vállaira emel, holnap kész a porba tiporni; akit ma égig magasztal, holnap hajlandó megkövezni; akit ma hozsannával fogad, holnap talán már keresztre feszíti.

A közfelfogásnak ezt a megbízhatatlanságát különösen látjuk napjainkban. Soha oly ellentétekben nem csapongtak a vélekedések; soha oly szélsőséges irányzatoknak nem hódoltak az emberek. Tegnap: — ma. Sőt szemeink előtt is: akit az egyik csoport ünnepel, a másik sárral dobálja. Azért ne engedd elhatározásaidban és tetteidben a világ ítéletétől befolyásoltatni s vezettetni magadat. Nem szükséges megvetned, de még kevésbbé szabad behódolnod előtte. A népszerűséget keresők csalódnak a legtöbbet. Ha nem ülsz fel a világ tömjénezésének, kárhoztatásától is könnyebben függetlenítheted magadat. De míg az emberek ítéletét veled szemben s rád nézve a kellő értékére szállítod le, vigyázz, hogy magad se vedd fel a szélkakas szerepét. Ne forgasd a különböző irányú szelek szerint a köpenyegedet (Efez 4, 14.). Ne úszál az árral; az ár felkavar szennyet, piszkot: aki hullámaiba veti magát, abból a sárból, szennyből reá is ragad. Légy nézeteidben, cselekedeteidben határozott, gerinces, szilárd; „Légy férfi, Legyen elved, hited És azt kimondd, ha mindjárt Véreddel fizeted" (Petőfi).

2. A világ ítéleténél elfogadhatóbb a lelkiismeret ítélete. Fölébe helyezi az apostol is: „sőt magam sem ítélem meg magamat". Igazságosabb biró ez amannál: mert a világ látszat szerint ítél; ez Isten örök parancsa szerint. A világ az okozatot, az eredményt nézi csak; ez ítéletmondásában az indítóokot is vizsgálja. Éppen ezért míg a világ magasztal, dicsér, hizeleg, az ember befelé tekintve hányszor kénytelen lelkiismeretének a szavát hallva, önmaga előtt szégyenkezni. A világot lekenyerezheted, megvesztegetheted; a lelkiismeretet már sokkal nehezebb befolyásolni — De van, aki megpróbálja s van, akinek talán sikerül is. Akad fásult, letompított érzésű lelkiismeret; sőt alvó lelkiismeret is van. Vannak emberek, az u. n. fakírok, akik éles szegekkel kirakott ágyon érzéketlenül tudnak pihenni;

épígy vannak emberek, akik a bűn tövises párnáján nyugodtan alusznak, szúrásait nem érzik: mert a lelkiismeretük hallgat, elnémult.

Pál nem ezek közé tartozik. Ha valaki, ő igazán és mélyen érzi gyarló, esendő, bűnös voltát (Róm. 7, 24; Gal. 2, 17; I Tim. 1, 15.). Amikor most mégis mint az Isten titkainak a sáfára tekint az Ige tükrébe s azt mondja: „semmit sem tudok magamra", — ezzel azt akarja mondani, hogy sáfárságában mindig a legjobb meggyőződése szerint cselekedett s lelkiismeretének az ítélőszéke előtt tisztán áll: mert hűtlenséggel az nem vádolja. Ha csak egy makulányi folt esnék is a hűségén, az ő szeme, az ő éber lelkiismerete felfedezné azt. De nem; nincs. A lelkiismerete nyugodt; mégsem tartja azt csalhatatlannak: mert tudja, hogy aki bízik magában, bolond az (Péld. 28, 27.). Azért folytatja: „de nem abban vagyok megigazulva". — Hát mi, akik a reánk bízottakban való hűségben, keresztyén életünkben messze mögötte maradunk az apostolnak; s még ha el is merjük és el is tudjuk mondani, hogy tiszta a lelkiismeretem: találhatunk-e abban megigazulást s megelégedhetünk-e annak felmentésével?

3. Pál tovább megy, feljebb emelkedik: „aki engem megítél, az Úr az". Isten a legigazabb, az egyedül megbízható biró. Ő ismeri „a sötétség titkait és a szíveknek tanácsait". Tehát ítélethozatalában mindent tekintetbe vesz és mérlegel. Tagadhatatlan, van ebben félelmetes: mert amit a világ előtt el tudunk rejteni s amire magunk is már rég a feledés fátyolát borítottuk, azt Ő mind „világra hozza" A magunkra aggatott dísz lehullik; titkos bűneink nyilvánvalókká lesznek. — De van megnyugtató is: Ő ismeri és enyhítő körülménynek veszi kísértéseinket. S ítéletében nem a „ki" és nem a „mi" a döntő: nem az, hogy ki voltál, milyen rangú és állású, s nem az, hogy mit végeztél, mit produkáltál; hanem a „hogyan". S az öt talentumot nyert szolgának épp oly „dícsérete lészen" Tőle, mint a két talentumosnak: „Jól vagyon jó és hű szolgám . . ." (Máté 21, 23, 25.); mert egyformán hívek voltak a rájuk bízottakban. Isten ugyanis az Ő sáfáraitól egyet „kíván" s bennünk egyet keres: a hűséget.

Milyen boldogító ez a tudat! A legszegényebbekre, legutolsóra, legigénytelenebbre is hűségéért ugyanaz a jutalom vár, mint a leggazdagabbra, legbefolyásosabbra. Ott ezek a földi ellentétek megszünnek, egyenlőség lesz: az egyenlő hűségnek „az Istentől" egyenlő elismerése, dícsérete.

4 Tanúság és figyelmeztetés: hagyjuk az ítéletmondást Istenre. Ne „idő előtt", elhamarkodva ne ítéljünk se mások, se magunk felett: „míg el nem jő az Úr". Az lesz majd az igazi nagy ádvent mindnyájunkra nézve.

„Az Ur közel".

Fílip. 4, 4—7. Ádvent IV. vas (december 22.)

Az ádvent eddig azt hirdette: az Úr jön; ezen utolsó vasárnapja, hogy: „közel". Pár nap választ el már csak bennünket karácsonytól; a legszebb, legkedvesebb örömünneptől, mely fénysugárral ragyogja be már a mai vasárnapot is. Boldog újjongással jelenti az apostol s szava úgy hangzik, mint valami ünnepélyes, templomi beharangszó: „Az Úr közel".

1. Ez a közelség örömre hív. Ha kedves vendég érkezik hozzánk, már előre örülünk jöttének; még ha üresen jön is. Jézusnál nincs kedvesebb vendégünk; s Ő nem is jön üres kézzel: drága kincset hoz magával. Hogyne örvendeznénk hát közeledésének a hírére. Pál alig bír a boldogságtól magával; mint a mélyből feltörő gejzír úgy árad meg ajkán refrénszerűen a mámor: „Örüljetek az Úrban, ismét mondom, örüljetek!". Örülni? Most, ebben a sivár, szomorú világban? Igaz, hogy éppen a bána-

tos, gondterhelt szív vágyik legjobban az öröm után. De nem olyan-e az az öröm, melyre az apostol felszólít, mint a görögtűz: csillog, kápráztat; de melege nincs.

Nem! Pál apostol „az Úrban való örömről" beszél. Ebből pedig a szomorkodó sincs kizárva. Mert ez az öröm nem földi, hanem lelki öröm. Sokan csak a világi, kézzel fogható dolgokban keresik s látják az örömöt: a vagyonban jólétben, egészségben; a gondnélküli s kényelmes életben. Tagadhatatlan ez mind nagy kincs és áldás; de nem áll-e rájuk az Írás figyelmeztetése: „Akik vigadnak, mintha nem vigadnának és akik vesznek, mintha semmijük sem volna, mert elmúlik e világnak ábrázata" (I Ker. 7, 30—31.). A földi dolgoknak s a bennük való örömnek és boldogságnak ezt a mulandóságát mindannyian átéltük; tudjuk. Az Úrban való öröm egészen más, mert annak a tárgya tartalma: az Úr közelléte, az üdvösség állandó; — nincs kitéve az idő forgandóságának s nem függ a sors változásaitól. Azért is lehetünk annak „mindenkor" részesei: nélkülözések közt, kereszthordozásban; tehát manapság is.

2. De az öröm akkor lesz igazi és azáltal válik teljessé, ha másokkal is megosztjuk azt; mint az az elveszett juhát és elveszett drachmáját megtaláló példázatbeli ember és asszony (Luk. 15, 6, 9). Erre int bennünket is az apostol: ‚A ti szelídelkűségtek ismert legyen minden ember előtt". Hogy ismert legyen, tettekben kell annak nyilatkoznia: a mások gyöngéinek elnézésében, hibáinak, bűneinek megbocsátásában; az irgalmasság, jóság, szeretet cselekedeteinek a gyakorlásában. Mennyi lehetőség erre különösen napjainkban; s milyen kínálkozó alkalom reá éppen karácsony, a szeretet ünnepe.

Szelídelkűségünknek azonban nem szabad korlátok közé szorítkoznia s csak a vérségi, faji, hittestvéri, vagy pártbeli kötelékek által hozzánk tartozókra terjednie. Az angyali híradás szerint a karácsonyi öröm „az egész népnek öröme". Ebből az örömből természetszerűleg folyó szelídelkűségnek, szeretetnek is „minden embert" magához kell ölelnie. Tehát még a haragost, a megbántót; az ellenséget is.

Az apostol tovább megy: „Semmi felől ne aggódjatok!" Milyen különös, képtelennek látszó intelem ez is. Ne aggódjunk? Mikor olyan bizonytalan a mánk s még inkább a holnapunk. Itt a tél: hiányzik a fűtő, ruha; lábbeli kellene, szűkösen a kenyér; kevés a munkalehetőség, a kereseti alkalom; sok az állását vesztett ember. Ilyen körülmények között lehet gond nélkül, aggodalom-mentesen élni? Lehet azt követelni, vagy csak tanácsolni is, hogy „ne aggódjatok"!? Nézzétek, Pál mondja ezt, aki mikor e levelét írta, fogoly volt Rómában: aki nem tudhatta, hogy egyik napról a másikra nem a vérpad vár-e reá. Csak annyit tudott, hogy a császár szeszélyétől függ az élete, halála. Ha valakinek, neki igazán lehetett volna oka az aggodalomra; s mégis azt mondja Filippibeli híveinek: „Semmi felől ne aggódjatok!"

Az örvendezőnek, a boldognak könnyű így beszélni; mint Bánk bánban az elkeseredett Tiborc mondja: tömött gyomorral könnyű a nélkülözésről, béketűrésről prédikálni. De mikor a síró törli le a síró könnyeit, a bánkódó vigasztalja a bánkódót s az aggódó biztatja az aggódót: az nem mindennapi; arra már felfigyel az ember. Figyeljünk is fel éspedig komolyan: mert az apostol ajkán nem üres szólam ez, hanem az aggodalom ellenszerére is rámutat.

4. 6/b. v. Az imádságnak két főfaját említi: a könyörgést és hálaadást. Kérni, könyörögni csak tudunk és szoktunk. Mikor baj ér, csapás sújt, olyan hamar az ajkunkra jön az „Uram segíts!" De mikor elfordult ránk a kereszt, követi-e a „Hála Isten!?" Gyermekeinket rászoktatjuk, hogyha valamit kapnak, meg is köszönjék; s ha az emberekkel jót tettünk,

elvárjuk tőlük a hálát. És ha az elmarad, keserűen panaszoljuk: „Jótettért jót nevárj". Hát az Istennel szemben nem esünk-e mi is ebbe a hibába, bűnbe?!

„Minden alkalommal" Tehát nemcsak akkor, amikor már megkaptuk; hanem előre, a kéréssel egyidejüleg is. Hiszen kéréseinkre azt ígérte az Isten, hogy azokat meghallgatja s megadja (Zsolt. 50, 15; Joel 2, 32; Máté 7, 7; Ján. 15, 7; Jak. 1, 5). Ha az embereknek valami segítséget ígérünk, rendszerint már előre megköszönik azt. Az ígéretre mondott köszönet kötelez. S Istenről nem tételeznők fel ezt a kötelezést? Sokszor éppen azért nem teljesíti kérésünket, mert nem bízunk Benne és az Ő ígéretében (Márk 11, 24; Jak. 1, 6). S ebben a bizalmatlanságban a köszönetről és háláról, aminek a kéréshez mindig csatlakoznia kellene, megfeledkezünk. — De hálát kellene adnunk akkor is, ha kérésünket itt-ott megtagadja: mert azzal is csak a javunkat, üdvünket munkálja, amit utólag nem egyszer magunk is belátunk; vagy majd az örökkévalóságban minden bizonnyal be fogunk látni. — „Minden alkalommal"; de különösen most ádvent idején az Ő egyszülött Fiának elküldésére vonatkozó ígéretéért s annak megerősítéséért (Róm. 15, 8.), megvalósításáért.

„Milyen nagy szeretet!"

I. Ján. 3 1/a. Karácsony-est. (December 24.)

Karácsony-est Megnyílt, fényes ég. Angyal-sereg zengi az evangélium evangéliumát: a felemelő, boldog örömhírt. Isten dicsősége leragyog a magasból a földre, hogy annak éjjeli sötétségét megvilágosítsa; beragyog a szívekbe, hogy azok borúját eloszlassa. A fénynek az a sajátsága, tulajdonsága, hogy ahova esik, ott láthatóvá válik sok olyasmi is, amit azelőtt nem vettünk észre. Az ablakon beszűrődő napsugárban az apró porszemek is szembetűnnek. Mennyivel inkább a karácsonyi fényözönben; hozzá még mikor az a megvilágított tárgy nem is olyan parányi, hanem „nagy." Olyan nagy, hogy az apostol egészen elcsodálkozik és lelkesen ujjong fel a nagyságán:

1. „Lássátok milyen nagy szeretetet adott nékünk az Atya!" Mintegy rámutat a bethlehemi bölcsőre s benne fekvő újszülött gyermekre: Nézzétek csak, a saját szemeitekkel, kézzelfoghatóan meggyőződhettek róla. Lássátok! Ezideig nem látták: sötétségben botorkált az emberiség; a ráboruló éjben nem volt fénysugár. Ha fel is villant néha egy-egy csillag az égen a próféták jövendöléseiben: elnémult a hang, kihunyt a tűz; s utána csak még sötétebb lett az éjszaka Abban a lelket megülő homályban nem volt felismerhető Istennek a jóságos atyai arca. Izráel népe csak haragos, szigorú bírónak képzelte, aki elől futott, menekült: mert a Vele való találkozás s arcának a látása halált jelentett a számára (II. Móz. 33, 20; Bír. 13, 22). Mígnem aztán Bethlehem felett olyan csodálatos, káprázatos fényáradat ömlött alá az égből, hogy arra a jászolbölcsőre vetődő világosságnál egyszerre felismerhetővé vált Istennek az atyai szeretete.

Lássátok! A mi korunknak nincs-é szüksége ilyen nyomatékkal felhívni a figyelmét Istenre, mint Atyára!? Hiszen közöttünk is sokan vannak, akik látván nem látnak. Megfigyelik az idők jeleit (Máté 16, 3): látják az élet eseményeit, változásait: lemérik hordereiiket súlyukat; felderítik okaikat, kiszámítják okozataikat: csak az okok kezdetét és az okozatok végcéliát, — az Istent nem veszik észre s nem méltatják figyelemre. Még kevésbbé az Ő atyai szeretetét. A nehéz csapások, megráz-

kódtatások közt, mint amilyenek végig zúgtak rajtunk, sokan mginognak a hitben: „ nincs Isten " Mások siránkozva panaszolják: ‚Elhagyott, nem szeret az Isten!" „Nézzetek bele a történet könyvébe, Mindénütt ott látni vezérnyomdokát, Mint a folyón által a nap képe, Áthúzódik rajta aranyhíd gyanánt" (Petőfi). De a karácsony a jászolbölcsőhöz odavezetve hirdeti azt is, hogy: az Isten szeretet (I. Ján. 4, 8).

2. „Milyen nagy szeretetet adott nékünk az Atya!" Az Ő egyszülött Fiát adta. Ebben van szeretetének a nagysága Ez a szeretet akkor válik teljessé s igazán „naggyá" előttünk, ha a tény mellett a célt s a célhoz vezető módot is ismerjük. Váltságul adta, s váltságunkért: feláldozta. Hogy ezt a szeretetet felfoghasd, gondolj magadra és saját gyermekeidre Kiért volnál hajlandó te azt odaadni feláldozni? Nem remeg-é meg a szíved ennek már a puszta gondolatára is!? Különösen ha az eshetőség csakugyan fenn is forog: ha attól kell tartanod, hogy többé már nem kapod vissza; hogy áldozatává lesz a lezajlott világégésnek. Nézd az Isten kész volt értünk erre az áldozatra. Olyan nagy volt az Ő hozzánk való szeretete

„Nékünk". Többes számban beszél az apostol. Tehát nem egyeseknek: nemcsak nekem, nemcsak neked; vagy megfordítva úgyis mondhatjuk: nekem is, neked is, mindnyájunknak. Istennek atyai szeretete mindenkire kiterjed; mindenkit egyformán magához ölel. Mint az angyal is mondja: „Minden népnek". Az Atya-Istennek ezt a szeretetét emeli ki Jézus is amikor egy közösségbe foglalva össze így tanít imádkozni: „Mi Atyánk ..". Látod, az Isten nekünk Atyánk; eszerint mi testvérek vagyunk. Karácsonyt csak akkor ünneplünk méltóan, ha a karácsonyfa mellett erre is gondolunk s az örömből, melyet az Atya szeretete kelt, ad a szívünkbe, másokat is részesítünk. Az a szegény, akinek e szent estén sincs fűtött szobája, betevő falatja; aki családjának nemhogy karácsonyfát nem tud állítani, de még a legszükségesebb ruhadarabot sem képes megszerezni: nézd tőled várja, hogy Isten hozzávaló szeretetének valamiképen a közvetítője, eszköze légy. Ha most innen a templomból haza menvén egypár főzet ételemmel, egy kis szeretetcsomaggal bekopogtatsz hozzá. Meglásd a te karácsonyi örömöd is nagyobbá, bensőségesebbé, sugárzóbbá válik ez által.

3. Az Atya szeretetének eredménye hogy „Isten fiainak neveztetünk". Abban a bethlehemi gyermekben lettünk mi Isten fiaivá. Isten fiai voltunk mi eredetileg is: hiszen Isten a saját képére teremtett bennünket (I Móz. 1, 27).A gyermeket többnyire meg lehet ismerni az atyjához, anyjához való hasonlóságról, arcvonásairól. Az Istenhez, a mi mennyei Atyánkhoz való hasonlóságunk azonban a bűneset következtében felismerhetetlenné vált rajtunk. Az okot kellett megszüntetni, hogy megszűnjék az okozat. Ezt tette Jézus. Magára vette bűneinket: véréével lemosta rólunk a bűn szennyét: s előragyogott újra az isteni képmás. Így lettünk mi Általa Istennek fiai.

„Isten fiainak neveztetünk." De mered-é magadat annak nevezni; illik-é rád valóban ez a név? Azt tartja a szállóige: „A nemesség kötelez" A nemességek ma már megszüntek: idejét multa ez a szólásmód; de helyette ugyanígy, ugyanennyi joggal elmondhatjuk ezt a névről is. Mire kötelez az Isten fia név? Hogy az Istenhez való gyermeki viszonyunkat megőrizzük; hogy a nevünkön — az Isten nevén! — szennyet, foltot ne ejtsünk. Ugy-e a szülő elvárja a gyermekétől hogy a tisztességes nevét megbecsülje; s a jóravaló gyermek féltékenyen vigyáz, hogy arra szégyent ne hozzon. Az Istennel szemben nem éreznők ezt a felelősséget?! — Az adomány, az ajándék mindig bizonyos kötelezettséget ró arra, aki azt kapta. Ugye-e a gyermekedtől elvárod, hogy a kapott karácsonyi ajándékot megköszönje? A gyermekedben ismerd fel

a magad kötelességét is. Mi mindennél drágább értékesebb ajándékot nyertünk Istennek e szent estén hozzánk aláhajló „nagy szeretetében", melyel minket fiaiként ölel atyai keblére. Legyünk méltók erre a kitüntetésre. Szavainkkal, tetteinkkel, életünkkel bizonyítsuk meg iránta való hálánkat. Mutassuk meg hogy nemcsak Isten fiainak „neveztetünk", hanem: tényleg — azok is vagyunk

„Megjelent az Isten idvezítő kegyelme!"

Tit. 2, 11—14. Karácsony I. ün. (december 25).

Luk. 2, 10. Ennek az angyali híradásnak visszhangja a mai epistolai Ige.

1. „Megjelent az Istennek idvezítő kegyelme". — Megjelent: ez a szó görög eredetében tulajdonképen a napra alkalmazott, használatos kifejezés (Csel. 27, 20; Luk. 1, 79); s jelenti annak felkeltét, világosságát. Krisztus születését egy más helyütt (Róm. 13, 12) Pál is a napkeltével jelképezi. S valóban! Ami a természeti világban a nap, az a lelki életre nézve Krisztus: az áldások kiapadhatatlan forrása, az életnek a létrehozója s fentartója. Nap nélkül nincs tenyészet a földön, Krisztus nélkül nincs szellemi, vallás-erkölcsi élet ezen a világon. — Eddig is szüntelen őrködött Isten kegyelme az Ő népe felett: hiszen örökkévaló az (Zsolt. 100, 5; 103, 17; 106, 1; 107, 1; 118, 1—4). Mint ahogyan a nap is állandóan fenn van az égen; s ha néha felhő mögé rejtőzik is, megint csak előbukkan, kiragyog a sűrű, sötét takaró mögül. Így ragyogott fel Isten dicsősége a betlehemi éjszaka felett s így jelent meg az Ő kegyelme is újra és pedig a maga teljessége szerint Jézus születésében.

A „kegyelem" jelent meg. A rabra, halálra ítéltre nézve legnagyobb jótétemény a: kegyelem. Rab volt az emberiség is, halálra ítélt rab; maga az Isten ítélte halálra bűne miatt (I. Móz. 2, 17; 3, 19). Ennek a halálos ítéletnek a felfüggesztését hirdeti a karácsony. De nem csupán! A földi uralkodók amikor kegyelmet gyakorolnak, legfeljebb a büntetést enyhítik, vagy az életet adják vissza az elítéltnek. Isten kegyelme több, magasabb: mert e siralmas, nyomorúságos élet helyett örök életet, üdvösséget adó.

„Istennek idvezítő kegyelme". Vagyis a kegyelem: a zálog, a kezesség; az üdv: az eredmény. A mi evangélikus egyházunk legfőbb hitelvi alapját is képezi: hogy mi egyedül Isten kegyelméből igazulunk meg, nyerjük el az üdvösséget. E földön többféle módja van a meggazdagodásnak. A gyermekek öröklés útján jutnak szüleik vagyonához. De a tékozló, hálátlan, az apja-anyja ellen támadó gyermeket a szülő ki is tagadhatja, kizárhatja az örökségből. Nos mi ilyen gyermekek voltunk Istennel szemben: eljátszottuk öröklési jogunkat. Hogy Isten mégis üdvösséget készít és tartogat számunkra, az egyedül nagy kegyelmének bizonysága. — Lehet aztán földi vagyont szerezni, vagy azt gyarapítani vétel útján. Az Istennek országa, az üdvösség azonban pénzen nem vehető meg (Csel. 8, 20) ... Semmi jogcímünk nincs, semmiféle emberi mesterkedéssel, rafinériával nem juthatunk tehát mi üdvösségre. Isten ingyen kegyelemből adja azt nekünk; minden rászolgálásunk, arravaló érdemünk nélkül.

2. „Minden embernek". Az evangélium is kiemeli, hogy a karácsonyi öröm „az egész népnek öröme". Pál ugyanebben a gondolatban az Isten kegyelméről mondja ezt. Kegyelem — öröm: szorosan összefüggnek. Isten részéről a kegyelem, a mi részünkön az öröm. A kegyelemből származik, ered az öröm. Mindenkinek szól mindegyik. A földi uralkodók nem mindenkinek adnak kegyelmet; sokszor a szeszélyüktől függ a kegyelemgyakor-

lás. A földi örömben nem részesül mindenki; rendszerint csak szűk térre korlátozódik az. Az egyik örül, a másik ugyanakkor sír; az egyik házban vígság, jólét, a másikban szomorúság, nyomor; az egyik nép győztesen triumfál, a másik a porba tiportan gyászol. A karácsonyi öröm mindenkire kiterjed, Isten kegyelme mindenkit magához ölel: pásztort és bölcset, koldust és gazdagot, férfit és nőt.

Hogy mégis vannak, akik ebből az örömből és kegyelemből nem éreznek semmit, annak csak maguk az okai. Nem az Isten vonja meg tőlük, hanem maguk zárkóznak el előle. A nap mindenüvé hinti sugarát, mindenkire árasztja melegét; de aki az ablakát lefüggönyzi, bespalettázza, nem részesül annak áldásaiban. Épígy nem férkőzhet a megkeményedett, megátalkodott szívhez az isteni kegyelem. Felveheted az ünneplő ruhádat, érhetsz tíz-húsz, akár ötven-hatvan karácsonyt: de igazi karácsonyod nem lesz; a kegyelem nélkül a kárhozat fia vagy. Mert „Születhetett Jézus Krisztus százszor Betlehemben, Elvesztél, ha nem született meg a te szívedben".

3. Mire kötelez az Istenrek idvezítő kegyelme? 12. v. „Tanít". Tanulni nem szégyen és sohasem késő. Azt szokták mondani: „A jó pap holtig tanul". De nemcsak a papnak, hanem másnak is, mindenkinek folyton kell tanulni. Még a földi dolgokban is szükségünk van az állandó önművelésre, ha nem akarjuk, hogy az élet rohanó versenyében lemaradjunk. Mennyivel inkább a lelkiekben! — Tagadásra tanít. Az ember tragédiájában Lucifer a „tagadás szellemét" képviseli, aki lázadó módon szembehelyezkedik Istennel s a „szellem-kapcsolatból" való számüzetésekor gőgös büszkeséggel veti oda Neki: „Hol a tagadás lábát megvetheti, Világodat meg fogja dönteni". Van azonban egy másik, nemesebb, keresztyéni értelemben vett tagadás is, mely nem az Isten világának a megdöntésére tör, hanem inkább segít azt építeni: a „hitetlenség és gonosz kívánságok" megtagadása. Hitetlenség: az Istentől való elfordulás; az Istenhez fűző kapcsok meglazítása, széttépése. Az eredmény: a küzdelmekben nincs, kire támaszkodni; elhagyatottság... Világi kívánságok: az élet örömeinek hajszolása; az élvezetekbe való beletemetkezés. Ma különösen sokan hódolnak neki. Következmény: az anyagi züllés, testi-lelki nyomorúság. Talán nehéz áldozatokba kerül ezek megtagadása; de nézd, Jézus mekkora áldozatot hozott, mikor „önmagát adta érettünk". Hát mi nem volnánk hajlandók Ő érette valami áldozatra? Nem is Érette, hanem mi érettünk; mert a hitetlenség és gonosz kívánságok megtagadásából csak nekünk lesz hasznunk.

De a keresztyén élet puszta tagadásban, negációban nem merülhet ki. Nem elég a kertből a gazt kigyomlálni. Hogy azt széppé tegyük s gyönyörködhessünk benne, ültetni kell bele virágot. A szívben is: 12/b v....

4. Istennek idvezítő kegyelme s a belőle folyó karácsonyi öröm teljességét „ama boldog reménységben" éri el, mellyel a „nagy Istennek és megtartó Jézus Krisztusunknak dicsősége megjelenését várjuk". Az evangélium szerint szegényen, istállóban, jászolban született erre a világra; mintahogyan az ádvent első vasárnapi evangélium szerint is alázatosan, szamárháton vonult be Jeruzsálembe. De erre az önként vállalt szegénységre, megaláztatásra fog következni egy dicsőségben való eljövetel, dicsőséges megjelenés. A legszebb, legörömteljesebb karácsony is csak halovány előképe annak a mennyei Jeruzsálemben ránk váró karácsonynak. De csak akkor nézhetünk boldog reménykedéssel ez elé, ha az isteni kegyelem tanításait megfogadjuk s az apostol által elénk írt kötelezéseknek eleget teszünk.

„Az ő irgalmasságából tartott meg minket."

Tit. 3, 4—7. Karácsony II. ün. (December 26).

Az Ige ismét megjelenésről szól. Tegnap Isten üdvözítő kegyelmének, ma az „Ő megtartó jóságának és emberekhez való szeretetének" a megjelenéséről. Lényegileg ugyanaz. De olyan csodálatos és rendkívüli, amit az Isten karácsonykor velünk tett, hogy az apostol nem győzi azt ismételni; s ránk nézve oly örvendetes, boldogító, hogy alig tudunk betelni vele. Ha százszor halljuk is egymás után, nem unjuk el soha. Mint ahogyan az édesanya is akárhányszor, mindig szívesen hallja, ha gyermeke hozzásimulva s átölelve azt mondja: „Anyukám szeretlek". Vagy a szerelmes, bár meg van győződve kedvesének viszontérzéséről, mégis újból és újból boldogsággal szívja magába a bizonyító s fogadkozó édes szavakat. Így vagyunk mi Isten szeretetével.

1. Ez a Jézus Krisztusban megjelent isteni jóság és szeretet mély elhatároló mesgyét vágott az emberiség történetében. S ezzel vált Jézus születése a világtörténelem központjává. Így is szoktuk azt felosztani: Krisztus előtt; Krisztus után. Így osztja fel az apostol is az emberiséget, nevezetesen az Istenhez való viszonyunkat: mik voltunk Krisztus előtt, hogyan erőlködtünk a megigazulásért; s mivé lettünk Krisztus után, hogyan hullt ölünkbe a megigazulás?

„Nem az igazságnak cselekedeteiből, melyeket mi cselekedtünk, tartott meg minket az Isten". Az ember gyarlóságának, bűnösségének érzetében mindig kereste Istennek a megtartását; érezte, hogy szüksége van Istenre. E szükségérzet emeltette Izráellel az áldozati oltárokat; hajtotta, késztette termése s állatai első zsengéjének a felajánlására. A pogányokat önmaguk kínzására (I. Kir. 18, 28); Molok istenüknek való emberáldozatra. Isten megtartásának, kegyének elnyeréséért veti a Krisztusról s Benne megjelent isteni kegyelemről még nem tudó hindu anya még ma is gyermekét a Gangeszbe. Mások a maguk jóságával: a törvény kötelezéseinek pontos és szigorú betartásával, „az igazság cselekedeteinek" a gyakorlásával vélték Istent kiengesztelni. A farizeus önhitten sorolja fel Isten előtt erényeit; azt hiszi, hogy ezekkel érdemet szerzett arra, hogy „megigazulva mehessen alá az ő házához" (Luk. 18, 11—12). Hiába volt azonban minden emberi erőfeszítés: a földet az éggel összekötő hidat alulról megépíteni nem sikerült.

2. Az Ótestamentom egyes ihletett férfiai már ráeszméltek erre: hogy csak onnan felülről indulhat ki s jöhet a szabadulás. Ezért sóhajt Ezsaiás is: 64, 1. Isten „megszakasztotta", megnyitotta karácsonykor az eget s egyszülött Fiában „alászállott" hozzánk: hogy „az Ő irgalmasságából tartson meg minket". A hangsúly tehát azon van, hogy: nem „mi", vagyis nem amit „mi cselekedtünk"; hanem „Ő", vagyis amit „irgalmasságából" Ő tett érettünk. Ez a tudat kell, hogy megtörje magabizakodásunkat; hogy leszállítson képzelt érdemeink magaslatáról: s egyfelől a legmélyebb alázatra, másfelől pedig a legnagyobb hálára indítson bennünket. Csak így állhatunk mi oda a betlehemi jászolbölcsőhöz.

„Az újjászületésnek fürdője és a Szentlélek megújítása által". A mi „megtartó Istenünk irgalmasságának" a mi egyéni életünkre nézve első alapvető eszköze és ténye az újjászületés fürdője = a keresztség. Isten abban közölte velünk és közli minden egyes megkereszteltel „a Szentlélek által" az Ő megtartó, megigazító kegyelmét: amikor — mint a fürdő a szennytől — tisztára mossa lelkünket a bűntől s bűnbocsánatot és örök üdvösséget ad (Kiskáté). Ezértis képezi a keresztség a mi „megtartatásunknak" a zálogát. — „Jézus Krisztus által": mert a Szentlélek által a keresztségben nekünk nyujtott isteni kegyelemnek a közvetítője Jézus; s a keresztség által vétettünk mi fel a Jézussal való közösségbe. Azzal a Jézussal,

akinek születését a mai nap hirdeti. Ő testben született, hogy hozzánk hasonló emberré legyen; nekünk lélekben kell újjászületnünk, hogy Vele közösségbe léphessünk. Az Ő születése és a mi újjászületésünk tehát kiegészíti s feltételezi egymást. A keresztség újjászületésre való kötelezésével így válik karácsonyi textussá.

3. Isten irgalmasságának, kegyelmének eredménye: „hogy megigazulván örökösök legyünk". Ki az örökös? A fiú, a gyermek. Az jussolja a szülői vagyont. De nekünk Istennel szemben semmi ilyen jussunk nincs: eljátszottuk azt, amikor Tőle elfordultunk s a bűn útjára tértünk. Isten gyermekeiből a bűn szolgáivá lettünk; már pedig a szolgának nincs öröklési joga (Gal. 4, 30). Egy szolga, egy idegen csak adoptálással; a szüleivel szembeszegülő, kitagadott gyermek csak megbocsátással s visszafogadással válik örökössé. Az ilyen adoptálás, visszafogadás mindig a legnagyobb jóságnak, szeretetnek a bizonyítéka. Isten részéről is; aki az Ő egyszülött Fia, a Jézus Krisztus által s Jézus Krisztusban újra gyermekeivé fogadott bennünket. Így lettünk mi érdemünk nélkül mint gyermekek Istennek örökösei, a Krisztusnak pedig örökös-társai (Róm. 8. 17). Ezért mondja nyomatékkal az apostol: „az Ő kegyelméből . . ."

Ez az örökség most még csak a reménységünk tárgya. Mert hiszen a mi igazi „örökségünk a mennyekben van fentartva számunkra" (I. Pét. 1, 4). Azért mondja Pál: 7/b. v. De nincs-é meg mégis minden okunk arra, hogy ez a reménység örvendezővé tegyen bennünket? Lám már a földi reménykedés is milyen boldoggá tudja tenni az embert. Abban a szülőben, feleségben, akinek még mindig távol a fia, a férje; abban az édesanyában, aki ott virraszt beteg gyermekének az ágya mellett: a reménység tartja a lelket. Az ifjú és hajadon előtt, mikor kezét nyújtja egy életközösségre választottjának, a reménység színezi ki a jövendőt. A sivár, szomorú jelenre a jobb jövő reményében keresünk s találunk vigasztalást. Mint Arany írja: „Nincsen olyan puszta inség, Hogy magának benne a halandó egy tenyérnyi Zöld virányt ne lelne; És ha ezt a szél behordta Sivatag fövénnyel, Megsiratja, de tovább Örökös reménnyel". Pedig a földi remény gyakran megcsal; az örök életre irányuló reményünk nem (Róm. 5, 5): mert Isten ígéretén alapszik; mert a ma született isteni gyermek kezeskedik róla.

4. Karácsonyi ünnepünk elmúlik: de ezt a reménységet magunkkal visszük, hogy további útunkat besugározza; hogy életküzdelmeinkben biztasson, bátorítson. Hogy nehéz óráinkban csüggedni s megtántorodni ne engedjen. Ennek a reménységnek a birtokában járulunk örvendezve ahhoz a jászolbölcsőhöz, mely a „mi megtartó Istenünk jóvoltából és hozzánk való szeretetének" a pecsétje; s tör fel lelkünkből: Dtul. én. 139, 1.

Kiskoruság – nagykorúság

Gal. 4, 1—7. Kar. u. vas. (December 29.)

Az epistolai igék általában első tekintetre nem olyan átlátszók és így többnyire nehezebben érthetők, mint az evangéliumok. Epistola = levél. A levél rendszerint egyéni vonatkozásokat, mozzanatokat tartalmaz. S mi csak úgy tudjuk teljes egészében felfogni, ha a levélírónak, vagy a címzettnek ezeket a sajátos egyéni körülményeit ismerjük. — Így vagyunk ezzel a Galata-levéllel s a mai epistolai szentigékkel is. Pál Galacia tartományában az egyedül üdvözítő evangéliumot hirdette s a Galáciabeliek közül sokan „el is fogadták azt" (1, 9). De mikor az apostol eltávozott, más prédikátorok léptek fel köztük, akik a Krisztus evangéliumát el akarták ferdíteni (1, 7). Pált hamis apostolsággal vádolták. Az ő szabadabb felfogásával szemben a törvény rendelkezéseinek szigorú betartását: a böjtöt,

körülmetélkedést s egyéb zsidó szokások, ceremóniák megtartását követelték. Erre írja nekik Pál apostol: Titeket a törvény paragrafusai nem kötelesznek; ti már nem vagytok gyámság alatt, kiskorúságtok Jézus születésével véget ért.

1. „Ameddig az örökös kiskorú gyámok és gondviselők alatt van". Jézus előtt az emberiség is ilyen gyámság és gondnokság alá vetett kiskorúságban élt. Izráel népének a törvény volt ez a gyámja, mely Mózes öt könyvének s azokhoz fűzött rabbinusi magyarázatoknak sokszor egészen aprólékos parancsaival súlyos teherként nehezedett reá. Mint a járszalagon tipegő gyermek elé és mellé korlátokat, tilalomfákat emelt; nevelési és illemszabályok módjára szőrszálhasogató kicsinyeskedéssel előírta a számára: Ezt tedd, azt ne tedd; ezt szabad, azt nem szabad; milyen húst egyék s hogyan készítse el azt; ima közben merre forduljon; kit kell szeretnie s kit gyűlölnie? Ezeknek az utasításoknak minden zsidó engedelmességgel tartozott. S minél jámborabb, istenfélőbb volt, annál nagyobb volt a szorongása: megtettem-e pontosan azokat? Bőjtöltem-e kellő számmal? Edényeket nem szennyeztem-e be zsíros dologgal? Szombatnapon nem tettem-e hosszabb útat a megengedettnél? A mai napra kiszabott imáimat mind elvégeztem-e? Útra kelvén jaj, valahogy el ne feledjem az imaszíjat...

Nincsenek-e ma is sokan, akik eféle külsőségekben, gépies szertartásokban keresik s látják a vallásosságot? Akik cikkelyekbe osztják és foglalják a keresztyénséget? Istennek lélekben és igazságban való imádása helyett üres ceremóniákban élik ki magukat. — A különféle szekták mind a törvény betűjére esküsznek. A Biblia olvasásánál, tanulmányozásánál csak a szavakat nézik, de azok értelmét figyelmen kívül hagyják. Talán naponta kezükben az írás, de annak csak a felszínén mozognak; a mélyre, ahol az igazgyöngyök teremnek már nem eveznek, hogy oda vessék ki hálójukat. Megelégszenek az üdvigazságoknak a burkával, de annyi fáradságot nem vesznek maguknak, hogy azon áthatolva az életadó maghoz jussanak. Az apostol szavaiként lelki gyámság alatt, szellemi, vallási kiskorúságban élnek.

Viszont mások az ellenkező értelemben vannak gyámság alatt. A világtól tartva nem mernek kifejezést adni vallásos érzésüknek. A „művelt, felvilágosodott" ember nem hisz Istenben; manapság nem divat templomba járni. Vagy ha még oda a nagyobb ünnepeken s délelőtt el is járnak; de már a délutáni könyörgésre, vagy a biblia-órákra nem: mert mit mondanának az emberek? megszólnák, megmosolyognák; szenteskedőknek neveznék. S nincs bátorságuk szembeszállni az ilyen felfogással; inkább — néha talán a jobb meggyőződésük ellenére is — behódolnak neki. Úsznak az árral; tűrik a kor szellemi gyámságát: szintén lelki kiskorúak.

2. „Mikor pedig eljött az időnek teljessége"... Vagyis, mikor „tele" volt már az emberiség kiskorúságának tehetetlen, nyomasztó érzésével; mikor tele volt gyámság alatti gyámoltalanságában panasszal, sóvárgással, vágyó reménykedéssel: „kibocsátotta Isten az Ő Fiát, aki törvény alatt lett". Más szóval: alávetette magát a törvénynek. Őmaga mondja, hogy „nem azért jött, hogy a törvényt és a prófétákat eltörölje, hanem inkább, hogy azokat betöltse" (Máté 5, 17). Eleget tett a törvény rendelkezéseinek a körülmetélkedéssel (Luk. 2, 21); templomi bemutatásával (Luk. 2, 22); szombatnapi zsinagógiai látogatásával (Márk 1, 21; Luk. 4, 16); a jeruzsálemi templomba való ünnepenkénti felmenésével (Luk. 2, 41—42; 9, 51; 13, 22; 17, 11; 19, 28). Bélpoklosságából meggyógyított betegét a hagyományos szokások betartására figyelmezteti (Máté 8, 4; Luk. 17, 14); meghajol a felsőbbség előtt (Máté 22, 21); megfizeti az adóját (Máté 17, 27). — De a törvény betűjén felül is emelkedik: éhező tanítványainak megengedi a szombatnapi kalásztépést (Luk. 6, 1—2), holott szombaton a zsidónak

semmiféle munkát sem volt szabad végeznie; betegeket gyógyít szombatnapon (Luk. 6, 7; 14, 3). A törvény által követelt, meghatározott számú imádság helyett azt mondja: „Mikor imádkoztok, ne legyetek sokbeszédűek" (Máté 6, 7). Szembehelyezkedik a törvény egyes parancsaival, meghagyásaival: „Én pedig azt mondom néktek" (Máté 5, 22; 28; 32; 34). A száraz holt betűkbe így visz lelket; s így válik a szombat úrává (Máté 12, 8).

„Hogy a törvény alatt levőket megváltsa". Minket, az emberiséget. Már tanításával, példájával, életével a váltság munkáját végezte; de teljessé s befejezetté az Ő ártatlan szenvedésével és halálával tette. Kiskorúságunk idején „semmiben sem különböztünk a szolgától". A rabszolga csak megfelelő váltság-összeg ellenében kapta vissza a szabadságát. Ő lefizette helyettünk s érettünk ezt a váltságdíjat szent és drága vérével (I. Pét. 1, 18—19).

3. Így nyertük vissza szabadságunkat; gyámság alatti kiskorú örökösökből így lettünk fiak: nagykorúak. Mi már nem gyámokon és gondviselőkön keresztül érintkezünk s járulunk az Atyához; hanem szabad menetelünk van Hozzá (Ef. 2, 18; 3, 12). Amit a zsidó nem mert, mert szentségtörésnek vélte: mi mint szerető gyermekek bátran és teljes bizalommal kérhetjük szerető Atyánkat (Kiskáté). „Mi Atyánk . . ." Jézus maga tanított bennünket erre a bensőséges, meghitt imára. S habár testileg el is távozott tőlünk, állandóan köztünk levő s „szíveinkbe bocsátott Lelke" által most is újra, meg újra ajkunkra adja s bátorít arra a megszólításra: „Abba, Atya!" Mit fejez ki ez a szó?! Nem is tudjuk felmérni és szavakba foglalni azt a végtelen boldogságot, ami benne van. Csak az érti meg és érzi át igazán, akinek nincs kihez így szólnia; mert árva. Vagy aki hosszú távollét, évekig tartó fogság után odaborulhat ismét a szülői kebelre: „Édesapám, édesanyám!" Mi a kiskorúság fogságából, rabságából szabadulván, szintén ezzel a szóval borulhatunk Isten atyai ölelő karjaiba.

A nagykorúság a polgári törvények szerint bizonyos kor eléréséhez van kötve. Nálunk újabban a 21 évhez. Az Isten országa nem ismer ilyen korhatárt. Aki hitre jutott s a Krisztus által szerzett fiúságot elfogadta, magáévá tette: az nagykorú. Lehet tehát a gyermek is. De viszont 30—40 évvel, sőt a sír felé hajló életkorral is lehet valaki, hogy erre a nagykorúságra még nem érett meg.

4. Az esztendő utolsó vasárnapját ünnepeljük. Számadásra hív. Tekints végig lefolyt napjain s tekints önmagadba: mi voltál? Szolga-e, örökségre hivatott bár, még mindig kiskorú gyermek? Életed, tetteid miről tanúskodnak? Azt tetted-e csak, amik parancsoltattak; vagy talán még azt sem? Tudod, mit mond az Úr: „Haszontalan szolga" (Luk. 17, 10). — De a mögöttünk levő karácsony fiúságról beszél, fiúságodnak a záloga. Kérd a Szentlelket, hogy Általa te is elmondhassad: „Abba, Atya!"; s mint fiú és örökös járhassad — ha Isten megengedi érni — az újév útait.

„Az utolsó óra"

I. Ján. 2, 18/a. Ó-év estéjén. (December 31.)

„Fiacskáim, itt az utolsó óra!" „Utolsó", — valami mélabús, fájdalmas meghatottság reszket ebben a szóban. Az utolsó kézfogásra, mellyel kedveseinktől búcsúzunk, megsajdul a szív. Az utolsó tekintet, melyet váláskor reánk vetett, sokáig ott rezeg a lélek mélyén. Az utolsó szó, mellyel a halál álmára hajtja le fejét az, akivel a szeretet kapcsai fűztek össze, örökké feledhetetlenek maradnak. Az utolsó intés, utolsó kérés, mit a haldokló szülő intéz gyermekéhez, végig kíséri az egész életen; s valahányszor reágondol, amikor csak eszébe jut, mindig bizonyos ellágyulás, elérzékenyülés vesz erőt rajta. Ilyen megindultsággal ejti ki az „utolsóra" való

gondolásban s ilyen melegséggel vezeti be János apostol is a mondanivalóját: „Fiacskáim!“

1. „Itt az utolsó óra“. A sírba szálló évnek utolsó órája. Egy esztendőnek 8760 órája van, aminek kb. egyharmadát úgy alusszuk át. Marad 5840 óra, amit munkában, szórakozásban, fájdalomban, örömben töltöttünk el. A lélekbúvárok azt állítják, hogy a haldokló az utolsó pillanatokban átéli újra egész életét. Filmszerűen peregnek le lelke előtt, emlékezetében annak az eseményei: a boldogság, mely osztályrészül jutott neki; a gondok és aggodalmak, melyek kínozták, gyötörték. Jó cselekedeteinek a visszfénye nyugalmas derűvel vonja be arcát; mulasztásainak, hibáinak, bűneinek a vádja mardosva nehezül a keblére. A haldokló évnek utolsó óráján a mi lelkünkben is felújul mindaz, amit benne átéltünk, ami velünk történt. Az áldás és siker, mellyel Isten munkánkat koronázta; a boldogság, mely szeretteink szívéből és szeméből sugárzott felénk; a vidám, kedves percek, miket meghitt baráti körben töltöttünk. A küzdelmek, amiken kínnal-bajjal átvergődtünk; az aggodalmak, kétségek, mik homlokunkat barázdálták; a csalódások, fájdalmak és veszteségek, melyek szívünket vérezték.

De amikor az utolsó óra visszaidézi lelkünkbe lefolyt napjaink eseményeit, egyúttal számadásra is hív s kérdőre von: hogyan fogadtuk mi azokat? Az örömrózsákért, amiket Isten életútunkon fakasztott, adtunk-e Neki hálát; visszhangra talált-e bennünk a zsoltáros önbuzdítása: „Áldjad én lelkem az Urat és el ne feledkezzél semmi jótéteményéről“(Zsolt. 103, 2)? Kedveseink szeretetéért fizettünk-e viszontszeretettel? Nehéz tusakodásaink, harcaink után gondoltunk-e arra, aki azok megvívásához erőt adott? Súlyos gyötrődéseink között megfogadtuk-e Annak a szavát, aki apostola által azt üzente nekünk, hogy vessük Reá minden gondunkat, mert neki gondja van reánk (I. Pét. 5, 7)? A csapások, veszteségek keresztje alatt el tudtuk-e mondani gyermeki hittel, megnyugvással Jézusnak getsemánéi imádságát: „Ne úgy legyen, amint én akarom, hanem amint Te“ (Máté 26, 39)? Mind olyan kérdések, mikre ez az utolsó óra feleletet vár; olyan kérdések, mik talán kínzó váddal nehezülnek a mi keblünkre is.

2. Az utolsó óra azonban nemcsak az idő tengerébe merülő évnek, hanem egyszersmind az életnek utolsó órájára is emlékeztet. A straszburgi székesegyház toronyóráján — mint az ismeretes kakukk-órákon — minden óraütéskor megnyílik egy ajtó, kilép rajta a halál és a kezében levő kalapáccsal elüti az órát. Igen, minden óraütés figyelmeztet az énekvers szavaival: „Foly az idő s sírhoz Minden óra közelebb ejt“ (Dtul. én. 540, 1). Ezt az órát: az életkorok óráját már nem tudjuk meghatározni, mint az év óraszámát. Különböző az. Az egyiknél 70—80 év, a másiknál csak 20—30; vagy pár hónap, pár nap csupán. Nézz végig az elmult esztendőn: hánynak ütött az utolsó órája; hány élet végére tett pontot a halál? Akik velünk kezdették az évet jövőbenéző boldog reménnyel, hányan vannak, akiknek már sírján zokog az ó-évesti ének?! Ifjak és öregek; kedves ismerősök, rokonok, barátok. Talán neked is van valakid, aki még tavaly itt volt veled az Isten házában s akire ma már könnyek között gondolsz.

S ki mondhatná meg, hogy jövő ilyenkor kik lesznek itt közülünk? Ez a tudat kell, hogy magábaszállásra intsen s szorosabbra fűzze az összetartozókat. Hiszen ki tudja, meddig nézhetünk egymás szemébe, meddig foghatjuk egymás kezét; egymás ölelő karjaiból mikor szabadít ki a halál? Mikor üt egyikünknek, vagy másikunknak az utolsó órája? Azért „Szeress, amíg szeretni tudsz, Szeress, szeress óh míg lehet: Eljő a gyászos óra majd S bánkódol néma sír felett“. — És használjuk fel a gyorsan múló időt földi dolgaink végzésére is: „Rendeld el házadat, mert meghalsz és nem élsz“ (II. Kir. 20, 1). Amit ma, most elmulasztasz, helyrehozni, kipótolni talán sohasem tudod többé. Egy angol közmondás azt tartja: „Az idő

pénz". Több az idő! Mert a pénzt, a megsemmisült vagyont vissza lehet szerezni; vissza mindent: vissza az egészséget; sőt vezekléssel, a jóban való kitartással még az elvesztett becsületet is, — de az elvesztegetett, elszalasztott időt soha. Az időnek ez a visszahozhatatlansága int különösen lelkünk üdvének a munkálására (Ján. 6, 27; 9, 4). Ne halogassuk megtérésünket az utolsó órára. Ne vezettessük magunkat félre a kereszten függő latornak a példájával (Luk. 23, 42—43): hogy a halál torkában is jókor lesz a megtérés. Tagadhatatlan; de tudod-e, hogy a Biblia is csak ezt az egy esetet említi az utolsó órában való megtérésre? Ne áltasd magadat azzal, hogy te leszel a második! Késő lehet, kárhozatosan késő! Zsid. 3, 15.

3. De van utolsó órája nemcsak az évnek, nemcsak az életnek; hanem a világnak is. János apostol éppen a szentleckénket megelőző versben (17) mondja: „Elmúlik a világ"; mert aminek kezdete volt, annak végének is kell lennie. Azért int még előbb (15. v.): „Ne szeressétek a világot, se azokat, amik a világban vannak". Nagyon szükséges figyelmeztetés. Mert a mai ember ezekért töri-zúzza annyira magát: minél többet gyűjteni, összehalmozni. Nem ez volt-e a te főgondod és törekvésed neked is e végéhez ért esztendőben? Pedig éppen a mi időnkben láthattuk és láthatjuk eléggé e világ dolgainak hiábavalóságát, mulandóságát. Semmi sem olyan bizonytalan, mint a kézzel fogható; mert az után más is kinyújthatja a kezét s elveheti, elrabolhatja tőled (Máté 6, 19); vagy megfoszthat attól valami szerencsétlenség, váratlan fordulat. Ne kösd hát hozzá; függetlenítsd magadat tőle!

E világ elmúlását követi az egyetemes, általános ítélet. Hogyan nézel elébe? Félve, rettegve-e, vagy bizakodó örömmel és reménységgel; tétlen nemtörődömséggel-e, vagy éber vigyázással? Azzal a világ utolsó órájával, azzal az utolsó ítélettel beálló éjfél még jelentősebb és döntőbb lesz rád nézve, mint a mai 12 órát elütő éjfél: mert örök élet, vagy örök halál: üdvösség, vagy kárhozat lesz az számodra. Dtul. én. 588, 1.

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ PÜSPÖKI KARÁNAK KÖRLEVELE.

Az Úr Jézus Krisztusnak kegyelme, az Istennek szeretete és a Szentléleknek közössége mindnyájatokkal!

Szeretett Munkatársaink!

Kol. 3 : 2-ben olvassuk: „Az odafelvalókkal törődjetek, nem a földiekkel.

Félreérti ezt az igét az, aki a földiekkel szemben való érzéketlenség parancsát véli belőle kiolvashatónak. Aki így értelmezi és így akarja azt valóra is váltani életében, az hamar meg fogja látni, hogy kenyérrel is él az ember, nemcsak Isten igéjével (Máté 4 : 4). Hamar rá fog jönni arra, hogy földi életünk tele van e földön megvalósítandó és csak itt megvalósítható kötelességekkel (János 9 : 4), valamint arra is, hogy akiket Isten gondjaimra bízott, azoknak földi kérdéseiért a felelősséget nem tolhatom át másokra (Luk. 9 : 12—13).

Ennek az igének az értelme, hogy ne tapadjak hozzá a földiekhez, hanem legyen nyilvánvaló egész életemben az a nagy értékkülönbség, ami a földiek és a mennyeiek között van és az az értéksorrend, amelyet Máté 6 : 33-ban is parancsol nékünk az Úr. Azt kívánja tehát tőlünk az anyaszentegyház Ura, hogy a szívünk legyen mindig odafenn.

Látja-e a világ bennünk az anyagias emberekkel szemben a szellem embereit, a test gyermekeivel szemben a lélek embereit, s ami a legfontosabb, a világ fiaival szemben az Isten fiait?

Karácsony előtt Isten Fiát várja a világ. Isten Fia, Krisztus azonban Isten fiaiban válik megtapasztalhatóvá a világ számára. Ezért várja sóvárogva a teremtett világ Isten fiainak megjelenését (Róma 9 : 16). Kik az Isten fiai? Azok, akik Isten előtt képviselik közbenjáró imádságban és népünkért való jákóbi tusakodásban (I. Móz. 32 : 26) e világ s benne gyülekezetük ügyét s akik a világ és benne gyülekezetük előtt megalkuvás nélkül képviselik Isten ügyét. Erre azonban csak az képes, aki szoros kapcsolatban, sorsközösségben valónak érzi magát népével, de ugyanakkor még inkább Urával, az Istennel is.

Isten fiai közé számol-e engem az én gyülekezetem?
Saját fiai közé számol-e engem az Isten?

1/XV/1946—47. szám. *Az általános iskolára vonatkozó,* a szeptemberi szám közös püspöki körlevél 67/XV/1945—46. szám alatti rendelkezésében foglaltakra való utalással ismételten felhívjuk az összes iskolafenntartókat arra, hogy, ahol még eddig nem történt meg a népiskolának általános iskolává való fejlesztése, tegyék a kérdést újabb komoly megfontolás tárgyává. Ahol az önálló általános iskola nem állítható fel, de megvan a lehetőség annak kooperáció útján való létesítésére, vitessék véghez a fejlesztés valamelyik helybeli, vagy környékbeli evangélikus, református, római katolikus, állami, vagy községi iskolához fiókintézetként való csatlakozás formájában.

A kérdés eldöntésénél figyelembe veendő, hogy iskoláink színvonalának leszállítását jelentené, ha megmaradnának a népiskolai nívón, ami egész kultúrpolitikánkra és eddig elért tanügyi eredményeinkre nézve súlyos és helyrehozhatatlan veszteséget jelentene.

A népiskolai nívón való megmaradás ezen felül is felette hátrányos következményekkel jár. Államsegélyben a jövőben előreláthatólag a népiskolák nagyon kis mérvben, esetleg egyáltalán nem részesülnek, míg az általános iskolákat az állam fokozott mérvben támogatja. Ma még önként azt a megoldást választhatjuk, amely a mi szempontunkból a legkedvezőbb, később azonban esetleg kényszerhelyzetbe kerülünk, amelyben a magunk szempontjai egyáltalán semminemű, vagy nem kellő figyelemben részesülnek. A tanulók szempontjából nagy különbség az, hogy általános, vagy népiskolai bizonyítványt kapnak. Az utóbbinak értéke sokkal alacsonyabb s az értékkülönbség csak különbözeti vizsga letétele útján egyenlíthető ki. A tanítói karra nézve nem minősíthető hátránynak az, hogy az általános iskola V. osztályában több tanerő között oszlik meg a tárgyak tanítása, hiszen így inkább tudja kiki speciális képességeit kifejteni s az általános iskolában működő tanítók annak a nagy előnynek is részesei, hogy két év alatt magánúton megszerezhetik az általános iskolai tanári képesítést, amely egy teljes fizetési fokozattal való azonnali előléptetéssel jár és megnyitja az érdekelt előtt az V. fizetési osztályt. Az, hogy az alsó osztályokban is az általános iskolai tanterv lép a népiskolai helyébe, ugyancsak előnynek mondható, mert az iskolák színvonalát emeli. Az pedig egyházi szempontból különös előnynek minősül, hogy az V. osztálytól kezdve a lelkész van kötelezve a hitoktatás ellátására, aki tekintélyes mellékkeresetre is tehet szert azáltal, hogy nyelvtanításra óraadói jogosítványt nyer.

Egyetemes tanügyi érdekből különös hangsúllyal hívom fel tehát újból az érdekelt iskolafenntartókat a kérdés újbóli megfontolására és a fentiek szem előtt tartásával való határozathozatalra azzal, hogy az egyházközségi közgyűléseknek a kérdésre vonatkozó az a határozata, amely a népiskolai nívón való megmaradást mondja ki, csak az illetékes esperes véleményezésén alapuló jóváhagyásom után válik jogerőssé.

2/XV/1946—47. szám. Országos Luther Szövetségünk külön iratban tájékoztatta lelkészi karunkat arról, hogy külön alapszabályokkal nem rendel-

kező egyháztársadalmi egyesületeink működése mjképen biztosítható az Országos Luther Szövetség keretében. Mivel ezen kérdésnek megoldása az általunk kért egyetemleges engedélyezés alakjában nem sikerült, helyesnek tartom, hogy gyülekezeteinkben az Országos Luther Szövetség helyi csoportjai az általa közölt módozatok mellett megalakíttassanak. Tárgyalják le ezt a kérdést a gyülekezet egyháztársadalmi szervezeteinek vezetőségével, hogy egyesületeink zavartalan működése biztosítható legyen s helyi csoport alakításával Országos Luther Szövetségünk is erősítést nyerjen.

Régi határozat szerint reformáció ünnepén az Országos Luther Szövetség javára velt offertórium tartandó. Ennek elmulasztása esetén bizalommal kérem, hogy alkalmas vasárnapon, előre történő meghirdetéssel, az Országos Luther Szövetség javára offertóriumot tartson a gyülekezet s azt haladéktalanul küldjék be a 24.167. számú csekkszámlán a Luther Szövetség országos központjának (Budapest, II. Gyergyó-u. 8. I. 3.).

3/XV/1946—47. szám. A VKM. f. évi november hó 9-én kelt 121./946. V. ü. o. számú kérelmére hozzájárulok ahhoz, hogy iskoláink a kötelező egy esztendei megőrzési idő elteltével a tanulók felhasznált rajzlapjait és dolgozatfüzeteit a Vakok Szövetségének (Budapest, Hermina-u. 7. sz.) a címzett költségére rendelkezésére bocsássák.

4/XV/1946—47. szám. Országos Misszió Egyesületünk hívő elhatározással újból megkezdi maga elé tűzött szolgálatát. Belmissziói munkáján kívül folytatja külmissziói működését, a közeljövőben 6 évi távollét után hazakészülő Kunos Jenő misszionárius-lelkész személyével kapcsolatosan is. Weiler Henrik misszióegyesületi lelkészt beállította egyesületi munkájába, aki meghívásra előadástartás céljából szívesen felkeresi gyülekezeteinket. Misszióegyesületünket gyülekezeteink érdeklődésébe és imádságába szeretettel ajánlom s kérem, hogy munkás táborába tagokat toborozzanak. Az évi rendes tagdíj 10 Ft, a pártoló tagsági díj 6 Ft. Jelentkezni lehet Gyöngyösi Vilmos lelkésznél, a Misszióegyesület titkáránál. (Budapest, VIII., Üllői-út 24.) A misszióegyesület ügyét lelkésztestvéreink, gyülekezeteink és híveink érdeklődésébe és imádságába szeretettel ajánlom.

5/XV/1946—47. szám. A VKM. a Csehszlovákiából áttelepülő népiskolai és középiskolai tanulók tanulmányi ügyeit a 122.905/946. X. számú rendeletével szabályozta.

1. Népiskolák (általános iskolák I—IV. osztályának tanulóit díjmentes osztályozó vizsga alapján ítélik meg és osztják be a megfelelő osztályba.

2. Az általános iskolák V—VI., a gimnázium III—VIII. osztályába, illetőleg a líceum I—IV. osztályába jelentkezőkre nézve az 1946/47. iskolai és tanulmányi rendjét szabályozó 84.111/1946. VKM. számú rendelet akképpen módosul, hogy akik az év folyamán kerülnek áttelepítésre, magánvizsga-engedélyt kaphatnak. A koros tanulóknak a 11.980/1946. M. E. számú rendelet osztályugrási lehetőséget biztosít. Az 1947. január 1-e után érkezők, vagy jelentkezők csak magántanulók lehetnek. A fenti rendelkezés hatálya az óvónőképzők-, tanító-, tanítónőképzők felső osztályaira nem terjed ki. Az utolsó tanév második felében rendes tanulónak kell lenni.

3. Mivel a csehszlovákiai magyarság áttelepítése még húzódhatik és a magyar gyermekek részére semmiféle művelődési alkalom nincs, ha az ily tanulók valamely határmenti intézetnél jelentkeznek, az intézet igazgatójától díjtalan magánvizsgára, szükség esetén különbözeti vizsgára engedélyt kaphatnak. Erről az illetékes főigazgatót az intézet igazgatója utólag értesíti. Az áttelepülő tanulók tandíjat és vizsgadíjat nem fizetnek. A vizsgáztató tanárok és tanítók díjazását a VKM vállalta magára.

109.

7/XV/1946—47. szám. A lelkészek helyi javadalmának újraértékelése tárgyában kiadott rendelkezés végrehajtásáról az egyházmegyék esperesein keresztül történik intézkedés. Kiegészítéseképen közlöm azonban a VKM. f. évi november hó 12-én kelt 128.380/1946. számú rendeletének azon részét, melyben a lelkészek által kiállítandó ívek kitöltésére ad utasítást.

A bevallási ívek kitöltését illetően a lelkészek figyelme felhívandó az alábbiakra. Minthogy a tényleges tiszta jövedelem megállapítása a cél, ezért az ívek kitöltése úgy történjék, hogy a jogi helyzet, illetve a díjlevélben biztosított javadalom mellett a tényleg befolyó jövedelem külön feltüntettessék, és felsorolást nyerjenek azok az indokok, amelyek miatt a díjlevél szerinti jövedelem nem folyik be.

Az anyaegyháznak a leány- és fiókegyházaktól, továbbá a szórványoktól való távolsága hatósági bizonyítvánnyal, a lélekszám pedig egyházi hatósági bizonyítvánnyal igazolandó. *Csatolandó továbbá a lelkész által készített egyszerű vázlat is, amely világosan feltünteti az anyaegyháztól, mint központtól, a leány- és fiókegyházak és a szórványok földrajzi elhelyezkedését.* Jövedelem-beszámítás alá nem esik a lelkészi lakás, az udvar területe, valamint legfeljebb másfél kat. hold terjedelemben a házi kert. Természetbeni lakás nem létében e rovatba írandó be, hogy az egyházközség ad-e és ha igen mennyi lakbértérítést a lelkészének.

A jövedelem bevallás alá tartozó jövedelmeknél művelési ágak szerint feltüntetendő a földbirtokreform előtti és a földbirtokreform utáni állapot kat. holdakban és négyszögölekben. A javadalmi birtokok területe, a művelési ág, a minőségi osztály, a községi előljáróság által kiállított kataszteri birtokívekkel igazolandó, amennyiben a valóságos helyzet és a kat. birtokív adatai között eltérés volna, ez a záradékban megemlítendő Ha bármely okból a kat. birtokív nem volna beszerezhető, akkor helyette községi előljárósági bizonyítvány mutatandó be. A földbirtok jövedelme a haszonbéri szerződésnek községi előljáróság által hitelesített másolatával, amennyiben a földek felesben műveltetnek, vagy saját kezelésben volnának, azok jövedelme a helyben szokásos haszonbéreknek megfelelően községi bizonyítvánnyal igazolandó. A hasznothajtó jogok, jogosítványokból, (legeltetés, makkoltatás stb.) származó jövedelem a haszonbéri szerződésnek — vagy ha ilyen nincsen — a helyben szokásos értéknek megfelelően állítandó be és ugyancsak községi előljárósági bizonyítvánnyal igazolandó. Egyházi hatósági bizonyítvánnyal kell igazolni, mennyi készpénzt kap a lelkész egyházközségétől. A készpénzrovatba írandó be, ha a hívek, vagy az egyházközség a terményeket és munkabeli szolgáltatásokat megváltották volna. A terménybeli szolgáltatások cím alatt anya- és leányegyházanként külön-külön bevezetendő a hívek, vagy az egyházközség által vállalt és tényleg teljesített, vagy teljesíteni szokott terménybeli szolgáltatások pénzértéke és pedig először bruttó összegben, melyből — ha a beszedésről a lelkésznek kell gondoskodnia — egyhatodrész behajtási költség címén levonható. Idevonatkozóan is egyházközségi előljárósági bizonyítvány szükséges Az értékelésnél a termények métermázsánkénti ára a hatósági árakhoz fog igazodni. Amennyiben az egyházközség tagjai munkabeli szolgáltatással is tartoznának a lelkésznek, ennek minősége és mennyisége az egyházközség előljárósága által kiállított bizonyítvánnyal, a helyben szokásos napszámbér pedig községi bizonyítvánnyal igazolandó. A stoláknál csak a temetési stola veendő fel és pedig az utolsó öt évben végzett temetések száma évenként külön feltüntetendő és közlendő az egyházmegyei szabályrendelet szerint megállapított termelési stola nagysága is Keresztelési, esketési stola, anyakönyvi kivonat kiállítási díja nem esik a jövedelembeszámítás alá. Az egyéb jövedelmek alatt természetesen nem kell beírni az államsegélyt, a hitoktatási óradíjakat és a nem állandó jellegű esetenkénti segélyeket.

A vonatkozó törvény rendelkezései szerint a kiegészítés alapjául a lelkészi állás tényleges jövedelme állapítandó meg, ez tehát azt jelenti, hogy a jövedelmek mellett a lelkészt kötelezettségenként terhelő kiadások szabályszerű igazolás esetén felszámítható és csak a tiszta tényleges jövedelem kerül kiegészítés alá. Ehhez képest a jövedelmi oldalon bevallott jövedelem után fizetendő állami adó — feltéve, hogy azokat a lelkész tartozik fizetni — felszámíthatók. Hangsúlyozom, hogy a lelkészi javadalmi földek földadóját díjlevélben vállalt kötelezettség alapján általában az egyházközségek szokták fizetni. Természetesen a kereseti adó, illetve az illetményadó csak a jövedelmi oldalon bevallott és megállapított jövedelem után vonható le. Ugyanez az elv érvényesül az egyéb adók, vagy járulékoknál is. Az adókra vonatkozóan hatósági bizonylatot kell bemutatni. A nyugdíjintézeti járulék az illetékes Lelkészi Nyugdíjintézettel folytatandó tárgyalás alapján egységesen és mindenkire nézve egyező összegben fog megállapítást nyerni.

A gyámintézeti járulék nagysága egyházmegyei bizonyítvánnyal igazolandó. Az OTBA-járulékot hivatalból állapítom meg az idevonatkozó jogszabályoknak megfelelően. A szórványgondozással kapcsolatban felmerülő fuvarköltség felszámítható, igazolandó azonban hatósági bizonyítvánnyal, hogy a szórvány illetve leány- és fiókegyház milyen járművel közelíthető meg a legcélszerűbben és a legrövidebb úton. Megjegyzem, ha a fiókegyház és a szórványok gondozásával kapcsolatos kiadások akár az érdekelt hívek, akár az egyház részéről, akár más forrásból fedezetet nyernek, ez esetben felszámításnak helye nem lehet. Szükséges az is, hogy a fiókegyház, leányegyház, vagy szórvány legalább 5 km távolságra feküdjék és a hívek száma is indokolja a fuvarköltség felszámíthatását. Ma már a káplántartási kiadás nem számítható fel, mert a kápláni kongrua mindkét egységét a káplán kapja. Ha a káplán lakásban, vagy ellátásban részesülne a lelkész részéről, az eltartási költségek az illető lelkész és káplán közötti külön megegyezés tárgyát képezi.

Ha valamelyik tételre nézve határozott és hatóságilag is igazolt adatok nem állnának rendelkezésre, kérem ezt külön megjegyezni. Miheztartás végett tisztelettel közlöm azt is, hogy a hatóságokhoz intézett és a kongruával kapcsolatos beadványok és a hatóságok által kongruaügyben kiadott bizonylatok bélyeg- és illetékmentesek.

6/XV/1946—47. szám. A VKM. f. évi október 24-én kelt 11,548—1946. II. számú rendelete intézkedik a tanulók téli hónapokra szóló ideiglenes mentesítéséről a rendszeres iskolábajárás alól. Tekintettel a gazdasági viszonyokra „az iskola igazgatója kivételesen, rendkívül indokolt esetben az arra szoruló tanulót a hidegebb téli időszakra mentestíheti a mindennapi rendszeres iskolábajárás alól, de gondosan mérlegelni tartozik a tanuló szociális helyzetét, ruházati és ellátási viszonyait, egészségi állapotát, lakásának az iskolától való távolságát, az iskolához vezető utak állapotát, a közlekedési eszközök használhatóságát s végül az időjárási viszonyok alakulását". A felmentés időtartamát arra való tekintettel kell és lehet megállapítani, hogy a tanuló iskolai kötelezettségének teljesítése érdekében a végzett anyag számonkérése és a további előrehaladás biztosítása végett legalább két hetenként egy, vagy több tanítási napon jelenjék meg. Az időnkénti bejárás alól csak az a tanuló menthető fel, akinek ruházata és egészségi állapota azt semmiképen sem teszi lehetővé. A bejárni nem tudó tanuló tanulmányi előhaladását az iskola igazgatója és nevelő testülete a segítés szellemében igyekezzék egyénenként biztosítani. Ez a rendelkezés nem alkalmazható a tanítóképző, tanítónőképző intézetek utolsó osztályába járó növendékeire és

Beszedendő portó ... P.

Istiszt. Kuthy Berzsi részére

~~Evangélikus Lelkészi Hivatal~~

Balassagyarmat

HIVATALBOL
PORTÓKÖTELES

..... megye

a gimnáziumok (leánygimnáziumok) VIII. osztályába járó növendékeire. Az iskola igazgatója és nevelőtestülete kövessenek el mindent tanulóinak rendszeres iskolábajárásának biztosítására és pedig a gyülekezet, a társadalom és a tanulóifjúság igénybevételével.

78/XV/1945—46. szám. Szives tudomására hozom az érdekelt gyülekezeteknek, hogy a dunántúli egyházkerület megkeresésére a Keresztyén Énekeskönyv kiadója hajlandó a kitelepítés következtében magyar istentiszteletre áttért gyülekezetek részére olcsóbb, külön erre a célra készülő Énekeskönyvet kiadni, amely azonban nem kerül kereskedelmi forgalomba. Pontos ára még nem állapítható meg. Terv szerint 20—25%-kal lenne olcsóbb a mai bolti árnál s ezen összegből még 20% engedményt adna a kiadó a gyülekezetek javára. Ezenkívül vállalná az odaküldés posta- és egyéb költségeit. Hajlandó az újkiadású Énekeskönyvből hat heti bizományi elszámolásra küldeni.

Bizalommal felkérem **az érdekelt** gyülekezetek lelkészeit, hogy Kókai Lajos könyvkiadóvállalatát (Budapest, átmenetileg IV., Fehérhajó-u. 2.) értesítsék az Énekeskönyv szükségelt példányszámáról.

Az Úr békessége legyen veletek!

Budapest, 1946 november hó 27-én.

D. KAPI BÉLA s. k.
a dunántúli egyházkerület püspöke.

ORDASS LAJOS s. k.
a bányai egyházkerület püspök

DR. CSENGŐDY LAJOS s. k.
a dunáninneni egyhker. püspökhelyettese.

MARCSEK JÁNOS s. k.
a tiszai egyhker. püspökhelyettes

Felelős kiadó: **Molitórisz János** esperes **Celldömölk**, Vas megye.

Baross-nyomda: Koncz József, (Harangszó nyomdaja). Győr, Andrássy-út 24

A Magyar Evangélikus Egyház Püspöki Karának Körlevele

1947 dec. 1-ről

Az Úr Jézus Krisztusnak kegyelme, az Istennek szerelete és a Szentléleknek közössége Mindnyájatokkal!

Szeretett Munkatársaim!

1/XV/1947—48. szám. Krisztus születésének Isten örök kegyelmét hirdető ünnepének küszöbén, az Ő csodálatos ingyen kegyelméből élő püspökszolgatársatok szeretettel küldi hozzátok imádságos áldását!

Végéhez közeledő esztendőnk tanulsága bizonyságtevéssé válik lelkemben. Visszagondolok szolgálatunk küzdelmeire. Fenyegető nehézségek bénító veszedelmeit újból átérzem. Útunk felett viharfelhő sötétségének borongását látom. Harcok közt kapott sebek vérző szája újból feltárul s magamban és másokban, egyesekben és közösségekben való csalódás szorongató kezét percekre újból lelkemen érzem. De mégis minden boruson és bizonytalanságon, küzdésen és csalódáson világító fényként átsugárzik Annak a kegyelme, aki „tegnap és ma örökké ugyanaz". Az Ő nevével indultunk újesztendőnk napján s az Ő nevével érkezünk a hanyatló esztendő záró napjához. Szolgálása hivatásunk, kötelességünk, szolgálatunk és boldogságunk volt. Kezdettől mindmáig az Ő Szentlelke volt erőnk, bátorságunk, hitünk és meglátásunk. Áldott legyen az Ő neve, akit karácsony szent ünnepén hódolattal köszöntünk.

Hálatelt szívvel gondolok Reád szeretett Lelkésztestvérem és mindazokra, akik szolgálatomban hűséggel, megértéssel és hittel támogattak. Köszönöm munkatársi segítségteket, mely intézkedéseim megértésében, a szeretetben való engedelmességben és mindenek felett hivatástok lelkiismeretes betöltésében nyert tartalmat. Személy szerint is köszönöm testvéri szívetek irántam tanusított hűségét, szeretetét és barátságát. Köszönöm, hogy a szent Isten elé vittétek életemet és szolgálatomat, elhordoztátok gyengeségeimet s egyek voltatok velem a megbocsátásban.

Kérem a kegyelmes Istent„ aki mérlegre helyezi mindnyájunk munkáját, kötelességteljesítését, szent Igéjével való sáfárkodásunkat, bizonyságtevésünket és mulasztásainkat, legyen hozzám, Hozzátok is kegyelmes. Hanyatló esztendő tanulságaival tanítson megtérésre és bölcseségre. Mindennek biztosítására vezessen minket Krisztus bölcsőjéhez, hogy lelkünk, életünk, szolgálatunk minden szükségletét Nála keressük és Benne boldogan megtaláljuk.

Áldott szent karácsonyt és karácsonyi kegyelemből megtisztuló és megszentelő boldog újesztendőt kívánok Mindnyájatoknak!

2/XV/1947—48. szám. Evangélikus egyházunk püspöki kara karácsony szent ünnepén pásztorlevelet intéz egyházunk népéhez. Bizalommal kérem, hogy karácsony első ünnepén azt a szószéken felolvasni szíveskedjék. A pásztorlevél a következő:

Az Úr Jézus Krisztusnak kegyelme, az Istennek szeretete és a Szentléleknek közössége Mindnyájatokkal!

Karácsonyi köszöntéssel küldi áldását evangélikus egyházunk püspöki kara anyaszentegyházunk népének ezzel a karácsonyi izenettel: „Ne féljetek, mert hirdetek néktek nagy örömöt, mely az egész népnek öröme lészen: Mert született néktek ma a Megtartó, ki az Úr Krisztus a Dávid városában!" Ámen.

Szeretett Testvéreink a Krisztus Jézusban!

Vajudó idő nehéz megpróbáltatásaiban bizonyossá válik reménységünk: „Új eget és új földet várunk, melyekben igazság lakozik!"

Évek hosszú sora óta ebben az esztendőben is nehéz életfeltételek keresztje alatt ünnepelünk. De ez a tény a karácsony lényegéből semmit el nem vehet. Karácsony az új élet megszületését jelentette. Megszületett nehéz történelmi vajudások idején emberek rideg elzárkózása, nyomasztó szegénység ellenére is és növekedve erősödött, bár betlehemi gyermekgyilkosságok és üldözések elpusztítására törtek.

Az új élet születése alkalmává akarja tenni Isten ma is karácsony ünnepét számodra. Saját magadban azért hordozol oly sok békétlenséget, nyugtalan lelkiismereted azért riaszt, keserűséggel azért van olyannyira tele az életed, mert magadban hordozod régi önző emberedet és ridegen elzárkózol Jézus Krisztus elől, aki benned Isten újjászült gyermekét akarja életrekelteni.

Karácsony ünnepével az egyházban is új életre akar elsegíteni az egyház Ura.

Az egyház közösségéből sokan kiszakadnak, iránta közömbössé válnak, templomok hivő serege fogyatkozik meg, meglankad az egyház iránti áldozatosság, a gyakorlati életben megnyilatkozó szeretet ritka jelenséggé és az egymás üdvösségéért való féltő aggódás ismeretlenné válik.

Sokan valljuk, hogy az egyház újulására van szükség. Ezért imádkozik és indul új munkára sok áldott szolgája az egyháznak. Karácsony ezt az újjáéledő egyházat akarja megsegíteni. S az egyház újulásában nem lehet akadály, hogy nehéz feltételek között éli ma életét. A kereszt és a megpróbáltatások súlya minden időben inkább segítője volt az egyház megújulásának, mint akadályozója. Ma van igazában szüksége a föld emberének az evangélium örömüzenetére. Ma kell az Isten közelébe segítő szentség. Most szorongattatások között születik meg a váltság utáni vágy. Most szólítgatja Isten az odaadó áldozatra kész szolgákat,

most van az ideje annak, hogy jót munkálva szertejárjunk, most kell igazában az egyház szolgálata templomban, iskolában, egyházi egyesületekben, a szeretet intézményeiben. Engedjük Istennek, hogy karácsony megújító áldását általunk is diadalra juttassa az egyházban.

Karácsony Királya: Jézus, miközben Istennek támaszt fiakat és az ő királysága népét gyűjti össze az egyházban, a földi országoknak is újulást ad.

A nagy világban éppen úgy, mint a mi kis magyar világunkban sokszor hangzik ma az érvelő szó, hogy új jövőt kell munkálnunk. De szívünkben annyi szorongással kell látnunk, hogy ennek az új életnek születését miképpen akasztja meg állandóan az, hogy teljes szenvedélyességgel gyökereznek benne az emberek a régi életben. Magyarságunk jövője formálgatásában legtöbbször nem azt nézzük, amit jobb jövőnkben el akarunk érni, hanem arra tapad rá a szemünk, ami a multban sérelmet jelentett. Ezért válnak egymás árulóivá az emberek. Ezért tágul mind szélesebbre a társadalmi osztályokat elválasztó szakadék, ezért érvényesül életünk oly sok területén a segítő megértés helyett az akadályozó bosszúállás.

Karácsony ünnepe felhívás mindazokhoz, akik Jézus bölcsőjénél valaha is megállottak, hogy tanuljunk meg a nemzet újulása érdekében Jézus világmegváltó szeretetének szemével nézni a jövőbe. Számba kell vennünk, mit akarunk elérni magunk és utódaink számára.

A nemzeti megújulás szolgálatában ünnepeljük a reánk köszöntő esztendőben a magyar szabadságharc 100. évfordulóját. Amikor kegyelettel emlékezünk a szabadságharcnak evangélikus hőseire, felhívjuk egyházunk minden egyes tagját, hogy a nemzeti érdeket egyéni érdeke elé helyezve, önzetlenül és önfeláldozóan szolgálja a mai magyar életben a megújhodást. A történelem Urát, a mindenható Istent pedig könyörögve kérjük: oltalmazza meg népünk szabadságát és életlehetőségét.

Nemzetünk oly sok megpróbáltatása után törekedjünk megszentelt élettel, kereszthordozás útján Isten békességét kereső jövőre. Ennek elérésére állítsuk be erőink legjavát. Jézustól nyert újult lélekkel teremtsünk a maroknyi magyarságban egymás iránt való őszinte megértést, áldozatra kész lemondással tagadjuk meg önző vágyainkat, hogy törődéseket vállaló munkánk nyomán legalább ránkbízott gyermekeink és késő utódaink érhessék el, amit mi fájdalmasan nélkülöztünk: a jóakaratú emberek egymásnak ajándékozott békességét.

Ez az újulás lehetséges. Kívánása nem színes álomkergetés. Karácsony ünnepe és annak középpontjában álló Megváltó Krisztusunk a biztosíték, hogy lehet új eget és új földet várnunk, melyekben igazság lakozik!

Az Úr áldása legyen Mindnyájatokkal! Szentlelkének világosságát és erejét ajándékozza Néktek, hogy megismerjétek s hitetekkel szívetekbe zárjátok Azt, Aki megtartástokra hozzátok eljött s bűnbocsánatot, kegyel-

met és életet hoz mindnyájatoknak! Áldó karácsonyi öröm legyen szívetekben! Karácsonyi áldás nyugodjék meg családi otthonotokon! Áldás és békesség legyen gyülekezetetekben s karácsonyi fényben világoljon templomi és iskolai éltetek!

Budapest, 1947. évi december hó 19-én.

D. Kapi Béla s. k.
a dunántúli egyházkerület
püspöke.

D. Ordass Lajos s. k.
a bányai egyházkerület
püspöke.

Marcsek János s. k.
esperes,
a tiszai egyházkerület
püspökhelyettese.

Dr. Csengődy Lajos s. k.
dunáninneni egyházker.
püspökhelyettese.

3/XV/1947—48. szám. A szent Istentől adott alkalomnak látom, hogy Theol. Otthonunk súlyos helyzetére éppen karácsony küszöbén hívom fel lelkésztestvéreink és gyülekezeteink figyelmét

Theol. Otthonunk, egyetlen lelkésznevelő intézetünk, anyagi válságal küzd. Ha nem találjuk meg fenntartásának anyagi biztosítékait és ha nem tudjuk anyagi támogatásunkat rendszeressé tenni, akkor bizonytalannak látjuk szolgálatának folytatását. Pedig a Theol. Otthon elválaszthatatlanul egybekapcsolódik a jövendő lelkész-generáció nevelésével. Fenntartásáról és szolgálatának végezéséről egyházunknak feltétlenül gondoskodnia kell.

Egyházegyetemünk és egyházkerületeink egyenként és összesen áldozatot hoztak. Püspökeink készséggel megengedték, hogy a Theol. Otthon küldöttei gyülekezeteinkben adományokat gyűjthessenek. Intézkedésünk azonban jóakaratú segítő-kísérlet csupán a lelkésztestvérek támogatása és a gyülekezetek áldozathozatala nélkül. Karácsony küszöbén tehát arra kérem lelkésztestvéreimet és gyülekezeteinket: álljanak a Theológus Otthon támogatói sorába s áldozatukkal, természetbeni, avagy készpénz adományukkal, költségvetésükbe felvett évenkénti adományukkal tegyék lehetővé áldott munkáját. Tehát nemcsak arra az esetre szorítkozik kérésem, amikor a Theol. Otthon küldöttei megkopogtatják a parochia és gyülekezet ajtaját.

A jelenlegi helyzet az, hogy a saját otthonába visszaköltöző intézményünk rongált épületet kapott vissza. Tetőzete, külső-belső falai, ablakainak hiányosságai és rombolások nyomai nagy összegbe kerülő helyreállítást követelnének. A kívülről megszerezhető anyagi segítséget erre a célra kellett fordítaniok. Az internátus tulajdonképeni költségére, a közélelmezésre csak elenyésző összeg volt fordítható. Erőtlenül állt Otthonunk az őszi beszerzések idején, pedig ez az időszak döntő egész évi

internátusi életünkre. Nagyobb összegű egyházi segélyeink fedezet hiányában bizonytalanná váltak. Külföldről kapott segélyeinken kívül állami segélyeket is kaptunk, mindez azonban elégtelen. Egyházunk kénytelen az Otthon teológus tagjaitól megkövetelni, hogy tartásdíjukat pontosan megfizessék. Csak azoknak biztosíthat kedvezményes, vagy ingyenes internátusi helyet, akinek díját egyházkerületük elvállalja, vagy akik a gyülekezetükben gyűjtött összegből kedvezményben részesülhetnek.

A segélyezés bizonytalanságával szemben a szükség igen nagy. Teológusaink szerény és szegény hajlékokból kerülnek Otthonunkba. Ha anyagi okokból kirostálódnak közülük a lelkészi hivatásra alkalmatlannak látszók vagy akiket külső érdek vonz, nem pedig belső elhívás hajt, abba még belenyugszunk. De fáj szívünk s nyugtalanná válik lelkiismeretünk, ha belső tűztől hajtott, a lelkészi hivatás után sóvárgó testvéreket nem tudunk megtartani az otthon lakói sorában. Ez ad kérelmünknek súlyt s a kérelem meghallgatását ez teszi Istentől adott kötelességgé.

Bizalommal feltártam mindezt s újból kérem Lelkésztestvéremet és gyülekezeteinket: gyülekezzünk azok táborába, akik értékelik, szeretik, egyházi szükségletnek tartják a Theológus otthont és akik felelősséget éreznek annak munkájáért! Táborba hívom minden lelkésztestvéremet külön. Seregeljünk fel jövendő lelkésznemzedékünk megmentésére. Hozzunk személyünk szerint is áldozatot, hogy lelkészi szolgálatra elhívást érző szegény fiatal testvéreink ne legyenek kénytelenek lemondani a vágyódott lelkészi szolgálatról. Nyuljon feléjük testvérkéz és táruljon fel jövendő lelkipásztorok előtt a mostani lelkipásztorok szíve.

Bizalmas tájékoztatását kérem arról, hogy felhívásomat miképen intézte el és hogy gyülekezetéből milyen támogatásra számíthatunk.

4/XV/1947—48. szám. Régi egyházi határozat szerint Vízkereszt ünnepének offertóriumát egyházunk a Missziói Egyesületnek juttatja. Bizalommal kérem, hogy ezt az offertóriumot haladéktalanul Missziói Egyesület pénztárába befizetni szíveskedjék. Szükség van felhívásomra, mert tavaly csak 88 gyülekezet tett eleget ezen kötelességének. Tegyük ezt a kérdést a lelkiismeretünk kérdésévé és teljesítsük egyházunk missziói munkájával szemben kötelességünket. 75

5/XV/1947—48. szám. Olt Károly magyar népjóléti miniszter felkérte egyházunkat a kormány által indított karácsonyi szeretet-mozgalom támogatására. 71

A kormány által elindított ezt az országos mozgalmat bizalommal ajánlom egyházunk vezetőinek és gyülekezetünk népének támogatásába.

Sajnálom, hogy a felhívás az ádventi időszak végén érkezett s szélesebb sugarú támogatást most már nem adhatunk. Másfelől azonban bizonyos vagyok abban, hogy gyülekezeteink ádventi lélekelőkészítő munkája az országos segítő mozgalomra is felhangolta a szíveket.

269

6/XV/1947—48. szám. Felhívom mindazokat a gyülekezeteket, melyek a Lelkipásztor és Evangélikus Nevelő előfizetési díjaival hátralékban vannak, hogy kötelezettségüknek sürgősen tegyenek eleget. Egyházunk csak akkor tud eleget tenni nyomdával szemben fennálló kötelezettségének, ha gyülekezeteink lelkiismeretesen beküldik az előfizetési díjakat s hátralékban maradással nem teremtenek lehetetlen helyzetet.

Különösen feltűnő nagy az Evangélikus Nevelőnél az iskolák hátraléka. Újból közlöm, hogy az Evangélikus Nevelő is egyházunk hivatalos sajtó-orgánuma, melyben iskolai hivatalos irataink közöljük. Annak előfizetési díját vagy az iskolai pénztárból, vagy a gyülekezeti pénztárból kell fedezni. Ezen kötelesség teljesítésére gyülekezeteink lelkészeit is felkérem azzal, hogy szerezzenek meggyőződést az előfizetési díj beküldéséről s ennek megfelelően intézkedjenek.

7/XV/1947—48. szám. A Közlekedésügyi Miniszter Úr 51.472/3. sz. rendelete intézkedik a közszolgálati alkalmazottak vasúti arcképes igazolványának 1948. évre történő meghosszabbításáról.

Mivel a köztisztviselők arcképes igazolványa kiállítási költségének 60.— Ft térítési összegéből az államkincstár 40.— Ft-ot megtérít, méltányosnak tartom, hogy tanáraink és tanítóink ugyanezen kedvezményben részesüljenek. Bizalommal kérem az iskolafenntartóságokat, különösen pedig lelkésztestvéreimet, hogy ezen ügynek kedvező elintézését szorgalmazzák.

8/XV/1947—48. szám. Felhívom a figyelmet az 1948. évi magyar szabadságharc megkezdődő jubileumi esztendejére. Kérem gyülekezeteinket, hogy az országos ünneplésbe kapcsolódjanak bele azzal a boldog érzéssel, hogy egyházunk nagy fiai ott álltak a szabadságharc küzdő soraiban. Az egyházi megünneplés kereteire és végrehajtására nézve időben közölni fogom elgondolásomat.

Az Úrnak kegyelme legyen Mindnyájatokkal!

Budapest, 1947. évi december hó 19-én.

D. Kapi Béla s. k.
a dunántúli egyházkerület
püspöke.

Marcsek János s. k.
esperes,
a tiszai egyházkerület
püspökhelyettese.

D. Ordass Lajos s. k.
a bányai egyházkerület
püspöke.

Dr. Csengődy Lajos s. k.
dunáninneni egyházker.
püspökhelyettese.

Felelős kiadó: D. KAPI BÉLA

Baross-nyomda (Harangszó nyomdája), Koncz József Győr, Bajcsy-Zsilinszky-út 24.

Ev.-luth. Pfarramt Eppel
Bolsenbergerstr.
CHATILLON
20 DEC 20
ARR. MA
PTT-AMT BERMENTSAM
PARIS